

שר־שרים (שער־שעידים) — מיוול,
 ניסגומער.
 שרכן (שארכן) — דער וואס באשעפ־
 טיקט זיך מיט רעדן שידוכים אדער
 צונויפצופירן שידוכים.
 שהיות (שיעס) מאכן — פארזאמען
 זיך.
 שווייצער — מאן, וואס שטייט בוים
 מיר; באדינער.
 שוחט (שויכעט) — מאן, וואס קוילעט
 בחמות און עופות.
 שוידערלאכקייט — שרעקלאכקייט.
 שומר ומציל (שוימער אומאצל) זיין —
 אויסהיטן.
 שורש (שורעש) — וואַרצל, שטאם,
 אורזאך.
 שטאלן — גרויען, אויסזען ווי שטאל.
 שטאמלען — ניט קלאר רעדן.
 שידוך (שידעך) — א חתן אדער א
 כלה.
 שיער — שפייכלער, תבואה־קאמער;
 „בארן“.
 שישקע — פרוכט פון א מענענבוים
 אדער א יעלקע.
 שכינה (שכינע) — ליכטיקייט; הימ־
 לישער שוין. דער אפשוין פון גאט.
 שלוש־סעודות (שאלעש־סודעס) — דער
 דריטער שבת־דיקער מאלצייט, פון
 שבת פארנאכט.
 שליח־שלוחים (שליאך־שלוכים) —
 איינער, וועמען מען שיקט א גאנג.

שליחות (שליכעס) — א גאנג; אן
 אויפגאבע צו טאן עפעס פאר אן אנ־
 דערן.
 שני־למלך (שעינע־לעימלעך) — ווי־
 צע־קעניג.
 שעמערירן — פינקלען.
 שעפל — עמער.
 שפאטן — אפלאכן.
 שפאקולן — ברילן.
 שרייפלען — דרייען זיך.
 שונא־שונאים (סוינע־סאנים) — פיונמ.
 שכל (סעיכל) — פארשטאנד.
 שררה־ות — האר.

ת

תו (טאף) — לעצטער אות פון אלף־
 בית.
 תוך (טאך) — גרונד.
 תיכף (מעיקעף) — גלייך.
 תכשיט (טאכשיט) — צירונג, מויערע
 „סתורה“.
 תליה (טליע) — עשאפט; קלאץ אויף
 צו הענגען א מענשן.
 תלמוד־תורה (טאלמוד־טוירע) — א
 חר, א רעליגיעזע שול פאר ארימע
 קינדער.
 תנועה (טנוע) — באוועגונג, מינע.
 גרימאסע.

צונטער — פייער; זאך צו מאכן פייער.
צורעכט מאכן — דער'הג'ענען.
צעצוקערן — צעכאפן, עסן מיט פאר-געניגן.
צעקלעמט — פארדריקט, צעווייטיקט.
צער בעלי חיים (צאר באלע כאאים) — א רחמנות אויף א לעבעדיק בא-שעפעניש.
צערטלאך — אוידל.
צעשויערט — צעווארפן, אין אומ-ארדענונג די האר אדער די פעדערן.

ק

קאטאוועס — שפאס.
קאטשען זיך — קייקלען זיך.
קאליע — קראנקע, גיט אין א גומן צושטאנד.
קאמין — אפענער אויוון.
קאנאן — פושקע.
קאפאטע — לאנגער ראק.
קאפוט — א סוף.
קאפעליוש — הוט, היטעלע.
קאפטן — מאנטל.
קאראוואן — א קאמפאניע הענדלער.
וואס פארן איבער'ן מדבר אדער בכלל אויף א וועג.
קאש — קארב.
קבלת פנים (קאבלאס-פאנים) — בא-געגעניש, אויפנאמע.
קבר-קברים — (קעווער-קברים) — א פלאץ, וואו מען באגראבט א מויטן.
קרוש (קאדעש) — מארמירער; מוי-מער.
קרוש (קאדעש) — א תפילה נאך א גע-שמאכענעם.
קודם-כל (קוידעם-קאל) — פריער פון אלץ; ערשטנס.
קוואדראט — גלויבוניקלדיקער פיר-עק, וואס האט אלע פיר זייטן גלוי-כע.
קוואדער — א פערטל דאלער; 25 סענט.
קוואטיר — וואוינונג, דירה.
קווארטעט — פיר, וואס שפילן אדער זינגען צוזאמען.
קוטאס — שנור מיט באמבלקעס אויפ'ן סוף.
קונדס (קונדעס) — שטופער.
קונהים (קוינע-קוינים) — קויפער, קונד.
קוראזש — מוט.
קלא, קלוינען — קאפיטעס, שפיצן פון פוס ביי א פערד, א קו, א ציג.

א. ד. ג.

קלובעס — זייטן, דיכט.
קלעקן — זיין גענוג.
קלעשטיש — אזא פליג, וואס אז זי משעפעט זיך איין אין לויב, קאן מען זי זייער שווער אפרייסן.
קנאל — קלאפ.
קנוילן — איינוויקלען.
קרבו-קרבות (קארבן-קארבאנעס) — געפאלענער ביי א קאמף; אפער, וואס מען ברענגט צו א גאט.
קרבו-מנחה (קארבן-מינכע) — א דיקער סידור.
קרובה (קרויווע) — אייגענע, פריינדן.
קרופניק — זופ.
קרווידע; אונגעמען זיך איינעמען קרווידע — איינשמעלן זיך פאר איינעם.
קשיה (קאשע) — פראגע.

ר

ראה (רייע) — דאס געפיל, דער חוש פון זען.
ראמאשקע — א ווייס בלימל מיט א געלן צענטער; „דעיוז“.
ראמען — רייניקן.
ראנגלען זיך — קעמפן, בארען זיך, שטרייטן.
ראנד — ברעג.
ראשישיבה (ראש-יעשויווע) — דער רבי, דער לערער פון דער ישיבה.
רבתי (ראבויסאי) — מיינע הערן.
רוב (ראוי). דאס רוב — מערסטנ-טילס.
רודער — די ראד אדער די וועסלע.
וואס קירעוועט די שיף, וואס פירט זי אין דער געווינשמער ריכטונג.
רודערן — שטעלען.
רינשטאק — א גראבן אין דער לענג פון גאס, אן אפלוף פאר'ן וואסער.
ריעל-עסטייט — אומבאוועגלאך אייגנ-טום.
ריעל-עסטייטניק — א מענטש, וואס האנדלט מיט ערד, מיט הייזער א.ד.ג.
רענדל — גאלדענע מטבע.
רעש (ראש) — שומל.
רציחה (רעציקע) — כעס, בייזקייט.
רק (ראק) — נאך.
רשימה (רעשימע) — צעטל.

ש

שאלן — בלאזן.
שאנעווען — זשאלעווען.
שארען — גרויען.
שבועה — א שוואור, אן אויסדרוק פון שווערן זיך.

סחורה (סחורע) — זאך צום האַנדלען.
 סטאָראַלע — שטאַל.
 סטעזשקע — שטעגלע.
 „סטענד“ — פיסל.
 סיביר — צפון־דיקער מייל פון אזיען;
 זייער אַ קאַלטע געגנט.
 סידור (סידער) — געבעט־בוך.
 סיניאק — אַ בלויער סימן פון אַ קלאַפּ,
 אַ פאַטש א. ד. ג.
 סך־הכל (סאך־האַקל) — רעזולטאַט.
 סכנות־נפשות (סאַקאַנעס־נפאַשעס) —
 געפאַר, מויל־געפאַר.
 „סלעק“ — צייט, ווען ס'איז נישט
 קיין אַרבעט.
 סעודה (סודע) — מאַלצייט.
 „סעקו“ — אַפּאָגן, אַפּליגן פון דער
 אַרבעט.
 ספּאָדיק — היטל.
 ספּירטאָווע — שטיפער־יש, היציק.
 ספּקות (ספּיקעס) — צווייפל.
 סקאָווערדע — אַ פּלאַנע פאַן צום
 בראַטן.

ע

עוּ־עופות (אַ־אויפּעס) — הויז־
 פייגל, ווי הינער, גענז, ענטלאך.
 א. ד. ג.
 עין־הרע (אַין־האַרע) — בייז אויג.
 קיין עין־הרע — קיין בייז אויג זאָל
 אים נישט שאַדן.
 עיקר (איקער) — הויפטזאך.
 עס־הארץ (אַס־האַרעץ) — גראַבער־ונג;
 אומוויסנדער.
 ערב (אַרעוו) זיין — גוט זאָגן.

פ

פּאַוואַליע — פאַמעלאַך, שטילער־הייט.
 פּאַטיליצע — הינטערשטער מייל פון
 קאַפּ.
 פּאַסטאַליאַן — בריפּטרעגער.
 פּאַסילקע — אַ פּעקלע, וואָס מען
 שיקט אין אַן אַנדער שטאָדט;
 „פּאַרסל“.
 פּאַלומעסיק — אַ גרויסער לאַנגער מע־
 לער.
 פּאַלע — ברעג.
 פּאַראַבקעס — אַרבעטער, דינער ביי אַ
 פּריץ.
 פּאַרטערט — בילד.
 פּאַשע — לאַנקע; באַגראַזטער פּלאַץ
 פאַר בהמות צו פישערן זיך.
 פּגימח (פּגימע) — פּליאָמע, פּלעק.
 פּגר (פּעיגער) — קערפּער פון אַ גע־
 שטאַרבנער חית.
 פּועל'ץ (פּויעלז) — אויספירן.

פּטור (פּאַטער) ווערן — באַפרייען זיך.
 פיערעסטאַל — פונדאַמענט פאַר אַ דענק־
 מאַל.
 פליידערן — רעדן אַ סך, רעדן נאָריש־
 קייטן.
 פלוים — פאַרקאָן, צוים.
 פליט — צוזאַמענגעבונדענע קלעצער
 אויפ'ן וואַסער.
 פּסק (פּסאַק) — שטראַף.
 פּסק־דין (פּסאַק־דין) — אורטייל.
 פערלען — האַנדלען, אַרומטראַגן פאַר־
 קויפּן.
 פענטען — פאַרבינדן די פיס.
 פעניאָק־פענקעס — דער וואַרצל פון אַ
 צאָן.
 פּראַצעסיע — פאַראַד, מאַרש.
 פרימע — ערשטע; ערשטער סאַרט.
 פּריקאָזטישק — אַן אַרויסהעלפער אין
 אַ קראַם.
 „פּאַיט“ — קאַמף.
 פאַמייניצע — גרויסע בלי, וואוהין
 מען גיסט אַרײַן דעם אַפּפּאַל בײַם
 קאַכן.

פ

פאַרגיין — אויסגיין, שטאַרבן.
 פאַרהאַנוועט — פאַרטאָן, צעטראַגן.
 פאַרוועלן — צעשריקט ווערן, פאַר־
 וואַניען.
 פאַרווערן — פאַרבאַטן.
 פאַרזעעניש — העסלאַכע באַשעפעניש.
 פאַרטיידיקן — באַשיצן.
 פאַרכט — שרעק.
 פאַר'מסר'ן (פאַרמאַסערן) — אַנרעדן.
 פאַרמעסטן זיך — קלייבן זיך.
 פאַרצוקן — אויפּרעסן.
 פונדאַמענט — דער אונטערשטער מייל
 פון אַ געביידע, אָפּט אין דער ערד,
 אויף וועלכן עס האַלט זיך די גאַנצע
 געביידע.
 פיווי סענט איי האַל לאַט! — פינף
 סענט אַ גאַנצער פאַק!
 פייכט — מענעכבוים, סאַסנע.
 פייסנאָהע — פוס פון אַ קו, אַ קאַלב
 א. ד. ג.
 פירחאַלטן — אויסרעדן.
 פלאַר — שטאַק.
 פלייצן — רינען, לויפּן.
 פלעט־הוויז — אַ חוויז, וואו יעדע
 דורח פאַרנעמט אַ גאַנצן שטאַק.
 „פראַנט־רום“ — זאָל, גאַס־צימער.

צ

צוואַנגן — וואַשן דעם קאַפּ.
 צולאַטכענען — צו'גנב'ענען.

כעסן (קאסן) — א בייזער מענש;
אוינער, וואס ווערט שנעל אין כעס,
כפרות (קאפארעס); אויף כפרות —
אויף גארנישט.
כתרילעווקע (קאסרילעווקע) —

ל

להבדיל (לעהאוויל) — אונטערצו-
שיידן; אזוי ווי.
ליטקעס — פיסלאך.
ליצנות (ליצאנעס) — שפאט.
למאי (לעמאי) — צו וואס?
לסוף (לעסאף) — ענדלאך.
לערבע — א קליין זינג-פויגלע.
"לאק".
לפחות (לעפאכעס) — ווייניקסטנס.
לצ'ווען (לעצ'ווען) — אפלאכן.
לשון (לאשון) — שפראך.

מ

מאנאזין — א גרויסע קראם.
מאנומענט — דענקמאל; א געביידע
צום אנדענקען.
מבול (מאבל) — א גוסרעגן, א פאר-
פלייצונג.
מהומה (מעחומע) — טומל.
מהיכי תיתי (מעחעיכע-מעיסע) —
פארוואס נישט? זאל זיין אזוי.
מהירות (מעחירעס) — שנעלקייט.
מוח-מוחות (מויאד-מוכעס) — מארד;
קאפ.

מונטערן — צוגעבן מוט, קוראזש.
מוסר (מויסר) זיין — צוגעבן.
מוהיר (מאזהיר) זיין — ווארען.
מויק (מאזיק) — שטיפער, קונצנמאכער.
מזל-טוב (מאזל-טאוו) — באגריסונג.
מחויב (מעחיוו) זיין — מוזן.
מחות (מעחוטן) — דעם חת'נס אדער
דער כלה'ס פאטער אדער אנדערע גא-
ענטע קרובים.
מחמת (מאכמעס) — ווייל.
מחנה (מאכנע) — א סטאדע; א סך
מיט אַמאָל.
מחשבות (מאכשאווע) — געדאנק.
מיוחס (מעיוכעס) — שיינער מענש;
איינער, וואס שטאמט פון א שיינער
משפחה.
מישב (מעיאשעוו) זיין זיך — בא-
קלערן זיך, אן עצה האלטן זיך.
מיתת-משונה (מיסע-מעשונע) — א
מיאוס'ער טויט.
מכבד (מעכאבער) זיין — דערלאנגען.
געבן.
מכוח (מיקוואד) — וועגן.

ם

סאלאווי — נאכטיגאל; איינער פון
די שענסטע זינג-פויגל.
סאָן — זאָפּט, איינגעמאכטס.
סוף-כל-סוף (סאף-קאל-סאף) — ענד-
לאך.

חתן (כאסן) — א בחור, וואס גרויט זיך חתונה האבן. מאן.

ט

טאלק — ארדענונג.
טארף — שווארצע ערד, וואס בא-
שטייט פון איבערגעפולטע און אי-
בערגעברענטע מאך.
טובלע — פארשטיקט.
טוליען זיך — צודריקן זיך.
טורמע — תפיסה, געפענגעניש.
טיוקען — העצן, מרייבן.
טעם (טאס) — געשמאק.
טענהדות (טאניע) — ארגומענט, בא-
וויז.

טרומיט — טרובע.
טרחה (טירכע) — מו, באמיהונג.
טרעזאר — דער נאמען פון א הונט.
טרפה'נער (טרעפיענער) האלן — זוי-
פער, פרעסער.

י

יאזשען זיך — קנייטשן זיך, קארמשען
זיך.
יאמער — קלאג.
יאסליעס — פלאץ, וואו די צוינער
זיצן; „גאמס“.

יאשען — גיסן, שפריצן.
יוצא (יויע), פון יוצא וועגן —
גלאט אזוי זיך, אבער נישט צו באנוצן.
יחוס (איכעס) — שיינע אפשטאמונג.
וואס איז דער יחוס? — וואס איז
די גרויסקייט?
יסורים (יעסורים) — פיין, ווייטיק,
ליידן.

יעמוועדער — יעדער.
ישיבה (יעשיווע) — העכערע רעלי-
גיעזע אידישע שול, וואו מען לערנט
הויפטזאכלאך גמרא.
ישיבה'בחר (יעשיווע-באכער) — איי-
נער, וואס לערנט אין א ישיבה.
יתום-יתומה (יאסעס, יעסוימע) — א
קינד, ביי וועמען עס איז געשטארבן
דער טאטע, די מאמע אדער ביידע
עלמערן.

כ

כאליאסטערע — קאמפאניע, מחנה.
כוס'ע (קויע) — א גלאז. א כוס'ע
מאכן — אויסטרינקען.
כידהמלך (קעידה'תאמעלער) — ווי
ביי א קעניג.
כלב'כלבים (קעלעווי-קלאוויס) — חונט.
כסדר (קסעידער) — נאכאנאנד, שמענ-
דיק.

ק

קואכן — נישט שלאפן און היטן.
קואקאל — סטאנציע, געביידע, וואו
עס שמעלן זיך אפ די צוגן פון דער
אייזנבאן.

קוארע — סחורה, שמאץ.
קוארעניקעס — א סארט בלינדעס אדער
לאמקעס, געפילט מיט קעז.
קוידערהאלן — איבערזאגן נאכאמאל;
איבער'הערן.

קוידערן — שטורעמען, שפילן.
קויע — ברעם; צודעק פון אויג.
קודמה (אוכדומע) — און דאס
גלייכן.
קולל'סובא'ניק (זוילע-זוועסוועניק)
— פרעסער און זויער.

ל

למירות (למירעס) — געזאנגען, לידער
העבריאישע, וואס מען זינגט שבת
ביום עסן.

לקנה (לקעניע) — אלטימשקע.
לשאכע — א קליין פרעשעלע.
לשמוט — פאק.
לשערנע — איינער, וואס וויל אלץ
מער; וואס קען זיך נישט באגנוגע-
נען מיט וויפיל ער האט.

ח

חוזק (כוויזק) מאכן — אפלאבן.
אויסלאבן.

חוצפה'דיק (כוצפעדיק) — גראב, פרעד.
חורבן (כורבן) — צעשמערונג.
חזן (כאזן) — איינער וואס קען זיך
גען; וואס דאוונט ביים עמוד אין
בית-המדרש.

חזקה (כאזאקע) — רעכט.
חיהרעה (כאיערעאע) — ווילדע חיה.
חיסרון (ביסארן) — פעלער.
חכמהדות (כאכמע) — קלוגהייט;
שטיק, קונצן.

חלב (בעילעווי) — פעטס.
חלילה (כאלילע) — זאל גאט אויסהיטן.
חלשות (כאלאשעס) — אוממאכט, אג-
מאכט.

חן (כעין) — ליבשאפט; שיינקייט.
חפני (כאפני) —
חפיד'חפצים (כעיעפ'כפעיעים) — זאך.
חשבון (כעשבן) — רעכענונג.
חשד (כשאד) — פארדאכט.
חשוב (כאשעווי) — אנגעזען, אנגענו-
מען.

חשק (כוישיק) — לוסט, ווילן.
חתונה (כאסענע) האבן — הויראטן;
נעמען א מאן, אדער א ווייב.

בעלן (באלן) זיין — וועלן עפעס.
 בעל-עגלה (באל-אגאלע) — פורמאן.
 בעריאזע — א בויס מיט א וויסער
 קארע; „בורמש“.
 בקול רם (בעקאל ראם) — הויך אויף
 א קול.
 בקיצור (בעקיצער) — אין קורצן.
 בראנע — א געצוינדלער אינסטרו-
 מענט, מיט וועלכן דער פויער צע-
 קלאפט די גרויסע ערד-קאמעס נאכ'ן
 אקערן.
 בראש (בעראש) — אין דער שפיץ.
 בראים — באשעפענישן.
 ברויזן — מומלען; זידן.
 בשעת-מעשה (בעשעט-מאסע) — דער-
 ביי.
 בשורע (בסורע) — ניוועס.
 בשמים (בסאמים) — פארפומען.
 בתוכם (בעסויכאם) — צווישן זיי.
 בתנאי (ביטנאי) — מיט דער באדינג-
 גונג.

ג

גאווע (גאיווע) — שטאלצקייט, גרויס-
 האלמערין.
 גאווע'דיק (גאיוועדיק) — שטאלץ.
 גאט גרויסקייט, גרויסהאלמעריש.
 „גאי“ — חברה-מאן!
 גארן — שטארק וועלן.
 גבאי-נבאי'מע (גאבע-גאבעמע) — א
 פרעזידענט פון א שול אדער א חברה.
 גוזמא (גוזמע) — איבערמייב; פאר-
 גרעסערונג.
 גוידערן — רעדן.
 גולע — אנוואקס.
 גופא (גופע) — אליין; פאר זיך.
 גיבור (גיבער) — העלד.
 גמרא (גמארע) — רעליגיעזע אידישע
 ביכער אָנגעשריבן אין סוף פון
 פינפטן יאָרהונדערט.
 גוידערן (גאוידערן) — פלאץ פאר די
 נשמות פון די צדיקים נאך זייער
 מוים.

געוואר ווערן — דערוויסן זיך.
 געלינגען — אוינגעבן זיך.
 געמיין — מיאוס, נידעריק.
 געפאקט — שטיף, פעט, שטארק.
 געשמיידיק — געשוויבט, שנעל.
 גראב — קראץ.
 גראמע — צוים, אויזערנער שטאקעט.
 גרוילן — ציטערן פאר שרעק.
 גרויזע — די לאנגע האר אויפ'ן האלז
 פון א פערד, פון א לויב א. ד. ג.
 גרייזלאך — געלאקטע האר.
 גרעט — וועש.

ד

דאגהרות (דאגיע) — זארג.
 „דאט'ס רייט“! — גערעכט.
 דאמפער — דאמפשיף.
 דאקוטשען — דערעסן.
 דזשעקעט — רעקל.
 „דיספענסערי“ — אַמבולאטאָריעס, א
 פלאץ וואו מען נעמט צו קראנקע און
 באצאלט.
 „דער“ — שווינדזוכט. „קאנסאמפשאן“
 דערגיין דעם עק — פארענדיקן. מאכן
 א סוף; ברענגען צום מוים.
 דערשפירן — דערפילן, דערשמעקן.
 דריפען — שלעכט פידלען.
 דררארץ (דערעדערעץ) — אפשיין.
 רעספעקט.
 דרשה (דראשע) — א רעדע.

ה

הא (העי) — דער פינפטער אות פון
 אלף-בית.
 הארדוויק — א פרעמד קינד צום הא-
 דעווען, צו ערציען.
 האלובען — קישן.
 האנאריסטע — איינער וואס זוכט
 כבוד. איינער, וואס באליווידיקט זיך
 שנעל.
 האפּקען, העצקען — שפרינגען, אונ-
 טערשפרינגען; טאנצן.
 הארעוואניע — מי, שווערע ארבעט.
 הארעפאשנע — וואס קען ארבעטן
 שווער און וויל ארבעטן.
 הגם (האגאם) — נישט קוקנדיק אויף
 דעם, וואס; „אלדהא“.
 הוצאהרות (הויצע) — אויסגאבן.
 היישעריק — אן אינזעקט ענלאך צו א
 גרויסער גריל; „לאקאסט“.
 הילוך (הילער) — ארט אָנמאָן זיך.
 קליידונג.
 היניען — ליגן.
 היסטעריש — נערוועז.
 הכנות (האכנאעס) — פארבארימונג-
 גען.

הנאה (האנאע) — פארגעניגן.
 הספר (העספער) — א רעדע, אין וועל-
 כער מען באקלאגט א געשטארבענעם.
 העוויה (האוואיע) — גרימאסע, אַני-
 שמעל, מינע, קונץ.
 העזה (האזע) — דרויסטקייט, שטאלץ-
 קייט.
 העצן — רייצן.
 הפסקה (האפסקאע) — איבעררייס,
 פאזע.
 הרובע — אויוון.
 הרעבליע — דאמבע.

ווערטער ביכל

פון שווערערע ווערטער, וואס גייען אריין אין דעם בוך.

אָסור (אַסער) — איך שווער דאָ, מו
ניט.

אַפּפּאַס — קאַריק, הינטערשטעך מײַל
פון שוין.

אַפּרײַטער — איינער, וואָס נײַט אויף
אַ מאַשין.

אַפּערן — מקריב זײַן; אָפּגעבן דאָס
לעבן פאַר אַן אַנדערן.

אַרבע־כּנפּות (אַרבע־קאַנפּעס) — אַ
שטיק צײַג אַ פירעקעדיקער, וואָס
אידישע אינגלאַך און מענער טראָגן.

ב

באַהעלפּער — איינער וואָס העלפט
אַרויס דעם מלמד; וואָס ברענגט און
פירט אָפּ די קלײַנע קינדער.

באַטשאַן — בושל.
באַלעווען — פּעשטשען, נאָכגעבן אַלץ־
דינג.

באַנדורע — באַס.
„באַנדל“ — פּעקל.

בדחן (באדחן) — אַ וויציקער רעדנער,
וואָס מאַכט פּרילאך אויף אַ חתונה
מיט זײַנע גראַמען און ווערטלאַך.

בזיונות (ביזיונעס) — שאַנדע.
בטבע (בעטעווע) — פון דער נאָטור,
„ביזי“ — פאַרנומען; ווען עס איז
פאַראַן אַ סך אַרבעט.

בכור (בכאָר) — דער עלטסטער.
בכיוון (בעקיוון) — באַוואוסטזיניק,
ווילנדיקערהייט.

בכלל (ביכלאַל) — אין אַלגעמיין, אי־
בערהויפּט.

בלבול (בילבול) — אויסגעטראַכטע באַ־
שולדקונג.

במילא (בעמעילע) — סײַ ווי.
בנין (ביניען) — געביידע.

בעל־אכסניא (באַל־כּע־שײַק) — דער
באַלעבאַס פון האַטעל.

בער־חשק (באַל־כּע־שײַק) אַ וועלער; אַ
פּלייסיקער יונג.

בעל־מלאכה (באַל־מלאַכע) — אַרבע־
טער.

בעלמע — חויטל, פאַרצויגן איבער אַן
אויג.

א

אבות (אָוועס) — עלטערן, אורעלטערן.
אַבֿל (אָוול) — איינער, בײַ וועמען
ס'איז געשטאַרבן אַ נאָענטער, אַן איי־
גענער.

אהרן (אַרן) —
אָוועק'לעך'ענען (אָוועקלאַכענען) —
צונעמען, צו'גנב'ענען.

אויסגעקעכלט — בײַנערליך.
אויסגעשטירעט — אויסגעשטעלט.

אויסוואורף — נידעריקער מענטש,
פאַסקודניק.

אויסטערליש — מאַדנע; זײַער שײַן.
אויסקומעניש — שטראַף.

אויפריכטיק — אמת'דיק; געזאָגט,
וואָס געמיינט, וואָס געטראַכט;
אָפּנהערציג.

אויפּרעגן — בײַז מאַכן, איינצאַרענען.
אומגעלומפּערט — נאַריש, נײַט דורכ־
געטראַכט.

אומקומען — שטאַרבן.
אומשמייען — אַרומדרייען זיך, אַרומ־
לויפן.

אונטערטאן — אַ מענטש, וואָס האָט אי־
בער זיך אַ קעניג; אַן אונטערגע־
וואַרפּענער אונטער אַ קעניג.

אות־אותיות (אָס־אויסיעס) — כּו־
שטאַב.

אחיץ — אויסער.
אינגנטימער — באַלעבאַס.

אכזריות (אַכזאַריעס) — האַרט־הער־
ציקייט.

אכסניא (אַכסאַניע) — האַטעל, אייג־
פאַר־הויז.

אלה (עליע) —
אַלמנא (אַלמאַנע) — פרוי, בײַ ווע־
מען דער מאַן איז געשטאַרבן.

אַנבייטן — פּרײַשטיק.
אַנגעלייגט — געוואונשן; וויכטיק
חשוב; אָנגענעם.

אַנטטוישט — אומצופרידן; אָפּגע־
נאַמט אין זײַערע ערוואַרטונגען.

אַנלאָדן — אַרײַנלײַגן אַ קײל און
פולווער.

— לעבן זאל אימאלע!

— לעבן זאל די יונגע פארמא! — הילכט דער עו ל ם און לאזט זיך גיין צו זיי.

— לעבן זאל גארטלדי! — שרייען די קינדער, אריינדרין גענדיק אין עו ל ם און פארשווינדנדיק אין אים.

אין די פענסטער פון די האַטעלן, אויף די דעכער פון די הויזער פלאטערן טיכלאך, ווי ווייטע פויגל; אויף די קעפ פון די מענשן גיסט זיך א רעגן פון בלומען און פרוילאכע הילכיקע שטימען.

אלצדינק איז געווארן יו ם - ט ו ב'דיק, אלצדינק האט לעבן באקומען, א פיל ו דער גרויער מירמלשטיין האט זיך צעבליט מיט העלע פלעקן.

עס וויגן זיך די פאנען, ס'פליען היט און בלומען; איבער די קעפ פון די דערוואקסענע זינען אויסגעוואקסן קלוינע קינדערשע קעפלעך, ס'שעמערירן קלויניקע טונקעלע הענטלעך, כאפן בלומען און באגריסן, און אין דער לופט הילכט אלץ אן אויפהער א מעכטיגער געשריין:

— לעבן זאל דער סאציאליזם! לעבן זאל אימאלע!

כ מ ע ט אלע קינדער האט מען צעכאפט אויף די הענט; זיי זיצן ביי די דערוואקסענע אויף די אקסלען, צוגעדריקט צו די ברויטע ברוסטן פון שטרענגע באוואקסענע מענשן; די מוזיק הערט מען קוים אין טומל, געלעכטער און געשרויען. דא און דארט שווימען ארויס פרויען פון עו ל ם, צענעמען די אויסנגעבליבענע געסט.

אומעטום איז א פרוילאכע אויפרעגונג, יו ם - ט ו ב'דיקע פ נ י מ'ער, פיכטע, גוטע אויגן, און ערגעץ-וואו קינען שוין די קינדער פון די סטריקער ברויט. איבער אלעמען — די איידעלע פיגור פון דעם מענשן, וואס האט אנטדעקט די נייע וועלט.

און פון די גאסן גיסן זיך אלץ, אזוי ווי פון גרויסע טרוממלן ארויס, פרוילאכע געשרויען פון מענשן, וואס גייען אנטקעגן א נייע לעבן.

מ. גארסי.

ס'פֿינפט, צולויפנדיק צו דער סטאנציע, א לאקאמאטיוו. דער
עו ל ם האט ווי א צימער געמאך, ווי שווארצע פויגלען, מוען א פלי
איבער די קעפּ עטלאכע צעקנױטשמע הימלען; די מוזיקאנטן נעמען
די כ ל י ם, עטלאכע ערנסטע באַיאָרנמע מענשן טרעטן אַרויס
פאַרנא, ווענדן זיך מיט'ן פ נ י ם צום עו ל ם און רעדן עפעס,
מאַכנדיק מיט די הענט אויף רעכטס און אויף לינקס.

שווער און לאנגזאם רוקט זיך דער עו ל ם אויף בײַדע
זײַטן, עפענענדיק אין מיטן א ברויטן דורכגאַנג אויף דער גאַס.

— אויף וועמען ווארט מען דאס?

— אויף די קינדער פון פארמא.

דאס איז א סטריק אין פארמא. די באַלעבאַטים ווילן ניט
נאַכגעבן. די אַרבעטער איז געוואָרן שווער, האבן זיי צונויפגענומען
זײַערע קינדער, וואס האבן שוין אַנגעהויבן קרענקען פאַר הונגער,
און האבן זיי אַפגעשיקט קיין גענוצ צו די חברים. צווישן די זיילן
פונ'ם וואָקזאַל גײט אין אַרדנונג א פראַצעסיע פון קלײנע מענשע-
לאך. זיי זײנען האַלב-נאַקעט און זעען אויס שטאַרק צעשוּיבערט,
זיי עפעס קלײנע מאַדנע ח י ה'לאך. זיי גײען צו פינף אין א שורה,
האַלטנדיק זיך פאַר די הענט — אַזױנע קלײנינקע, פאַרשטויבטע;
קענטיק, זײער מידע. זײערע פ נ י מ'ער זײנען ערנסט, אַבער די
אויגן פינקלען לעבעדיק און ליכטיק; און ווען די מוזיק הײבט אָן
שפילן ל כ ב ו ד זײער אַנקומען דאָס גאַריבאַלדי-ליד, לויפט דורך א
צופרידענער שמײכל, ווי א פרוילאכע כוואליע, איבער די מאַגערע,
שאַרפע און הונגעריקע קינדערשע פ נ י מ'ער.

דער עו ל ם באַגריסט די צוקונפט-מענשן מיט א שטורמישן
געשרײ; פאַר זיי לאָזן זיך אַראָפּ די פאַנען. עס הילכט דאָס מעש
פון די אינסטרומענטן. די קינדער זײנען ווי פאַרבלענדט און פאַר-
טומלט פון אַזאַ אומגעריכטן ק ב ל ת - פ נ י ם. אויף אײן ר ג ע
פאַרהאַלטן זיי זיך, מאַכן א טריט צוריק; און פלוצלונג האבן זיי זיך
מיט אַמאָל ווי אויסגעצויגן, צונויפגעשפאַרט זיך, ווי אײן קערפער, און
מיט הונדערטער קו ל ו ת, וואָס פליען פון אײן ברוסט, האבן זיי
אויסגעשריען:

די קינדער.

אויפ'ן קליינעם פלאץ פאר'ן וואַקזאל אין דער אימאליענישער שטאָט גענוע האָט זיך פאַרזאַמלט אַ געדיכטער עולם, — ס'רוב אַרבעטער, אַבער אויך פיל זאַמע, רינג-געקלוימטע מענשן. בראש פונ'ם עולם — די מיטגלידער פון דער שטאָט-פאַרוואַלטונג; איבער זייערע קעפּ וויגט זיך די שווערע, קונציק-אויסגעניימטע שטאָט-פאָן, און לעבן איר פלאַטערן די פילפאַרביקע פאַנען פון די אַרבעטער-פאַרניינען. עס גלאַנצט דאָס גאַלד פון די קומאַסן, פרענז און שנירן, די שפיצן פון די פאַן-שטעקנס; עס שורשעט דאָס זינדנס, און ווי אַ כאָר, וואָס זינגט מיט אַ האַלבער שטים, רוישט דער יום-טוב' דיק-געשטימטער עולם.

איבער'ן עולם שטויט אויף אַ הויכן פיעדעסטאַל די שיינע פיגור פון קאַלומבוסן דעם טרוימער, וועלכער האָט אַ סך געליטן דערפאַר, ווייל ער האָט געגלויבט, און געזיגט, ווייל ער האָט געגלויבט. ער קוקט איצט אויך פון אויבן אַראָפּ אויף די מענשן, ווי ער וואַלט מיט די מירמלשטיינענע ליפּן גערעדט:

„זיגן קאַנען נאָר די, וואָס גלויבן.“

אונטן, אַרום זיין פיעדעסטאַל, האָבן די מוזיקאַנטן צעלויגט זייערע מעשענע כלים, און דאָס מעש גלאַנצט אויף דער זון אַזוי ווי גאַלד.

שווער שטויט דער מאַרמאָרנער בניין פונ'ם וואַקזאַל, אויסשטרעקנדיק האַלבקינלאַכדיק זיינע צוויי פליגל, אַקוראַט ווי ער וואַלט וועלן אַרומנעמען די מענשן.

פון האַפּן הערט זיך דאָס שווערע אַטעמען פון די דאַמפּערס, דאָס פאַרשטיקטע אַרבעטן פונ'ם שרויף אין וואַסער, אַ קלינגערין פון קוויטן, פּיפּערנייען און געשרויען; — דאָ אויפ'ן פלאַץ איז שטיל, הייס, און אַלצדינק באַדט זיך אין זונענשיין. אויף די באַלקאָנעס און ביי די פענסטער פון הייזער שטייען ליכטיקע פרויען אין העלן, מיט בלומען אין די הענט, און יום-טוב' ב'דיק אַנגעמאַנענע קינדער, ווי בלומען...

שוין מאטע-מאמע זינען מוים,
די ברידערלאך, זיי זוכן ברוים.
אהער, אהין, ביים ברוימן וועג
קלייבט יעדער אויס פאר זיך א שטעג.

געגאנגען איינער איז ניט ווייט.
די פעלדער גרין פון יעדער זייט;
דער וואלד, געקושט פון זונען-שמראל,
און וואסער — פליסט א ריינער קוואל.

ער טראכט ניט לאנג און קערט צוריק
צו זיך אהיים — געפינט זיין גליק.
ער שניידט זיין קארן, וואס ער זייט.
און קומט אהיים, ווען זון פארגייט,
באגעגען אים זיין ווייב און קינד
מיט פנימ'ער, געגלעט פון וויינט,
און ארעמס פעסטע, שטארקע הענט.
און שלום הערשט אין זייערע ווענט. —

דער צווייטער גייט און גייט גאנץ לאנג.
פארפירט אים האט א בייזע שלאנג
מיט גאלדן-גלאנץ, מיט זילבער-קלאנג
אין פרעמדן לאנד: א גרויסע שמאט,
וואו דארן, שטיין אויף יעדן טראט.

דארט ניט ער זייט און ניט ער שניידט,
און קומט אהיים קוינמאל אין צייט.
זיין ווייב און קינד אים זינען פרעמד,
ער שרעקט זיך פאר זיין אייגן העמד,
ער זאמלט גאלד און זילבער בלויז
און האט קיין שלום ניט אין הויז...

— טא פארוואס גייט זיך אין צעריסענע, שמוציקע קליידער?
 „פארוואס ליגן מיר אויף ווייטע קישנס, און די גענז ליגן אויף
 דער ערד?”

„פארוואס מרינקען מיר דער קוס מילך, און איר קעלכל שטייט
 א גאנצן טאג איינגעשפארט אין שטאל?”
 „פארוואס גייען די אייזלען בארוועס און פארקילן זיך, און
 פון וויער פעל מאכט מען פאר אונז שייך?”
 „און פארוואס גייט די שעפס ארום א נאקעטע, און פון איר
 וואל האט מען מיר געמאכט אן אנצוג?”
 די מוטער האט אויסגעהערט די פראגן, האט אפגעזיפצט און
 געשוויגן.

האט דער אינגל געזען, אז די מאמע וועט אים זיינע פראגן
 ניט פארענטפערן, האט ער אויך אפגעזיפצט און איז פון איר אוועק-
 געגאנגען. נאכדעם האט ער ארויסגענומען זיין ביכעלע פון קעשענע
 און האט דארט פארשריבן זיינע פראגן.
 „אז איך וועל אויסוואקסן, — האט ער געמראכט, — וועל
 איך מיר אלליין געפינען די ענטפערס אויף די פראגן!”
 דערמיט האט זיך דער אינגל געמרייט און זיך די זאך גוט
 אין זינען אריינגענומען.

י. שטיינבערג.

די צוויי ברידער.

געוועזן זיינען ברידער צוויי;
 איין מאמע-מאמע האבן זיי
 געהאדעוועט, האלובעט גלייך;
 אין וויער שטיבעלע, ביים טיך,
 געלעבט צופרידן, כאטש גיט רייך.

די צייט, די צייט זי שטייט גיט שטיל.
 אוועק עס זיינען יארן פיל.

געגנט א שפעס. האט ער געזאגט צו דער שפעס: „שעפסל, שעפסל!
איך וויל דרך פרעגן פינף פראגן. אויב דו וועסט מיר אויף זיין ניט
ענטפערן, וועל איך אלעמען זאגן, אז דו ביסט א נאר.

„פארוואס האט לייב סטאליער ניט קיין מעבל?
„פארוואס גייט שררה די וועשערן אנגעטאן אין שמוציקע
קליידער?

„פארוואס ליגן די גענז, וואס גיבן פעדערן אויף קישנס, אליין
אויף דער הוילער ערד?

„פארוואס איז דאס קעגל אלענגעשפארט אין שטאל, און מיר
עסן זיין מאמעס מילך?

„פארוואס גייען די איינזלען באוועס און פארקילן זיך און
שטארבן, און פון ווער פאל מאכט מען פאר אונז שטיוול און שיד?
האט אים די שפעס אזוי געענטפערט:

— איך בעט דיר, לאז מיך אפ! מיר איז ווער קאלט! צי
דען זעסטו ניט, אז איך בין אן אפגעשוירענע? מען האט ביי מיר
אראפגענומען מיין וואל צו מאכן דיר אן אנצוג, און איך שטיי א
נאקעטע און ציטער פון קעלט. קומסטו מיך נאך אויפגעגן מיט
דיינע פראגן.

איז דער אינגל אוועק פון דער שפעס צו זיין מאמען און צו
איר געזאגט:

— מאמע, איך וויל דרך פרעגן זעקס פראגן, און דו וועסט מיר
געוויס ענטפערן אויף זיי. א מאמע איז דאך די קליגסטע אין דער
וועלט.

— פרעג, מיין קינד! — האט די מאמע געענטפערט.
האט ער געפרעגט:

— ווער מאכט מעבל?

— דער סטאליער.

— פארוואס זשע האט לייב דער סטאליער ניט קיין מעבל
ביי זיך אין הויז?

— נו, דאס איז איין פראגע. און וואס נאך ווילסטו פרעגן?

— ווער וואשט פאר אונז וועש?

— שררה, די דינסט.

און פארוואס די גענו, וואס גיבן פעדערן פאר דער גאנצער וועלט, שלאפן אליין אויף דער ערד?"

האט די קו אנגעשטעלט אויף אים אירע אויגן און געזאגט: „דארפסטו פרעגן וועגן לויב דעם סטאליער, דער דינסט און די פלאץ פלענדיקע גענו, פרעג בעסער אויף מיר. איך גיב אייך אלעמען מילך און מיין קעלבל, מיין קינד, וואס פון זינעטוועגן מאך איך די מילך פון דעם מארך פון מינע בוננער, שטייט א גאנצן טאג פארשלאסן אין א פינסטערער שטאל. איך מרוקע צו אים און ער מעקעט צו מיר; און ביז איך וועל אייך ניט געבן א פול שעפל מילך, וועט מען מיר ניט געבן מיין קינד אים אנצווייגן.“

איז דער אינגל אוועק פון איר און האט באגעגנט אן אייזל, אויף וועלכן מען האט אנגעלאדן די פעל פון א מויטער ב'המה. און דער אייזל שטייט און רעוועט.

— העי, דו שרייער! — האט זיך צו אים דער אינגל געווענדט. — פיר פראגן האב איך דיך צו פרעגן. אפשר קענסטו מיר געבן אן ענטפער אויף זיי:

„פארוואס האט לויב דער סטאליער, וואס מאכט פאר אלע מען מעבל, קיין בעט ניט אין הויז?"

„פארוואס באקליידט אונז אלע די דינסט ש'ר'ה און אליין גייט זי אנגעטאן אין שמאטעס?"

„פארוואס ליג איך אויף ווייכע קישנס פול מיט פעדערן, און די גענו ליגן אויף דער הוילער ערד?"

„און פארוואס שפייזט די קו אונז אלע מיט איר מילך, און איר אייגן קעלבל איז הונגערק?"

האט דער אייזל אויפגעשטעלט זינע אויערן און געזאגט: „לאז מיך צורו! איך בין איצט אן א בל. מיין פרוי, די אייזלמע, האט זיך פארקילט און געשמארבן, און איך דארף אוועקטראגן איר פעל צום גארבער, ער זאל פון איר מאכן לעדער. און דער שוסטער וועט פון די לעדער מאכן שיד פאר אייך. און דער וועג איז שלעכט, און איך בין בארוועט. טא ווי קען איך דיר ענטפערן אויף זינע פראגן?"

האט דער אינגל אפגעלאזן דעם אייזל, איז אוועק און בא-

האָט זיך יום־ף צו איר געווענדט: „זאָג מיר נאָר, שׂרָה, ווער מאַכט מעבל?“

האָט אים שׂרָה געענטפערט: „דער סטאַליער מאַכט מעבל.“

— פאַרוואָס זשע איז אונזער הויז פול מיט מעבל, און בײַ לײַב דעם סטאַליער אין הויז איז גאָר נישטאָ?

— דאַרפסטו פרעגן וועגן לײַב דעם סטאַליער? — האָט די דינסט געענטפערט. — פרעג וועגן מיר. איך וואָש און מאַך גרױט פאַר אײַך אַלעמען רײַנע קלײדער, און איך אַלײַן גײַ אָנגעטאָן אין שמוציקע שמאַטעס.

איז דער אינגל אַוועק פון איר און באַגעגנט אין הויף די גענו, ווי זײַ גײַען אַרום און גראַגערן: גאַ-גאַ-גאַ!

האָט ער זיך געווענדט צו די גענו און געזאָגט: „וויסניקע גענו, פלאַפלענדיקע גענו! איך האָב אײַך צו פרעגן צוויי פראַגן. א פּשׂר קענט איר מיר ענטפערן: פאַרוואָס איז נישטאָ קײַן מעבל בײַ לײַב דעם סטאַליער? און פאַרוואָס גײַט די דינסט, וואָס וואָשט פאַר אונז וועש, אַלײַן אָנגעטאָן אין צעריסענע שמאַטעס?“

האַבן די גענו אויפגעהויבן זײַערע שנאַבלען צום הימל און אַזוי געזאָגט: „גאַ-גאַ-גאַ! וואָס דאַרפסטו פרעגן וועגן לײַבן און וועגן דער דינסט, פרעג וועגן אונז. מיר גיבן פּעדערן. און פאַרוואָס שלאָפסטו בײַנאַכט אויף קישן פול מיט ווייסע פּעדערן, און מיר ליגן אויף דער הוילער ערד?“

איז ער אַוועק פון די גענו און געטראָפן די קו, ווי זי שטײַט און מרוקעט: מרר-מרר!

האָט ער זיך צו איר געווענדט: „מרוקערן, מרוקערן! איך האָב דײַך צו פרעגן דריי פראַגן, א פּשׂר קענסטו מיר אויף זײַ ענטפערן:

„פאַרוואָס לײַב דער סטאַליער מאַכט מעבל און זײַן זון שלאָפט אויף דער פּיכטער ערד?

„פאַרוואָס די דינסט שׂרָה, וואָס וואָשט וועש, גײַט אַלײַן אָנגעטאָן אין שמאַטעס?

צירעלע הערט זיך איין, טוליעט זיך צו דער מאמען און נעמט
 אן חשק עסן דאס שטיקל ברויט...
 פון דער מאמעס אויגן קאפען ארונטער טרערן אויפ'ן קינדס
 קעפעלע, און פון קינדס אויגן קאפען ארונטער טרערן און באנעצן
 דאס טרוקענע שטיקל ברויט...
 ז. ליביו.

פראגן.

דער קליינער יוסף, א רייך קינד, האט געהאט א חבר
 שלמה, א סטאליערס א אינגל.
 איינמאל האט שלמה געבראכט זיין חבר יוסף צו זיך
 אהיים. האט יוסף געזען, אז די גרויסע צימערן זייערע זינען
 ליידיק. האט ער געפרעגט זיין חבר: שלמה, וואו איז איינער
 מעכל? "
 האט אים שלמה געענטפערט: „מיר האבן ניט קיין מעכל."
 יוסף האט זיך ארומגעקוקט און ווידער געפרעגט: „וואו איז
 דאס בעט, אין וועלכן דו שלאפסט?"
 האט אים שלמה געענטפערט: „מיר האבן ניט קיין בעטן.
 מיר שלאפן אלע אויף דער ערד."
 האט יוסף אראפגעלאזן זינע אויגן צו דער ערד און האט
 זיך פארוואונדערט.
 — פארוואס איז אין דעם צימער נישט קיין דיל?
 — אין די אנדערע צימערן פון אונזער הויז, איז אויך נישט
 קיין דילן.
 — און וואו איז דער אלמער, וואו דו האלטסט דינע ביכער?
 — איך האלט מינע ביכער אין א זעקל; קיין ביכער-אלמער
 האבן מיר ניט.
 אז יוסף איז אהיים געקומען, האט ער געטראפן די דינסט
 אין הויף, ווי זי שטייט און וואשט וועט.

די מוטער ברענגט די לערע פוטער-כ לי צום בעט. צירעלע
קוקט אויף איר מיט בענקענדיקע בליקן און לאזט ווידער ארויס א
שמילן, הארצרייסיגן זיפן.

— ניטאָ מער קיין פוטער, מאמע! — זאגט דאָס קינד טרוי-
עריק און פירט פאנאנדער די הענטלאך.

— ניטאָ מער, מיין לעבן! — ענטפערט די מאמע מיט א קול
פון טרערן.

— ניטאָ קיין פענים. — דערקלערט די יונגע צירעלע.

— יא, מיין מאכטער, ניטאָ קיין פענים.

— דער פאפא ברענגט ניט?

— נין, מיין נשמה, ער ברענגט ניט.

— פארוואס, מאמע?

— איך זאג דאך דיר, מיין אויג אין קאפ, ער סמריקט.

א ווילע שוויגט דאָס קינד, דערנאך גיט עס פלוצלונג א
פרעג:

— וואס איז דאָס, מאמע?

— וואס, מיין קינד?

— פארוואס דער פאפא ברענגט ניט קיין פענים?

— ער סמריקט, מיין קינד.

— ווער איז דאָס? — פרעגט צירעלע ווייטער.

— קיינער ניט, מיין קינד, דאָס איז א סמריק.

— וואס איז דאָס, מאמע?

— א סמריק, מיין נשמה.

— א בוגימען?

— נין, מיין קינד, קענסט עס ניט פארשטיין... — וועסט על-

טער ווערן, וועסטו פארשטיין.

דער ווינט שטארקט זיך, און הייבט אן אזוי ווי מיט
אכזריות צו קלאפן אין די שויבן. עס צימערט דאָס גאנצע
הויז. צירעלע דריקט זיך צו צו דער מאמען און צימערט פאר שרעק.

— איז דאָס דער סמריק, מאמע?

— נאָריש קינד, דאָס איז דאך דער ווינט.

— נימא קיין געלט, מיין הארץ.

— נימא קיין פענים? — פרעגט דאס קינד איבער.

— יא, מיין נ ש מ ה, נימא קיין פענים.

— דער טאטע ברענגט ניט?

— יא, צירעניו, דער טאטע ברענגט ניט.

— פארוואס?

— וויל עס איז א סמריק, מיין טאטע.

צירעלע קוקט אויף דער מוטער אזוי בענקענדיק, אזוי טרויעריק, האט דאס לעצטע, וואס די מוטער האט איר געזאגט, פארשטויט זי ניט.

— שלאף, צירעניו!

— איך וויל עסן, טאטע!

— גלייך, מיין קינד!

און די טאטע גיט אין קיך, שניידט אפ א שטיקל ברויט, זוכט עפעס אין אלמער, געפינט גארניט און, געבנדיק ווייטער א שטילן, טיפן זיפן, קערט זי זיך אום צוריק אין שלאפצימער צו איר הונגערק קינד.

— נא, מיין קינד!

— וואס איז דאס?

— ברויטעלע.

— איך וויל ניט, טאטע!

— פארוואס, צירעניו?

— באשמיר מיט פוטער.

— נימא, מיין נח ת, מארגן וועל איך באשמירן; דערוויילע עס אזוי.

— איך וויל ניט.

— גיב פוטער! — ווידערהאלט דאס קינד איר ערשטע פא- דערונג.

— קינד מינים, נו, וואס וואלט איך דיר ניט וועלן געבן, אז עס וואלט געווען, נארעלע מינים! — רעדט די מוטער איין קינד. צירעלע וויל אבער ניט גלויבן און ווייזט אויפ'ן אלמער.

קערס פרוי האָט שוין דערשפירט די קעלט; אַט האָט זי אַ שווערן, טיפן זיפּין געגעבן, געוואָרפן אַ טרויעריקן בליק אויף דעם לערן קוילן-שעפל, און איז ווײַטער געבליבן פאַרטראַכט און שווער פאַרזאָרגט. און עס איז שטיל אין צימער; בלויז דער ווינט קלאַפט אין די פאַרפרוירענע שוויבן, און אַמאָל אין אַ ווײַלע רײַסט ער זיך אַרײַן אין קוימען פון קאַמין און ווײַנט אַזוי האַרצרייסנדיק, אַזוי טרויעריק, עפעס ווי ער וואָלט אויך געהאַט אַ ביטער האַרץ פון אַ הויזן-מאַכער אַ סטריקער...

— מאַמע! — האָט זיך דערהערט אַ קינדיש שטימעלע פון שלאַפצימער. און די מאַמע וואַרפט די אַרבעט און לויפט אַהין. דאָרט שלאַפט איר צירעלע, איר אַנינציק דריי-יאָריק קינד. צירעלע איז געווען באַהאַלטן אין אַ גאַנצן ים מיט שמאַ-טעם, האָט זי דאָס אַלץ אַראָפּגעוואָרפן און וויל אַרויסגיין פון בעט. — וואוהין, מיין קינד? — פּרעגט די מוטער און פּרואוויט צוריק אַיננעקן דאָס מײַדעלע.

— מאַמע, נעם מיך צום אווון, מיר איז קאַלט. — בעט זיך צירעלע.

— עס איז דאָרטן אויך קאַלט, צירעלע!
— שיט אַרײַן קוילן. — גיט דאָס קינד אָן ע צ ה.
— ניטאָ, מיין נח ת, קיין קוילן. — זיפצט דעם סטריקערס פרוי.

— פאַראַן.
— ניטאָ, מיין לעבן, אַט וועל איך דיר ווײַזן דאָס שעפל. און די מוטער גייט אין קיך, נעמט דאָס לערע קוילן-שעפל און ווײַזט עס צירעלען.
צירעלע קוקט אַרײַן אין שעפל און גיט דערביי אַ טיפן, קינד-דישן זיפּין.

— ניטאָ מער קיין קוילן. — זאָגט צירעלע, און איר קינדיש פּני מ'ל ווערט אַזוי ערנסט טרויעריק.
— ניטאָ מער. — באַשטעטיקט די מוטער.
— גיין ברענג. — ראַט דאָס קינד.

ח ד ש י ם שפעטער איז אייבי שוין א י ת ו ם געווען, און ער
איז געזעסן און האָט געארבעט אין דעם זעלבן שאַפּ, אויף דער זעל-
בער נײַ-מאַשין, אויף וועלכער דער מאַטע האָט געארבעט.
ז. ליביו.

ב. מונקאַשין.

פאַר אַ סטרייק.

ווען דער פאפא סטרייקט.

עס איז אַ ווינטער-נאַכט.

דרויסן איז אַ ברענענדיקער פּראָסט און אַ שנענדנדיקער קאַל-
טער ווינט. דרויסן איז סיביר; און אין צימער? אין צימער איז ניו-
יאָרק. עס איז קאַלט, ווי אויף דרויסן, ווייל אין צימער וואוינט אַן
אַרבעטער, אַ אידישער הויזן-מאַכער; און פון יעדן ווינקעלע קוקט
אַרויס די ביטערע, שטיקנדיקע נויט, ווייל דער הויזן-מאַכער איז אין
סטרייק.

דער סטרייקער איז ניטא אין דערהיים: ער איז אויף אַ מי-
טינג. די פרוי זינגט זיצט ביים אויוון און גייט עפעס מיט'ן נאָדל —
דאָס פאַרריכט זי אויס וועט פאַר ש כ נ י ם, העלפנדיק דערמיט
דעם מאַן אין זײַן סטרייק.

דאָס פֿייער אין אויוון גייט אויס. ה פ נ י ם, אַז דעם סטריי-

— גוט, מיין זון! — זאגט העסל. — און איצט קוק זיך צו, ווי מען לייגט אונטער די ווארע און ווי מען דרייט די ראד.
 אייבי האט זיך צוגעקוקט.
 — איצט פראוו אלליין.
 אייבי האט געפראווט.
 — גוט, טאטע?
 — גוט, מיין זון!
 און פרומעל אה שטייט און וואונדערט זיך.
 — וואס עפעס מיט אמאל? — פרעגט זי.
 — עס איז אמעריקע, עס איז בעסער, אז מען קאן א מ ל א כ ה... — האט העסל געענטפערט און זיינע ווערטער האבן לייכט געציטערט.
 — זע נאר, אייבי, — איז העסל ווייטער אנגעגאנגען מיט זיין לערנען די מ ל א כ ה זיין קינד, — זעסט, אט איז אן ארבל, אט אזוי לייגט מען עס צוזאמען. זעסט... קוק זיך צו... און אזוי מאכט מען א זוים. נו, וועסט קענען אלליין?
 — יע, איך וועל קענען. — ענטפערט אייבי. און דאס קינד נעמט א שטיקל צוגעשניטענע ס ח ר ה און גייט עס צוזאמען.
 — ריכטיק, טאטע?
 — ריכטיק.
 העסל האט ארומגענומען זיין קינד און האט צוגעדריקט איין בים קאפ צו זיין ברוסט.
 — האסט א גאלדן קעפל, מיין קינד! אבער האסט באדארפט געבארן ווערן ניט ביי העסל דעם אפרייטער... — די ווערטער האבן זיך איבערגעריסן. עפעס האט דעם קראנקן אפרייטער געווארגן אין האלז און איבער זיינע בלאסע איינגעדארטע באקן האבן זיך גענומען קניקלען טרערן... אפרייטערשע, זודיקע, ברענענדיקע טרערן, און די טרערן זיינען געפאלן אויף דעם יונגן קאפ פון דעם יונגן קינד.

די ערשטע לעקציע, וואס העסל, דער קראנקער אפרייטער, האט געגעבן זיין קינד, איז ניט אין ניוועזן געגאנגען. מיט עטלאכע

— גארנישט. — האָט העסל געענטפערט.

— „סלעק“?

— עס איז ניט סלעק.

— „געסעקט“?

— ניט געסעקט.

— נימאָ קיין אַרבעט?

— עס איז דאָ אַרבעט. — האָט העסל געענטפערט. געוואָלט

האָט ער צוגעבן: „נאָר קיין לונגען און קיין האַרץ איז ניטאָ“. ער
האָט עס אָבער ניט געזאָגט.

— וואָס זשע איז דאָס? — האָט פרומעל אַ ה געציגט

אויפ'ן קעפל פון דער מאַשין און אויפ'ן פעקעלע און האָט געדריקט
מיט די פלייצעס.

— וועסט שוין זען. — האָט העסל שמיל און טרויעריק גע-

ענטפערט.

אויב איז געזעסן אין „פראַנט רום“ און האָט געלייענט אין אַ

ביכל. העסל האָט געוואָרפן אַ טרויעריקן בענקענדיקן בליק אויף
זיין קינד; דער אַפרייטער האָט אַ שווערן זיפּץ געגעבן.

אויסמירנקענדיק אַ גלעזל „וואַרימס“, האָט זיך העסל גענו-

מען פאַר דער אַרבעט. ער האָט צוגעשרויפט דאָס קעפל פון דער

ניי-מאַשין צום סטענד, וועלכן ער האָט פאַרמאַגט אין דער הויז, האָט

צוגעריכט דעם גומענעם שמריק, האָט אָנגעגרייט די פאַדים און האָט

אַ רוף געגעבן:

— אויב!

אויב איז צוגעקומען צום פאַטער.

— קוק זיך צו, מיין זון, ווי מען שפּאַנט איין אַ ניי-מאַשין. —

האָט העסל געזאָגט מיט אַזאַ מאַדנער שטימע און ער האָט גענומען

אַריינציען דעם פאַדים אין מאַשין.

אויב האָט זיך גוט צוגעקוקט.

— איצט פרוואו אַליוו, מיין קינד!

אויב האָט זיך געזעצט לעבן דער מאַשין און האָט אַריינגע-

צויגן דעם פאַדים.

ווידער, זאגט ער מיט הארץ: „לאזט צופרידן, ש ד י ס!“ — און אלע צעלאכן זיך.

האט העסל געוווּן דאס העמדל מיט דער רויטער פ ג י מ ה און האט אין קורצן דערציילט, וואס עס טוט זיך מיט אים. אויס ל י צ נ ו ת, אויס שפאסן!

אלע האבן ארומגערינגלט דעם אפרייטער; מען קוקט אויף העסלען מיט ר ח מ נ ו ת, מען רעדט צו אים ווייך, סימפאטיש און מען גיט אים פארשידענע ע צ ו ת.

— היינט אדער מאָרגן — דאס איז דער סוף פון אלע אפ-רײַטערס. — האט באמערקט פ נ ח ס דער קורנאסער, און אין שאפ איז געוואָרן שמיל ווי אין א ק ב ר.

ביינאכט, ווען עס איז געקומען די צייט צו גיין אהיים פון דער ארבעט, האט העסל איינגעפאקט א „באנדעלע“: עטלאכע צו-געשניטענע, ניט-געמאכטע העמדלעך, די שער און די פאָדים; נאָכ-דעם האט ער אפגעשרויפט דעם קאפ פון מאשין.

— וואס טוט איר דאס, מיטער העסל? — האבן געפרעגט אייניקע אפרייטערס.

— איך רעכנ נעמען לערנען מיין זון די העמדל-נייערײ. — האט העסל געענטפערט, און זיינע ליפן האבן זיך דערביי אזוי נער-וועז אויסגעקרימט.

— דאט'ס רײַט, דאט'ס רײַט! — האבן צוגעשטימט די אפ-רײַטערס.

— און א „סמענד“ צום קעפל פון מאשין וואו וועט איר נע-מען? — האט א פרעג געמאָן אן אפרייטער.

— א סמענד האָב איך אין דער הויס. — האט העסל מיטגע-טיילט. און נעמענדיק די ח פ צ י ס אין די הענט, איז דער העמדל-מאכער אוועק אהיים.

ווען פרומעל א ה האט דערזען איר מאן טראגנדיק די ח פ צ י ס, איז איר די זאך געוואָרן פארדעכטיק. די אידענע האט זיך דערשראקן און האט א פרעג געמאָן:

— וואס איז דער מער, העסל? וואס טראגסטו דאס?

העסלם פניס האט גענומען ווערן בלאסער; די קנייטשן האבן זיך איינגעשניטן טיפער, דער הוסט האט גענומען מער שטיקן, דער אטעם איז געווארן שווערער און שווערער.

און איין פרימארגן, ווען העסל איז געזעסן ביי דער מאשין און גענייט העמדלאך, האט זיך ביי אים אזא מאדנער הוסט אריס געטאן פון הארצן און... און א העמדל האט זיך פארפלעקט מיט א שטיקל בלוט.

העסל האט זיך דערשראקן.

קיין גרויסע „ביזי“ איז דאן נישט געווען, און דער העמדל-נייער איז גלייך פון שאפ אוועק אין „דיספענסערי“ פרעגן, וואס עס טוט זיך מיט אים.

האט ער דארט דערגאנגען, אז ער פארמאגט שוין די „דער“, און אז אים איז פארבליבן גאנץ ווייניק צייט צו גייען העמדלאך.

קיין ליארעס האט דערפון העסל נישט געמאכט. ער איז גאר אהיים נישט פארגאנגען און איז צוריק אין שאפ אוועק. ער האט זיך צוריק אוועקגעזעצט ביי דער מאשין, גאר ארבעטן האט ער געארבעט מיט האלבן חשק. די מערסטע צייט איז ער געזעסן פארטראכט.

וואס ער האט געטראכט, וויסן איין גאט; יעדנפאלס — קיין פרוילאכע מחשבות זיינען דאס נישט געווען. ווארים נישט איין מאל זיינען דעם אפרייטערס אויגן פארלאפן געווארן מיט טרערן; נישט איין מאל האט זיך א טיפער, שווערער זיפן ארויסגעריסן פון זיין סאמע הארצן; נישט איין מאל האט ער אזוי פארצווייפלט געבראכן די הענט.

און די איבעריקע אפרייטערס קוקן אויף זייער ארבעט-חבר און באמראכטן אים מיט וואונדער.

אין סוועט-שאפ, אן אפרייטער, ביי דער מאשין זאל גאר זיצן פארטראכט — ווירקלאך א וואונדערבארע ערשיינונג!

נו, מיינט חבר הליצנות פון דעם ארימן העסלען. — העי, מיסטער העסל, — פרעגט אן אפרייטער, — וואס בא-טראכט איר די וועלט מיט אמאל?

העסל שווייגט. און ווען די חברים דאקומשען אים

— געוויס ניט!

און פארבלייבנדיק א ווילע פארטראכט, איז העסל מוסיף:

— ביז וואנען מיינע פינגער וועלן זיך בלייגן, זאל מיך גאט

אויסהיטן פון אזעלכע פרינסות.

פרומעלאה'ס פנים איז ערנסט געווארן און העסל האט

ווייטער גערעדט:

— אונזער אויבעלע איז א גאטס בענשוונג. אין רייכן אופן

וואלט מען זיך מיט אים ארומטראגן אויף די הענט... א זעלמן קינד.

ער וועט שוין ניט זיין קיין העמדל-נייער.

— גאט זאל אים היטן! — זאגט פרומעל-אה.

— איך וועל ארבעטן ביזן לעצטן טראפן בלוט און איך וועל

זען, אז ער זאל א מענש זיין. אונזער אויבעלע וועט זיין א טרויסט

אויף אונזערע עלטערע יארן... מיט זיין קעפל, מיט זיין חשק וועט

ער ווייט אוועקגיין. זאלסט אים נאך אמאל מיט צייטונגען ניט שיקן.

— עפעס אזוי ווי איך האב אים געשיקט. — פארענטפערט

זיך פרומעל-אה.

— איך וויל ניט!

— און איך וויל דען?

— זאל ער זיצן ביי די ביכלאך. זאל ער לערנען, דער טאטע

הארעוועט פאר אים.

אייבי איז געקומען.

דער העמדל-נייער האט זיך אנגעבייזערט אויף זיין קינד, האט

אים פארזאגט, אז ער זאל וועגן פעדלען מיט צייטונגען מער ניט

דערמאנען, זאל זיך ניט מישן אין פרינס-ה-זאכן און זאל זיך רואיק

זיצן ביי זיינע ביכלאך.

ב.

אין סוועט-שאפ איז ניטא קיין לופט און קיין ליכט. לאנגזאם

אבער זיכער גייט דארט אויס דער ארבעטער. דארטן, לעבן דער

ניי-מאשין, שמארבט אוועק א גליד נאך א גליד ביי דעם, וואס גייט

אונזערע קליידער. דארטן ווערן זיי דערצויגן די קאנדידאטן אויף

שווינדזוכט.

— לאַנגע יאָר זאל אים זײַן, וואָס פאַר אַ טײַער קינד ער איז.
— ענטפערט פרומעל א.ה. — האָט אַ טײַער האַרץ. נעכטן בײַ-
נאַכט האָט ער געהערט, ווי דו הוסט.

— נו, נו...

— זאָגט ער צו מיר הײַנט: „איך האָב געהערט — דער מאַמע
האָט זײַער געהוסט; ער איז זײַער אַ שוואַכער... ער האָט נים קײַן
כוח צו אַרבעטן...“

— אָן אײַנפאל פון אַ קינד! — שלאָגט איבער העסל זײַן
פּרוי, און אַ שמײַכל נעמט רוען אויף זײַנע ליפּן.

— זאָגט אײַבעלע צו מיר: — דערצײלט ווײַטער פרומע-
ל א.ה.: — „און איך העלף אים נים; נײַן, מאַמע, איך רעכנ, אז עס
איז נים גוט אזוי; מיך פאַרדריסט זײַער אויפ'ן פאַפּאָ!“

— נו, נו? — שטופט אונטער העסל זײַן פּרוי, און אויף דעם
בלאַסן, אויסגעמאַטערטן פֿניס פון דעם העמדל-זײַער נעמט
עפּעס אזוי ווי רוען די שכינה.

— זאָג איך צו אים — גײַט אָן פרומעל א.ה מיט איר
מעשה — זאָג איך צו אים: „אדרבה, אײַבינו, פאַרוואָס זאָלסטו
עפּעס מאַקע נים פאַרדינען?“ מאַכט ער צו דאָס ביכל, טוט זיך אָן
און בעט בײַ מיר צען סענט. פרעג איך דאָך: „וואָס ווילסטו מאַן,
אײַבעלע?“ זאָגט ער: „איך וועל פּעדלען מיט צײַטונגען.“
— האָסטו אים געגעבן? — שלאָגט העסל ווײַטער איבער זײַן
פּרוי.

— ער איז צוגעשמאַנען, האָב איך געגעבן.
— און ער איז אַוועק פּעדלען מיט צײַטונגען?
— אז ער בעט זיך, זאל ער גײַן...
— נאָך אַמאָל זאל דאָס נים זײַן! — האָט העסל אַ זאָג געמאַן
קורץ און שאַרף.

— אז אים ווילט זיך, זאל ער גײַן. — זאָגט פרומעל א.ה.
— נײַן. ער זאל נים גײַן! איך דאַרף נים זײַן פֿרנסת.
האָט העסל געענטפערט.

— זאל זײַן נים. מײַנע דאגות.

אדער אין די ביכלאך, וועלכע ער, אייבי, נעמט צום לעזן אין דער פרייער ביבליאטעק פון „היברו אינסטיטוט“.

ליב האט דער פאטער אייבי, שמערצלעך ליב; און דער העמדל-נייער לויגט גרויסע האפענונגען אויף זיין זון.

א טייער קינד איז אייבי, א זעלטן קינד! טראגט אויף זיך א טייער קעפל און איז א גרויסער ב ע ל - ח ש ק אין לערנען. אין סקול איז ער דער ערשטער און בעסטער שילער, לערנט זייער גוט. אויך ווען אייבי קומט אהיים, נעמט ער זיך גלייך פאר זיינע ביכלאך. אייבי איז עפעס גאר ניט ווי אנדערע קינדער; ער האט ניט ליב ארומצולויפן, אויף אים איז גאר קיין שפיל ניטא. דאס בוך — דאס איז אייביס ג ש מ ה; שרייב, לוינען — דאס איז זיין לעבן. ניט אומזיסט איז העסל געוואוינט געווארן קומענדיק פון דער ארבעט צו טרעפן זיין אייבי אין דער היים בני די ביכלאך; און ווען ער האט אים דאס מאל ניט געטראפן, האט עס דער אפרייטער גלייך באמערקט און האט זיך וועגן דעם געווענדט צו זיין פרוי:

— פרומעל-א, וואו איז עפעס אונזער אייבי?

שטייט פרומעל-א און שמויכלט.

— האסט אים נאך עפעס געשיקט? — פרעגט העסל.

— ניין. נאך וואס זאל איך אים שיקן?

באמערקט העסל, אז זיין ווייב שמויכלט, ווערט ער נאך מער

נייגעריק און פרעגט ווייטער:

— וואס שמויכלסטו, וואו איז אייבי?

— האסט שוין אן ארויסהעלפער אויף די עלטערע יארן. —

מאכט פרומעל-א און שמויכלט ווייטער עפעס אזוי גוטמוטיק.

— וואס איז אזוינס? — פארשטייט ניט העסל זיין פרוי.

ווערט דעם העמדל-נייערס בלאסער פ נ י ס אזוי ערנסט און

ניט צופרידן.

— וואוהין האסטו אים געשיקט, פרומעל-א? — פרעגט

דער מאן בני זיין פרוי מיט א שמרענגן ק ו ל.

— איך? איך האב אים ניט געשיקט.

— אבער וואס איז ער געגאנגען מאן?

געבליבן שטוין ווי א צעטומלטער. ער האט נישט געוואוסט, וואוהין צו לויפן. אהנים האט ער יעדנפאלס געשראקן זיך צו קומען...
און דער רעגן האט גענומען שמייסן שטארקער און שטאר-
קער.

ז. ליביו.

שעסטיאָרקין.

אָן אַ היים.

די ערשטע לעקציע.

א.

דאָס איז געווען אין אָנפאַנג ווינטער. ווען העסל דער העמדל-נייער איז געקומען אהנים פון דער אַרבֿעט, האָט ער אַזוי ווי שטענדיק געטראָפֿן זיין פֿרוי קאַכנדיק וועטשערע און זיין קליין צוויי-יעריק מיידעלע — שפּילנדיק מיט צאָצקעס אויפֿ'ן דיל. ער האָט אַבער נישט געטראָפֿן אין דער הויז זיין עלטער קינד, זיין זון, זיין צען-יעריקן אייביק.

און געוואוינט געוואָרן איז העסל שטענדיק צו טרעפֿן זיין עלטער קינד אין דער הויז, זיצנדיק פֿאַרטיפֿט אין זיינע שול-ביכלאַך,

דער באלעכאס האט לאנג אויף זיין אינגל ניט געווארט; ער האט זיך געהאט זיין טרוקענעם רעכענונג: דער מאג האט זיך שוין געענדיקט; דעם אינגל דארף ער שוין סיי ווי סיי שיקן אהיים; א קוואדער איז ער אים דאך שולדיק, און דער עמער צוזאמען מיט די עפל איז דאס ניט ווערט.

און ער האט זיך גענומען ווייטער פארן; ער איז דאס שוין געפארן אהיים.

ג.

ווער ווויס, ווי לאנג סעמי וואלט געשלאפן, ווען א שכנה פון דעם הייז וואלט ניט געגאנגען א קוק געבן, אויב דער ווינט האט ניט צעשמיסן די וועש, וואס איז געהאנגען אויפ'ן דאך.

סעמי האט דערפילט, ווי עמיצער האט אים געגעבן א טופ מיט'ן פוס... ער האט זיך א כאפ געגעבן ניט טויט ניט לעבעדיק; מיט שרעק האט ער א קוק געגעבן ארום זיך. לעבן אים איז גע-שטאנען א גרויסע דיקע, געזונטע פרוי.

— אוועק פון דאנען, דו לויפער! — האט די פרוי זיך צו-שריען. — דא איז קיין פלאץ ניט צום שלאפן.

— אפלו! — האט סעמי א שטאמל געגעבן, האסטיק אויפגע-הויבן זיך און ער האט געכאפט לויפן אראפ די טרעפ. ווען סעמי איז ארויס פון האל איז שוין געווען פינסטער.

— איי אפלו! — האט ער אויסגעשריען און גענומען מיט די אויגן זוכן דעם וואגן מיט די עפל. דער וואגן איז אבער מער ניט געווען.

א פארלארענער, א דערשראקענער האט דער אינגל גענומען ארומלויפן. ער איז אוועקגעלאפן אין עוועניו, פון דארטן אין גאס, פון דער גאס ווייטער אין עוועניו... דער וואגן מיט די עפל איז פאר-פאלן געגאנגען.

אין איין מינוט האט סעמי זיך פארגעשטעלט זיין הויז, וואו מען גייטיקט זיך אין דעם קוואדער; זיין מאטן, וועלכער וועט אים נאך שלאגן, ווען ער וועט קומען אזוי אן א פעני פארדינסט; און ער האט אינגאנצן באגריפן די שוידערלאכקייט פון זיין לאגע. ער איז

געלעכטער, און פון אייניקע האבן זיך געטראגן טענער פון פיאנעס.
 אַט קלאפט סעמי אָן אין אַ טיר. מען עפנט; עלטערן צוואַ-
 מען מיט די קינדער זיצן ביים טיש און מען טרינקט טיי.
 — אַפּלז? — פּרעגט סעמי.

— נאָו. -- ענטפערט מען און מען פאַרהאַקט בייז די טיר.
 אין אַ צווייטן פּלאַץ זעט סעמי, ווי קינדער זיצן זיך און עסן.
 דער הונגעריקער סעמי דערפילט דעם גערוך פון די עסנווארג, און
 זיין פאַרקלעמט האַרץ פאַנגט אָן נאָך שטאַרקער ווי צו טאן. נאָך
 אין אַ פּלאַץ עפנט זיך האַסטיק די טיר און אַ פּרילאך, שוין גע-
 קליידט מיידעלע ווייזט זיך.

— עני, אַהערצו קום, — דערהערט זיך הינטער אים אַ קול
 פון אַ פּרויענציימער, — לויף ניט אַרום איבער'ן האַל, וועסט זיך נאָך
 פאַרקילן.

באַלד ווייזט זיך די פרוי און נעמט צו צוריק דאָס מיידעלע.
 אזוי דערגיט סעמי ביזן העכסטן שטאַק, און קיין עפל האָט
 ער ניט פאַרקויפט. סעמי נעמט גיין אויף די טרעפּלאַך, וועלכע פירן
 צום דאַך, נאָר ער האָט דערפילט, ווי דער רעגן שמייסט אָן די בלעך
 פון דאַך און ער בלייבט אַ ווילע שטיין. אין קאָרידאָר איז וואַרים
 און טרוקן. סעמין, דעם מידן איבערגעפּראַרענעס אינגל, פאַרווילט
 זיך אַפּרוען.

— פון וואַנען וועט דער באַלעבאַס וויסן? — טראַכט דאָס
 קינד. — ער וועט מיינען, אז איך האָב זיך עטוואָס לענגער פאַרזאַמט.
 סעמי זעצט זיך אַוועק ווי אָן אונטערגעהאַקטער און שפּאַרט
 זיך אָן אָן דעם עמער מיט די עפל.

סעמי האָט זיך פאַרטראַכט וועגן די קינדער, וועלכע האָבן
 געגעסן, געטרונקען און געשפּילט... ער נעמט זיך פאַרשטעלן, אז ער
 איז אויך איינער פון זיי און אז ער עסט, אז ער טרינקט, אז ער
 שפּילט... אין קאָרידאָר איז טרוקן און וואַרים. אַ דרעמל האָט גע-
 נומען שמידן סעמיס צעווייקטע, צעפּראַרענע גלידער... ער האָט עפעס
 אזוי ווי דערשראַקן אַ כאַפּ געגעבן זיך, אַכער באַלד איז ער ווייטער
 אַנטשלאָפּן געוואָרן.

— וועלן מיר באַלד פאַרן אַהיים? — האָט סעמי ווײַטער גע-
 פרעגט, און זײַן קינדערש האַרץ האָט פאַרקלעמט פאַר ווײַטיק.
 דער באַלעבאַס האָט אַ לאַנגזאַמן, שאַרפֿן, בײַזן בליק גע-
 געבן אויפֿ'ן קינד, און אויף זײַן פֿנים האָט זיך אויסגעצײגט אַ
 ווילדע הֵנאָה. עס האָט זיך געדאַכט, אַז דער מאַן וויל זײַן
 ווילדע אומצופרידנהײַט פון זײַנע הײַנטיקע שלעכטע געשעפטן אויס-
 גיסן אויף זײַן געדונגענעם אינגל.

— ווען איך וואָלט וויסן, — האָט דער באַלעבאַס געענט-
 פערט, — אַז דו ביסט אַזאַ פוילער אינגל, וואָלט איך דיך אַ פֿיל ו-
 אומזיסט ניט גענומען.

— איך פויל זיך ניט, — האָט סעמי געענטפערט, — מיר איז
 קאַלט.

און זײַן קוֹל האָט געציטערט פון טרערן.
 — קאַלט? — האָט אים איבערגעריסן דער באַלעבאַס. —
 וואָס אַרט עס מיך? אַ קוואַדער וועסטו דאָך וועלן נעמען.
 — פֿינן סענט איי האַל לאַט! ...
 — איי, אַפֿלו! — האָט אויסגעשריען אַ שמים פול מיט טרערן.
 און דאָס פערד איז זיך לאַנגזאַם געגאַנגען און געגאַנגען. סעמי
 האָט דערפילט, אַז ער פאַלט פון די פיס און ער האָט זיך אָנגעהאַלטן
 אָן וואָגן.

ב.

— נעם גײַ אַרײַן אַהער, — האָט דער באַלעבאַס אָנגעצײגט
 סעמין אויף אַ געוויס הויז, — אַבער קלאַפֿ אָן מיר אין מיר: ווען דו
 וועסט פאַרקויפֿן, קום גלייך אַראָפּ נאָך אָן עמער מיט עפל; ווען
 ניט, גײַ איבער'ן דאָך אין דעם צווייטן הויז. געשווינט!
 און סעמי איז אַוועק אין דעם אָנגעצײגטן הויז. דאָס איז
 געווען אַ פלעט-הויז. דער קאַרידאָר איז געווען באַדעקט מיט קאַר-
 פעט און מיט דאַמפּ באַוואַרימט. סעמי האָט גענומען קלאַפֿן פון מיר
 צו מיר. קײַנער האָט אַבער קײַן עפל ניט געדאַרפט. בײַ די
 שַׁכְנִים אין די צימערן האָט שוין פֿייער געברענט. פון אויניקע
 דיר וַת האָבן זיך געהערט פרוילאכע קינדערשע פלאפּלערן און

דער מאן איז דאס געווען דער אייגנטימער, דער באלעבאס פון דעם וואגן מיט די עפל, און דער יונגער אינגל — סעמי האט ער געהייסן — איז געווען א געדונגענער העלפער, אן אויסשרייער און צו דערזעלבער צייט אן ארויפטרעגער פון די עפל צו די קוויטן.

דאס איז געווען דער אנהייב פון ווינטער און דער סוף פון דעם מאג. דאס וועטער איז אויסגעפאלן א שלעכטס, א צר'ה'דיקס. עס האט געבלאזן א קאלטער, שניידנדיקער ווינט און עס האט ניט אויפגעהערט צו שפריצן א קאלט רעגנדל, וואס האט דורכגענומען דורך און דורך מיט פייכטקייט און מיט קעלט.

א לייכט זומערדיק דזשעקעטל און א פאר לייכטע קורצע „קני-היזלאך“ האבן שלעכט באשיצט דעם ארימן אינגל פון דעם גרויזאמן וועטער. פון די היזלאך האט זיך אין מאכע ערטער ארויסגעזען דאס הוילע לייב, און פון זיינע צעריסענע שייך האבן ארויסגעשטעקט די פינגער. דער אינגל האט זיך געיאזשעט און געטרויסלט פון קעלט — און א פ ש ר אויך פון הונגער. זיין קלוי-נער אויסגעדארטער פנימ איז געווען בלאס און בלוי, אנגעשוואלן פון פייכטקייט און איבערגעפרארן פון קעלט.

— פיוו סענט איי האל לאט! — האט עפעס מיט א באנומענעם קול אויסגעשריען דער באלעבאס.

— איי, אפלו! — האט נאכגעשריען סעמי מיט א הייזערי-קער, קינדערשער, הארצרייסנדיקער שטים.

קיינער האט אבער קיין עפל ניט געבעטן און דאס פערד האט געגעבן א טראט ווינטער.

— וועלן מיר באלד פארן אהיים? — האט סעמי געפרעגט זיין באלעבאס, און עס האט אים געקלאפט א צאן אן א צאן.

דער באלעבאס האט אין אט דעם שלעכטן מאג אויך שלעכטע געשעפטן געמאכט, און ער האט ניט גערעכנט פאר גייטיק צו ענטפערן אויף זיין אינגלס פראגע.

— פיוו סענט איי האל לאט!

— איי, אפלו!

עס זיינען פאריבער נאך אייניקע מינוטן.

נו, האָט מען דאָס אין שטיבל
 אַ ביסל זיך געפרויט!
 נאָר ניט געפרויט האָט זיך מיט זיי
 די בויזע גרויע נויט.

פון שרעק איז זי געוואָרן
 אַ קלוינע, קלוינע גריל,
 און איז פאַרקראַכן אונטער דיל
 און האָט צעוויינט זיך שטיל.

מאני לייב.

פאַרלאָרן דעם באַלעבאָם.

א.

לאַנגזאַם, אַפּשטעלנדיק זיך יעדע וויילע, האָט דאָס פערד גע-
 פירט דעם וואָגן מיט עפל. נאָכ'ן וואָגן זיינען נאָכגעגאַנגען אַ מאָן
 פון אַ יאָר פערציק און אַ יונגער אינגל פון אַ יאָר צוועלף.

און זאגן צו די קינדערלאך :
— היינט האָב איך גאר נישט ניט.

די קינדער נעמען וויינען :
— אוי, ברויט, אַ שטיקל ברויט !
דער מאמע שווינגט, די מאמע זיפצט
און ווינשט אויף זיך דעם טויט.

די גרויע גייט ביים אויוון
זי זיצט זיך אויף איר שטיין,
און זעט עס אלץ און פרויט זיך אלץ
און שארפט זיך אלץ די ציין.

גאר איינמאל האָט געטראָפן —
געשלאָפן איז די וועלט,
דער אַרימאָן גייט אין ניריאַרק
פארדינען עפעס געלט.

אַט ערשט איז ער פון שטיבל
צופוס אזוי אוועק,
און פלוצלונג קומט ער באלד צוריק
און טראָגט זיי פולע זעק.

צוויי פולע זעק מיט חלות,
מיט עפל און מיט ניס,
מיט קיכלאך און מיט שאַקאַלאַד
און מאָרט, ווי האַניק זיס.

און נעמט די קינדער וועקן —
ער וועקט זיי און ער לאַכט :
— „שטויט אויף, איר ליבע קינדערלאך,
זעט, וואָס איך האָב געבראַכט !“

די גרויע נויט פלעגט זיצן
 ביים אויוון אויף א שטיין
 און זעען אלץ און פרויען זיך
 און שארפן מיט די ציין.

די מאמע פלעגט דאס זעען
 און וויינען שמילערהייט
 און טרויסטן אירע קינדערלאך:
 — וואס דארפט איר, קינדער, ברויט?

איר ווייסט דאך, אז דער טאטע
 איז אין ניו-יארק אוועק.
 ער וועט אייך ברענגען פון ניו-יארק
 צוויי גרויסע פולע זעק.

צוויי פולע זעק מיט חלות,
 מיט עפל און מיט ניס,
 מיט קיכעלאך און שאקאלאד
 און מארט, ווי האַניק זיס.

די קינדער פלעגן הערן,
 זיי האבן זיך געפרויט,
 און פלעגן שוין דעם גאנצן טאג
 ניט בעסן מער קיין ברויט.

און שמילינקע און גוטע
 געווארט ביז שפעט ביינאכט
 און זעען, צי דער טאטע האט
 צוויי זעק אהיים געבראכט.

דער ארימאזי פלעגט קומען
 ביינאכט, פארזארגט און מיד,

די נויט.

אין ברקלין, אין א שטיבל
אן ווענט און אן א דאך,
האט זיך געוואוינט אן ארימאן
מיט קינדערלאך א סך.

און דארט ביי זיי אין שטיבל
איז נישט געווען קיין ברויט,
ווייל דארט אין שטיבל האט מיט זיי
געוואוינט די גרויע נויט.

דער ארימאן פלעגט אויפשטין,
אז שלאפן פלעגט די וועלט,
און גיין צופוס ביז אין ניו-יאָרק
פארדינען עפעס געלט.

און אז די זון פלעגט אויפגיין,
און ביז די זון פארגייט,
די קינדער פלעגן וויינען שטארק:
— אוי, מאמע, מאמע, ברויט!

בײַם קינד פאַרקלעמט דאָס האַרץ פאַר ווײַטיק ; די אויגן
ווערן מיט טרערן פאַרלאָפֿן. ער הײבט אויף דאָס קערבעלע, גיט זיך
פון ווײַטן אַ קריס אויפֿן צערײַצטן קוילמאַן, און ווײַנענדיק שלעפט
ער זיך אַוועק אַהײַם.

אי, וועט דאָרט די קלײַנע עמעלע הײַנט פֿרירן !!!

ג. ליביו.

די אַרימע מוטער.

געבײַדן אומגעהײַער —
די גרעסטע אין דער וועלט ;
דאָך וואוינזונגען די קלענסטע
און לופט פאַר קינדער פעלט.

דאָך הויך זײַנען די הײַזער.
אין שאַטן ליגט די גאַס ;
זי זוכט און האָט געפונען
אַ שמאַלן זונען-פאַס...

נאָ, פירט בײַמאַג די מוטער
אַרויס אין גאַס דאָס קינד ;
עס איז אַ טאָג אַ קאַלטער,
אַנטקעגן יאָגט אַ ווינט.

זי שטעלט זיך זעלבסט אין שאַטן,
צום ווינט מיט איר געזיכט,
כדי גיט צו פאַרנעמען
פון קינד דאָס ביסל ליכט.

זי קערעוועט דאָס וועגל
און זוכט אַ וואַרימע זײַט ;
זי האָט פון ווינט דעם קאַלטן
דאָס ליכע קינד באַפֿרײַט.

דאָס קינד אין וועגל שמויכלט,
ווי ס'וואַלט געוואוסט דערפון :
די מאַמע האָט געפונען
פאַר אים אַ ביסל זון...

א. רייזעו.

דאס איז געווען א קאלטער, קאלטער ווינטער-מאָג. די זון
האַט א פ י ל ו געשניט, אָבער דער פראַסט האָט זיך פון איר אויס-
געלאָכט, — ער האָט געקניגט. ער האָט געביסן און געביסן אויף
טויט.

די מאַמע וואָלט א פ ש ר אַלבערטן אין אַזא פראַסט גאָר
ניט אַרויסגעלאָזט קלייבן קוילן, אָבער די קליינע עמעלע איז עפּעס
געווען קראַנק. זי האָט געשלוקערצט און געציטערט ווי אַ בלאַט.
האַט די אַרימע מאַמע אָנגעטאָן איר גוטן זונעלע אין אַ באַרג מיט
שמאַמעס און אים אויסגעריכט מיט זיין קערבעלע.

אַלבערט איז אַרויס אין דרויסן. די ביטערע קעלט האָט זיך
דורכגעקליבן דורך די שמאַמעס און האָט אים צערטלאַך אַרומגענו-
מען, אַזוי אַז עס האָבן אים גענומען ציטערן אַלע א ב ר י ס. אָבער
אים האָט דערפאַר אויך גענומען גליקן: ער האָט עטלאַכע מאָל נאָכ-
אַנאָנד באַגעגנט וועגענער, וואָס האָבן אַראָפּגעשאַטן קוילן, און יעדעס
מאָל האָט ער אויסגעמאַכט ניט שלעכט.

עס האָט אים גענומען זייער שמעכן אין די פינגער פון די הענט
און פון די פיס, און ער האָט זיך שוין געלאָזט לויפן אַהיים, טראַגנדיק
מיט זיך אַ „שיין ביסל“ קוילן. אַך, ווי קאַלט ס'איז אים געווען! ער
האַט געפילט אַז ער ווערט פאַרפּרוירן. אָבער אַט איז פאַר זיַנע
אויגן נאָך אַ וואָגן; די קוילן האָט מען שוין באלד אַראָפּגעשאַטן, און
ער דאַרף לאַנג ניט וואַרטן.

אַלבערט האָט זיך אָפּגעשטעלט. ער האָט גענומען קלאַפּן אַ
פּוס אָן אַ פּוס.

און אַט זיַנען די קוילן שוין אַראָפּגעשאַטן. אַלבערט גייט צו
מיט זיין קערבעלע און נעמט אויפקלייבן די שטיקלאַך איבערגעלאָזטע
קוילן. פּלוצלונג קריגט ער אַ שמאַרקן שטויס מיט אַ פּוס...

דער דערשראָקענער אינגל שפּרינגט אויף פאַרציטערט. לעבן
אים שטויט אַ גרויסער, פאַרשוואַרצטער קוילמאַן און שרייט.

אַלבערט האָט געוואָלט נעמען לויפן, אָבער דער קוילמאַן
כאַפט אים אָן, רייסט אַרויס דאָס קערבעלע פון זיין האַנט, שיט אַרויס
די גאַנצע קוילן און פאַרשליידערט דאָס קערבעלע אויף אַ האַלבער
גאַס ווייט.

טאג אין טאג גייט ער ארום זוכן ארבעט. ער שלעפט זיך ארום פון פרימארגן ביז נאכט, אבער — נישט פאר איינע געדאכט — קיין ארבעט הערט זיך נישט. ער איז שוין שווארץ ווי א קויל, אים איז שוין דאס לעבן נישט נישט.

אלבערטס מאמע איז א פארדינערין: זי וואשט וועש, זי קריגט עפעס הייזלאך ארויסצופארטיקן, אבער — וואס זאל איך א סך רעדן? — עס קלעקט נישט אויף טרוקן ברויט.

אלבערט האט נאך א קליין שוועסטערל, עמעלע. זי איז נאך קיין יאר נישט אלט, און ווען איר ווילט זיך עסן, אדער ווען איר איז קאלט, מאכט זי קויל אונטער'ן הימל. אלבערט האט זייער ליב זיין קליין שוועסטערל, און ווען ער האט א פרייע מינוט, שפילט ער זיך מיט איר, קושט זי און ווארימט איר מיט'ן מויל אירע קליינע הענטלאך, וואס זייען שמענדיק בלוי און קאלט.

פארנאכט פעדלט אלבערט מיט צייטונגען און אין דערפרי קריגט ער פאר דער פאמיליע קוילן און האלץ. יעדן פרימארגן, זינט עס האט זיך געשמעלט דער קאלטער ווינטער, גייט אלבערט ארויס מיט א קערבעלע אין די הענט. ער גייט ארום איבער די גאסן, האלט די אויגן צו דער ערד, און ווען ער געפינט א קויל אדער א שטיקל האלץ, קלייבט ער עס אויף. אפט, זייער אפט פירט די קליינע עמעלע, ווארטנדיק אויף אלבערטס קערבעלע.

ווען אלבערט טרעפט אן אין גאס אויף א וואגן קוילן, וואס מען האלט אין אראפשיטן, האלט ער עס פאר זיין מויל. ער ווארט איבער ביז מען ענדיקט דאס אראפשיטן, דערנאך גייט ער צו מיט זיין קערבעלע, און דאס רוב קלייבט ער דא אויף עטלאכע קוילן מיט אמאל.

אלבערט קומט אהיים א צעבראכענער אויף ברעקלאך, אבער די מאמע קושט אים און הייצט איין שטוב. דעמאלט זעצט זיך אלבערט אוועק מיט דער קליינער עמעלען ביים אויוון און ער איז גליקלאך.

די לעצטע נעמען האט אבער אלבערטן זייער און זייער נישט אפגעגאלטן.

דא איז אַרײַנגעקומען ראָזעלע. זי איז געבליבן שטײַן מיט צעשראָקענע אויגן.

— איך בין נישט קײַן ג נ ב ! — האָט זיך אַ פאַרשטיקטער געוויינ בײַ מאַריסקען אַרויסגעריסן. — פּרעגט אַ פּי ל ו ראָזעלען. — ראָזעלע, ווער האָט אים אַרײַנגעלאָזן צו דיר אין צימער? — האָט זיך אַ קער געמאַן צו איר דער פאַטער: — ער האָט דײַך באַ-ג נ ב'עט. פון אונטער'ן רעקל האָב איך בײַ אים אַ גאַנצן פאַק בלויז מען אַרויסגעשלעפט.

— ער האָט גע'ג נ ב'עט? — האָט ראָזעלע אַרויסגעשעפטשעט מיט שרעק. — ער?

און זי האָט מאַריסקען צווי אומעטיק אַנגעקוקט, און אין אירע אויגן האָבן טרערן געבלישטשעט.

— נישט א מ ת ! — האָט מאַריסקע מיט געוויינ זיך אַ כאַפּ געמאַן. — איך האָב עס געקויפט, איך בין נישט קײַן ג נ ב.

— בלומען האָסטו געקויפט? וואָס זאָגסטו אויף דעם קאַפּי-טאָליסט? — האָט ראָזעס טאַטע בײַז געלאַכט. און ער האָט אויס-געפאַטשט מאַריסן און אים אַרויסגעטריבן פון שטוב.

מאָריס איז מיט אַ פאַרשטיקטן געוויינ אַרויס פון ראָזעלעס הויז, איז אַרײַן אין פאַררויכערטן קעלער און איז פאַרשוואַנדן הינ-טער דער שוואַרצער טיר.

5. קאַברין

אַלבערטס פּס ק.

אַלבערטס איז נײַן יאָר אַלט. ער איז קלײַן-געוויקסיק, דאַר און בלאַס. אין סקול איז פאַר אים קײַן אַרט נישט אויסגעקומען, איז ער פאַרבליבן אין הויז.

אַלבערטס טאַטע איז אַ קנאַפּ-לאַך-מאַכער, אַבער ער וועט שוין זײַן מ ל א כ ה באַלד אינגאַנצן פאַרגעסן, וואָריס שוין זײַער, זײַער לאַנג אַז ער גײַט אַרום לײַדיק.

און האָט אַ טראַכט געמאַן, אז זײַ וועלן איר אַ ווידאָי נײַט געפֿעלן
ווערן, ווען זי האָט אזוי פֿיל שענערע. דאָך איז בײַ אים געבליבן,
ווען זי וועט אַרײַנגיין צוריק, זאָל ער איר זײַנע בלומען געבן...
פֿון קאַרידאָר האָבן זיך דערהערט שטימען. מאַרים האָט זיך
אומגעקוקט צעשראָקן.

אין צימער, וואו ער איז געשטאַנען, זײַנען פֿלוצלונג אַרײַנגע-
קומען ראָזעלעס פֿאַפּאַ און מאַמע. זײַ זײַנען געבליבן שטײַן פֿאַר-
וואונדערט און אָנגעקוקט מאַרים.

— זע נאָר, וואָס טוט דאָ עפֿעס דעם שוסטערס אינגל אַלײַן
אין צימער? צי האָט ער דאָ עפֿעס נײַט צוגעלאַטכנט? — האָט אויס-
געשריען ראָזעלעס פֿאַטער.

— וואָס טוסטו דאָ, אינגעלע? — האָט ראָזעלעס מאַמע אויך
געפרעגט.

— גאַרנישט. — האָט מאַרים אַרויסגעמורמלט אַ צעשראָקע-
נער, נײַט וויסנדיק, וואָס צו ענטפֿערן.

— זע נאָר, ח נ ה, וואָס האַלט ער עפֿעס דאָרט אונטער'ן
רעקל? — האָט זיך ראָזעלעס טאַטע צו אים אַ וואָרף געמאַן.

מאָריסקע האָט זיך אַ כאַפּ געמאַן בײַ די בלומען אָנטער'ן
רעקל און זיך אַ לאַז געמאַן צו דער טיר. אָבער יענער האָט אים אָנ-
געכאַפּט, אַ שלעפּ געמאַן צו זיך און אַ רײַס געמאַן מיט אַזאַ ר צי ח ה,
אז די קנעפֿלאַך זײַנען אויף אַלע זײַטן אַרונטערגעפֿאַלן אויפֿ'ן דיל.

— ווייז איז מיר! אַזאַ קלײַן אינגל און איז שוין אַ ג נ ב! —
האָט ראָזעלעס מאַמע מיט די הענט פֿאַרבראַכן.

— איך האָב עס געקויפֿט, — האָט מאָריסקע געכליפֿעט, —
איך האָב עס געקויפֿט.

— וואָס נאָך האָסטו גע'ג נ ב'עט, אינגעלע? — איז צו אים
ראָזעלעס מאַמע מיט אַ ווייזן ק ו ל צוגעגאַנגען. — גיב בעסער
אַלײַן אַוועק!

— גאַרנישט, גאַרנישט, איך בין נײַט קײַן ג נ ב. — האָט ער
געכליפֿעט.

— ווייז אַקאַרשט דײַנע קעשענעס, ח ב ר ה-מאַן! — האָט
ראָזעלעס טאַטע גענומען אים אַרומזוכן.

געבורטסמאָג וועט ער איר שענקען בלומען. ביז דעמאלט איז מער פון א מאַנאַט. ער קריגט פון זײַן מאַטן יעדן טאָג אַ פעני, וועט ער קלייבן.

ווען עס איז געקומען דער פינפטער יאָנואַר, האָט מאַרס גע-
האַט אָנגעקליבן גאַנצע פינף און דרייסיק סענט. פאַרנאַכט, ווען ער
איז געקומען פון דער שול, איז ער אַוועקגעלאָפן אויף גרענד סטריט
און האָט דאָרט פאַר די גאַנצע געלט געקויפט אַ בוקעט רויטע בלו-
מען, האָט זײַ פאַרויכטיק באַהאַלטן אויף דער ברוסט אונטער דעם
פאַרשפיליעטן רעקל און איז אַוועק אַהײַם.

באַלד איז אַרײַנגעקומען ראָזעלע און האָט אים אַ רוף געטאָן.

— וואָס?

— קום, וועסטו עפעס זען.

— ווער איז דאָרטן אין דער הײַם?

— קײַנער נישט... פאַפּאָ און מאַמע זײַנען אַוועק אײַנקויפן פאַר

די געסט. קום, וואָס האָסטו מיר אַ?

ער איז אַוועק מיט איר.

ג.

פירט ראָזעלע אים אַרײַן אין צימער און ווײַזט אים אַלע פרע-
זענטן און בלומען, וואָס זי האָט געקראָגן.

אויפ'ן בעטל און אויף אַ שטול ליגן קעסטעלאַך און קאַסטנעס
מיט פאַרשײַדענע שפילצײַג, מיט היטעלאַך, מיט מאַנטעלאַך, מיט
קלײַדעלאַך. און בלומען אַ סך, זײַער אַ סך, שענערע פון זײַנע,
רויטע און ווײַסע.

שטײַט ער מיט אויפגעריסענע אײַגעלאַך און מיט אַן אָפּגענעם

מויל.

— וואָרט, — מאַכט זי, — איך האָב דיר נאָך נישט אַלץ גע-

ווײַזן! אין זאַל זײַנען דאָ נאָך פרעזענטן. וואָרט דאָ, איך וועל זײַ
אַהער ברענגען.

און זי איז אַרויסגעלאָפן.

מאָרס האָט אַ טאַפּ געטאָן די בלומען בײַ אים אויפ'ן ברוסט

און איינמאל, אז זיין זיסער קול האט זיך געגאסן פון דעם
טונקעלן שווארצן קעלער, איז זי געשטאנען אין דרויסן מיט אן אפעל-
סין אין האנט און זיך צוגעהערט. מיט איין מאל האט זיך דאס זיג-
גען איבערגעריסן און פון קעלער איז ארויס דער קליינער זינגערל.
זי האט זיך א וואָרף געטאָן צו אים און אים אַרײַנגעשפּאַרט דעם
אפעלסין אין די הענט.

מאָרים איז צעטומלט געוואָרן.

— פאַרוואָס גיסטו דאָס מיר? — האָט ער געפרעגט.

— ווייל דו זינגסט אזוי גוט.

— און דו שפילסט אויך גוט אויף דער פיאַנע...

יענעם אַוונט האָט מאָרים געזונגען אזוי גוט, ווי נאָך קיינמאל
ניט פריער, וואָרים ער האָט געוואוסט, אז ראָזעלע שטייט דאָרטן
לעבן קעלער און הערט.

און פון דער צייט אָן זיינען די קינדער גרויסע פריינד געוואָרן.

ב.

איינמאל האָט ראָזעלע גערופן מאָרים צו זיך אין שטוב. זי
וועט שפילן, האָט זי געזאָגט, אויף דער פיאַנע און ער וועט זינגען.

— איך האָב מיר א, מען וועט מיך פון דיין שטוב אַרויס-
טרייבן. — זאָגט מאָרים.

— ניט אמת! — מאַכט זי מיט זיכערקײַט. — מען וועט
דיך ניט אַרויסטרייבן! און אין שטוב איז איצט אויך קליינער נײַטאָ.
איז ער אַוועק מיט איר.

זי האָט אים אלע אירע פרעזענטן געוויזן, וואָס מען האָט איר
דאָס פאַריקע יאָר צו איר געבורטסטאָג געגעבן. און בלומען האָט זי
יענעם טאָג אויך געהאַט פיל, זייער פיל פון אירע חב ר' מעס, —
האָט זי אים דערציילט, — און דעם קומענדיקן פינפטן יאָנוואָר איז
ווידער איר געבורטסטאָג, וועט זי נײַע פרעזענטן קריגן...

נאָכדעם האָט זי זיך צו דער פיאַנע געזעצט און אָנגעהויבן
שפילן און ער האָט געזונגען.

אַרויס פון דאָרטן איז מאָרים מיט אַ נײַעם געדאַנק: צו איר

וויל ער שלאגן „קלעצלען“, זאגט „קלעצל“: „ס'איז ניט איך, ס'איז „קאטער“. איינער אויפ'ן אנדערן, דער אנדערער אויפ'ן דריטן — א מעשה אן אן עק! איז זיך מיט ב דער פאטער, משה דער איינבינדער, און לויגט זיי אוועק אלע איינציקווייז און שמיסט זיי אפ מיט א מאוול פון א „קרבן-מנחה“ און זאגט זיי: „איך וועל אייך ווייזן, ווי צו לעצטענען פון א יתום!“

אט אזוי: יעדער נעמט זיך אן פאר מיין קריוודע. אלע, אלע שמעלן זיך איין פאר מיר.

מיר איז גוט — איך בין א יתום...

שלום-עליכם.

אן אומזיסטער חשד.

א.

ביידע זיינען נאך געווען קינדער. זי, ראזעלע, צען יאר, איז ער, מאַרס, צוועלף יאר אלט. ביידע האָבן געוואוינט אויף איסט-בראָדוויי, אַ הויז לעבן אַ הויז. זי מיט אירע עלטערן האָבן פאַרנומען צוויי פלאַרס מיט אַ סך פענסטער, ליכט און לופט; ער מיט זיינע עלטערן האָבען פאַרנומען אַ פינסטערן, פּיכטן קעלער מיט אַ סך רויך. איר פאָטער איז אַ רייכער אַרױפגעאַרבעטער ריעל-עסטייטניק; זיין פאָטער איז אַ שושטער אַ לאַמוניק.

זי האָט אויסגעזען ווי אַ פּרישע בלום, געווען פול, רונד און ווייס, מיט אַ פּריילאך פּנימל; ער איז געווען דאַר, מיט אַ שפּיץ ציקן גוף און מיט אַ פּנימל בלייך, לאַנג און אויסגעצויגן.

זיי האָבן ביידע ליב געהאַט מוזיק. זי האָט געשפּילט אויף דער פּיאַנע און ער האָט געזונגען. האָט זי געשפּילט, איז ער גע-שמאַנען אונטער די פענסטער פון אירע עלטערנס הויז און זיך צו-געהערט מיט אַ קלאַפּנדיק הערצעלע. האָט ער געזונגען, איז זי גע-שמאַנען לעבן קעלער, האָט זיך צוגעהערט צו זיין האַרציקן קול, און איר פּריילאך פּנימל האָט נאָך פּריילאכער געשמייכלט.

זי אויך ניט שולדיק? איך וועל זיך ניט גיין שפארן. שלאגן זיך
א ו ו ד א י ניט! קורן, ס'איז א שטוב, וואס יעדער האט א צונע-
מעניש. וואס דארפט איר מער — די קאץ, שוין גאר א שטומע צונג,
שוין געוויס גאט די נ ש מ ה שולדיק, הייסט זי ביי זיי: „פויגער-
ל א ה די ג ב א י'מע“. איר ווייסט פארוואס? דערפאר, וואס זי
איז א גראבע, און פויגער-ל א ה, נ ח מ נ דעם ג ב א י'ס ווייב,
איז אויך א גראבע. וויפיל, מיינט איר, האבן זיי שוין געכאפט פעטש
דערפאר, זיי זאלן ניט רופן קיין קאץ מיט א מענשלאכן נאמען? ווי
אן ארבעט אין וואנט! האבן זיי געגעבן עמיצן א צונעמעניש, איז
פארפאלן!

ה.

מיר האבן זיי א נאמען געגעבן — טרעפט ווי אזוי? — „מאטל
מיט די לעפצן“... לעפצן איז א דייטשיש ווארט. אויף אונזער לשון
הייסט דאס „ליפן“. איך וואלט וועלן זען יענעם מענשן, וואס זאל
עסן און ניט מאכן מיט די ליפן!! א פ נ י ס זיי איז ניט געפעלן מיי-
נע ליפן. זיי זאגן, אז איך עס, מאך איך מיט די ליפן. איך בין ניט
פון די האנאריסטע, וואס מעטאר זיי ניט אנזיין ווייניגער כ ב ו ד. גאר
איך ווייס ניט פארוואס — מיר איז דאס צונעמעניש שטארק ניט גע-
פעלן! און ווייל ס'איז מיר ניט געפעלן, רייצן זיי זיך מיט מיר און
רופן מיך ד ו ו ק א אזוי. איינגעגעסענע כ ר ו א י'ס — איר האט
נאך אזעלכע ניט געזען! פריער האב איך ביי זיי געהייסן — „מאטל
מיט די לעפצן“; נאכדעם גלאט — „מיט די לעפצן“; שפעטער — „די
לעפצן“; גאר שפעטער — „לעפצן“.

— לעפצן! וואו זייט איר געווען?

— לעפצן, ווישט אפ די נאז!

עס פארדריסט מיך און עס ברענט מיך, און איך וויין. דער-
זעמ דער פאטער זייערער, פעסיעס מאן, מ ש ה דער איינבינדער,
איינמאל, אז איך וויין; פרעגט ער מיך, וואס וויין איך? זאג איך אים:
„ווי אזוי זאל איך נישט וויינען, אז איך הייס מאטל, און מע רופט מיך
„לעפצן“. פרעגט ער: ווער? זאג איך: „ו ש ת י“. וויל ער שלאגן
„ו ש ת י“, זאגט „ו ש ת י“: „ס'איז ניט איך, ס'איז „קלעצל“.

איך גלויב אים אויף נאמנט. איך וויל, אז איצט
וועט ער מיך נישט אנרירן וויל איך בין א יתום.
מיר איז גוט — איך בין א יתום.

ד.

אונזער שכנה פעסיע, זאל מיר מוחל זיין, האט גע-
זאגט א גרויסן ליגן. צוועלף, האט זי געזאגט, גייען ביי איר צום
מיש. לויט מיין רעכענונג, בין איך דער פערצנטער. אפנים זי
האט פארגעסן אריינצורעכענען דעם בלינדן פעטער ברוך. און
אפשר האט זי אים נישט אריינגעשטעלט צווישן די עסערס דער-
פאר, וויל ער איז שוין זייער אלט און האט קיין ציין נישט אויף צו
קייען. איך וועל מיך נישט שפארן. קייען קען ער נישט, דערפאר אבער
שלינגט ער ווי א גאנצן און כאפט. אלע כאפן זיי. זייער כאפן איז
אויסערגעוויינטלעך. איך כאפ אויך. שלאגן זיי מיר. מיט די פיס
אונטער'ן מיש שלאגן זיי מיר. מער פון אלע שלאגט זיך ושת י.
ושת י איז א רוצח. הייסן הייסט ער הערשן, נאר מחמת
ער האט א גוליע אויפ'ן שטערן, האט מען אים א נאמען געגעבן
ושת י. אלע האבן זיי דא נעמען און צונעמענס: „קלעצל“, „קא-
טער“, „משערנאָהוּ“, „בופלאַקס“, „פעטעלעלע“, „גיב מיר נאך“,
„שמיר מיט פוטער“...

האט קיין יסורים נישט — יעדער נאמען האט זיך זיין
שורש. פיניע הייסט „קלעצל“ דערפאר, וויל ער איז גראב און
קלעציק ווי א קלעצל. וועלול איז א שווארצער, רופט מען אים
„קאטער“. חיים איז א בופלאַקס, הייסט ער „בופלאַקס“. מענדל
האט א שפיצאכיקע נאז, איז ער א „משערנאָהוּ“. „פעטעלעלע“ האט
מען א נאמען געגעבן פֿיטלען דערפאר, וויל ער קען נישט ריידן. בערל
איז א גרויסער נאשער: אז מען גיט אים א שטיקל ברויט מיט שמאלץ,
זאגט ער: „גיב מיר נאך“. זר ח'ן האט מען געגעבן א מיאוס'ן
נאמען „שמיר מיט פוטער“ איבער א מיאוס'ן חיסרון, וואס
נישט ער איז שולדיק. שולדיק, קאן זיין, איז ד'ן מוטער, וואס זי האט
דאס פארלאזט און קינדווייז ווינציק געצוואנגן. און אפשר איז

— ווער וועט אויף אים אכטונג געבן, ער זאל גיין זאגן

ק ד י ש ?

— איך וועל אכטונג געבן, ער זאל גיין זאגן ק ד י ש. נו,

שוין ? האט איר צו מיר גארניט ?

פעסיע איז נישט קיין ג ב י ר'טע. איר מאן איז אן אייגן-
בינדער און הייסט משה. ער האט א שם פאר'ן בעסטן בעל-
מל א כ ה, דאס אלץ איז אבער קארג. מען דארף נאך האבן
מזל אויך. אזוי זאגט פעסיע צו מיין מאמען.

מיין מאמע גיט איר נאך. זי זאגט, אז צום שלומאזל דארף
מען אויך האבן מזל. פאר א סימן נעמט זי מיך; אט בין איך
א יתום און אלע ווילן מיך. פאר'ן בעל נים, וואס ווילן
מיך צו זיך אויף שטענדיק. נאך ווי לאנג קרענקען אירע שונאים,
ווי לאנג זי וועט מיך אוועקגעבן אויף שטענדיק! אזוי זאגט די מאמע
און וויינט. זי האלט זיך אן עצת מיט מיין ברודער אליה.

— ווי מיינסטו ? זאל ער זיין דערווייל ביי פעסיען ?

מיין ברודער אליה איז שוין א גרויסער. אנים וואלט מען
זיך מיט אים ניט געהאלטן קיין עצת. ער גלעט זיך מיט דער
האנט דאס ריינע, ניט באוואקסענע פנים. גלייך ווי ער וואלט שוין
געהאט א בארד, און רעדט ווי א גרויסער: מיהיכית י, אבי
ער זאל נאך ניט זיין קיין שוויגער.

און עס בלייבט, אז איך וועל זיין דערווייל ביי אונזער שכנה
פעסיע, נאך בתנאים. איך זאל ניט זיין קיין שוויגער. אלצדינג
הייסט ביי זיי א שוויגער! אנהענגען דער קאץ א פאפיר אויפ'ן עק, זי
זאל זיך דרייען — הייסט ביי זיי א שוויגער. קלאפן מיט א שמעקל
איבער די גראמעס פון גלח'ס הויף, אלע הינט זאלן זיך צונויפ-
לויפן — הייסט ביי זיי א שוויגער. אפשטעקן ביי לויבקע דעם ווא-
סערפירער דעם צאפן פון דער פאס, ס'זאל אויסלויפן העכער האלב
וואסער — הייסט ביי זיי א שוויגער.

— דיין גליק, וואס דו ביסט א יתום ! — זאגט צו מיר

לויבקע דער וואסערפירער. — אנים וואלט איך דיר איבערגעבראכן
א האנט מיט א פוס, מעגסט מיר גלויבן אויף נאמנות.

אויס דאס העמד און מען פארקניפט דעם ארבל און מען גייט פארוואליע ביז'ן האלז אין וואסער. מען דארף גיין לאנג, לאנג. אז איר פילט, אז דאס העמד איז שווער, איז א ס'י מ'ן, אז ס'איז פול; גייט איר ארויס וואס גיכער און טרויסלט אויס דאס גאנצע גראז מיט דער בלאטע און קוקט זיך גוט צו. אין גראז ליגן פארפלאנטערט אפטמאל קליינע זשאבקעלאך, ווארפט זיי אריין צוריק אין וואסער אריין: ס'א צער-בעלי-חיים. אין דער געדיכטער בלאטע קענט איר אמאל געפינען א פיאווקע. פיאווקעס איז געלט. פאר א צענדליק פיאווקעס קענט איר באקומען דריי גראשן, אנדערהאלבן קאפיקעס. עס גייט ניט צופוס... קיין פיש זאלט איר ניט זוכן. אמאל איז געווען פיש אויך, היינט איז נישטא. איך יאג זיך ניט נאך קיין פיש. איך בין צופרידן, עס זאל כאטש זיין פיאווקעס. היינטיקן זומער איז ניט געווען קיין פיאווקעס אויך.

פון וואנען האט זיך דערוואוסט מיין ברודער אליה, אז איך כאפ פיש, ווייס איך ניט. ער האט מיר שיר ניט אפגעריסן אן אויער פאר די פיש. א גליק, וואס פעסיע די גראבע, אונזער שכנה האט דערווען. אן אנגענע מעמע דארף זיך אזוי ניט איינשטעלן פאר איר קינד.

— אט אזוי שלאגט מען א יתום?

מיין ברודער אליה האט זיך פארשעמט און האט מיר אפגעלאזן דאס אויער.

אלע שטעלן זיך איין פאר מיר. מיר איז גוט — איך בין א יתום.

ג.

אונזער שכנה פעסיע די גראבע האט זיך אין מיר פאר-ליבט. זי האט זיך צוגעטשעפעט צו דער מאמען ווי א קלעשטש, איך זאל דערווילע זיין ביי איר, ביי פעסיען היינט עס.

— וואס וועט אייך ארן? — האט זי גע'ט'ע'נ'ט. — עס גייען ביי מיר צום טיש צוועלף, וועט ער זיין א דרייצנטער. ביי דער מאמען האט זי קוים גע'פ'ו'ע'ל'ט, האט זיך אבער ארויסגעשטעלט מיין ברודער אליה:

— גאט איז מיט דיר! וואס מוסטו? וועמען שלאגסטו? האסט

פארגעסן א פנימ, אז דאס קינד איז א יתום?

שלאפן שלאף איך מיט דער מאמען אינ'ם מאטנס בעט, דאס
אוינציקע שטיקל מעבל אין שטוב; די קאלדע גיט זי אפ כמעט
אינגאנצן מיר.

— דעק זיך איין — זאגט זי צו מיר — און ווער אנטשלאפן,
מיין טייערער יתום, עסן איז נימא וואס...

דעקן דעק איך זיך איין, אבער שלאפן שלאף איך ניט: איך
חזר דעם קדיש אויף אויסנווייניק.

אין חדר גיט איך ניט, לערנען לערן איך ניט, דאווענען דאווענען
איך ניט, זינגען זינג איך ניט. פטור פון אלצדינג.
מיר איז גוט — איך בין א יתום!

ב.

מזל-טוב! איך קאן שוין גאנץ קדיש אויף אויס-
ווייניק! דעם לאנגן קדיש אויך. אין שול שטיי איך אויף א
באנק און קלאפ דעם קדיש ווי א מזיק. א קול האב
איך אויך, בירוש ה פון מיין מאמע, אן אמת'ע סאפראנא.
אלע אינגלאך שטעלן זיך אויס ארום מיר און זינגען מיר מקנא.
זינגער וויינען. יאסי דעם נגיד'ס אינגל, הענאך מיט'ן אינגל
(ער איז א מורא'דיקער ניט פארגינער!), אז עס קומט צום לאנגן
קדיש, שטעלט ער מיר אויס א צונג, — ער וויל, ער גייט אויס,
ער חלש'ט, איך זאל זיך צעלאכן. אים אויף צולח כעיס וועל
איך ניט לאכן! האט דערזען אהרן דער שמש, האט ער אים
גענומען פאר אן אויער און האט אים צוגעפירט צו דער מיר. א
מצוה אויף אים!

מחמת איך זאג קדיש אין דער פרי און אויף דער
נאכט, גיט איך שוין מער ניט צו הערש-בער דעם חזן זינגען. איך
בין פריי. א גאנצן טאג געפין איך זיך ביים טיך: אדער איך כאפ
פיש, אדער איך באד זיך. כאפן פיש האב איך זיך אויסגעלערנט פון
זיך אליין. אז איר ווילט, קען איך אייך אויך אויסלערנען: מען טוט

מיר איז גוט — איד בין א יתום.

א.

פון זינט איך בין צו מיין שכל געקומען, געדענק איך ניט, איך זאל זיין אזא מ י ח ס, ווי אצינד. וואס איז מיט מיר דער י ח ס ? — מיין טאטע, פייסי דער ח ז נ, איז געשמארבן דעם ערשטן טאג שבו ע ו ת, און איך בין געבליבן א י ת ום.

פון דעם ערשטן טאג נאך שבו ע ו ת האבן מיר אנגע-הויבן זאגן ק ד י ש — איך און מיין ברודער א ל י ה. ער טאקע האט מיך אויסגעלערנט זאגן ק ד י ש.

מיין ברודער א ל י ה איז א געטרירער ברודער, אבער נישט קיין גומער ר ב י : ער איז א כ ע ס נ, ער שלאגט זיך! ער האט אויפגעפנט א ס י ה ו ר און האט זיך אוועקגעזעצט מיט מיר און האט אנגעהויבן מיט מיר צו שטודירן.

ער האט מיט מיר איינגעמאל איבערגעזאגט דעם ק ד י ש און ער וויל, אז איך זאל שוין קאנען אויסנווייניק. ער ח ז ר'ט איבער מיט מיר נאך אמאל און נאך אמאל פון אנהייב ביז'ן ס ו פ און הויכט מיר, אז איצט זאל איך שוין זאגן אלליין. איך זאג אלליין, אבער עס גייט ניט.

ביז'ן מיטן ק ד י ש איז נאך ווי עס איז, און נאכדעם פאר-טשעפע איך זיך. דערלאנגט ער מיר מיט'ן איילנבוידן און זאגט מיר, אז דער קאפ איז מיר א פ נ י ס ערגעץ אין דרויסן. ער פוילט זיך ניט און ח ז ר'ט איין מיט מיר נאך אמאל. און ווען איך ווויס נאך אלץ ניט, נעמט ער מיך אן פאר'ן אויער און זאגט, אז דער טאטע זאל אויפשטויבן און זעה, וואס פאר א זון ער האט!

— וואלט איך פארשפארט זאגן ק ד י ש!

אזוי זאג איך צו מיין ברודער א ל י ה און כאפ פון אים א נעשמאקן פאטש מיט דער לינקער האנט אין דער רעכטער באק אריין.

דערהערט די מאמע און גיט אים א פ ס ק, ער זאל מיך ניט שלאגן, ווארום איך בין א י ת ום :

— חברה, איך שפרינג אַרונטער!

אלע האָבן זיך צעלאַכט, באַטראַכט זײַן הילף, און אײַ-
נער האָט אויפגעהויבן אַ פּוס, זיך פאַרמאַסטן סעמען אַ זעץ צו מאַן.
אַ נידעריק אינגל מיט ברויטע פלויצעס, וואָס האָט אויסגעזען
ווי אַ קליין, פלינק אידעלע, איז צוגעגאַנגען צו סעמען און אים אַ-
גענומען פאַר'ן מוסקל פון דער האַנט:

— חברה, האָט ער אַ מאַסל! — האָט דאָס אינגל
כלומר'שט פון גרויס איבערראַשונג אויפגעהויבן די האַנט צום
קאַפּ. — האַרט, זאָג איך אײַך, ווי צעריבענע קאַרטאַפּל!
— אַז דו וועסט פאַלן, — האָט זיך אַ צווייטער געוויצלט, —
קום אַרויף, וועל איך דיך אויפהײַבן!

— ער וועט זיך גאָר נישט מאַן! — האָט עמיצער אַרייַנגע-
וואָרפן.

— פאַרוואָס?

— ער גייט אין זײַן מאַמעס שייך, ס'איז מזל'דיק!
אַ אינגל איז צוגעגאַנגען צו סעמען און אים אַ וויש געמאַן מיט
דער האַנט איבער'ן פנימ. סעם איז אים פאַרפאַרן אין די אויגן.
וויילי האָט אָנגעכאַפט דעם אינגל און אים אַ שלידער געמאַן
אַן דער ערד. סעם איז געשטאַנען ווי אין פיבער. די אויגן זײַנען
בײַ אים געווען פאַרלאָפן און ער האָט געפילט, אַז ער האָט שוין
אַפילו ווילן, דעם שטאַרקסטן פון דער חברה, אויף זײַן זינט.
ער האָט געוואוסט, אַז אויב ער צייגט נישט איצט, וואָס ער איז, איז
אַלץ פאַרפאַלן, וועלן זײַ אים דערגיין די יאָרן...

ער האָט געזען, ווי אלע קוקן אויף אים; האָט זײַן צעהיצט
מו'ח'ל ווייטער נישט געקענט ציען דעם געדאַנק. ער איז אַרויף
אויף דעם ראַנד פון באַרג. עס איז אויף אַ רגע שטיל געוואָרן.
ער האָט געפילט ווי עפעס רײַסט זיך אין אים אָפּ, געהערט הינטער
זיך: „הורא פאַר סעמען, הורא!“ — האָט ער זיך אַ הויב געמאַן,
געפלוין אַרונטער און געזען, ווי קעגנאיבערדיקע בײַמער און פעלזן
לויפן אים אין די אויגן אַריין, ווי פייערדיקע רעדער.

י. אַפאַטאַשו.

די ח ב ר ה האָבן אים אַרומגערינגלט. אײַנער האָט אים
אַ צופֿ געמאַן פאַר אַן אויער, דער צווייטער האָט אים אַראָפּגערוקט
דאָס היטל איבער די אויגן, דער דריטער האָט אים אויסגעצויגן אויף
דער ערד. דאָס אינגל, וואָס האָט אָנגעוויזן, אַז ער גיט אין זײַן
מאַמעס שיד, האָט אים אָנגעכאַפּט פאַר אַ פּוס. סעס האָט אַ ריס
געמאַן דעם פּוס, זיך צעבריקעט און דאָס אינגל אומגעוואָרפֿן. בײַדע
זײַנען אויפֿגעשפרונגען, מיט פאַרקוועטשטע פּויסטלאַך געשטאַנען
אײַנער קעגן אַנדערן, זיך פאַרמאַסטן ווי הענער. די איבעריקע
ח ב ר ה-לייט האָבן געמאַכט פּלאַץ, געוואַרט מיט בלישטשענדיקע
אויגן, אײַנער זאָל זיך וואַרפֿן אויפֿ'ן צווייטן. איז פונקט דעמאָלט
אָנגעלאָפֿן אַ אינגל מיט פּרײַד:

— העי, „גאים“, ווילי קלויבט זיך אַראָפּצושפּרינגען פון דער
וואַנט!

די ח ב ר ה האָבן פאַרגעסן אַן דעם „פּײַט“ און אַלע האָבן
זיך אַ שאַט געמאַן צום שפּײַן-באַרג. ווילי, דער פירער פון דער
ח ב ר ה, איז אַרומגעגאַנגען איבער דער וואַנט נאָכלעסיק, גע-
שטעלט ווײַכע טריט ווי אַ קאַץ און וואוילעריש געשמײכלט צו די
ח ב ר ים. ער האָט זיך עטלאַכע מאל פאַרמאַסטן, געוואַלט אַראָפּ-
שפּרינגען, אַראָפּגעקוקט, געפילט אַ שווינדל אין די אויגן און גע-
בליבן שטײן. ער איז אָפּגעלאָפֿן אַ שטיק וועג, זיך אָנגעשפּיגן אין
די הענט, זיך געלאָזט לויפֿן און אין שטאַרקסטן אימפּעט האָט ער
זיך בײַם סאַמע ראַנד אָפּגעשטעלט.

די ח ב ר ים האָבן זיך אויפֿגערוימט, אים געגעבן עצות,
ווי צו שפּרינגען, ווי צו האַלטן די פיס, ווי צו בלייבן שטײן אויף די
שפּײַן פינגער.

סעס איז געשטאַנען אַ ב ר ו ג ז'ער, זיך נאָך נישט געהאַט
באַרואיקט, וואָס די ח ב ר ים האָבן אים באַלײַדיקט, און געפילט,
אַז איצט איז די צײַט זײַן צו ווײַזן, אַז ער איז מער ריזיקאַנט אַפּילו
פאַר ווילין. ער האָט געפילט, ווי זײַן האַרץ קלאַפט, אַלץ אין אים
הײַבט זיך. ער האָט געכאַפּט אַ קוק פון באַרג, עס איז אים אַפּילו
טונקל געוואָרן אין די אויגן, נאָר ער האָט זיך געמאַכט קוראַזש, איז
אַרײַן צווישן די אינגלאַך און אַ פאַרשעמטער אַ זאָג געמאַן:

און זען, צי די קארטאפל ברעמט זיך. ער האט זיך אבער געשראקן.
 ער האט זיך נישט געוואלט ווארפן דער ח ב ר ה אין די אויגן, איז
 געווען צופרידן, וואס מען האט אן אים פארגעסן און מען לאזט אים
 צורו. ת מ י ד, ווען די ח ב ר י ס האבן נישט געהאט וואס צו
 טאן, האבן זיי זיך געטשעפעט צו סעמען, אפגעלאכט פון אים. זיי
 האבן אים קיינמאל נישט גערופן ביים נאמען, ת מ י ד אים גע-
 געבן א צונאמען. און סעם, א שוואכער, האט זיך זעלטן ווען גע-
 ווערט.

און נישט איינמאל האט פאסירט, אז די ח ב ר י ס זיינען
 צו ווייט פארקראכן מיט זייערע שטיק! דעמאלט האט סעם זיך מער
 נישט געקאנט איינהאלטן. ער האט פארקוועטשט די פויסטן און
 מיט א געווייזן זיך א ווארף געטאן אויף זיין געגנער; האט יענער
 זיך צעלאכט און פאר קיין פאל זיך נישט געוואלט „פייטן“ מיט אים,
 ווי עס וואלט אים נישט אנגעשטאנען. דאס האט סעמען נאך מער
 געקרענקט. אין הארצן האט דאס צוועלף-יעריקע אינגל פיינט גע-
 האט די גאנצע וועלט. ער האט געגלויבט, אז אלע האבן זיך צו-
 נויפגערעדט אים צו מוטשען. ער איז געווען זיכער, אז פון די קלעפ,
 וואס די ח ב ר י ס האבן אים געגעבן, האט ער געקראגן א גראבן
 קאפ, און אין „סקול“ קומט אים יעדע זאך אן שווער צו באנעמען.

די קארטאפל זיינען פארטיק געווארן. די ח ב ר ה האבן
 געווארפן די הייסע קארטאפל פון איין באק אויף דער צווייטער, גע-
 שפרונגען איבער די פעלזן ווי ח י ה'לאך, זיך געשמעלט אויף די
 קעפ. אנדערע האבן זיך אויסגעצויגן אויף די בייכלאך, אראפגעקוקט
 פון בארג און זיך אויסגעפרובירט, ווער עס קען ווייטער שפייזן.

א אינגל האט אפגעשטעלט עטלעכע ח ב ר ה-לייט און זיי
 געוויזן אויף סעמען:

— זעט נאר, ער גייט אין א פאר מיידלשע שייך מיט הויכע
 אפצאסן!

— ס'איז זיין מאמעס שייך! — האט זיך א צווייטער צעלאכט.
 סעם האט באהאלטן די פיס אונטער זיך, פון בעס פאר-
 קוועטשט די פויסטן און גארנישט געענטפערט.

— וואס האסטו געמאכט, ג ז ל ן ? — האט בערל ווילד אויס-
געשטעלט זײַנע אויגן אויף יאנקעלען.

— איך האב געוואלט אזוי! — האט יאנקעלע געברומט דורך
פארשטיקטע טרערן.

— וואס האסטו געמאכט? — האט בערל ווייטער געפרעגט, קוקנ-
דיק מיט פארצווייפלטע בליקן אויף די צוויי האלבע צעריסענע שטי-
קער פון פאסט-קארמל.

נאך יאנקעלע האט ניט געקענט ענטפערן, די טרערן האבן
אים געווארגן, און ער האט א פארצווייפלטער א פאל געמאכט צום
וואנט, רײַסנדיק זײַנע האר... דא האט שוין בערל אויך ניט אויסגע-
האלטן, און דאס קלײַנע שטיבל איז פול געווארן מיט יאמער...

א. רייזע.

סעמקע.

י. אפאטאשו.

זונטאג נאכמיטאג איז סעס אוועק מיט
זײַנע ח ב ר י ם אין וואך-דייק וועלדל.
דאס וועלדל איז באשטאנען פון גרויסע
צעשפאלטענע פעלזן. די פעלזן זײַנען גע-
לעגן איינער אויפ'ן אנדערן, ווי א טרעפ, און
מ ש ו פ ע'דיק זיך געהויבן. בארג ארויף.
אויפ'ן סאמע שפיץ האט זיך דער בארג אפ-
געריסן, און א קלײַנע וואנט, וועלכע איז פון
אלטקײַט געווען באוואקסן מיט מאך, האט
פארנומען דאס אויג.

די אינגלאך האבן זיך פארקליבן אויפ'ן שפיץ בארג, ארויס-
געשלעפט פון די קעשענעס „זיסע“ קארטאפל, וואס זײַ האבן מיט-
געבראכט פון דער הײַם, צעלויגט א פײַערל און זײַ געבראטן.

סעס איז געזעסן אן א זײַט. ער איז געווען אן אפגעריסן,
בלאס אינגל, מיט מאמע אויגן, מיט א פארבויגן נעזל, ווי בײַ א
פויגל. ער האט זײַער ח ש ק געהאט א שאר צו מאן אין פײַער

פאסילקע, ווייל עס פעלט זיי צו מאנטאג און מיטוואך, און דער „דינסטאג“ איז אויך ווי גאר נישט.

און בערעלע שרייבט און שרייבט און יאנקעלע קען זיך שוין ניט איינהאלטן: ער זעט, ווי בערעלע פארנעמט מער ווי א האלבע.

— גענוג! — איז ער צוגעלאפן מיט א געשרי: און אנגע-
כאפט פאר'ן הענטל פון פעדער.

— נאך דריי ווערטער! — האט זיך בערעלע געבעטן.

— אבער געדענק זשע: מער ניט! — האט יאנקעלע געשריען

און די אייגעלאך האבן אים געפלאקערט...

און בערעלע האט זיך גענומען שרייבן די דריי ווערטער. נאך דער געדאנק, וועלכן ער האט געדארפט אויסדריקן, האט געפאדערט נאך א צען-פופצן ווערטער, און בערעלע, א באגליסטערטער פון שרייבן, האט געפיקט, געפיקט אויפ'ן פאפיר און פארנומען נאך א שטיק פון דער אנדערער העלפט פון קארטל.

— דו הערסט אויף! — האט יאנקעלע אויסגעשריען און זיך היסטעריש פאנאנדערגעוויינט, באטראכטנדיק דאס קלוינע שטיקעלע, וואס פאר אים איז געבליבן.

— שא, בלויז אונטערשרייבן זיך... — האט זיך בערעלע גע-

בעטן — מער ניט!...

נאך יאנקעלע דערמאנט זיך, אז ער האט געגעבן א גאנצן פיר-רער, און בערעלע וועט מען אין דערהיים לעזן אזוי פיל, איז ער אזוי בויז געווארן, אז ער האט גענומען מיט ווילדקייט רייסן פון אונטער בערעלע הענט דאס קארטל.

— לאז מיר שטעלן נאך „פון מיר דיין זון“! — האט זיך

בערעלע שטארקער געבעטן — מער ניט!...

— עס וועט זיין רעכט אן דעם... — האט יאנקעלע געשריען,

כאטש ער האט געפילט, אז „פון מיר דיין זון“ מוז זיין. דער בעס האט אין אים אבער גענומען ברענען, און ער האט אנגעהויבן שלעפן מיט געוואלד דאס קארטל. בערעלע האט עס פעסט צוגע-
דריקט, נאך יאנקעלע האט אזא שטארקן שלעפ געטאן, אז דאס קארטל האט זיך אויף צווייטן צעריסן.

זײַ געוואַלט שוין גיך אויסגיסן אויפ'ן שטיקעלע פאפיר, פאר וועלכן
ער האָט זײַן גאַנצן פארמעגן אוועקגעגעבן...

זײַ זײַנען געקומען אין שטיבל און האָבן זיך גענומען גרײַטן
צום שרײַבן.

בערל האָט גענומען שרײַבן דער ערשטער, יאנקעלע איז גע-
שטאַנען און צוגעקוקט.

— הײַב אָן העכער, דאָ קאָן מען שרײַבן אַ ש ו ר ה. וואָס
האַסטו אזוי ווײַט אוועקגעשטעלט דעם „מיטל“! — האָט יאנקעלע
געשריען.

— וואו זאָל איך אים שטעלן? — אויפ'ן הימל — וואָס? —
האָט בערעלע זיך פארענטפערט און געטריבן פון זיך יאנקעלען:
— גײַ אוועק! איך וועל פאר דיר לאָזן אַ האַלבע, טומל מיר
ניט...

— שאַ! שאַ! — איז יאנקעלע אָפגעטראָטן און געקוקט פון
דער ווײַט מיט דאָרשטיקע אײַגעלאַך אויף בערעלען, ווי אזוי יענער
זיצט פארטיפט און שרײַבט, שרײַבט, קנײַטשט דאָס שטערנדל און
טונקט די פען און פארטראַכט זיך און שרײַבט ווײַטער.
— גענוג שוין! — האָט יאנקעלע אין עטלאכע מינוט אַרום אַ
געשרײַ געטאָן.

— עס איז נאָך ניט קײַן האַלבע. — האָט בערעלע שרײַבנדיק
געענטפערט.

— מיר קומט דאָך מער ווי אַ האַלבע! — האָט יאנקעלע שוין
בײַז געשריען. דער ח ש ק צו שרײַבן, אויסגיסן דאָס האַרץ פאר
די הײַמישע האָט אים שוין אינגאַנצן דורכגענומען.

נאָר בערעלע האָט שוין ניט געהערט. ער האָט זיך צום אַנ-
הײַב אַרײַנגעלאָזט אין מ ל י צ ו ת, ווי „ערשטנס, מעלדן מיר, אז
מיר זײַנען געזונט“, פונקט ווי ער האָט אויסגעלערנט אין בריוונשטע-
לער. דאָס ביסעלע אײַגענע ווערטער איז נאָך אים אין קאָפּ גע-
בליבן: ער דאַרף נאָך פאַר'מס'ר'ן לײַזער דעם ב ע ל - ע ג ל ה;
ער דאַרף נאָך שרײַבן וויפיל בלאַט ג מ ר אַ ער האָט אָפגעלערנט;
ער דאַרף נאָך געבן אַנצוהערעניש, אז מען זאָל זײַ שיקן עפּעס אַ

— שא, נארעלע, איך לאך דאס! — האט בערל אים באר-
איקט. — אלע לעבן...

יאנקעלע איז פריילאך געווארן און האט פלוצלונג א שפרונג
געמאן אין דער הייך און מיט לוסטיקע אייגעלאך אויסגעשריען:
— בערל! פאלג מיך, לאמיר שיקן גאר דורך פאסט א ברייול
אהיים.

— ביסט גערעכט! — האט בערל איינגעשטימט. — איך האב
אבער קיין געלט נישט.

— איך האב א פירער! — האט יאנקעלע אויסגערופן מיט
פרייד.

— און איך האב אויך א קאפיקע! — האט בערל צוגעגעבן. —
אקוראט אויף א קארטל.

— ווער וועט אבער שרייבן? — האט יאנקעלע געפרעגט.
— איך. — האט בערעלע געענטפערט. — איך בין דאך אן
עלטערער, איך בין דאך א ב ב ו ר...
— איך גיב דאך אבער א פירער.

— א ב ב ו ר איז מער ווערט ווי א פירער.
— ווייסט! איך וועל שרייבן א האלבע און דו א האלבע, הא?
— זאל זיין אזוי. קום קויפן א קארטל!

און די צוויי ברידערלאך זיינען אוועקגעלאפן קויפן א קארטל
אין פאסט.

— דא וועט זיך גאר נישט אויסשמעלן! — איז יאנקעלע נישט
געווען צופרידן, באמראכטנדיק, צוריקגייענדיק אהיים, דאס קליינע
קארטל.

— מיר וועלן שרייבן קליינע א ו ת י ו ת'לאך, מאנטשינקע. —
האט בערעלע אן ע צ ה געגעבן.

— וועט דער מאטע נישט קענען איבערליינענען...
— נישט ק ש ה! ער וועט אנטאן די שפאקולן!
— נו, קום גיכער! — האט יאנקעלע געמיינט.
זיין הערצל איז שוין פול געווארן מיט ווערטער, און ער האט

און מער זינגען זיי שוין ניט געגאנגען צום ב ע ל - ע ג ל ה
פרעגן א בריוו.

— א שלעכטער איד! — האבן די ברידערלאך געזידלט, כאטש
זייערע הערצלעך האבן עס ניט געמיינט, און זיי האט געצויגן כאטש
גיון זען לייווער ב ע ל - ע ג ל ה, זיין פערד און וואגן: זיי זינגען
דאך פארט פון איין שטעטל, און ליב זינגען זיי די צוויי ברידערלאך
געווען...

ג.

אוינמאל, אין א פאר וואכן ארום נאך דעם, ווי דער ב ע ל -
ע ג ל ה האט זיי אזוי פאריאגט, זינגען די צוויי ברידערלאך געזעסן
ביי דער ארימער ק ר ו ב ה אין שטיבל און האבן גערעדט וועגן
דער היים. דאס איז געווען א זומערדיקער טאג, פרייטאג.
— וואס קען איצטער טאן דער טאטע? — האט יאנקעלע א
זאג געטאן, אריינקוקנדיק אין די קליינע שניבעלאך פון די קליינע
פענסטערלאך.

— ער שניידט א ו ו ד א י די נעגל. — האט בערעלע מיט
אן אומעטיק שמייכלעלע געענטפערט.

— ער מוז גאר איצטער צעהאקן א „פיסנאָהע“... — האט
יאנקעלע זיך פארגעשטעלט אין פאנטאזיע. — און די מאמע מוז
קעמען כיענעלען, און כיענעלע מוז א ו ו ד א י וויינען...

— גענוג צו רעדן נארישקייט. — האט בערל אים אפגע-
שמעלט. — וואס קען מען וויסן אונטער די אויגן, וואס דארטן מוט
זיך. א פ ש ר איז עמיצער גאר געשמארכן. — האט ער צום סוף
גענומען שרעקן יאנקעלען.

— גיי, גיי, מ ש ו ג ע'נער! — האט יאנקעלע איבערגע-
שלאגן. — אז מען שמארכט, זאגט מען דאך אן...

— א פ ש ר האט מען אנגעזאגט, און דער ב ע ל - ע ג ל ה
ניט אונז ניט איבער...

— אי, גענוג צו פליידערן! — האט שוין יאנקעלע זיך צעבוי-
זערט אויף אן א מ ת...

— גוט, דאכט זיך... — האט בערל מיט ס פ ק ו ת געענט-
פערט.

— מיר האט זיך אויך געדאכט, אז ער האט געזאגט „גוט!“ —
האט יאנקעלע זיך אליין בארואיקט. ער האט א זיפץ געטאן און
צוגעגעבן מיט שרעק:

— ער קאן נאך דעם בריוו אנווערן!

— ביים בעסער אפ די צונג! — איז בערעלע אין כ ע ס
געווארן.

און פארקלערט וועגן ג ו ר ל פון זייער בריוו צו מאמע-
מאמען, האבן זיי זיך געלאזט גיין אויף זייערע „מעג“, וואס זיי האבן
געהאט אין באזונדערע גאסן.

אזוי זינגען די צוויי ברידערלאך דריי מאל א וואך, ווען ליזער
ב ע ל - ע ג ל ה פלעגט קומען צו פארן, ניט געגאנגען, נאר געלאפן
אויף דער א כ ס נ י א, און געפרעגט אן „ענטפער“ אויף זייער
בריוועלע. און ליזער דער ב ע ל - ע ג ל ה איז וואס אמאל
אלץ צעטראגענער, ביזער און ענטפערט זיי אדער האלבע
ווערטער, וואס די צוויי ברידערלאך באנעמען עס ניט און וואלטן וועלן
איבערפרעגן, ווען זיי וואלטן קיין מ ו ר א ניט געהאט, אדער ער
ענטפערט זיי גאר ניט, און זיי גייען אוועק מיט צעקלעמטע הערצער...
אוינמאל אבער האבן זיי דערהערט פון ליזער דעם ב ע ל -
ע ג ל ה גאנצע ווערטער, וואס זיי האבן גוט פארשטאנען:

— וואס האט איר זיך, ק ו נ ד ס י ס, צוגעמשעפעט? וואס
דולט איר מיר א קאפ: בריוול, שמיוול! ... איר צאלט מיר א סך? ...
איך בין אנערער א פאסטאליאן? וואס? גיט אייך געזונטערהייט...
די צוויי ברידערלאך זינגען מאקע אוועקגעגאנגען, אבער ניט
געזונטערהייט, ווי ער האט זיי געהויסן. די הערצעלאך האבן זיי
מאדנע געדריקט, שטארק וויי געטאן, און די יונגע דינע פיס האבן
זיך געבויגן, און טראפנס טרערן האבן זיך זיי אין די אויגן געשטעלט
און אראפגערוגען אויף דער ערד און צעטראטן געווארן פון מענש-
לאכע שווערע טריט...

— איר האָט, ר' לייזער, אַ בריוועלע פון טאטן?

נאָר לייזער פלעגט אָדער פלוצלונג ניט ווערן, אנטלויפן אין גאס אַריין מיט וועמען עס איז, אָדער זיין פארטראָגן אין שמועס; און בערעלע פלעגט זיך קוים דערוואַרטן אויף עפעס אַן ענטפער, וועלכן לייזער פלעגט, ניט קוקנדיק בערעלען אין פֿניס, קאלט אַרויסזאָגן:

— ניטאָ... ניטאָ...

— ניטאָ! — פלעגט בערעלע אַרויסקרקצען און אַ צעקלעם-טער אַוועקרופן יאנקעלען, און זיי פלעגן זיך לאָזן גיין אויף זייערע „טעג“, אומעטיקע, דערשלאָגענע...

— ער מוז אַ ווידאָי פאַרלירן די בריוו! — פלעגט יאָנקעלע נאָך דעם אין עטלאַכע מינוט אַרום אַרויסרעדן גייענדיק.
— אַ שלעכטער איד! — פלעגט בערעלע ברומען פאַרדריים-לאַך...

ב.

נאָר איין מאל האָט זיי לייזער דאָך אַ בריוועלע איבערגעגעבן, און דערצו אַ קליינע פאַסילקע. אין בריוועלע איז געשטאַנען:
„ליבע קינדער, זייט מענשן און ווילט לערנען. מיר שיקן אייך דאָ אַ האַלבן קעז און אַ פערטל פונט צוקער און אין גלעזל אַ ביסל יאָגדעס-סאַק. עסט געזונטערהייט און קריגט זיך ניט.
פון מיר איינער פאַטער חייס העכט“...

דאָמאַלסט איז ביי זיי אין די אויגן לייזער בַעל-על-עגל הַ געוועזן דער בעסטער מענש אין דער וועלט. זיי וואָלטן זיך ניט גע-שעמט, וואָלטן זיי אים מיט זיין פערד און וואָגן פאַר ליכשאַפט אויס-געקושט. זיי האָבן גלייך אָנגעשריבן אַ בריוול און האָבן עס אויף דער נאכט בייַדע אָפּגעטראָגן לייזער בַעל-על-עגל הַ. לייזער האָט עס קאלט צוגענומען, אַרײַנגערוקט אין בויזס און עפעס אַרויסגע-ברומט אַ וואָרט ענלאַך צו „גוט“.

— וואָס האָט ער געזאָגט, בערל? — האָט יאנקעלע מיט האַרצקלאַפעניש געפרעגט.

זײַ לויפן אויף דער אכסניא, וואו די בעלי-עגלות פון
זײער הױם פלעגן פארפאָרן, נאָכפּרעגן בײַ זײַ אַ גרויס, צי אַ בריוועלע
פון דער הױם...

די בעלי-עגלות זײַנען אפילו געווען גוטע
אידן, האָבן געהאַט ווײַכע הערצער און וואָלטן אַוואַר-
דאָמנות געהאַט אויף די צוויי אַרימע אינגלעך, וואָס גאַרן אַזוי
עפּעס הערן פון דער הױם, וואָס זײַערע אינגעלעך ברענגען און זײַערע
הערצעלעך קלאָפּן אַזוי שטאַרק, אַזוי שטאַרק. זײַנען אָבער די
בעלי-עגלות געווען שטאַרק פאַרנומען: קומען פלעגן זײַ
אַהער מיט טױזנטער שליחות פון די שטעטלשע קרעמער און
סוחרים, און בריף האָבן זײַ געהאַט מער פאַר דער פּאַסט, און
די אַרדענונג איז בײַ זײַ געווען אַ סך ווײַניקער ווי אין פּאַסט.
בריוועלע פלעגן בײַ זײַ פאַרלעגן ווערן, פּאַסילקעס פלעגן בײַ זײַ פאַר-
פאלן ווערן; און צעטומלט, קראַצנדיק זיך אין די פּאַטליצעס, פלעגן
זײַ יעדערן ענטפערן:

— אַט באלד, באלד געפין איך... גיין... דאַכט זיך, פאַר אייך
האַב איך גאַרנישט...

אַזוי פלעגן זײַ ענטפערן גרויסע אידן, וואָס פלעגן קומען צו
זײַ; די ברידערלעך אָבער פלעגן שמוין און שמוין, קוקן מיט דאָר-
שטיקע אויגן און מיט די צעקלעמטע הערצער אויף לײַזער בעל-
עגלה — אַ באַוואַקסענעם אידן, אין אַ קורצן וואַטאָון קאַפּטן סײַ
זומער, סײַ ווינטער — און פלעגן וואַרטן, טאַמער וועט ער זײַ באַ-
מערקן און זאָגן זײַ עפּעס, כאַטש אַ וואַרט... נאָר לײַזער איז געווען
פאַרהאַוועט: דאָ האָט ער אויפֿן הויף דעם פערד עסן געגעבן; דאָ
פלעגט ער אַרײַנלויפן אינווייניק אין אכסניא; דאָ פלעגט ער
זיך פאַנאָדעררעדן מיט אַ פריקאַזמישן פון אַ גרויסן מאַגאַזין, וואָס
האַט אים אַ „רשימה“ מיט סוחרים געבראַכט אַפּצופירן
אין שטעטלע פאַר אַ קרעמער. און די ברידערלעך פלעגן אלץ
שמוין... ביז דעם עלטערן ברודער — בערלען — פלעגט די געדולד
פלאַצן, און אַ פאַרביסענער, שיר נישט פאַנאָדערווײַנענדיק זיך פאַר
פאַרדרום פלעגט ער קוים אויסרעדן:

די צוויי ברידערלאך.

א.

יאנקעלע און בערעלע — צוויי
ברידערלאך, דער ערשטער פערצן
יאר אלט, דער צווייטער — זעכצן, —
האָבן געלערנט אין דער גרויסער
שטאָט, פינף מײל פון זײער געבורט-
שטעטל.

יאנקעלע איז געווען א דארינקער,
א בלויזינקער מיט צוויי שווארצע
אויגעלאך, וואָס האָבן אַרויסגעקוקט
כיטרע פון אונטער די צוויי שווארצע
ברעמען. בערעלע איז געווען העכער
און פולער פאַר יאנקעלען, אויגן האָט
ער געהאַט העלערע, און זײַן קוק איז
געווען שטרענגער און פאַרמאכטער.

א. רייזען.

די צוויי ברידערלאך האָבן זיך אויפגעהאלטן בײַ אַן אַרימער
קרויז, אַן אַלמנה, אַ מענדלערן, וואָס האָט זיך ביז שפּעט
אין דער נאַכט אין שטיבל ניט געפונען. קיין בעט האָבן די צוויי
ברידערלאך ניט געהאַט; דערפאַר אָבער האָט דער קופּערט, וואָס
איז גענוג ברויט געווען, געדינט זײַ פאַר אַ בעט, און די צוויי ברי-
דערלאך פלעגן בײַדע געשמאַק שלאָפן אויף אים, אײַנדעקנדיק זיך
מיט זײַערע לאַנגע צעריסענע קאַפּאַטקעלאַך, און פלעגן אין חלום
זען זײַער שטעטלע, זײַער געסל, דאָס שטיבעלע און דעם טאַטן
מיט דער לאַנגער באָרד, מיט די אויסגעלאָשענע אויגן, מיט'ן געבוי-
גענעם רוקן, און פלעגן זען די מאַמען מיט'ן לאַנגן בלויזן אומעטיקן
פנימ, און פלעגן הערן, ווי די קליינע ברידערלאך און שוועסטער-
לאך קריגן זיך, רײסנדיק זיך פאַר אַ שטיקל הערינג... און נאָך פלעגט
זיך זײַן חלום מ'ען חלום ווילן פון דער הויז, און אין דער פרי
פלעגן זײַן בענקען און עס פלעגט זײַן ציען, ציען; און דאָמאַלסט פלעגן

הויבן וויינען אזוי ווי א קינד. נאכדעם האט ער באשלאסן צו זוכן זיך נייע פריינד; און ווער עס פלעגט פארבייגיין, פלעגט ער נאכ-לויפן, וויינען און בעטן. אבער ער האט עטלעכע מאל געקראגן א בריק מיט'ן פוס.

לאנג האט איצמא אומגעוואנדערט אין דער פינסטער. ענדלאך, א פארפרוירענער, א הונגעריקער, א דערשראקענער איז ער צוגע-קראכן צו די טרעפ, אויף וועלכע עס איז געשטאנען דער באגולמער גענעראל מיט'ן פערד, האט אנידערגעלייגט זיין קעפל אויפ'ן קאלטן שטיין און צוגעמאכט זיינע אויגן. זיין יונג קערפערל האט יעדע ווילע געגעבן א ציטער, און זיינע אויגן זיינען געווען פול מיט טרערן.

שפעט בינאכט איז א ש י כ ו ר'ער טרעמפ געגאנגען מיט איסטערן פארקוועי צו פראספעקט פארק, וואו ער האט געהאפט צו געפינען פאר זיך א ליידיקע באנק צו שלאפן. זיינע קליידער זיינען געווען אלט און צעריסן, זיינע שטייול אויסגעטראטן, און ער האט געציטערט פאר קעלט.

לעבן גענעראלס מאנומענט האט ער זיך אפגעשטעלט, האט זיך אנגעכויגן און באמערקט דעם עלנדן איצמאן. ער האט זיך אראפ-געלאזן צו אים, האט אים צוגעדריקט צו זיך, און איז געבליבן שטיל אויף די טרעפ פון דעם מאנומענט.

די ביימער האבן גערוישט. דער שטארקער ווינט האט דורכ-געריסן די וואלקנס, און די ל ב נ ה האט באלויבטן די ביינע היימלאזע ארויסגעווארפענע טרעמפס, וועלכע האבן געשלאפן אונ-טער דעם באגולטן מאנומענט מיט א שווערן אומרואיקן שלאף...

י. גארדיו.

גומער ברודער מיט אלע קינדער, און איז זייער ליבלינג.
 גאָר די מאמע איז מיט אַיאמאַן נים צופרידן. ער פלאַנטערט
 זיך איר אונטער די פיס, כאַפט זיך אַן מיט די ציין און שלעפט זיך
 גאָר, ווען עס ליגט גאָר נים אין זינען מיט אים צו שטיפן. ער שלעפט
 דאָס מישטוך אַראָפּ פון מיש און ברעכט גלעזער און שאַלן.
 איינמאָל ביינאַכט זאָגט די מאמע צום עלטערן זון: „דיווי,
 נעם די קאַר און פאַרפיר אַיאמאַן אזוי ווייט, אז ער זאָל נים קענען
 קומען צוריק.“

עני בעט, ווילי ט ע נ ה'ט, העלען וויינט — עס העלפט קיין
 זאך נים. דיווי טוט אַן זיין אויבער-דאָק, וויקלט איין אַיאמאַן אין
 אַ שוואַרצן טיכל און גייט... אַיאמאַ פילט קיין זאך נים, פרוילאך און
 זאָרגלאָז שפילט ער זיך מיט זיין אַלטן באַקאַנטן דיווין.
 די קינדער זעען, אז די מאמע האַלט זיך ביי איר וואָרט, און
 אז די שמונדע פון צעשניידן זיך איז געקומען, זיצן זיי שטיל און
 טרויעריק און באַטראַכטן זייער געליבטן אַיאמאַן צום לעצטן מאל.
 ווען אַבער דיווי גייט אַרויס, און די טיר גיט אַ קלאַפּ גאָר אים,
 צעוויינט זיך עני אויפ'ן קוּל, ווילי מאַכט אַ בייז פּנימ, און
 העלען דריקט צו זיך די פרינצעסע, און פון איר אויג פאַלט אַראָפּ אַ
 גרויסע, קלאַרע טרער.

ג.

„איסטערן פאַרקוועי“ האָט זיך גערופן די גאַס, אויף וועלכער
 דיווי האָט אַרויסגעוואָרפן אַיאמאַן און איז אַנטלאָפן. עס איז אַ
 ברויטע גאַס מיט גרויסע בוימער פון בוידע זייטן, און אין מיטן
 שטייט אויף אַ הויכן פונדאַמענט אַ מאָנומענט פון גענעראַל סלאָקום:
 אַ באַגולטער גענעראַל אויף אַ באַגולט פערד.

עס איז געווען אַ פינסטערע קאַלטע נאַכט. אַ שטאַרקער ווינט
 האָט געבלאָזן, און שווערע שוואַרצע וואַלקנס האָבן באַדעקט די הימ-
 לען. אַיאמאַ איז געבליבן אלליין... אַ דערשראָקענער, אַ דערפראָרע-
 נער איז ער געלאָפן אין אלע זייטן. ער האָט אַנגעשמעקט דיווים
 טריט און האָט זיך געלאָזט לויפן. ווען ער האָט זיך אַבער איבער-
 צינגט, אז אלע זיינע האָפנונגען זיינען אומזיסטע, האָט ער אַנגע-

און געהויסן באלד דאס הינטל אוועקטראגן צוריק: עס איז דא גענוג צו ראמען און צו ארבעטן אן א הינטל אין שטוב.

עני האט אנגעהויבן בעטן, העלען האט זיך צעוויינט, ווילי האט צוגעזאגט אלליין אכטונג געבן אויפ'ן נייעם פריינד, און די גומע מאמע האט ענדלאך נים געקאנט אנטזאגן. — דאס הינטעלע איז גע- בליבן אין שטוב.

שפעטער ווי אלע מאל זינען אין דער נאכט די קינדער גע- גאנגען שלאפן. מען האט דעם גאסט געקעמט, געוואשן, געגעבן מילך, געגעבן צוקער, געשפילט זיך מיט אים, געטראגן אים אויף די הענט, געקושט, געקוואלן פון זינען ח כ מ ו ת און געקריגט זיך איבער אים.

ענדלאך האט מען אים אנגעהויבן צוקלייבן א נאמען. העלען האט פארגעלייגט: „פרינץ“. דער קליינער מ י ו ח ס איז געלעגן אויף דער זיידענער קאלדרע לעבן דער פרינצעסע. ווילי האט גע- זאגט: „קוראפאטקין!“ דער גאסט האט זיך נים גערירט פון ארט. עני האט א געשרי געטאן: „איאמא!“ דא האט זיך דער שטיפער א כאפ געטאן פון ארט, געגעבן א שלעפ מיט זינע קליינע צינדלאך דעם זיידענעם צודעק און האט אנגעהויבן מאכן קונצן. העלען האט זיך געהאלטן ביי די זיטן לאכנדיק. ווילי האט געטופעט מיט די פיס פון פריינד, און עני האט געפאטשט: בראווא! און אלע האבן געשריען: איאמא! איאמא! איאמא!

דער זויגער שלאגט ניין. איאמא שלאפט ווי א פרינץ אויף דער זיידענער קאלדרע. די פרינצעסע קוקט אויף אים מיט אירע צוויי קאלטע גלעזערנע אויגן. און די קינדער זאגן שמיל: „א גומע נאכט, איאמא, א גומע נאכט!“

ב.

עס איז אוועק דריי וואכן.

איאמא לעבט אין נח ת און אין פריינד. עס איז אים ווארים און גוט. ער עסט פון דאס בעסטע און טרינקט פון דאס שענסטע. ער איז געווארען פעט און קיילאכדיק. ער האט נים קיין זארג און איז א

„קוק אויף מיר, קוק אויף מיר!“ און וואָס מער לאַלאַ האָט אויף אים געקוקט, אַלץ בעסער, אַלץ פּרילאכער איז אים געוואָרן, און אים האָט זיך געוואַלט מאַנצן, שפּרינגען, קוליען זיך.

5. קאפּילאוויטש.

אימא.

א.

געשען איז דאָס אין ברוקלין.

עס איז געווען נאכט. אין אַ וואַרם ליכטיק צימער זינגען געזעסן די קינדער. ווילי, אַ אינגעלע פון אַ יאָר אַכט, האָט געבויט אַ הויזעלע פון אַלמע קארטן; העלען, אַ מייַדעלע פון אַ יאָר פינף, האָט זיך געשפּילט מיט איר ליאַלקע — אַ שויןע קוקלע מיט בלאַנדע, אַ ביסל שוין שמוציקע האָר און מיט גרויסע בלויע אויגן, — וועלכע מען האָט גערופן פּרינצעסע. זי, די פּרינצעסע, איז געווען אינגער-וויקלט אין אַ שויןער קאלדערע, געמאַכט פון שויןע קאלירטע זינד. און העלען האָט איר גאנץ ערנסט געראַטן צו גיין שלאָפן, וואַרם עס איז שוין געווען אַכט אַ זינגער. דער עלטערער ברודער, דיוווי, איז געזעסן און האָט געלעזן אַ בוך. און די מאמע האָט עפעס גענייט. פּלוצלונג האָט עמיצער אַ קלאַפּ געגעבן מיט דער דרויסנדי-קער מיר, און אַלע האָבן דערהערט, ווי עני, אַ מייַדעלע פון אַ יאָר זיבן, שרייט מיט גרויס שמוח: „מאמע, זע, וואָס איך האָב גע-בראַכט! זע, מאמע טייערע!“

אַלע קינדער האָבן זיך אויפגעכאַפט פון זייערע פּלעצער, און אין שטוב איז אַריינגעלאָפן עני מיט פאַרפלאַממע בעקעלאַך. אין די הענט האָט זי געהאַלטן אַ קליין שוואַרץ הינטעלע מיט גלאַטע האָר, ווי סאַמעט, און מיט אַ פאַר שויןע, קלוגע אויגן. ווילי האָט געגעבן אַ שפרונג און האָט איבערגעקערט זיין קארטן-הויז. העלען האָט שוין פאַרגעסן איר געליבטע פּרינצעסע און האָט געמאַנצט לעבן היינט-טעלע מיט פּריינד. די מאמע האָט אַבער געמאַכט אַ בייזן פּנימ

פאר גרויס פרוייד האט ער זיך איבערגעקוליעט און זיך באַלד גע-
נומען צו דער אַרבעט.

אז לאַלאַ האט אַרויסגענומען דאָס פאַק-שטרוי פון קעסטל,
האט עפעס אַ בלישטשע געמאָן אויפ'ן דעק פון קעסטל.

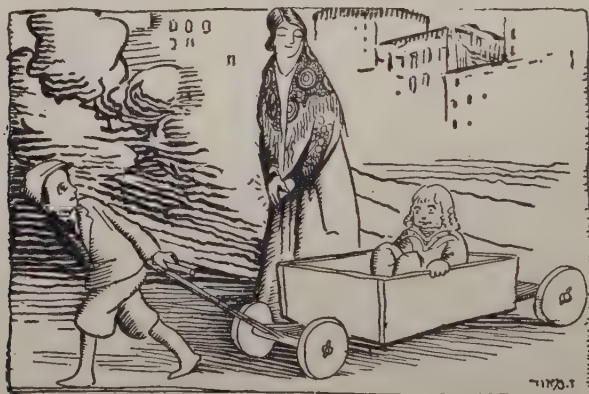
„וואָס איז דאָס“? — האט זיך לאַלאַ אַזש דערשראָקן פאַר
פּרוייד. און ער האט זיך אינגעבויגן און אַרויסגענומען פון קעסטל
אַ גאַלדענעם רינג מיט אַ סאַפיר-שטיין.

לאַלאַ האט אויסגעשריען פאַר פּרוייד און איז געלאָפן אין קיך
צו זיין מאמען באַווייזן, וואָס ער האט געפונען.

— וואו האָסטו דאָס גענומען, מיין קינד? — האט די מאמע
געפרעגט, באַטראַכטנדיק דעם ווערטפולן רינג. האט איר לאַלאַ
דערציילט, ווי אַזוי ער האט עס געפונען. די מאמע האט געוואַלט
באַהאַלטן דעם רינג. אָבער לאַלאַ האט זי געבעטן:

ניין, מאמע, דו טראָג אים בעסער אויף דיין פינגער; ער איז
אַזוי שוין! ער גלאַנצט אַזוי פּיין, אַזוי פּיין!

די מאמע האט אָנגעטאָן דעם רינג אויף אַיינעם פון אירע
ווייסע, לאַנגע פינגער און אַרומגעכאַפט לאַלאַן מיט גרויס ליבע.
אז לאַלאַ האט פאַרטיק געמאַכט דאָס וועגעלע און געפירט

אין אים זיין שוועסטערל, איז מיט זיין מיטגעגאַנגען זיין מאמע, און
דער רינג אויף איר פינגער האט געגלאַנצט און געבעטן לאַלאַן:

— דאס קאן מען ניט אויסלערנען קלײנערהײט. אז דו וועסט זײַן א גרויסער, זאל דיר דיין טאטע שיקן אין אקאדעמיע. — האט אים לאלא דערקלערט.

דעם אינגל איז די עצה געפעלן געווארן, און ער האט זיך באלד בארימט, אז אים וועט מען זיכער שיקן אין אקאדעמיע און ער'ט ווערן א וועלט-בארימטער סקולפּטאָר.

— איך אויך! — האט נאך א אינגל געזאגט. און באלד נאך אים האט דער דריטער אינגל אויסגעשריען: איך אויך!

האט לאלא גענומען פארהאנדלען מיט די אינגלאך וועגן קעסטל, און דאס געשעפט איז באלד געמאכט געווארן: די אינגלאך האבן געקראגן דאס מענשעלע און לאלא — דאס קעסטל.

אז לאלא איז שוין אוועק מיט'ן קעסטל, האבן זיך די אינגל-לאך ערשט ארומגעזען, אז יעדערער פון זיי וויל דאס מענשעלע, און מען קאן זיך עס ניט צעטיילן אויף א פֿינעם אופן. האבן זיי זיך גענומען זידלען, און ס'האט געהאלטן דערביי, אז מ'זאל זיך צעשלאגן. האט דער אינגל, וואס האט געהאלטן לאלאס קונסטווערק, א וואָרף געטאן עס אן דער ערד און א זעין געטאן אויף דעם מיט'ן פוס; און ס'איז געבליבן אויף דער ערד א הייפּעלע קלײנע שטיקלאך האַלץ. דאס האט שוין קײנער ניט געוואלט. זײנען זיי אוועק, שיקנדיס קללות גלאט אין דער וועלט אריין.

3.

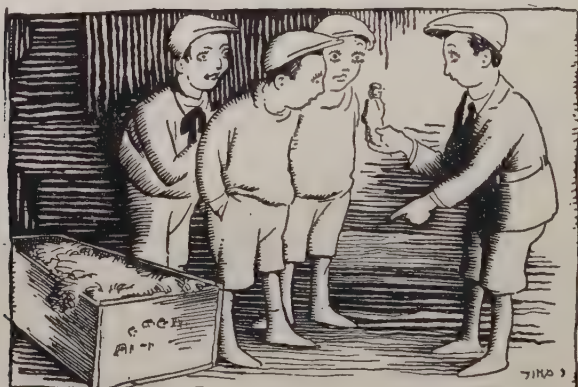
אז לאלא איז געקומען אהיים מיט'ן קעסטל, האט ער עס בא-טראכט מיט ליבע און געזען, אז דאס האַלץ איז ווייך און מען קאן דערפון מאכן וואס מען וויל. איז די פראגע — וואס מאכט מען דערפון? האט ער זיך אוועקגעזעצט טראכטן און אויסגעטראכט צו מאכן דערפון א וועגעלע פאר זײַן שוועסטערל. און ער האט שוין געזען אין זײַן פאנטאזיע, ווי זײַן שוועסטערל וועט זיך דאס פרויען, ווען זי וועט דערזען דאס וועגעלע. און ער וועט טאקע אנטאן אויף דעם אמת'דיקע רעדלאך פון זײַן שוועסטערלס אַלטן וועגעלע, און ס'וועט פאָרן. וועט ער זי אריינגעצן אין נײַעם וועגעלע און זי פירן.

גענומען פארהאנדלען מיט זיי וועגן דעם קעסטל; צי זיי וועלן עס אים אוועקגעבן פאר אן אויסגעשניצט מענשעלע, וואס ער האט ביי זיך.

די אינגלאך האבן דערווייל איבערגעלאזט זייער צעשמע-
רונגס-ארבעט און זיך פאראינטערעסירט מיט דעם האנדל.

— לאמיר זען, וואס אזוינס פאר א מענשעלע דו האסט. —
האט איינער פון די אינגלאך געזאגט.

לאזט האט זיי געוויזן דאס מענשעלע, און אלע דריי אינגלאך
האבן עס גענומען באטראכטן מיט אינטערעס.

— וואו האסטו דאס גענומען? — האט איין אינגל געפרעגט.

— איך האב דאס אליין געמאכט. — האט לאזט געענטפערט.

— אליין געמאכט! — האט זיך דער אינגל געוואונדערט.

— איך מאך אלע מינע צאצקעס אליין. — האט לאזט געזאגט,

ניט צו בארימען זיך, נאר צו איבערצייגן, אז דאס מענשעלע איז
זיין ארבעט.

— ווער האט דיך געלערנט? — האט א אינגל געוואלט וויסן.

— איך האב זיך אליין אויסגעלערנט; איך האב ליב צו שניצן.

ס'איז א שיינע שפיל; מען זעט פאר די אויגן, ווי פון א שטיקל האלץ
ווערט עפעס א שיינע זאך.

— לערן מיך אויך אויס. — האט דער אינגל געבעטן.

צען, וואָס האָט געהאַלטן די הענט אין די קעשענעס און די אויגן צו דער ברויטער וועלט. דאָס אינגל האָט געהויסן לאַלאַ; אַבער זײַן מאַמעס לאַנדסלייט, וועמען עס האָט פאַרדראָסן, פאַרוואָס ער רעדט נישט צו זײַ, האָבן אים גערופן „טראַכטער“, און די אינגלאַך אין גאָס האָבן אים גערופן „לאַלאַ-טראַכטער“.

לאַלאַ האָט ליב געהאַט נישט נאָר צו טראַכטן; ער האָט אויך ליב געהאַט גוטע, שווינע און נוצלאכע זאַכן. אז ער האָט געקראָגן אַ שטיקל האַלץ, האָט ער געאַרבעט איבער דעם מיט זײַן מעסערל, ביז וואָנען ס'איז אַרויס דערפון אַ פּיפּעלע, אָדער אַ פּידעלע, אָדער נאָר אַ וועגעלע. עפעס האָט געמוזט דערפון ווערן, וואָס ס'איז פריער נישט געווען, ווייל לאַלאַ-טראַכטער האָט געוואָלט זײַן שוין געפיל פון באַשאַפן אַרײַנגעבן אין וואָס ער האָט נאָר געקאָנט. אַלײן נישט וויסנדיק, האָט ער ליב געהאַט די וועלט, און ער האָט נישט געקאָנט פאַר-טראַגן, אז מען צעשטערט עפעס. „נאָר נישט ווי אַ אינגל“, האָט זײַן מאַמע געזאָגט אויף אים. און לאַלאַ האָט געטראַכט, אז ער'ט בע-סער זײַן ווי אַ מיידל, איידער ער זאָל ווי אַ ווילדער אַלץ צעשטערן, ווי אינגלאַך טוען.

דערפאַר, אז לאַלאַ האָט דערזען, ווי די דריי ווילדע אינגלאַך לויפן מיט די קעסטלאַך, האָט זיך אים אויסגעדוכט, אז די קעסט-לאַך שרייַען צו אים און בעטן, ער זאָל זײַ ראַטעווען פון מערדע-רישע הענט. און לאַלאַ האָט געטראַכט, אז ער וואָלט געקאָנט מאַכן זייער שווינע זאַכן פון אַזעלכע ווייסע לויטערע קעסטלאַך, און זײַ וועלן עס צעשטערן אָן שכל און אָן רחמנות, ווי ווילדע חירות. נאָר גיט הויב זיך אָן מיט אַזעלכע אינגלאַך; זײַ וועלן אים געבן מיט די קעסטלאַך איבער'ן קאפּ, אז ער וועט זיך אַרײַנמישן.

2.

איז לאַלאַ געשטאַנען פון דער ווייטן און צוגעקוקט מיט ווייטיק אין האַרצן, ווי מען צעברעכט אײַן קעסטל נאָכ'ן אַנדערן, און אַט — דאָס לעצטע קעסטל האָבן זײַ אַ כאַפּ געטאָן. מער האָט ער שוין נישט געקאָנט אויסהאַלטן. ער איז צו צו די אינגלאַך און

צווישן קינדער.

לאלא טראכטער.

1.

אזוי פריי ווי דער ווינט, וואס האט ניט קיין מאמען, זינען ארומגעלאפן דריי אינגלאך איבער די בראנקסער גאסן און געזוכט וואס צו צעשמערן. האבן זיי געטראפן אונטער די פיס עפעס א קעסטל אדער א ליידיק פלעשל, האבן זיי עס געבריקעט מיט די פיס, ביז די ארימע כלי איז צעפאלן געווארן אויף שטיקלאך. אבער זייער באגער נאך צעשמערונג איז געבליבן ניט באפרידיקט, און זיי האבן ווידער געזוכט עפעס א שטארקע גאנצע זאך, וואס זאל זיך ניט לאזן צעברעכן, און וואס זאל קרעכצען און קנאקן אונטער זייערע הענט, ביז וואנען עס וועט פאלן אין קאמף הילפלאז און צעשמערט. האבן די אינגלאך געטראפן א ליידיקע מילך-קאן, האבן זיי זיך אלע דריי א לאז געטאן צו איר, און געמוטשעט די כלי, ביז איר אייגנטימער האט דערהערט אירע געשרויען, און איז ארויס-געלאפן, געראטעוועט די מילך-קאן און צעטריבן די אינגלאך.

זינען זיי זיך ווייטער געגאנגען, און דער צופאל האט זיי צוגעשיקט א גוט שטיקל פראנס.

לעבן א שפייז-קראם זינען געשטאנען דריי קעסטלאך פון ווייניג האלץ, אנגעפילט מיט פאק-שטרוי. האבן זיך די אינגלאך א לאז געטאן צו די קעסטלאך, און יעדערער האט געכאפט זיין קרבן און איז מיט אים אנמלאפן ווייטער אין גאס.

פונקט דאן איז דורכגעגאנגען אין גאס א אינגל פון א יאר

וויל ניט אויפשטויין, שלעפט מען אראפ פאר די פיס. מען לערנט גמרא ביז פופצן שמונדן אין מעת-לעת, און קיינער בא-קלאגט זיך ניט, וויל א איד דארף דאך לערנען תורת, צוליב וואס דען האט מען אונז א תורה געגעבן? ניין א זינגער אין אונט, ווען מען הערט אויף צו לערנען, קלייבן זיך רעדלאך און מען רעדט. די גרעסערע באזונדער און די קלענערע באזונדער. צווישן די קלענערע חברה פארנעם איך א באדייטנדן פלאץ, וויל איך דערצייל שוין מעשות, וואס איך האב אמאל געהערט פון דעם טאטן, אדער געלוינט אין ביכלאך.

דאנערשטאג אונט קלייבן מיר זיך צונויף א גאנצע חברה און מען גייט צוזאמען אין באד, און דארט וואש איך מיין העמד און דעם ארבע-כנסת. דאס גיין אין באד און דאס זיין דארט איז פאר אונז געווען אן אפרו און א פארגעניגן. נאך איינמאל האט מיט מיר אין באד אן אומגליק געטראפן. ווען מיר זינגען געווען אין באד, זינגען אריינגעקומען א סך סאלדאטן מיט א געשרוי און פיי-פערין און האבן זיך גלייך גענומען צו אונז. מען האט אויף אונז געשפריצט מיט הייס און מיט קאלט וואסער, און זיי האבן אונז גע-רופן מיט מיאאוס'ע נעמען. מיר שווינגן. וואס קען מען טאן? מיר באשליסן צו פארלאזן די באד. מען טוט זיך אן, ערשט א גרויס אומגליק: מיינע הייזלאך זינגען ניטא! איך לויף ארום, איך זוך, און ווייז; נאך זוך היינט, זוך מארגן, די הייזלאך זינגען ניטא. דאס האט געוויס א סאלדאט צוגע'גב'עט.

דער סוף איז געווען, אז איך האב געמוזט לויפן אין דער ישיבה אן הויז. דער ווינט צעבלאזט אלע ווילע די פאלעס פון מיין קאפאטע, און דער פראסט טוט א כאפ די נאקעטע פיס, אז אין הארצן פארקוועטשט. קוים א לעבעדיקער אריינגעפאלן אין דער ישיבה. א נס, וואס א גרויסער ישיבה-בחור האט גע-האט א צעריסענע פאר הויז, וועלכע איך האב א ביסל פארריכט און געטראגן זיי, ביז דער פעטער לויבע איז געקומען אין שטאט און גע-קויפט מיר א פאר הויזקעס און דערביי געזאגט מיר אכצן מאל: „שלימאזל, צו דיר קלעפט זיך אלצדינג!“

א. קאצאוויטש.

צונויפגעגאסן פון אלע טעלער, וואס עס איז געבליבן פון די קינדער, און ווער ווײַס, ווי אזוי זײַערע געזלאך זײַנען געווען? ח ב ר ה האבן דערפאר מיר א נאָמען געגעבן „דער פריי“.

אויסער דעם עסן האָב איך נאָך געמוזט אויסגעבן אויף באַד-געלט יעדע וואָך, אָבער מער האָב איך נישט אויסגעגעבן. ווען מיר האָט זיך זײַער פאַרוואַלט קויפן אַ שוין ס י ד ו ר'ל, האָב איך אַ פאַר וואָכן געגעסן טרוקן ברויט, נישט פאַרגונען זיך קויפן כאַטש פאַר אַ גראַשן הערינג, ביז איך האָב אָנגעקליבן געלט און געקויפט אַ ס י ד ו ר'ל פאַר אַ גאַנצן גילדן. דאָס איז שוין אַיין מאָל געווען אַ ס י ד ו ר'ל! איך האָב זיך זאָט נישט געקענט אָנקוקן אויף זײַנע שײַנע בלויע טאָוועלאַך מיט די גילדערנע ווערטער.

מיט מײַן שלאָפן און עסן בין איך געווען צופרידן, דערפאַר אָבער האָב איך געהאַט גרויסע צו ר ו ת פון מײַן לערנען. מען לערנט אין דער ג מ ר א וועגן אַזעלכע זאַכן, וואָס איך פאַרשטײַ נישט; און די ג מ ר א איז אין פילע פלעצער זײַער שווער, און צו-גרײַמט דאָס לײַענען מוז איך אַלײַן; נישט וויסן און האָבן ב ז י ו נ ו ת ווילט זיך נישט; גײַ איך אַרום פון אַיין י ש י ב ה - ב ח ו ר צום צווייטן און בעט, אַז מען זאָל מיר דערקלערן, וואָס די ג מ ר א זאָגט. נאָר אַממײַסטן מאַטער איך זיך אַלײַן, ביז דער קאַפּ פאַנגט אָן צו שווינדלען, און פילע מאָל טרעפט, אַז איך פאַנג אָן צו ווײַנען. דערפאַר אָבער פיל איך אַ שטאַרקע צופרידנהײַט, ווען דער ר א ש י ש י ב ה רופט מיך צו, און איך שמעל זיך אויף די שפיץ פינגער צו דערלאַנגען דעם סטענדער, און פאַנג מיר אָן צו זאָגן די ג מ ר א גלײַך ווי אלע גרויסע, און אלע הערן און קוקן אויף דעם קלײַנעם „וויזליק“.

א. קאַצאוויטש.

4. אַן הויז אין אַ פראַסט.

דאָס לעבן איז זיך געגאַנגען גאַנץ נאָרמאַל. יעדן פאַרמאָג, פינף אַ זײַגער, וועקט מען. מען מוז אויפשמײַן לערנען. אויב מען

מיין וואסאוווע קאפאטע דינט מיר פאר א צודעק. אזוי האב איך זיך פארזארגט מיט'ן שלאפן. מיט'ן עסן אבער איז מיר נישט אזוי גרינג אנגעקומען.

גלייך פון אנפאנג האט מיר געפעלט א מאג, און אין גיכן איז מינער א באלעבאס ארויסגעפארן פון מינסק, בין איך געבליבן אן א צווייטן מאג, און ביי דעם טעג, וואס פעלן, זינען אויסגעקומען איינער נאכ'ן אנדערן. דערצו איז אין מינסק איינגעפירט, אז אויף די טעג גיט מען נישט קיין אנבליסן אין דער פרי. מיט אנבליסן פארזארגט די י ש י ב ה. מען גיט יעדן איינעם א שטיקל שווארץ קארן ברויט. זייער מער האב איך אנבליסן געגעסן ביי מ ר ד כ י'ן. ביי זיי אין בלומ-קעס קלויז טיילט מען נישט קיין ברויט. דארט לערנען רייכערע י ש י ב ה - ב ח ו ר י מ, קויפן זיי אלליין ברויט און טאקע צום ברויט אויך, און דערצו גיט די י ש י ב ה יעדן אין דער פרי א פארווייכטן קרופניק. אזוי האב איך ארום מ ר ד כ י'ן געהאט גרויסארטיקע אנבליסנס און נישט געדארפט אנקומען צו מיין י ש י ב ה נאכ'ן שטיקל ברויט. איצט אבער מוז איך שוין שמוץ זיך גלייך מיט אלע-מען צו באקומען דאס שטיקל ברויט. עס ווערט א שמופעניש און כאפעניש אומערטרעגלאך; איך בין דער קלענסטער און דערצו נאך א ביסל א שעמעוודיקער, קומט מיר שמענדיק אן דער ערגסטער חלק. דאך האב איך ח ל י ל ה קיין הונגער נישט געליטן.

איך האב געהאט געלט, ווייל דער פעטער פלעגט זיין אפט אין שטאט, און צו יעדן מאל פלעגט ער מיר לאזן א גילדן אדער צוואנציק קאפיקעס, און איך האב געלעבט מיט א רעכענונג. איך האב גע-וואוסט, אז א איד דארף עסן, אבער נישט פרעסן. אויף די צוויי טעג, וואס פעלן מיר, קויף איך מיר צוויי פונט ברויט און פאר א קאפיקע הערינג, פאר א קאפיקע קעז, און אמאל א זויערן אויגערק. און ווען איך פארבענק זיך שטארק נאך א בולבע, קויף איך א פאר בולבעס, באק זיי אפ און מאך מיר א ס ע ו ד ה כ י ד - ה מ לך.

עס טרעפט א פ י ל ו אפט, אז א אידענע זאל אין אונט ברענגען א טעפל מיט א געקאכטער זאך, און די י ש י ב ה - ב ח ו ר י מ פלעגן דאס פ ש ו ט צעצוקערן, נאר איך פלעג נישט וועלן צורירן זיך דערצו. מיר שמעלט זיך פאר, אז דאס האט מען

צונויף מיט א פאָדים די הייזלאך, און איך גיין קוים א לעבעדיקער צוריק אין דער ישיבה, ניט קיין געגעסענער. דריי טעג האָב איך געקערענט, און אויף דעם טאָג, וואו דער הונט איז, בין איך מער ניט געגאנגען עסן; געבליבן אָן א טאָג, און דערצו נאָך מיט צעריסענע הויזן.

איך האָב קוים דערלעבט ענדע זומער, ווען מיר זיינען אוועק-געפאָרן צום פעטער לויבען אויף יום-טוב. א גאנצן טאָג בין איך אין פעלד. מען שניידט תבואה. איך ברענג קאלט ווא-סער פאר די אַרבעטער, איך העלף צונויפמראָגן די גארבן תבואה, און איך זיין אויבן אויף א וואַגן מיט תבואה און פאָר פון פעלד אין שטער.

א. קאצאוויטש.

3. איך דארף זיך אַלליין פארזאָרגן מיט אַלעם.

סוכות איז מיין ברודער מרדכי געוואָרן אַ חתן פאר דעם פעטערס מאַכטער. אויף ווינטער פאָרט ער לערנען קיין זאסלאָוו. דער פעטער, דער רייכער מחותן, האָט געדונגען פאר אים קעסט און קוואַטיר ביי דעם רב פון שטעטל, און דער רב וועט מאַקע לערנען מיט אים; און מיך פירט מען צוריק אין מינסק אין דער זעלבער ישיבה, וואו איך האָב געלערנט. דער פעטער האָט מיר געמאַכט אַ קאפאָטע אויף וואַטע און געקויפט אַ פאָר נייע שייך און געלאָזן מיר אויף דער הוצאה צוויי גילדן.

איצט האָב איך ערשט דערפילט ווי עלנד איך בין. פריער האָט מרדכי מיט אַלעם מיך פארזאָרגט, און איצט מוז איך אַלליין זאָרגן פאר יעדער זאך. דאָס ערשטע האָב איך אין דער ישיבה פאַרכאַפט אַ פלאַץ צום שלאָפן; און אזוי ווי איך בין גע-קומען פון די ערשטע, האָב איך פאַרכאַפט אַ טייערן געלעגער אויף דער באַנק, וואָס שטייט פונקט לעבן הרובע. און ווי באַלד אַז מען פאַרכאַפט, בלייבט שוין אַ חזקה פאַר אַ גאַנצן זמן, קיינער האָט ניט קיין רעכט צו פאַרנעמען דעם פלאַץ. אויף וואָס צו שלאָפן האָב איך אויך: דער פעטער האָט מיר געלאָזן אַ זאק מיט היי, און

געזאגט זייער לאנג ז מ י ר ו ת. עס איז געוואָרן וואַלקנדיק, עס האָט גענומען דונערן און בליצן, און ווען מיר האָבן אָפּגעבענשט, איז שוין פינסטערלאַך געווען. איך שטיי אויף פון טיש און וואַרט, פיליכט וועט מען מיר הייסן דאָ נעכטיקן. זיי זאָגן אָבער גאָרניט. איך וויל זיך בעטן נעכטיקן דאָ, נאָר איך שעם זיך. איך זאָג מיט אַ האַלבן מויל: „אַ גוטע וואָך!“ און גיי אַרויס פון שטוב. איך פאַנג אָן צו לויפן. אין גאס זעט מען קינדעס ניט. עס פאַנגט אָן צו גיסן אַ רעגן, מאַקע אָן אַ מ'ת'ער מ'ב'ו'ל. אין איין מינוט בין איך שוין אין גאַנצן גאס. איך לויף און ווייזן. יעדער בלייז פאַר-בלענדט מינע אויגן, און באַלד ווערט פינסטער, אַז איך זע ניט וואוהין צו לויפן; און באַלד דערלאַנגט אַ זעין אַ דונער, אַז איך ווער פאַרציטערט. איך לויף מיט מינע לעצטע כ'ו'ח'ו'ת. נאָר עס גע-דויערט עפעס צו לאַנג. איך קוק זיך איין און באַמערק, אַז איך האָב ניט קיין הייזער אַרום זיך. איך פאַרשטיי, אַז אין דער פינסטער בין איך געלאָפן ניט אין דעם ריכטיקן וועג. פון ווייטן דערזע איך ליכט פון אַ הויז, לויף איך אַהין און בין געקומען צום בריסקער וואַקזאַל. דאָ בין איך אַריינגעגאַנגען צו אַ אידן. האָבן זיי מיר אויסגעטאָן מינע גאָסע קליידער, אויסגעדרייט זיי און געלאָזן טריקענען; אַנגעטאָן מיר אַ טרוקן העמד, געגעבן אַ הייס גלאַז טיי און געלייגט שלאָפן. איין טאָג האָב איך געהאַט ביי אַ ג'י'ד, וואָס וואוינט טיף אין אַ גרויסן הויף צווישן ביימער; און צום גאָס וואוינט אַ פ'ר'י'ן. אויף אַ קלייט שטייט אַ הונט, ווי אַ בער די גרויס. ווען איך גיי דורך דעם הויף, טוט דער הונט אַ שפּרונג און אַ ברום, אַזוי ווי אַ לייב, אַז אין האַרצן רייסט זיך ביי מיר אָפּ. איינמאַל גיי איך עסן וואַרמעס. דער גאַנצער הויף איז פאַרהאַנגען מיט קליידער, וואָס מען לופטערט. איך גיי צווישן די קליידער. פלוצלונג דערהער איך אַ ברום פון דעם הונט, אַ כאַפּ פאַר'ן פוס, און איך ליג שוין אויף דער ערד אָן ל'ש'ו'ן. איך וויל שרייען, נאָר איך קען ניט: צו שטאַרק דערשראָקן זיך. דער הונט שלעפט מיך אַרויס אין גאס, און דאָ ערשט פאַנג איך אָן צו שרייען מיט ווילדע ק'ו'ל'ו'ת. מען נעמט מיך אַריין צו אַ אידן אין הויז. דער פוס איז נאָר אַביסל צעביסן, דערפאַר אָבער זיינען מינע הייזלאַך צעפליקט. מען בינדט מיר אַרום מיין וואונד, מען ציט

ישיבה אויף א גאנצן טאג. אין מיין ישיבה האבן געלערנט מער פון הונדערט און פופציק ישיבה-בחורים, גרויסע און קליינע. איך בין געווען דער קלענסטער. דער טומל איז פאר מיר אומערטרעגליך; דאס זיצן א גאנצן טאג און לערנען גמרא האט מיר מיין קאפ פארדולט, און ניט איינמאל האט געטראפן, אז איך בין אנטשלאפן געווארן איבער דער גמרא. צו לאנגע שטונדן און צו שווער דאס לערנען. אלע טאג ווייזט דער ראשי-ישיבה, פיל גמרא מען זאל צוגרונטן ביז מארגן, און אויף מארגן, ווען עס קומט צום לערנען, ווערט אין דער ישיבה שטיל: דער ראשי-ישיבה שטעלט זיך אין מיטן, ער רופט ארויס איינעם און הייסט זאגן. אלע זיצן און הערן, ווי דער איינער זאגט, און דער ראשי-ישיבה מאכט נאך באמערקונגען און דערקלערונגען און פארריכט, וואו מען פארשטייט ניט ריכטיק, און אויב איינער ווייט ניט די גמרא, האט ער גרויסע ביזוינות.

גאנץ שווער קומט מיר אן צוצוגרונטן א בלאט גמרא, ווי מען רופט עס „דאס ליענען“. אמאל העלפט מיר ארויס מרדכי; דאס קומט אבער אויס שפעט ביי דער נאכט, ווייל אין זייער ישיבה איז איינגעפירט, אז איינער מוז זיצן און לערנען ביז האלבע נאכט און א צווייטער פון האלבע נאכט ביז טאג. און אמאל, ווען עס קומט אויס מרדכי'ן צו זיצן די צווייטע האלבע נאכט, וועקט ער מיך אויף און זעצט זיך לערנען מיט מיר. מינע אויגן קלעפן זיך, איך גענעץ און הער ניט, וואס איך רייז, ביז ער גיט מיר א פאטש, אז פונקען שימט זיך מיר פון די אויגן.

א. סאצאוויטש.

2. צרות פון די טעג.

אלע טעג האב איך ווייט פון דער ישיבה, און די מערסטע אין רייכע הייזער, וואו מען גיט מיר עסן אין קיך. אייניקע מאל האט מיט מיר פשוט אומגליקן געטראפן אויף מינע טעג. שבת האב איך געהאט אין טאטערשער גאס, זייער ווייט צו גיין. איין מאל צו שלוש-סעודות האט דער באלעכאס

ווייטער... נאך א שמאל געסל דורכגיין, נאך פינף הייזער... נאך פיר...
 נאך דריי... אט איז שוין אונזער שטוב... דורכ'ן פענסטער זעט זיך
 פייער. — מ'זאגט ח י ו ת דאָרט איז צו זיין! נישטאָ דאָרט פאָר-
 וואָס מ ו ר א צו האָבען; נישטאָ דאָרט קיין בלאַטע, קיין גליטשיקע
 סטעזשקעס — און איך, ח פ נ י, וועל דאָרט די ר ג ע טאָקע
 זיין! ז. פייערבערג.

אין ישיבה.

1. אויפ'ן צוועלפטן יאָר ווער איך א ישיבה - בחור.

אויף מאָרגן נאָך פ ס ח האָט די מאמע אינגעבונדן אין א
 פעקעלע מינע צוויי העמדער און צוויי פאָר זאָקן, און אין א צווייטן
 פעקעלע א ביסל מ צ ה, עטלעכע געקאכטע איינער מיט א ביסל
 זאָלץ. מיר צעזעגענען זיך, אויסגעוויינט זיך גוט, און דער טאטע
 פירט מיך קיין מינסק לערנען. מיר דארפן גיין צופוס א וויאָרסט
 אכציק. ערשט אויפ'ן פערטן טאָג זינגען מיר געקומען צום פעטער
 לייבען קיין פאָדעלאַנקע, צוואַנציק וויאָרסט פון מינסק.

דער פעטער לייבע איז דער מאמעס אינגסטער ברודער. ער
 איז א רייכער באַלעבאָס, האַלט א גרויסע קרעטשמע אויף דעם וועג,
 וואָס גייט פון ווילנע קיין מינסק, דערצו האָט ער פיל לאַנד צו באַ-
 אַרבעטן און האַלט פיל קי און פערד. ער האָט נאָר צוויי מייַדלאַך.
 די עלטערע איז פערצן יאָר אַלט, און דער פעטער וויל מיין ברודער
 מ ר ד כ י'ן פאָר אן איידעם. מיר דערוויסן דאָ טאָקע דעם ברודער.
 דער פעטער נעמט אים פון מינסק אויף אַלע י מ י ס - מ ו ב י ס.

דער טאטע איז אַוועק צוריק אַהיים, און מ ר ד כ י נעמט
 מיך קיין מינסק. ער לערנט אין דער גרעסטער ישיבה, אין
 בלומקעס קלויז. ער עסט אויך טעג, אַבער ער האָט שמענדיק גענוג
 געלט, וואָס דער פעטער לייבע גיט אים. מיך האָט מען אָפגעגעבן
 אין א קלוינער ישיבה, צו ר' איסר'ן. נעכטיקן פלעג איך ביי
 מ ר ד כ י'ן. אין דער פרי, נאָכ'ן אַנכניסן, גיט איך אַוועק אין דער

פינקלען און בלישמשען; און ווען ניט דעם ר' ב' י'נ' שטרענגער
קוק, וואָלטן מיר פאר גרויס פרוי'ד געטאָנצט, געשפרונגען! אַ גאנצן
טאָג איז מען דאָך געזעסן אינגעשפאָרט און איצט איז מען שוין
פריי!

די באַהעלפערס טוען אונז אָן, פאַרוויקלען אין וואַרימע מי-
כער, מאַכן צורעכט אויף אונז די היטלאַך און שמעלן אונז אויס
שוין ווי תּוֹנוֹת, נאָך דער גאָס גאָך, וואו יעדערער וואוינט. אויף גיך
צינדן מיר אָן די לאַמטערנדלאַך און מאַרש מיט אַ ליאַרעס אויף דער
גאָס אַרויס. ווער אונז ר' ב' י', וואָס אונז ח' ד' ר, — אַלץ פאַר-
געסן!

אויף דער גאָס איז קאַלט און פינסטער. עפעס פּינכטע שמי-
קער, וואָס פאַלן פון הימל — און וואָס עס איז שווער אין דער פינ-
טער צו דערקענען, צי דאָס איז שניי, צי רעגן — פאַטשן מיט אַ
וויילדן כּעס אונז אין די פּנימ'ער, אין די פאַרפּוירענע אויערן.
אַט פאַר'גאָב'ענען זיך עטלעכע טראָפּנס אַרײַן דורכ'ן קאַלנער און
רינען, לאָזן זיך דאָרט אַרונטער טיף, טיף איכער דער ברוסט. די
פּיס פירן איצט זייער אַ שווערע מ'ל'ח'מ'ת. גאָר מיט וועמען פון
אונז אַ שטויגער קער זיך אָן איצט אַזוינע נאַרישקייטן, איצט, בעת
דאָס הערצל טאָנצט פאַר ש'מ'ח'ת? לוסטיק שפּרינגען מיר אַרום,
שטופן פון גרויס ליכשאַפט איינער דעם אַנדערן אין דער בלאַטע
אַרײַן און זידלען, און קריגן זיך — אויף קאַטאַוועס.

ביסלאַכווייז אַכער ווערט די קאַמפּאָניע אַלץ קלענער, וויי-
ניקער. וואָס אַ וויילע נעמט אַ אינגל אָפּשנייד און מיט אַ „הוראַ" און
פּרוידיג-געשריין לאָזט ער זיך לויפן צו זיך אין שטוב אַרײַן. ביס-
לאַכווייז בלייבט פון דער פּריערדיקער פּרויזלאַכקייט קיין ס'י'מ'ן
ניט מער. די געזאָנגען ווערן ווי אָפּגעהאַקט, און איך, ח'פ'נ'י,
בלייב פאַרלאָזן פון מיינע ח'ב'ר'י'ם, איינער אַלליין. דאָס לאַמ-
טערנדל באַלייכט מיר גאָר מיינע פיר אַיילן און מאַכט גאָר שוואַר-
צער, שרעקלאַכער די פינסטערניש, וואָס אַרום מיר. און איך גיין
איינער אַלליין... איך מאַך זיך האַרין, טו זיך אָן אַ כּוֹח, גיין ווי אָן
אַמ'ת'ער ג'י'ב'ו'ר און שמעל גרויסע טריט און גיין אַלץ ווייטער,

צער שטוב. אייניקע שמועסן צווישן זיך, אדער קריגן זיך, אנדערע האבן גענומען איבערבלייבן מיט דעם ברויט און הערינג, אדער פוטער, אדער קעז, אדער שמאלץ, וואס עס איז זיין נאך איבערגעבליבן פון מיטאג.

דער רבי זעצט זיך ביים טיש אויבן אן, און די צוויי באהעלפערס ביי די זייטן; און די קינדער אלע זיצן אויף די בענקלאך ארום טיש. דעם רבי'נס קול מישט זיך אויס מיט די קולות פון די באהעלפערס און מיט די אומעטיקע קול'כעלאך פון אלע קינדער, און א טומל און א געשרוי פילט אן דעם חדר. ז. פייערבערג.

מרעמבאטש.

דער רבי און דער תלמיד.

פון חדר בינאכט.

עס הייבט זיך אויף דער רבי און נאך אים די באהעלפערס. עס ווערט א געלויפערין, א גערודער; מיר שמויסן, שטופן איינער דעם אנדערן, ווילן וואס גיכער ארויס פון די ערמער. יעדער רער וויל דער ערשטער זיך פון בענקל אראפכאפן. די אייגעלאך

אין אונט אין חדר.

עם איז געוואָרן טונקל. דער רבי איז אוועקגעגאנגען דאווענען מ'עריב. די רבי'צין איז געגאנגען קויפן נאָפּט און אַ שמועס טאָן אַ ביסל מיט אירע באַקאַנטע. און די באַהעלפערס האָבן אָפּגעפירט אַהיים די קלוינע קינדער, וועלכע לערנען ניט ביינאָכט.

אין שטוב ווערט פינסטער, און עס הערשט אַ טיפּע שטיל-קייט. אלע קינדער האָבן זיך צונויפגעקליבן אין איין ווינקל און טו-ליען זיך איינער צום אנדערן.

איין אינגל שטייט אין מיטן און דערציילט שטילערהיים און מיט אַן אומעטיק קול אַ וואונדערבארע און שרעקלאַכע מעשה וועגן מתיים, וועלכע זינען געקומען ביינאָכט דאווענען אין דער גרויסער שול אַרײַן.

די קינדער שטייען מיט אָפּענע מילער: זיי זינען גרויס צו הערן און הערן אַן אַסוף. אַ שרעק נעמט אַלעמען אַרום; און די קינדער דריקן זיך נאָך ענגער איינער צום אנדערן, ווי זיי וואַלטן וועלן צוזאַמען קעמפן געגן יעדער געפאַר.

דער אינגל ענדיקט זיין מעשה, און אַ צווייטער הויבט אַן צו דערציילן אַ נייע מעשה וועגן צוועלף גזלים; נאָכדעם דערציילט אַ דריטער אַ מעשה וועגן דעם קעניג פון די שדיים. און אַ מעשה גייט נאָך אַ מעשה. די קינדער ווילן אַריבערשטייגן איינער דעם אנדערן אין דערציילן די מעשות, וואָס יעדערער פון זיי האָט געהערט.

פלוצלונג קומט די רבי'צין און צינדט אַן פייער. אין שטוב ווערט ליכטיק. און מיר, די קינדער, שטייען און ריבן זיך די אויגן, וועלכע טוען וויי פון פלוצלונדיקן ליכטיק ווערן.

די שרעק איז פאַריבערגעגאנגען; די פאַנטאַזיעס זינען פאַרשוואונדן; די מעשות — פאַרגעסן געוואָרן; נאָר די קינדער שטייען נאָך אַ ווילע אַן באַוועגונג, אַן געדאַנק, אַן ווילן...

נאָר אַט קומט דער רבי מיט די באַהעלפערס, און אין שטוב ווערט אַ גערודער. די קינדער שימן זיך פאַנאנדער איבער דער גאַנצער

לערנט נאך נים אין אונט". דער באהעלפער פלעגט מיך טראגן
אויף זיינע אקסלען און פלעגט זאגן צו מיין מאמען: „חפני
איז נאך א קליין אינגעלע, ער קאן נאך נים גיין צופוס איבער דער
בלאטע".

א קליינער! א קליינער! אט דאס ווארט האב איך רק גע-
הערט פון אלע זייטן. אוי, האב איך געוואלט זיין שוין א גרויסער,
לערנען ח ו מ ש און זיצן אין אונט אין ח ד ר!
און איצט בין איך שוין א גרויסער! איצט לערן איך שוין
ח ו מ ש און היינט הויב איך שוין אן צו לערנען אין אונט!
א, ווי גוט, ווי וואויל!

ז. פייערבערג.

לא לא.

ביים לערנען.

ביים חומש.

איד בין שוין א גרויסער.

„ברענג היינט מיט זיך א חל'ב'ן ליכטל“. — האט צו מיר געזאגט דער רבי, ווען איך האב זיך אנגעטאן צו גיין אהיים עסן מיטאג. — אלע אינגלאך, וואס לערנען שוין חומש, הייבן היינט אן צו לערנען אין אונט. פון היינט אן דארף יעדער חומש-אינגל ברענגען יעדע וואך א חל'ב'ן ליכטל צו באלייכטן דעם טיש ביים לערנען און א לאמטערנע צו באלייכטן זיך דעם וועג ביים גיין ביי-נאכט אהיים.

— היינט הייב איך אן צו לערנען אין אונט. — האב איך זיך געטראכט, גייענדיק אהיים צו מיטאג. — א, וואס פאר א טייערע בשרה דאס איז! ווי איך וועל נאר אריינגיין אין שטוב, וועל איך גלייך אנזאגן דער מאמען און מיינע שוועסטערלאך, אז איך בין שוין א גרויסער, אז איך וועל זיך שוין מער ניט שפילן מיט זיי, ווי ביז איצט.

ווי גוט איז דאס צו זיין א גרויסער!

איך געדענק, אז פאראיארן בין איך נאך געווען א קליינער. אלע אינגלאך פלעגן דאן זאגן: חפני איז נאך א קליינער, ער

זיין". — זאגט צו מיר די מאמע, שוין שמוענדיק ביי דער מיר, און דרייט נאך אמאל דעם קאפ צו מיר און קוקט, קוקט אויף מיר מיט פרייד, ליבשאפט און רחמנות. דער מאמעס קוק פארשטוי איך גוט: זי האט הנאה, וואס איך לערן שוין חומש, און עס טוט איר ווי דאס הארץ, וואס זי דארף זיך מיט מיר שוידן.

מיר איז געווען אויפ'ן הארצן אסך פרוילאכער, ווי מיין מאמען: איך זיין צווישן אזוי פיל נייע חברים, וואס באטראכטן מיך און איך באטראכט זיי. נאר דער רבי לאזט אונז לאנג ניט זיצן אן ארבעט. ער צעשאקלט זיך און שרייט אויס אויף א קול מיט א ניגון איין ווארט נאכ'ן אנדערן פון חומש, און מיר אלע שרייען אים נאך מיט'ן זעלביקן ניגון.

שלום-עליכם

קליינע באלעבאטים.

דער רבי, רב בנימין (זאל א ליכטיקן גן-עדן האבן), זאגט:
 „דו זעסט? דאס ווארפן דיר מלאכי מ'לאך, מיין קינד! זאלסט מיט
 חשק לערנען תורה, לערנען תורה, לערנען חכמה. און גע-
 דענק, מיין קינד, ווער ס'וויל ניט לערנען, בלייבט אויף אַיביק בלינד.“
 ש. פרוג.

אין חדר.

דער ערשטער טאג אין נייעם חדר.

אז די מאמע האט מיך געבראכט צופירן אין חדר, האב איך
 געטראפן דעם רבי'ן, א איד מיט געדיכטע ברעמען און מיט א שפי-
 צעדיקער יארמלקע, ויצן מיט אלע תלמידים ביים חומש.
 ניט געמאכט קיין לאנגע שיהיות, האט מיר דער רבי
 א זאג געטאן: „קריך אהינצו אויף יענער זיט באנק צווישן יענע
 צוויי אינגלאך.“ און איך בין ארויפגעקראכן אויף דער באנק, זיך
 אריינגעכאפט צווישן צוויי אינגלאך, און איך האב שוין געהייסן א
 צוגענומענער.

„געדענק זשע, זאלסט זיך לערנען ווי ס'געהער צו

מארגארעט י. דיקסי.

נאכט־קאנצערט פון הענדלען.

א חדר־מעשה.

זיבן יאָר איז מיר געוואָרן — און די מאַמע, זאָל געזונט זײַן, האָט געזאָגט: „גו, צײַט אין חדר, צײַט אין חדר גײן, מײַן קינד! אויס, אַ סוף, גענוג געהוליעט אויף דער וועלט, אַרומגע־פלוויגן פֿרײַ און גליקלאַך ווי אַ פּױגל, פֿריש און פֿרױלאַך ווי דער ווינט“.

און אַ בֿרֵה־מַלְּ דער באַהעלפער האָט מיך אײַנגעהילט, פֿאַר־וויקלט אין אַן אַלטן געלן מלִית און צוועק מיט מיר אין חדר. ס׳איז געווען אַ וואונדער־שײַנער, פֿרישער, ליכטיקער פֿרײַ־מאַרגן. שײַן און ליכטיק, רײַן און פֿריש האָבן שטראַלן זיך געגאַסן דורכ׳ן פֿענסטערל אין חדר און געפֿינקלט אויפֿן רבי׳ן, אויפֿן סידור, אויפֿן טיש. און עס האָט זיך אָנגעהויבן דער עקזאַמען: „זאָג נאָר, בֿחור, וואָס איז דאָס?“ — אַן אַלף. „ריכטיק. דאָס?“ — אַ הא. „און דאָס?“ — אַ תּו.

און בײַ יעדן אות, בײַ יעדן ענטפֿער פֿאלן מיר פון אויבן לעקאָד, ראַזשינקעס, קאַנפֿעקטן, נים און מאַנדלען אַן אַ סוף. און

און די רויטע מאַנבלום האָט ער אזוי לאַנג געטראָגן, ביז די בלעטלאַך
האָבן אָנגעהויבן אָפּפאלן.

אויסער דעם פידלער פארמאָגן מיר נאָך אויף דער קאלאָניע
דריי אַינגענע זינגער.

אויך זיי זינגען יעדן אויפדערנאָכט, אַינדער די קינדער גלייַען
שלאַפן.

דאָס געזאָנג שווימט נידעריק, ביי דער סאַמע ערד, אזוי ווי אַ
שוועלבל, וואָס פּרואוואַט ערשט דעם כ ו ח פון אירע פליגל.

פלוצלונג אָבער גיט עס זיך אַ הויב אויף ערגעץ אונטער די
וואַלקנס און ציטערט לאַנג, לאַנג אין דער טונקלקייט פון הימל.

דערנאָך קומט עס צוריק אַראָפּ — שטיל, מיד און ווערט אַנט-
שלאַפן.

— ווי שוין דער נ י ג ו ן איז! — רעדן צווישן זיך די סאָס-
נעס. — אָבער פאַרוואָס פאַרשטויַען מיר נישט זיַנע ווערטער?

— ווייל ס'איז אַן אלטער, אידישער, אלטער נ י ג ו ן, אַ
נ י ג ו ן, וואָס איז באַשאַפן געוואָרן מיט טויזנטער יאָרן צוריק.

ווען די דריי זינגער אונזערע: פ ר ע ס מ א ן, ר א ז נ-
צ ו ו י ג און פ ר י ד ז א ן זינגען צוזאַמען, דאַכט זיך, אז נישט
דריי זינגען, נאָר אַיַנער. אזוי גיסן זיך צונויף אלעמענס שטימען.

דער רום פון די אַוונט-קאַנצערטן האָט זיך ווייט צעטראָגן אי-
בער דער וועלט.

עס ווויסן פון זיי די דינערשאַפט פון הויף, דער פ ר י ן און
ס'גאַנצע דאָרף.

דעריבער זיַנען אונטער'ן פענסטער שטענדיק פאַראַן צוהל-
רער.

דאָ שטויַען י ו ז ע ף און דער אלטער ר' א ב ר ה ם,
און די פאַראַבקעס און די שיקסלאַך און די אלטע סאַסנע—די ז ק נ ה.
— אויף הײַנט וועט שוין זײַן גענוג, אַ גוטע נאַכט, קינדער!
— אַ גוטע נאַכט! ...

י. קארטשאַט.

לינקס פון דער קאלאניע וואקסט אן אלטע, אינגע-הויקערטע
סאָסנע. א סאָסנע — א ז ק ג ה.

וואָס זי האָט אויסצושטײן פון די אינגלאַך!

דאָ זעצן זיי זיך אויף איר און הוידען זיך, ווי אויף אַ שיף, דאָ
מאכן זיי פון איר אַ באַן, דאָ אַ פּערד, דאָ אַ טורעם פאַר פּייער-לעשער
און דאָ אַ פּעסטונג.

די סאָסנע אַבער איז קיינמאַל ניט בײַז. זי ווײַט, אַז אויפדער-
נאָכט וועט שפּילן דאָס פידעלע, וואָס וועט זי פאַרוויגן אין אַ שטילן
רואיקן שלאָף.

און די אינגלאַך ליגן און ס'צימערן בײַ זיי די וויעס.

אַט האָט אײַנער ברויט אויפגעריסן די אויגן; אַ צווייטער האָט
זיך אָנגעשפּאַרט אַן קישעלע, און האַלב-ליגנדיק קוקט ער אויפ'ן שפי-
לער.

און יעדער אײַנציקער מראַכט פון עפּעס אַנדערש. נאָר ווען
גראַז אַ וואַס קי וויל שוין באַהאַלטן די פידל, בעטן זיי אים —
ער זאָל איבער'ח זיך דאָס פריערדיקע.

גראַז אַ וואַס קי קאָן בײַ די אינגלאַך אַליין פּוּע לײַן:
ער מעג קאָפּען ערד, מער ווי אַלע אַנדערע. אים האָט מאַרגאַלים
געשענקט אַ שמעקן, וואָס ער האָט געפונען גײענדיק אין בעריאַנ-
וועלדל אַרײַן, און אַ פּי ל ו די ריכטער האָבן אויך אַרויסגעגעבן
אַ באַלשן פּס-ק-דין, ווען העשל גראַז אַ וואַס קי האָט זיך
אײַנמאַל פאַרשולדיקט.

אַלע ווילן גײן מיט אים צו דער פאַר. העשל אַבער קאָן
בכ ל ל ג נישט גײן צו דער פאַר: ת מי ד האַלט ער אין אײַן
זוכן געלע בלומן אויף לאַנגע שמענגלאַך.

אײַנמאַל האָט אים אַ מײדעלע געשענקט אַ צווייגל יאַשמין;
אַ צווייט מאל האָט אים אַ פּויער געלאָזט אַפּרײסן אַ בינמל ווײַסע
און רײַטע מאַנבלום פון גאַרטן.

די ווײַסע האָט ער אַרײַנגעלײגט אין אַ שישעלע צווישן בלומען,

בוי גארטן-ארבעט.

אין זומער-קאלאניע „קינדערלאנד“.

אונט-קאנצערטן.

אויפדערנאכט, ווען די אינגלאך ליגן שוין אין די בעטן, נעמט
גראזאָוֹסִקִי זיין פידעלע, שמעלט זיך אוועק אין מיטן שטוב
און שפילט עפעס אויף „א גוטע נאכט“.

קען נאטן האט ער ניט מיטגענומען. ער שפילט אויסווייניק
אָסִךְ נִיגוּנִים.

„רוישן פיכטן אויף די בערגער,

רוישן אין דער ווינט“...

אזוי זינגט דאס פידעלע. אין זאל איז שטיל, אלע אינגלאך
הערן זיך אַיַן.

בלויז אונטער'ן פענסטער ס'ד'ן זיך די סאַסנעס אַיַנע מיט
דער אנדערער און ריידן שטיל צום הימל.

די סאַסנעס האבן זיך פון גראזאָוֹסִקִי אַיַסגעלערנט
אָסִךְ, אָסִךְ נִיגוּנִים, און אצינד זינגען זיי מיט זייערע
דינע נאָדעלאך אזוי שטיל, קוים וואס מע הערט. זיי ווילן ניט שמערן
דעם פידלער.

בעטן פון קאפלענען, בעדערן, פלאצקין און שידלעווסקין; דער טומל איז געווען אין די מיטלסטע ש ו ר ו ת, וואו עס שלאפן וויינרניך, גראזאווסקי, סטריק, פראם און זאוואזניק...

דער טומל איז געווען אין דער ערשטער ש ו ר ה, וואו עס שלאפן פלאנבערג, פישבין, ראטקעל און פליוואק. מע האט גע-
פאטשט מיט די הענט ביי די בעטן פון אלטמאנען, לעווינען, וואלבערגן
און אדאמסקין. צום סוף האט עמיין געפֿינט דארטן, וואו עס שלאפן
ניימיסטער, זאקסנבערג און פרעסמאן. מיר האבן ביי אלעמען גע-
פרעגט און קיינער האט זיך ניט אָפּגערופן.

דא איז דער פראקוראָר אַנטשווייגן געוואָרן. א ס ך פון
ע ו ל ם האָבן אַראָפּגעלאָזן די אויגן; עס איז רויט געוואָרן אויך
אײַנער פון די ריכטער, ווען ער האָט דערהערט אַנרופּנדיק אויך זײַן
פאַמיליע.

— פארוואס איז געלונגען נעכטן צו באַמערקן נאָר ווייַצמאַנען
און פראַגערן? — דערפאַר, ווייל זײַ האָט זיך ניט אײַנגעגעבן זיך
צו באַהאַלטן. פארוואס האָבן זײַ דאָס ניט געקענט זיך באַהאַלטן,
ב ע ת אלע אַנדערע האָבן דאָס יאָ געקענט? — דערפאַר, ווייל זײַ
זײַנען ניט קײַן שטיפּערס, אָדער קלײַנע ניט קײַן געאיכטע שטי-
פּערס. א פ ש ר האָבן זײַ גאַרניט געוואוסט, אַז בײַנאַכט מאַר מען
ניט שרײַען אין שלאַפּצימער. האָבן מיר אײַצט דאָס רעכט נאָר זײַ
בײַדן צו באַשטראָפּן? — שולדיק זײַנען אלע, דער גאַנצער שלאַפּצי-
מער, אלע אַכט און דרײַסיק, א פ י ל ו די, וואָס האָבן ניט געטומלט
און האָבן ניט אָפּגעהאַלטן דעם ח ב ר פון טומלען. איך לײַג דערי-
בער פאַר, פריילאָזן ווויצן און פראַגערן און באַשטראָפּן די גאַנצע
גרופּע: גראַזאָווסקי וועט הײַנט פאַר'ן שלאַף ניט שפּילן פאַר אײַך
אויפ'ן פּידל.

דאָס געריכט האָט זיך לאַנג באַראַטן און דער פ ס ק איז
געווען אזא :

„ווייצן און פראַגערן ניט באַשטראָפּן; גראַזאָווסקי וועט אויף
נאַכט יאָ שפּילן, ווייל מער וועט שוין קײַנער ניט טומלען.“
און מען האָט געהאַלטן וואָרט. י. קארטשאַק.

דעם אנהייב פון געשלעג האט קיינער ניט געזען, נאר די פאר-
געצונג האבן געזען א סך דעות.

ביידע זינען פאר'מ שפט געווארן צו פופצן מינוט ארבעט.

* * *

שטיפן און טומלען איז צום ליכטמן אין אונט, בשעת מען
לייגט זיך אויף די בעטן. עס קען זיין, אז דאס איז ניט באזונדערס
אנגענעם, ווייל די אויגן קלעפן זיך און מען דארף שלאפן. נאר פאר-
וואס זאל מען דאס ניט פרובירן, ווען דאס איז פארווערט?

אויב דאס איז שמרענג פארווערט, און איך וועל הויך א פינף
טאן, מיטקען אדער קרוינען, ווי א האץ, וועט דער אויפזעער זיך
ברוג'ן, אבער אלע וועלן לאכן. דער צימער איז א גרויסער,
בעטן—א סך, דער אויפזעער וועט ניט וויסן, ווער עס האט דאס
געטאן.

אזוי האבן געקלערט די אינגלאך, ביז זיי האבן זיך איבער-
צייגט, אז דער אויפזעער ברוג'ט זיך קיינמאל ניט און פארשט
ניט, ווער עס האט געטומלט ביינאכט. ער פארווערט דאס נאר דער-
פאר, כדי מען זאל קענען אויפשטיין זעקס אינדערפרי פרוילאכע
און מונטערע.

נעכטן איז געווען זייער טומליק אין שלאפצימער. יעדערער
ווערט ארויסגערופן היינט צום געריכט צו ענטפערן, צי האט ער דאס
ניט געטומלט, געפֿיפֿט, געפאטשט מיט די הענט, געזונגען, געמיאז-
קעט.

אלע לייקענען אפ. נעכטן האט מען נאר געכאפט ביים טומל
ווייזן און פראגערן. זיי זיצען אויף דער באשולדיקונגס-באנק.

— זייער שולד איז א גרויסע, גאר א גרויסע: זיי האבן ניט
נאר זיך, נאר אלעמען געשמערט שלאפן. ווי זאל מען זיי בא-
שטראפן? נאר מען דארף קודם קלאר מאכן אן אנדער פראגע:
צי האבן אין שלאפצימער געטומלט נאר די צוויי? נון, טומלער זיי-
נען געווען א סך מער, גאר א סך.

דער פראקוראט האט אוועקגעלייגט אויפ'ן טיש דעם פלאן פון
שלאפצימער און האט לאנגזאם געזאגט:

— מען האט געטומלט ביים פענסטער, וואו עס שטייען די

— זינען דא ע ד ו ת ? ...
 — אלע האבן געזען...
 — אלע האבן ניט געקענט זען. רופט אָן די פאמיליעס פון
 צוויי ע ד ו ת ; ווער איז געשמאנען נאנט און אלץ געזען ?
 — איך ווײַס ניט.
 — האסט אים א שטויס געטאָן ?
 — ווען איך בין געשמאנען און געבעט די בעט...
 — מיר ווײַסן, ענטפער קורץ יא, צי נײַן ?
 — אַך, דו ליגנער !
 — שטילער ! איך געריכט מאַר מען זיך ניט קריגן !
 די בעטן פון זײַ בײַדן זינען אין, אײַן ש ו ר ה. צוליב דעם
 וואָס עס זינען ניטאָ קײַן ע ד ו ת, איז ניט מעגלאַך פּעסמזשטער-
 לן, ווער האָט א שטויס געטאָן דער ערשטער, און צי איז דאָס געווען
 ב כ י ו ו ן אָדער אומגערן. צי איז ניט גלייכער ש ל ו ם מאַכן
 צווישן זיך, אײַדער צו וואַרטן אויף א פ ס ק, וואָס וועט מוזן בײַדן
 באַשמראָפּן, ווײַל בײַדע האָבן זיך דאָך מ ו ד ה געווען, אַז זײַ
 האָבן זיך געשלאָגן.
 פאַרשטײַט זיך, אַז אויף אַזאָ׳ן א ו פ ן איז טאַקע גלייכער
 צו מאַכן ש ל ו ם.

* * *

אַט איז אַ בלוטיקע געשעעניש, בײַ וועלכער עס קען קײַן רײַד
 ניט זײַן וועגן דורכקומען צווישן זיך.
 די מעדיצינישע אונטערזוכונג זאָגט: בײַ דעם באַשולדיקער
 פלאַשנבערג איז געשוואָלן די רעכטע באַק; אויף איר זינען דאָ
 ס מ נ י ם פון זיבן גראַבן: אײַן גראַב בײַ דער נאָז, אײַנער בײַם
 אויער, דריי—אויף דער באַק, צוויי—אויפֿן מאַרדע. אויסער דעם
 —צוויי גראַבן אויף דער לינקער האַנט.
 בײַ דעם באַשולדיקטן זאָקסנבערג אויפֿן שמערן איז אַ בלויער
 סיניאַק די גרײַס פון צוויי קאָפּיקעס; די נאָז איז צעגראַבעט, און
 אויף דער לינקער באַק איז אַ לאַנגער גראַב.

שמראפּט ווערן. עס ווערט פעסטגעשטעלט די צייט און אַרט פון פאַרברעכן, די צאָל און פאַמיליעס פון די ע ד ו ת .

די אויספאַרשונג באַווייזט, אז פישבליין האָט אַן קנין שום ס י ב ה געוואָרפן אויף אַלשינען שישקעס און קליינע שטיינדלאַך.

— האָסטו געוואָרפן אויף אים שישקעס?

— יא, שישקעס האָב איך געוואָרפן.

— פאַרוואָס?

— איך האָב געהאַט אַ ס ך שישקעס און ניט געוואוסט, וואָס

מיט זיי צו טאָן.

— פאַרוואָס האָסטו זיי ניט אוועקגעוואָרפן אויף דער ערד?

— ס'איז געווען אַ שאַד. (דער ע ו ל ם לאַכט).

— און צווישען די שישקעס זינען געוויס ניט געווען קנין

שטיינער?

— איך ווײַס ניט.

דאָס געריכט האָט גענומען אין אַכט די יונגקײט פון פיש-

בלינען און אים פאַר'מ ש פ ט נאָר אויף צען מינוט אַרבעט.

* * *

— עס איז געווען אזוי: איך האָב געבעט די בעט, האָט ער

מיד אַ שטויס געטאָן, האָב איך אים אָפּגעשטויסן. האָט ער געוואָרפן

אויף מיר אַ קישן, האָב איך אויפּגעהויבן די קישן, האָט ער מיר דער-

לאַנגט אַ קלאַפּ.

— ניט אַ מ ת . איך האָב גאָר געבעט די בעט. האָט ער גע-

וואָרפן אויף מיר די קישן. האָב איך אים אַ שטויס געטאָן, און ער

האָט מיר דערלאַנגט דער ערשמער...

— אַך, דו ליגנער!..

— ביסט אַליין אַ ליגנער...

— אין געריכט טאָר מען זיך ניט קריגן.

— האָסטו געוואָרפן די קישן?

— ער דער ערשמער...

— ענטפער: יא, צי נײַן?

— יא, נאָר ער דער ערשמער...

דאס געריכט.

— ער שלאגט זיך — שיט זיך מיט זאמד — צוגענומען דעם לעפל — לאזט ניט שפילן — ער שטופט זיך — ער שטערט — זע נאך!...

דארטן, וואו עס קלייבן זיך צונויף הונדערט פופציק אינגלאך, מוזן זיין אלע מאג דרייסיק קריגן, פינף געשלעגן; וואו עס קומען פאר קריג און געשלעגן, דארט מוז זיין א געריכט. דאס געריכט מוז זיין ערלאך, צו אים דארף מען האבן צוטרוי און ד ר ר - א ר י. אזא געריכט איז געווען ביי אונז אין דער קאלאניע.

ריכטער זינען געווען צוויי, אויסגעקליבענע דורך אן אפשטיי-מונג. די אפשטיימונג פלעגט פארקומען איבעראנטיס יעדע וואך.

די זיצונגען פון געריכט זינען פארגעקומען אין וואלד אדער אויפ'ן וועראנדע. די ריכטער זינען געזעסן אויף שטולן ביים טיש. די באשולדיקטע און ע ד ו ת זינען געזעסן אויף א לאנגער באנק. דער ע ו ל ס איז געשטאנען פון הינטן. דער אויפזעער איז געווען דער באשולדיקער. עס זינען אויך געווען פארטוידיקער. נאכ'ן אויסהערן און אויספרעגן פלעגן די ריכטער אוועקגיין זיך באראטן. נאכדעם ווערט דורך א קלונג געגעבן צו וויסן, אז עס ווערט פאר-עפנטלאכט דער פ ס ק.

* * *

פישביין האט געווארפן א שטיין אין אלשינען און אים צע-שלאגן דעם פוס, נאך ניט זייער שטארק. דאך האט אלשין געוויינט. — האסטו געווארפן א שטיין אויף אלשינען?? — ניין.

— מענטשן האבן דאך געזען, ווי אלשין האט זיך געהאלטן ביים פוס און האט געוויינט.

— ניט אמת. איך האב ניט געווארפן און אלשין האט ניט געוויינט...

עס הייבט זיך אן די אויספארשונג פון די ע ד ו ת. דאס געריכט איז מ ז ה י ר, אז פאר א ליגן וועט מען שטרענג בא-

קלייבן זיך אהנים, ווייל וואס א מאג איז אים דאס דארף מער געפעלן. אינמאל נאך האט לייבעלע געהאט גרויס פארדראס: ער האט פארלוירן דאס מיכל פון דער נאז. ווי אזוי האט ער עס נישט געקענט פארלירן, אז ער האט געהאט א פולע קעשענע מיט שישקעס און מיט שטיינדלאך? נאר דאס מיכל איז אינגיכן געפונען געווארן. און נאך אמאל איז לייבעלע געווען פארזארגט, נאר דאסמאל איז ער שוין אליין שולדיק געווען. ער האט געפינט און צוגעקנאקט מיט די פינגער אויפדערנאכט אין שלאפזאל.

צומארגנס, בנים אנבייסן, ווען מען האט געפרעגט, ווער ס'האט נעכטן בינאכט געפינט, האט זיך לייבעלע גלייך מוידה געווען.

— און כ'האב געקנאקט מיט די פינגער. — האט ער צוגעגעבן און געוויזן, ווי אזוי ער האט עס געמאכט.

לייבעלע האט זיך אפגעכרענט אויף דער זון און ס'איז אים צוגעקומען גאנצע דריי פונט; און ווען ער איז סוף - כל - סוף אהנים געפארן, האט ער צוגעזאגט, אז איבעראיזער וועט ער ווידער קומען און וועט שוין קיין איין מאל נישט וויינען.

י. קארטשאט.

בוי האנט-ארבעט.

אין זומער-קאלאניע „קינדערלאנד“.

א שוועסטערקינד און די קינדער פון הויף. נאָר אינדערהיים איז דאָך די מאמע.

נו, גוט: לײַבעלע פאַרמ אַהיים, נאָר ערשט מאַרגן, וואָרום הייַנט איז שבת.

זונטאָג אָבער האָט לײַבעלע אויך נישט געקאָנט פאַרן. ס'איז נישט געווען קיין פּורל. מאַרגן אָבער וועט ער שוין געוויס פאַרן. צומאָרגנס האָט שוין לײַבעלע נישט געוויינט, נאָר אַהיים פאַרן האָט ער ווייטער געוואַלט.

— גוט, נאָך מיטאָג וועסטו פאַרן. וואָס וועט אָבער זיין? די מאמע וועט דאָך האָבן פאַרדראָם.

— פאַרוואָס וועט די מאמע האָבן פאַרדראָס?

— ווייל זי וועט מוזן באַצאָלן פאַר'ן פאַרן.

און גראַד האָט דער מאמע נישט קיין אַרבעט, — דער מיין-טער איז אַוועקגעפאַרן, — און די מאמע איז קראַנק, ווייל ס'איז גע-בוירן געוואָרן אַ קליין שוועסטערל און דער דאָקטער האָט אַ סך געלט צוגענומען.

לײַבעלע האָט טיף אָפּגעזיפצט און מ'ס'י'ס געווען צו שפּילן אין דאָמינאָ.

אויפּדערנאָכט האָט לײַבעלע ווידער אָנגעהויבן אַ ביסל צו וויינען. ער האָט זיך דערמאָנט, אז אויפ'ן וואַקזאַל אין וואַרשע האָט ער געהאַט אַ נייעם קאַפעליוש, האָט דער מאמע געוואַלט דעם קאַפעליוש אַהיים נעמען. ווייַזט אויס, אז דער מאמע האָט אים פאַר-לוירן. און דער קאַפעליוש האָט געקאָסט אַ גאַנצן האַלבן רובל.

פון גרויס צער האָט לײַבעלע גענומען דיקטירן אַ בריף אַהיים, אז ער וויינט נישט, אז ער וויל נישט אַהיים קומען, אז ער בענקט גאַרנישט, ווייל ער וויל זיין געזונט, און דער מאמע זאָל זיך נישט מצער זיין. דער עי קר אָבער, וואָס איז געוואָרן מיט'ן נייעם קאַפעליוש?

דער מאמע האָט געענטפּערט, אז דעם קאַפעליוש האָט ער נישט פאַרלוירן, און אז ער וועט אים מיטברענגען אויפ'ן וואַקזאַל. לײַבעלע האָט אַ סך מאָל גענומען דעם בריף און האָט אים צוריקגעגעבן צו באַהאַלטן, און האָט שוין אינגאַנצן אויפּגעהערט צו

אויף א זומער-קאלאניע.

לייבעלע בענקט.

עפעס איז אלץ אזוי מאדנע, אזוי ניי. עפעס אזוי נישט ענלאך צו דער גרויסער שטאט.

א קלון הייל אין וואלד. נישטא קיין הויף, נישט קיין ריג-שטאק. עפעס אזעלכע מאדנע בוימער — נישט מיט קיין בלעמער, נאר מיט נאדלען. די בעטן שטייען נישט ביי דער וואנט, נאר שווייטן און נישט — אין א קלון שטיבל, נאר אין א גרויסער, גרויסער שטוב, ענלאך צו יענע, וואו מען מאכט חתונות. אויף מיטאג האט מען געגעבן עפעס אן אויסמערלישע, גרינע זופ, און נאך מיטאג — מילך. הימלען פון לייבונט און שעלקעס צו די הויזן. אויפדערנאכט וואשט מען די פיס אין א לאנגער, בלעכענער מולמער. שלאפן דארף מען איינער אלון אין א בעט, אויף א קישעלע אנגע-שטאפט מיט שטרוי. ביינאכט זינגען גאר די פענסטער אפן. א גנב קאן נאך אריינקריכן.

און דער טאטע מיט דער מאמען זינגען אזוי ווייט. האט טאקע לייבעלע רעכט לעבן באלד אין ערשטן אויפדערנאכט זיך צעוויינט.

אמת, נישט לאנג האט געדויערט דאס וויינען, ווארום ווי אזוי ווערט מען נישט אנטשלאפן נאך אזא טאג און נאך אזויפיל וואונדערלאכע געשעענישן?

צומארגנס אבער, ווען ס'איז געבליבן א ביסל פרייע צייט, האט לייבעלע ווידער אנגעהויבן וויינען.

— כ'ויל אהנים.

פארוואס וויל לייבעלע אהנים? אפשר איז ער הונגעריק? ניין, ער איז נישט הונגעריק. — אפשר איז אים קאלט? — ניין, ס'איז אים נישט קאלט. — אפשר האט ער מורא אלון צו שלאפן? — אויך נישט. — אפשר האט ער אינדערהיים מער שפילאכלאך? ניין. קיין שפילאכלאך האט ער אינגאנצן נישט.

לייבעלע ווייס, אז דא איז גוט. ס'האט אים דערציילט זינגס

די מענשהײַט וואָלט אַרײַנגעפאלן אין איר אַלטער ווילדקײַט,
וואָרים די דאָזיקע באַוועגונג איז די אַנטוויקלונג, איז די האַפענונג,
דער רום און די ליכטיקײַט פון דער וועלט!

דעריבער — מוט, קלײַנער זעלנער פון דער מיליאָנענדיקער
אַרמײַ! די ביכלאַך זײַנען דײַן געווער; דײַן קלאַס איז דײַן רעגײַמענט;
דײַן מ ל ח מ ה-פעלד איז די גאַנצע ערד, און דער זיג איז די אויס-
בעסערונג פון דער מענשהײַט.

זײַ-זשע נישט קײַן פײַגלינג אין דעם קאַמף, מײַן מײַערער
תענריק!

דיין פאָטער, ע. ד'אַמיטשיס.

א לעקציע פון רעכענען.
ג. פ. באַדאַנאָוו—בעלסקי.

אין וואך, און דו וואלסט שוין געבעטן, מען זאל דיר צוריקשיקן אין שול אריין, מיד פון לאנגווייליקייט און ח ר פ ה, אויסגעמאטערט פון שפילערניען און פון זיך אליין.

אלע, אלע לערנען זיך אצינד, מיין טייערער הענריק! גיב נאך א טראכט וועגן די ארבעטער, וועלכע גייען אין דער אונט-שול נאך א גאנצן מאָג בלוטיקער ארבעט; וועגן די פרויען און קינדער, וואס גייען אין דער זונטאג-שול נאך א וואך שווערער ארבעט; גיב א טראכט וועגן די קינדער, די בלינדע, די שטומע, וועלכע ריסן זיך צו דער לערע, נישט קוקנדיק אויף דעם, וואס זיי זיינען קאליקעס.

ווען דו גייסט ארויס אין דער פרי פון דער הייס, דערמאן זיך, אז אין דער זעלבער ר ג ע און אין דער זעלבער שטאט גייען מער ווי דרייסיק טויזנט אינגלאך, פונקט ווי דו, זיך פארשפארן אויף דריי ש ע ה אין קלאס. וואס רעד איך!... דערמאן זיך בעסער אן די מי-ליאנען קינדער, וואס אהילן אין דער זעלבער צייט, וואס דו, אין שול אריין אין אלע עקן וועלט.

שמעל זיך פאר, ווי די דאזיקע גרויסע ארמיי פון דער צוקונפט גייט איבער שמילע דערפלאך, איבער רושיקע שמעט, אויף די ברעגן פון י מ י ס און טייכן, ערגעץ-וואו אונטער דער ברענענדיקער זון, ערגעץ-וואו אונטער דעם כמארעדיקן הימל; מיט שיפלאך, וואו עס פארפעלט טריקעניש, מיט פערד, אוואו די פיס שטייען אָפּ; מיט שליטנעס איבער שנייען און אייז. איבער טאלן, איבער בערג, דורך וועלדער און קוואלן, איבער בערגיקע, שטייניקע וועגעלאך; דא אייני-ציקווייז, דא קופקעלאכקייט, דא ווידער אין א לאנגער ריי; אלע די ביכער אונטער די ארעמס, אָנגעטאן אויף טויזנטערליי א ו פ נ י ס, רעדניק אויף טויזנטער שפראכן און רעד-ארטן; פון די ווייטסטע שולן אויף צ פ ו ן, ערגעץ אין אייז פארלארן, ביז די לעצטע שולן אין אראביע, באשאטנטע מיט פאלמען, — גייען זיי מיליאנען, מיליאנען זיך לערנען די זעלבע זאכן מיט טויזנט פארשיידענע מיטלען. שמעל זיך פאר, מיין טייער קינד, די אינגלאך פון טויזנט שטאמען, טויזנט פעלקער, טויזנט לענדער; די אומענדלאכע באוועגונג, פון וועלכע אויך דו ביסט איין טיילכל, און גיב א טראכט — וואס וואלט געווען, ווען די באוועגונג זאל אויפהערן!

די לעקציע אונזערע האָט זיך דערמיט געענדיקט. מיר זינען
אלע שמילערהייט אויפגעשטאַנען פון אונזערע פלעצער. נאָר דער
אינגל, וואָס האָט זיך פריער געשמעלט אויף דער באַנק און נאָכגע-
קרימט דעם לערער, איז איצט צוגעגאַנגען צו אים און האָט מיט אַ
צימערנדן קוּל געזאָגט:

— זינט מיר מוּחל, הער לערער!

דער לערער האָט אים אַ קוש געטאָן אין שטערן און געזאָגט:

— גיין זיך דיר געזונטערהייט, מיין קינד! ע. ד'אמיטשים.

זשאַפּראָ.

אַ שול אין ברעטאַן.

די שול.

מייערער הענריק!

דאָס לערנען איז דיר שווער; איך האָב דיר נאָך נישט געזען
גיין אין שול אַרײַן מיט אַ פּרוילאך פּנימ און אַ פּרייַ געמיט, ווי
איך וואָלט מיר געוואונשן צו זען בײַ דיר. די שול שרעקט דיר נאָך.
אַבער גיב נאָר אַ טראַכט, ווי עלנט עס וואָלטן געווען דײַנע טעג, ווען
דו זאָלסט נישט גיין אין שול אַרײַן. עס וואָלט נישט אַריבער קיין

ווען ער הערט די באגריסונגען, נאך פארקערט, ער ליידט דערביי. נאכדעם האט ער אויפמערקזאם א קוק געטאן אויף אונז, געווארפן א בליק אויף יעדן איינעם פון די שילער און גענומען ארומגיין צווישן די בענקלאך און דיקטירן אונז.

ווען ער האט דערזען, אז ביי איין אינגל איז דער גאנצער פנים רויט און באדעקט מיט פלעקן, האט ער אויפגעהערט דיקטירן, אנגענומען מיט די הענט דעם אינגלס קאפ און געפרעגט, וואס איז דאס ביי אים. נאכדעם האט ער ביי אים א טאפ געטאן דעם קאפ, צי ער האט ניט קיין היץ. גראד דעמאלט האט זיך א צווייטער אינגל געשטעלט הינטער'ן רוקן פונ'ם לערער און גענומען מאכן הא-וואיעס. דער לערער האט זיך פלוצלונג א דריי געטאן. דער הא-וואיעס-מאכער האט זיך שנעל אוועקגעזעצט אויף זיין פלאץ, אראפ-געלאזט דעם קאפ און געווארט אויף א שטראף. אבער דער לערער האט אים ארויפגעלייגט די האנט אויפ'ן קאפ און געזאגט:

— מער זאלסטו אזעלכעס ניט טאן!

און דאס אליין. נאכדעם האט ער זיך אומגעקערט צום מישל און געענדיקט דעם דיקטאט. ער האט נאך א ווילע שווייגנדיק גע-קוקט אויף אונז און דערנאך האט ער צו אונז געזאגט מיט זיין גראבער אבער דאך גוטער שטימע:

— הערט אויס, קינדער! אונז וועט אויסקומען פארברענגען צוזאמען א גאנץ יאר. לאמיר זען לעבן די צייט ווי פריינד. לערנט זיך גוט און פירט זיך אויף גוט. איך האב ניט קיין פאמיליע. מיין פאמיליע — דאס זייט איר! פאראיארן האב איך נאך געהאט א מו-טער. היינט איז זי שוין טויט. איך בין געבליבן אליין. איך האב אויף דער גאנצער וועלט קיינעם ניט, אויסער אייך. איך קלער ניט וועגן קיינעם אויסער אייך. איר דארפט ווערן מינע קינדער. איך האב אייך ליב און איך וויל, איר זאלט מיך אויך ליב באקומען. איך וואלט קיינעם ניט וועלן באשטראפן. באווייזט, אז איר האט א הארץ. אונזער שול וועט זיין מיין פאמיליע און איר וועט זיין מיין טרויסט און מיין שטאלץ. איך פאדער ניט פון אייך, איר זאלט מיר אויף דעם געבן א ש ב ו ע ה. איך בין זיכער, אז טיף אין הארצן זייט איר שוין מיט מיר איינשטימיק, און איך דאנק אייך דערפאר.

אז אראבישע שול.

אונזער לערער.

נאך היינטיקן לערנען בין איך געבליבן צופרידן מיט מיין ניי-
עם לערער. פאר'ן אָנפאַנג פון דער לעקציע, ווען ער איז שוין גע-
זעסן אויף זיין פלאץ, זינען צו אים צו זינע פאראיאריקע תלמידים
און זיך געגריסט מיט אים. זיי פלעגן פארבייגייענדיק עפענען די
טיר, אריינקוקן אין קלאס-צימער און ארויסזאגן: „גוט מאַרגן, לע-
רער! גוט מאַרגן, הער פערבאַני!“ אייניקע פון זיי זינען א.פ.י.ל.ו
פארגאנגען אין צימער און געדריקט זיין האנט. עס איז קענטיק
געווען, אז זיי האבן אים ליב און וואלטן וועלן צוריק קומען צו אים
לערנען. ער פלעגט זיי ענטפערן אויפ'ן „גוט מאַרגן“, דריקן די הענט,
וואס די קינדער פלעגן אים דערלאנגען, אָבער דערביי אויף קיינעם
ניט געקוקט און געבליבן ערנסט, ניט קוקנדיק אויף אלע באגריסונגען.
זינע אויגן זינען געווען געווענדט צום פענסטער אָדער אויפ'ן דאך
פון אַנטקעגנדיקן הויז. עס האט זיך געדוכט, אז ניט ער פרייט זיך,

צען אונזער זינגען מיר — פיר און פערציק תלמידים — שוין געזעסן אויף אונזערע ערטער. דא זינגען געווען ניט מער ווי א פופצן-זעכצן פון מינע אלטע חברים פון צווייטן קלאס, און צווישן זיי — דער זעלבער דערפאס, וואס פלעגט אלעמאל באקומען דעם ערשטן פרייז.

ווען איך האב א טראכט געמאך וועגן די וועלדער און בערג, צווישן וועלכע איך האב פארבראכט דעם זומער, האט די שול בני מיר אויסגעקוקט אזוי קליין און אומעטיק. איך האב זיך אויך דערמאנט אים לערער, בני וועלכן איך האב געלערנט אין צווייטן קלאס; ער איז געווען אזא גוטער! ער פלעגט אלע מאל לאכן צוזאמען מיט אונז, און ער איז געווען אזא קלייניגקער, אז עס האט זיך אויסגעדוכט, ער איז אונזערער א חבר. מיר איז אומעטיק געווארן, וואס איך וועל אים שוין מער ניט זען מיט זינגע רויטע צעשויבערטע האר. אונזער נייער לערער איז געווען א הויכער און א בארד. זינגע האר זיי-נען געווען לאנגע און גרויע און אויפ'ן שטערן איז בני אים געווען א טיפער קנייטש. זיין שטימע איז געווען א גראבע, און געקוקט האט ער אויף אונז עפעס אזוי דורכדרינגענד. ער האט יעדן איינעם פון אונז באטראכט אזוי, ווי ער וואלט וועלן אריינדרינגען אין אונזערע נשימות. ער לאכט קיינמאל ניט. און איך האב א טראכט גע-טאן: „דאס איז דער ערשטער טאג! און אזוי וועלן זיך אוועקציען גאנצע ניין חדשים! וויפיל הארעוואניע, וויפיל עקזאמענעס מיט שווערער, שווערער ארבעט!“

מיר האט זיך זייער שטארק פארוואלט נאך אמאל א קוק טאן אויף מיין מאמע. ווען זי האט געהאלטן ביים אוועקגיין, בין איך צוגעלאפן צו איר און א קוש געטאן איר אין האנט. און זי האט מיר געזאגט: „זי מוטיק, ענריקא! מיר וועלן צוזאמען ארבעטן.“ איך האב זיך דעם טאג צוריקגעקערט אהיים א גאנץ פרוילא-כער; נאר איך האב געוואוסט, אז איך וועל שוין מער ניט האבן מיין אלטן לערער: איך וועל שוין מער ניט זען זיין ליבלאכן, פרוילאכן שמייכל; און די שול האט שוין ניט אויסגעזען בני מיר אזוי ליב און פיין, ווי פריער.

ע. ד'אמיטש.

אלע גאסן זײַנען פול געווען מיט שול-קינדער. ביידע ביכער-קראמען זײַנען געווען געפאקט מיט מאמעס און מאמעס, וואס האבן געקויפט רענצלאך, לער-ביכער און העפטן פאר זײַערע קינדער. פאר דער שול האט זיך צונויפגעקליבן אזא גרויסער עולם, אז דער שוויצער פון שול און א פאליציימאן האבן מיט גרויס מי קוים גע-האלטן אַרדענונג ביים אַרײַנגאנג. לעבן מיר האב איך דערפילט, אז איינער האט מיך א ריר געטאן ביים אַקסל. כ'האב זיך א קער גע-טאן, ערשט ס'איז דער לערער פון צווייטן קלאס. ער איז ווי אלעמאל געווען פרוילאך, און זײַנע רויטע האר זײַנען געווען צעווארפן. ער האט מיר געזאגט:

— נו, ענריקא? האבן מיר זיך, הײַסט דאס, צעשניידט אויף אלעמאל?

איך האב דאס שוין געוואוסט פון פריער; דאך האבן זײַנע ווערטער ארויסגערופן ביי מיר א טרויעריק געפיל.

מיר זײַנען מיט גרויס מי אַרײַן אין שול. מענער און פרויען אַרבעטער און באַזאממע, אלטע און יונגע, האבן געהאלטן מיט איין האנט זײַערע קינדער און אין דער אַנדערער — צײַגנישן, אז די קינדער זײַנען אַריבער אין א העכערן קלאס. דאס פאָדערצימער און א פיל ו דער קאָרידאָר זײַנען געווען איבערפולט, און דער עולם האט אָנגעמאַכט א גוואַלדיקן טומל. לערערנס האבן אומגעשמײַעט הין און צוריק. מײַן לערערן פון ערשטן קלאס, וואס איז געשטאַנען אין מיר פון איר קלאסצימער, האט מיר א וואונק געגעבן מיט'ן קאפ און געזאגט:

— איצט גײַסטו, ענריקא, אַריבער מיט א שטאַק העכער, און איך וועל דיך שוין מער ניט זען. — און זי האט געווארפן אויף מיר אן אומעטיקן בליק.

א סך פרויען, וועלכע זײַנען געווען אומרואיק, וואס עס האבן אויסגעפעלט פלעצער פאר זײַערע קינדער, האבן אַרומגערינגלט דעם דירעקטאָר; מיר האט זיך געדוכט, אז זײַן באָרד איז פון פאַראַיאָרן אן נאָך גרויער געוואָרן; און די קינדער, מײַנע חברים, זײַנען אויסגעוואקסן און דיקער געוואָרן.

אין שול און אין חדר.

מילעט.

די ערשטע לעקציע.

אין שול.

דער ערשטער טאג אין שול.

הײַנט האָבן מיר אָנגעהויבן צו לערנען אין שול. ווי אַ
ח ל ו ם זײַנען פאַריבער די דרייַ מאָנאַטן פון די זומערדיקע וואָ-
קאַציעס.

הײַנט אין דער פרי האַט די מאמע מיך אָפגעפירט אין שול.
מען האַט מיך דאַרטן אַרײַנגענומען אין דריטן קלאַס. איך בין גע-
גאַנגען אָן ווילן: איך האָב אַלץ געטראַכט פון דאַרף, וואו מיר האָבן
פאַרבראַכט דעם זומער.

דערווייטנס האָט זיך געדאַכט, אז אַ ברויט-בויניק פאַרזעעניש מיט
צענדליקער בויניקע קעפּ שטויט אין מיטן דעם טייך און שרייט:
„קלוי-קליאַ, קלוי-קליאַ!“

די בושלס האָבן אַרומגערינגלט די „זי“. דער „ער“ איז דער
ערשטער צו, דערלאנגט איר אַ פיק גלייך אין קאַפּ אַריין, און פון
אלע זייטן האָבן זיך לאנגע העלזער מיט אָפענע שנאָבלס געטראָגן
צו איר; פּעדערן האָבן זיך געדרייט אין דער לופטן, און דער פויגל איז
צעריסן געוואָרן אויף שטיקלאַך.

י. אַפּאַטאַשו.

דער אַדלער.

וואו די ריינוואַלקן יאָגן
אויבן, אין דעם העכסטן אָרט,
שוועבט דער קייזער פון די פויגל,
פלייט דער גרויסער אַדלער דאָרט.

מיט די שטאַרקע פליגל פאַכט ער
אין דער לופטן און ער פלייט.
עלנדער, אַ ח ו ין די הימלען
האַט ער קיין ח ב ר י ס ניט!

ווערט ער מיד פון שווערע רייזן,
רומט ער איינזאם און אליין
ביי דעם זויס פון טיפּע וואַסערן,
אויף אַ הויכן באַרג פון שטויין.

מיט פאַראַכטונג קוקט ער אונטן,
שאַקלענדיק זיין שטאַלצן קאַפּ;
אַפּט נאָר, ווען אים צווינגט דער הונגער,
לאַזט ער זיך מיט וויי אַראָפּ.

מ. ראַזנפֿעלד.

פון דער ברענע איר שנאָבל און געטראַכט, אז זי איז אַ פאַרלוירענע, אז דער „ער“ איז אוועקגעפלוין זי פאַר'מס'ר'ן פאַר דער סטאַדע. זי האָט אויפגעהויבן איין פוס, גענומען שטאַרקער שאַרפן איר שנאָבל אַן דער ברענע און זיך צעוויינט אויף איר שטויגער. זי איז געווען זיכער, אז דאָס איז נישט איר שולד, אז אַן אומגליק איז איר געשען; אז זי וועט זיי דערציילן, די עלטסטע פון דער סטאַדע, זי וועט זיי ווייזן די צוויי קינדער, עכטע בושלם, מיט רויטע לאַפּקעס און רויטע שנעבעלאַך... און זי האָט זיך ווידער צעוויינט.

ד.

זעליק מיט רח'ל'ען זינגען געזעסן אויף דער פליט. זיי האָבן דערזען, ווי אַ מ'ח'נ'ה בושלם קומען אַן צופליען, לאָזן זיך אַראָפּ אויפ'ן אינזל, וואָס געפינט זיך אין מיטן טייך. — דאָס גייען זיי פראַווען אַ ח'ת'ו'נ'ה, — האָט זעליק גע-זאָגט און זיך געווענדט צו רח'ל'ען: „קום, מיר וועלן צופאַרן מיט'ן שיפל“.

זעליק האָט אָפּגעבונדן פון דער פליט דאָס שיפל. רח'ל האָט זיך אַרומגעקוקט, צי קיינער פון די הוימישע זעט זיי נישט, און איז אַ פרוילאכע אַרבינגעשפרונגען אין שיפל. זיי זינגען אַרויס אויפ'ן אינזל, אַרויסגעשלעפט דאָס שיפל און זיך אויסגעצויגן אויפ'ן גראַז.

די בושלם האָבן זיך אויסגעשטעלט אין אַ האַלבן קרייז, אַן עלטערע פאַרל האָט געשפּאַנט אין מיטן קרייז. דער „ער“ איז גע-קומען צופליען, געהאַלטן דאָס טויטע גענזל אין שנאָבל, עס אונטער-געטראָגן דער עלטערער פאַר — נא, זעט!

די עלטערע בושלם האָבן דאָס גענזל באַטראַכט, באַשמעקט, געוואַרפן מיט זייערע לאַנגע העלזער, געגוידערט אויף זייער שטוי-גער, און צוויי בושלם זינגען אוועקגעפלוין.

באַלד זינגען די בושלם צוריקגעקומען מיט דער „זי“. די ש'ל'ו'ח'י'ם האָבן מיט אַ „קליד-קליד-קליד“ איבערגעגעבן דער „זי“'ס ט'ע'נ'ו'ת. די בושלם האָבן זיך ווידער צעגוידערט, זיך גע-קאַכט, אַרויס פון קרייז, זיך צונויפגעשטופט אין איין קופּע, און פון

מיט בײַדע הענט, ווי אײַנער וואָס וואַרט אויף קלעפּ, און גענומען זיך אַראָפּגליטשן פון מ ש ו פּ ע'דיקן דאָך.

דער בושל האָט דורכפליענדיק אויסגעצויגן זײַן לאַנגן האַלז, זיך פאַרמאַסטן מיט זײַן שאַרפּן שנאָבל זעליקן אין פּ נ י ם אַרײַן. זעליק האָט אויסגעמיטן דעם בושלס שנאָבל, געכאַפּט אַ פּיק אין דער פּלײַצע און אַראָפּגעפאַלן פון דאָך. דאָס אײַ האָט זיך צע־שפּריצט און אָפּגעגאַסן זעליקן מיט אַ געלער פּליסיקײַט.

ג.

די „זי“ בושל איז אַ גאַנץ פּרימאַרגן נישט אָפּגעטראָטן פון איר נעסט, געקוקט ווי די קלײַנוואַרג פּיקט זיך פון די אײַער. דער „ער“ האָט אומגעשוועבט איבער דער נעסט מיט מאַדנע אויסגעשרײַען, געבראַכט יעדעס מאָל דער „זי“ עפּעס אין מויל אַרײַן און דערנאָך געשפּרייזט אַרום דער סטאַדאַלע מיט אַן אײַנגעקאַר־משעמן האַלז צווישן די פּליגל.

די „זי“ האָט פּלוצלונג אַרויסגעלאָזט אַ מאַדנעם „קלײַ-קלײַ“. דער „ער“ האָט זיך צוגעזעצט, צעשפּרייזט די פּליגל און געזעסן בײַ דער נעסט. ער איז אויף אַ ר ג ע ווי צעטומלט געוואָרן, געקוקט אויף דער „זי“, וועלכע האָט אַראָפּגעלאָזט פאַרשעמט דעם קאַפּ. אַ קלײַן געזעלע האָט זיך אַרויסגעקײַקלט פון דער אויסגעגאַסענער שאַל פון אַן אײַ.

דער בושל האָט זיך פאַרטרויסלט, זיך אַ וואַרף געטאָן אויף דער „זי“, געפליקט מיט'ן שנאָבל אירע פעדערן. זי האָט נאָך טיפּער אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ און זיך ניט געווערט, ווי זי וואַלט געכעטן: שלאָג בעסער!

דער בושל האָט אַ פּיק געטאָן דאָס קלײַנע גענול מיט'ן שנאָבל, עס געכאַפּט פאַר'ן קעפל און אַ שלײַדער געטאָן אַראָפּ פון דער סטאַדאַלע. ער האָט גענומען צעוואַרפן מיט'ן שנאָבל און מיט די לאַפּעס די נעסט, מער זיך נישט אומגעקוקט אויף דער „זי“, גע־שמאַנען אַ ווײַלע און אַוועקגעפּלויגן.

די „זי“ האָט זיך אויסגעגלייכט, גענומען שאַרפּן אַן די צײַן

— צו וואס דארפסטו א גענון איי?

— כ'וואלט עס אריינגעלייגט אין נעסט צו די „באטשאנעס“,

וואלט ארויסגעקומען א האלבער באטשאן און א האלבע גאנז.

— און דער באטשאן וועט דיר צולאזן?

— כ'וועל פארמאגן אריינלייגן, ווען ביידע פליען אוועק.

צוויי בושלס, איינער א גרעסערער, דער צווייטער עטוואס א קלענערער זיינען געקומען צופליען און זיך פאמעלאך אראפגעלאזט אויף דער לאנקע. דער גרעסערער, דער „ער“, האט צעשפרייט די פליגל, פארריסן דעם לאנגן האלז, זיך פאנאנדערגעגענעצט און גע-
נומען לויפן ארום דער „זי“. ער האט אויפגעהויבן זיין רויטן, עט-
וואס צעעפנטן שנאבל, וואו ער האט געהאלטן א גרין זשאבקעלע, און עס אונטערגעטראגן דער „זי“.

זעליק איז ארויס פון וואסער.

— גיי שוין אהיים, ר ח ל, און ברענג אן איי; איצט איז די

נעסט ליידיק. גיכער, טו אן די שיד!

ר ח ל האט א פרוילאכע אנגעטאן די שיד, און די קינדער

זיינען שפרינגענדיק פארשוואנדן אין וואלד.

ב.

זעליק איז צו צו דער סטאדאלע, וואו די בושלס האבן געהאט די נעסט, גענומען פון ר ח ל'ען דאס איי, עס צוגעהאלטן מיט די לויפן און לייכט ווי א קאץ גענומען קלעטערן אויף דער גלייכער לוי-
מענער וואנט. די נעסט איז באשטאנען פון אן אלטער הילצערנער בראנע. אין דער בראנע איז געלעגן א קאש, אויסגעכעט מיט גראז און צווייגן. א מוכלער ר י ח פון פיש, זשאבעס און הינדלאך האט זעליקן א שלאג געטאן אין פ נ י ם אריין. אין דער נעסט זיינען געלעגן דריי גרויסע אייער. זעליק האט ארויסגענומען אן איי, אריינגעלייגט אןשמאט דעם דאס גענוענע און געוואלט זיך אראפלאזן פון דאך, ווי ביידע בושלס האבן זיך מיט אמאל באוויזן און זיך געטראגן מיט צעשפרייטע פליגל גלייך אויף זעליקן.
זעליק האט זיך איינגעקארטשעט, פארשמעלט דעם פ נ י ם

צוואנציק גע'ה ר ג'עט צום טויט, און פארוואונדעטע — דריימאל
נאך מערער ;

בני דעם איז אן אינגל צעדראפעט, בני יענעם דער רוקן צעביסן
אזוי, אז עס שלעפט זיך דאס פעלכעלע נאך, ווי א שמאטע ;
ווער אן אן אויער געבליבן, בני וועמען דער עק אפגעריסן !...

עס זינען די ערשטע קרבנות געפאלן רב גרוינעם דער חכם
און פיצע דער ב ד ח ; פאר'תומ'ט געבליבן די נאָרע...
אזוי איז פארשטערט בני די מיזלעך געוואָרן די ש מ ח ,
און אויסגעלאזט האָט זיך דער מ ז ל - ט ו ב גאר מיט א
שרעקלאכער צ ר ה .

דור'ל, נאך זשוקאווסקי.

דער משפט.

א.

זעליק, אן אפגעברענטער אינגל, איז זיך געגאנגען א באַרווע-
סער איבער'ן וואַלד. ר ח ל, א מיידעלע, א פרוילאכס, מיט צע-
פלאַמטע בעקלאך, מיט די שיך און זאָקן אין די הענט, איז דעם אינגל
נאָכגעגאנגען.

ווען זיי זינען אַרויס פון וואַלד, האָבן זיי זיך געזעצט אויפ'ן
ברעג טיך און גענומען שווענקען אין דעם דורכזיכטיקן וואַסער זיי-
ערע בלאַטיקע פיסלאך.

— ר ח ל, ווייסט וואָס עס וואַלט געווען א גומע זאך ? —
האַט זיך זעליק אָנגערופן.

— וואָס ?

— מאַ שווער זיך, אז דו וועסט קינעם נישט דערציילן.

— א ס ו ר נישט.

— דו ווייסט, ווען מיר קריגן א גענון איי, וואַלט דאָס געווען

גוט !

ברייטלאך זיך אפגעהוסט, אפגעווישט נאכדעם די וואַנצן,
גאוו'דיק זיך אויפ'ן פווע פארקליבן צום קאטער,
און דרייענדיק לאנגזאם צום טאקט מיט'ן עק, זיך גענומען
מיט טראפ און א נייגונג זיין הספד צו לוינען האט ער:

„געלעבט אויף גאטס-וועלטל אַמאָל האָט אַ קאָטער;
געווען ווי אַ דעמב הויך און שוואַרץ ווי אַ טאָטער!
די נעגל ווי שפּילקעס, גנב'ישע אויגן,
האָט מינישע בלוט לאַנגע יאָרן געוויגן!
ביז ס'האָט אים אַ מיטל-ה-מ-שונה גענומען. —
מזל-טוב, מיין, איינער צייט איז געקומען!“

„מזל-טוב!“ — האָט גלייך דער עולם רב פּיצען אין
כאָר אַפּגעענטפּערט. נאָר איינער

עס עפנט רב פּיצע זיין מיטלכל, כדי ווײַטער די דרשה
צו האַלטן,

אַז ס'דערלאַנגט עס ניט פּלוצלונג דער גולן אַ שפּרונג אויפ'ן
עולם!

און ס'ווערט אַ מהומה, געשרווען און זיפצן און קולות
און גוואַלטן!...

עס לויפן די מיטעלאַך נעכאָך, אַ וואו נאָר די אויגן זײַ טראָגן;
יעדערער זוכט זיך פון קאָטער באַהאַלטן, וואָס שנעלער:
ווער ס'טראָגט זיך אין נאָרע געשווינגט, ווי אַ פּייל אויס'ן בויגן,
ווער ס'לויפט גיך באַהאַלטן זיך דאָ אין דערבנאיקן קעלער!

ד.

אַז ס'האָט זיך דער גולן צוזאַם אַנגעפּרעסן און רוען געגאַנגען,
זײַנען די מיטעלאַך אומעטיק, שטיל זיך צוזאַמענגעקומען
און האָבן פון אלע קרבנות, וואָס זײַנען געפאַלן,
טרויעריק זיך דעם סך-הכל צו מאַכן גענומען:

ב.

ביסלאכווניז קריגן די מיזעלאך ווידער די העזע און הייבן אן
נענטער

און נענטער אלץ צוגיין צום גזלן. עס ווייזט אים שוין יעדע
א שפיצל:

אט די שמעקט א צונג אים ארויס און א צי פאר א וואַנץ טוט אים יענע;
ס'דערלאנגט א בעל-העזע א גרויסע אין נאָו מיט'ן עק
אים א קיצל!...

— „היט זיך, אי, היט זיך!“ — האָט דאָן זיך געווענדט צו די
מיזעלאך באַשע די אלטע,
וואָס איז ניט פון נעכטן באַקאנט שוין געווען מיט די נעגל פון גזלן.
(די אלטע איז איינמאל פון אים מיט'ן לעבן קוים ניצול געוואָרן)
— „א פנים, אַז קאָמערשע נעגל פאַרזוכן געלוסט אייך,
שליס-מזל'ען!“

„ער איז אַן אַ שטריקל געהאַנגען און גאַנץ צו דערצו איז זיין פעלכל;
אַ, גלויבט מיר, פאַר אונז איז עס, קינדער, אַסימן אַ שלעכטער!“ —
נאָר ס'זינגען די קעפּ שוין פאַרדרויט ביי דעם עולם פון שמחה,
זיי מאַכן פון איר גאַנצער דרשה אַ גרויסן געלעכטער.

— „לאַכט ניט, געדענקט, ס'זאָל ניט אויסקומען שפּעטער צו
וויינען.“ — זאָגט ווידער

די אלטע. — „נאָר זאָלן די אויגן כאַטש מינע ניט זען איינער צרה!“
און ס'האָט זיך די אלטע גענומען די קינדערלאך אירע
און איז מיט זיי גיכער צוזאַמען אוועק אין איר נאָרע.

ג.

ווי אויף אַ חתונה, האָבן די מיזעלאך געטאַנצט און געשפרונגען.
ענדלאך, פאַרמאָטערט געוואָרן צו הוליען און טאַנצן און לאַכן,
האָבן זיי אלע געזעצט אין אַ קרייז זיך אַרום דעם גע'פּגר'טן קאָמער,
און ס'האָט זיך צום הספּדרב פיצע הכנות גענומען
גלייך מאַכן:

די מיינעלאך טאנצן און הוליען און שפרינגען; א פ י ל ו ר ב
גרוינעם,
דער ח כ מ פון נאָרע, דער ערשטער מיניסטער און ש נ י ל מ ל ד,
געמאַכט האָט א כ ו ס'ע פון ש מ ח ה און גיט איצט
א טענצל א שווינעם!

אז ס'איז ביי די מיין אין די נאָרעס די ש מ ח ה די ערשטע אַריבער,
האַבן באַקלערט זיי — דעם קאַטער, ווי ס'פאַסט פאַר זיין כ ב ו ד,
באַגראָבן;

צום ה ס פ ד א ד ר ש ה האָט צוגעגרייט פיצע, דער
ב ד ח ו פון נאָרע,
און ת י כ ה אָן לאַנגע ה כ נ ו ת באַשלאָסן די מיינעלאך האָבן
גיין אין קאַמפּאָניע צום בוים, וואו דער קאַטער דאַרף הענגען.
געקומען, זיי זעען:
ער איז פאַר די הינטערשטע פיס אויף דער ת ל י ה געהאַנגען
געוואָרן;

ווי גלעזערנע זינגען די אויגן; דער רוקן, דער עק און די
פאַדערשטע לאַפּעס
הענגען אַראָפּ פון דעם צווייג, ווי זיי וואַלטן געוועזן פאַרפראָרן!...

ס'האַבן זיך צווישן דער ח ב ר ה זעקס העלדישע מיינעלאך געפונען,
יעדע פון זיי איז פון ג ז ל ו נ ק מ ת צו נעמען א ב ע ל ו;
א שפּרונג — און זיי זינגען שוין אויבן; א צי פאַר'ן עק נאָר געגעבן —
און ס'איז גלייך דער פ ג ר אויף דר'ער, ווי א שמיין, פון דעם
צווייגל געפאלן.

ס'צעלויפן די מיין זיך פון שרעק אין די ווינקלען און וואַרען
מיט מ ו ר א, וואָס וועט ס ו פ - כ ל - ס ו פ פון דער
מ ע ש ה אַרויסגיין א שמויגער,
און זעען: דער קאַטער, ער ליגט ווי א טויטער. קיין ריר מיט
א וואַנץ, מיט

קיין אויג ניט קיין פינמל. ב ק י צ ו ר — א ריכטיקער פ ג ר !

האָבן ברידערשע אַרימס געצערמלט, געפרעסט.
און טרייַ איז געלעגן פון אונטן די נעסט.

און אַלץ איז פאַרשוואונדן—קנין שרעק און קנין ווייַ,
אַ בוים און אַ נעסט און ברידערלאך צווייַ.

דער עלטערער מונטערט, דער עלטערער פרעגט:
דערצויל מיר פון שווערע, פון שרעקלאכע טעג...

זעסטו, דו ביסט שוין דערגאַנגען אַלליין.
ווי שווער אין דער פרעמד איז, ווי ביטער אַן היים.

געדענקסט, כ'האַב געוואָרנט, געבעטן בייַ דיר —
נו זאָג, וועסט שוין קינמאַל ניט ווערן פאַרפירט?

גע'ט ענ'מ, גערעדט אין דער נעסטישער שטיל,
און ברידערשע בליקן מיט צארטקייַט געפילט.

געקוקט אין די אויגן, געקוקט און געלויבנט:
טויזנט מאָל יאָ און טויזנט מאָל נייַן!...

ד. האַפּשטיין.

די פאַרשטערטע ש מ ח ה.

א.

ס'האַט בייַ די מיני אין די לעכער אַ קלאנג זיך פאַרשפּרייט, אַז דער
קאַטער,

דער ג ז ל ו, וואָס האָט זייער בלוט לאנגע יאָרן געזויגן,
איז ערגעץ ניט ווייַט אויף אַ ביימל געהאַנגען געוואָרן; דאָס האָבן
אַט אַקאַרשט צווייַ יונגיקע מינזלאך געזען מיט די אַייגענע אויגן.

עס קערט זיך די וועלט בייַ די מיני אין די לעכער; אַ ש מ ח ה,
אַ יום-טוב!

עם שטילן זיך כוואליעס, געוואָרן שוין מאַט,
און לאָזן אַראָפּ זיך צו וואַסערנער גלאַט.

און נידערן, נידערן, ציען זיך אויס,
צעציען די גלידער אויף י מ'ישן שוים.

און פון בראַך און פון שטויב און פון שטורמישער שפּיל,
איז אַלץ גאַנץ, איז אַלץ גלאַנץ אין דער רואיקער שטיל.

און וועווריק זיך הוידעט אויף צווינגל, אויף שיף,
און זעט שוין דעם הימל אין לויטערער טיף...

פאַרזוכט האָט שוין וועווריק אי דרייַסמאַקט, אי שרעק;
וואו נעמט מען אַ וועג שוין, וואו זעט מען אַ ברעג...

און פלוצים—אַ פאַרכטיקער פליגל-גערויש —
אויף לויטערער טיף פליט אַן אַדלער אַרויס.

האַט וועווריקל ווידער די אַיגלאַך פאַרמאַכט,
און האַרץ זיננס איז גרייט שוין צו נײַער געפאַר...

ווען ס'האַבן זיך בליקן אַנטפלעקט אויף אַ ר ג ע —
איז נאָענט, גאָר נאָענט אַדלערשע נעגל!

צו וואָס דאָ אַן אַדלער, צו וואָס זינען נעגל —
דערויף דאָך אַ מ ע ש ה, קיין ק ש י ה ניט פרעגן.

די לופט האָט געלעכערט אַ שנײַדיק געשרײַ,
און ברייט איבער ים אין דערהײַך זיך צעשפּרייט.

און ים האָט דערשלאַנגען דעם בלוטיקן טריף,
ניט רויטער געוואָרן די קאַלט-בלאַע טיף.

און וועווריק פאַר'ח ל'ש'ט און טראַגט זיך אַהין,
צו ברעג און צו וואַלד, וואו הײַם זינע גרינט...

ווען וועווריק פון ווייטיק האָט ציטריק דערוואַכט,
האַבן ברידערשע בליקן אויף אים שוין געוואַרט.

א גלאנציקע שעה, און ס'פארשווינדט שוין דער ברעג,
און ס'איז מיט און ס'איז ים און ס'איז ים אן אן עק.

געשוואומען איז וועווריק — אנטקעגן דער גלאנץ.
דער י מ'ישער גלאנץ נאך אלץ רואיק און גאנץ.

מיט פריאיקע פארבן אין שמיל זיך געמאלט,
בײַמאָג זיך געבלייבט, צו בײַנאָכט זיך געשמאלט.

נאָר אַט איז געפאלן א פינסטערע נאָכט,
אזא פינסטערע נאָכט, ניט פאר וועווריק געדאָכט.

און האָט שוין גענומען שאַרען אויף מאָג,
א ווינטל פון ערגעץ טוט פלוצים א מאָג.

נאָך ווינטל א ווינט קומט פון י מ'ישער ווינט,
א וואָלקן א גרויער אויף אים קומט צו רײַטן.

א וואָלקן א צווייטער פארצוימט אים און קנײַלט,
און כמארישער רוקן צעבײַגט זיך און גרײַלט;

דער דונער נאָך דונער זיך קויקלט און פאלט,
און בליציקע בײַמשן — א קנאל נאָך א קנאל;

און וואַסערנער שפיגל אין בראַך און אין שטויב,
און כוואַליעס א מחנה פון טיפן זיך הײַבט;

און כוואַליע נאָך כוואַליע פארפלייצט און פארשייט,
און וועווריק קוים אַמעמט פון וואַסערנער מיט.

אַמאַט ווערט מיט לעבן שוין וועווריק צעשײַדט,
און וועווריק איז גרײַט שוין באַגעגענען טױט.

קײַנער דאָ ווײַס ניט, ניט ווען און ניט וואו —
נאָר שטענדיק נאָך שמורעם קומט אן די רו.

און דער ווינט, וואָס די וואָלקנס רופט אויף און פארקלײַבט,
אין הימלישע שטאַלן אין שמיל זײַ פארטרײַבט.

א מ ו ר א בנים הארצן, אן אומעט ארום,
און הימל און ערד דארט—פארנעפלט און שמום.

נאר נאכט האט ר ח מ נ ו ת. האט שטיל זי געהיט
דעם ווילדינקן וועווריק אין פעלד אין דערמיט.

געשלאפן איז וועווריק, אין ח ל ו ם געזען,
די כוואליעס זיך שפילן אין זוניקן ברען.

און ווי נאר באגינען דעם ראנד האט באראזט,
האט וועווריק אין וועג זיך און ווייטער געלאזט.

געשפרונגען איז וועווריק, אנטקעגן—דער וועג,
און איבער זיי ביידע געגאן זינען מעג.

און איינמאל אין קלארער, אין פריאיקער שטיל
האט וועווריק דערהערט אויך די י מ'ישע שפיל;

האט וועווריק דערזען אויך דעם י מ'ישן גלאנץ,
דעם גלאנץ, וואס איז גרייט שוין צו כוואלישן טאנץ.

דערזען — און מיט וועווריגע אייגלאך געדאנקט
אי דעם טאג, אי דעם י ם, אי דאס הארץ, וואס פארלאנגט;

אי דעם שטויב, וואס מאכט שווער, אי דעם וועג, וואס מאכט מיד
אין די ש ע ה ' ן פון שלאף אין א נאכטישער מיט.

און מיט פארכט און אן וויסן איז וועווריק שוין גרייט
אין גאנצן פארגלויבן דער י מ'ישער ברייט.

און פלוצים און — נאענט א שטילער געווינס —
עס שיפט זיך א צווייגל, אן אייגנס, א גרינס.

א צווייגל, א הויס און אן ווארצל, אן שטאם,
און ביי זייט און דארט ווייט איז אלץ י ם, איז אלץ י ם.

און עמיצער פירט זיך און עמיצער ציט,
און ווייטער אין ווייטקייט, פון מיטן אין מיט...

איז איינמאל אזוי אין א גראען פארנאכט
האט וועוויקל אונזערס און שטארק זיך פארטראכט.

האט פלוצלונג דערזען, אז דער וואלד ער איז ענג,
האט פלוצלונג דערפילט, אז דער וואלד ער איז שטרענג:

נו סאטנעס, נו מאכן, דאך נאך עפעס פעלט,
עס איז דאך א חוץ דעם פארען נאך א וועלט.

מע זאגט, אז דארט ערגעץ א ים איז פארען,
און כוואליעס דארט טאנצן אין ווינמישן שפאן,

און דארטן אויף יענעם אויף אנדערן ראנד,
א לאנד איז פארענען, א וואונדערלאך לאנד.

„און וואו וועסטו ציען, און איינע אליין.

„אז ים דארטן גרויס איז און וועוויק איז קליין...
„און ווי וועסטו ציען, ווען ס'דונערט, ווען ס'בליצט,

ווען כוואליע נאך כוואליע מיט שיפן זיך שמיצט.
„און וואס וועסטו טאן דארט — ס'וועט קומען די קעלט,

„און נערונג זיך מינערט, און נערונג זיך פעלט?“...
נאר ס'האט ניט געהאלפן קיין ווארנען, קיין שרעק —

דאס וועוויקל איז אין דערפרי שוין אין וועג.
פון צווייגל אויף צווייגל, און פלוצים א פעלד —

און ס'איז ברייט, און ס'איז ווייט און ביז מורא געפעלט,
און דארטן א ים נאך, א ים דארטן ווארט...

דער טאג ווערט פארשוואונדן, עס פאלט שוין די נאכט,

איז וועוויק געבליבן אין פעלד אין א מיט,

מיט מידקייט פארשטאכן די קני און די טריט.

איז איר אָפּ, דער פנים בלוי, די אויגן שרעקלאך! עמיצנס
שווערע טריט זינגען קענטיק אויף איר צעבלומיקט לייב, אויף איר
צערטענער ברוסט...

פריער איז געגאנגען פון דער וועלט שר-הזיסל, און נאך-
דעם בערעלע.

שלום-עליכם.

צוויי וועווריקלאך.

עס האבן געלעבט אמאל וועווריקלאך צוויי,
אין וואלד און געדיכטן געלעבט אַט צוויי:

אַ שפיץ פון אַ בוים און פון צווייגן אַ נעסט, —
אום זומער צוויי זיך, אום ווינטער פאר פרעסט.

דאָס עלטסטע געוואוסט האָט פון ווינטערס אַ פאַר,
דאָס צווייטע ניט אלט געווען איז נאָך קיין יאָר:

געוואוסט נאָך פון פּרילינג, פון זון און פון היץ,
פון זאפטיקע רעגנס, פון דונער, פון בליץ,

פון צווייגן פון וויכע, ווי צארטינקע הענט —
צו שפרונגען צו יונגע פון שמענדיק געווענדט.

פון פּורפורנע מאַרגנס, באַפערלט מיט טוי,
פון שפילן אויף שטאַמען פאר אַוונט, פאר גרוי.

פון לויפן, פון שרייפלען אַרויף און אַראָפּ
מיט עקל צום הימל, צו ערד מיט דעם קאָפּ,

געשפרונגען, געטאַנצט, ניט געהאַט קיין מינוט
אויף גוט צו באַטראַכטן. אַ יונג זיין איז גוט.

געווען איז סוף זומער, טיף-גריין און פאַרדענקט,
מיט לעבן מיט שווערקייט אויף ווינטער באַשענקט,

אים אָפּן, די צונג אַרויסגעשטעלט, די אויגן אָנגעגאַסן מיט בלוט, און בערעלע שפּרינגט פון איין עק דאָך צום אנדערן מיט אַזאַ מַהירות און מיט אַזאַ אימפעט, אַז מען האָט געזען — טאָמער שפּרינגט ער אַראָפּ, איז אַ ס'כ'נ'ת'נ'פ'ש'ו'ת, ער וועט מענשן צעטרעמן... און די ווײַסע ח'ב'ר'ה'ניקעס, די וואָס פאַרשמויען ניט, וואָס דערפון קאָן אַרויס, שמויען און לאַכן און פּינפן.

און וואָס מער די ק'ו'נ'ד'ס'י'ם שרײַען, פויקן, טיזקען און פּינפן, אַזוי מער גײַט בערעלע אַרויס פון די כ'ל'י'ם און אַרבעט מעש'י'ם.

— אַ ביקס! אַ ביקס! גיכער אַ ביקס! — שרײַען עמלאַכע מענשן, וואָס פאַרשמויען, וואָס דאָ טוט זיך, מיט וואָס דאָ שמעקט. מ'ש'ה'יאַנקל שמויט און קוקט, און קוים וואָס ער פאַרשמויט, וואָס דאָ טוט זיך. אַ פּראָסט לויפט דורך איבער זײַן לײַב, און ער טראַכט זיך: בערעלע איז מ'ש'ו'ג'ע געוואָרן! שוין זשע וועט מען בערעלען שיסן? ...! און מ'ש'ה'יאַנקל פילט, אַז עס האָט זיך אים עפעס אָפּגעריסן אין האַרצן. און אינדער ער רעדט אויס אַ וואָרט, הערט זיך אַ שאַם און נאָך אַ שאַם, — אַוונט, צוויי, דריי, פּיף-פּאַף! אַ בלוי פּינערל פאַרשטעלט אויף אַ מינוט די אויגן; עס הערט זיך אַ שאַרפּער ריח פון פּולווער, און פון דאָך פאַלט אַראָפּ אַ גרויסע שווערע זאַך, טוט זיך אַ זעץ אין דער ערד אַרײַן מיט אַ שטאַרקן כ'ו'ח, קאַטשעט זיך נאָך אַ ביסל אין בלאַמע און כאַרכלט, ווי אַ גע-קוילעטער אַקס, און ציט זיך אויס מיט אַלע פּים אַרויף, און עס זעען זיך אַרויס די הוילע שוואַרצע טריט מיט די ברײַטע פּיאַטעס.

— בערעלע? ... אויס בערעלע! ...!

און די ווײַסע ח'ב'ר'ה'ניקעס הויבן אויף אַ נייעם „הוראָ!“ און מ'ש'ה'יאַנקל דערזעט, ווי עס יאָשעט בלוט פון בערעלעס קאָפּ און פון בערעלעס האַרץ, פאַרשטעלט ער זיך מיט בײַדע הענט דעם פּני'ם. ער קאָן קײַן בלוט ניט זען, ער קאָן ניט זען בערעלעס בלוט.

* * *

און דאָרט אין שטוב, אין מיטן גרויסן ח'ו'ר'ב'ן, ליגט אויס-געצויגן ש'ר'ה'זיסל, צוגעקוועטשט האַרט צו דער ערד. דאָס מויל

— אויסגעוואקסן איז ער; נאך אזוי זיך באגליי, ווי דו בא-
גליסט זיך מיט אים, דארף מען אויך ניט. — ענטפערט איר דערויף
מש היאנקל.

1.

אוינמאל איז מש היאנקל געפארן פון שטאט אהנים אויפ-
געלייגט, פרוילאך. ווען ער איז צוגעפארן צום דארף, האט ער פלוצלינג
דערהערט א מאדנעם רעש, קולות פון א סך מענשן, א
טומל, א הויז, א טויזענט מיט א פליפ, מיט א געלעכטער און מיט א
געשרי: הורראאא!!!

„בערעלע!“ — האט מש היאנקל גלייך א טראכט געגעבן
און ער האט א שטיין געטאן דאס פערד און איז צוגעפארן צו דער
שטוב.

און ער האט דערזען א שרעקלאכן חורבן: די
תבות א הקאמער איז געווען צעווארפן, די זעק צעשלידערט; די
תבות אה צעשטאן איבער'ן גאנצן הויף און אויסגעמישט מיט צע-
ריסענע פערענעס און קישנס, וואס האבן זיך געוואלגערט אינאיינעם
מיט א סך שערבלאך פון צעבראכענע כליים. און וויסע פערדערן
האבן זיך געדרייט און געטראגן אין דער לופט, ווי שניי, און געפאלן
אין בלאטע אריין. עטלאכע ביימער פונ'ם גארטן זיינען געלעגן מיט'ן
פנייט אראפ, אויסגעבראכן און אויסגעריסן מיט'ן ווארצל. די
שטוב גופא איז געווען ערטערווייז צעשלאגן, די פענסטער צע-
בראכן: די טיר איז געלעגן ביי א זייט און אויף איר האבן זיך גע-
וואלגערט צעבראכענע בענקלאך מיט צעשטויסענע כליים, מיט
צעשטאמענע גרויפן, אויסגעמישט מיט פערדערן...

און אויבן, אויפ'ן דאך פון דער שטוב, שפאצירט ארום בע-
רעלע אויף צוויי פיס, ברומט ווי א באס, מלא כעס. כאפט א
ציגל פונ'ם קוימען, א באלקע פונ'ם דאך און טוט אלע מאל א שלי-
דער אין דער ערד אריין מיט אזא כוח, מיט אזא האס, מיט אזא
רציחה, וואס מש היאנקל האט דאס אויף אים נאך קיינמאל
ניט געזען. ער האט בערעלען ניט געקאנט דערקענען: דאס מויל איז

און האַניק און אַ ביסל מִשְׁקָה — אוי, דאָס ביסל מִשְׁקָה! — שטעלט ער זיך אַוועק אויף די הינטערשטע פיס, נעמט אים אַרום מיט די פאַדערשטע לאַפּעס און קריכט מיט דער מאַרדע אים גלייך אין בויז אַרײַן. מִשְׁה־יאַנקל טרײַבט אים אָפּ: „אַוועק, דו טרפּה!“ נער האַלז! אַוועק דו שײַכוֹר־ניק!“ און בִּשְׁעֵת מַעֲשֵׂה ציטערט בײַ אים דאָס לײַב, וואָרים פון נאָך אײַן קוועטש אַ ביסל אַ שטאַרקערן קאָן מען ווערן אַ קדוש. און ער גיט אים אָפּ, וואָס ער האָט, אַבי פֿטור ווערן פון זײַנע לאַפּעס.

און מִשְׁה־יאַנקל האָט אָנגעהויבן מורא צו האַבן, ווײַל בערעלע איז שוין געוואָרן צופיל בערעלע. ניט אײַן מאַל פלעגט ער קוקנדיק אויף בערעלען טראַכטן: „אוי, ווען דער דאָזיקער נפֿש זאָל חלילה וויסן, וואָס פאַר אַ כּוֹח אין אים ליגט!“ און אַלע מאַל, ווען מִשְׁה־יאַנקל איז אויפגעשטאַנען פון שלאָף, פלעגט ער מיט שרעק אַ קוק טאָן אין קאַמערל: וואו איז בערעלע? וואו איז שר־הַזיסל זײַן ווײַב?

שר־הַזיסלען איז אַבער קײַנמאָל אויף די געדאַנקען נישט גע-קומען, אַז מ'איז דאָ וואָס מורא צו האַבן פאַר בערעלען. זי איז מיט אים אַזוי געוואוינט געוואָרן, אַז מיט דער צײַט האָט זי אָנגע-הויבן פאַרגעסן, אַז בערעלע איז אַ חיה, אַ חיה-רעה. זי האָט אים געהאַדעוועט ווי אַ קינד און געאַרבעט מיט אים ווי מיט אַ באַדינטן. און בערעלע האָט געטאָן אַלצדינג, וואָס מען האָט אים געהײַסן: געטראָגן האַלץ פון דרויסן, געשעפּט וואַסער פונ'ם ברו-נעם, אַרויסגעטראָגן די מיסט פון שטוב.

און אַמאָל, אַז בערעלע איז געלעגן און געדרימלט, פלעגט זי זיך מיט אים ניט צערעמאַניען און דערלאַנגען אים מיט דער קאַמטשע-רע אין זײַט אַרײַן.

— גענוג דיר שוין, שליםאַזל, צו פאַפּן! שטײ אויף, וועל איך דיר געבן פרעסן.

— וואָס זאָגסטו אויף אונזער בערעלען, ווי ער איז דאָס, קײַן

עין-ה־רע אויסגעוואַקסן? — זאָגט אַמאָל שר־הַזיסל צו איר מאַן.

דעם כאפט ער ארום דאס קעלבל מיט די לאפעס און קוועטשט דאס צו צום הארצן, ווי א מוטער נעמט ארום און קוועטשט צו א קינד. פון אזא קוועטשעניש האט זיך אויסגעלאזט, אז דאס קעלבל האט אמאל ארויסגעלאזט א מאדנעם געשרי, „מו!“ מיט א בראפען אינ-אוינעם. א גליק, וואס ס'איז אונטערגעלאפן משה-היאנקל מיט א שטעקן און האט מ צ י ל געווען דאס אומשולדיקע קעלבל פון א מו ר א'דיקער ס כ נ ה.

ה.

פון דעמאלט אן זינען אונזער משה-היאנקלען אריין אין נאז די ווערטער, וואס זיין ווייב ש ר ה-זיסל האט אים אמאל געזאגט, אז א בער בלייבט א בער; פארט א ח י ה - ר ע ה, וויפיל מען זאל דאס ניט לערנען...

אז עס איז געקומען צו ווינטער, איז בערעלע געווארן גאר ניט דער, וואס ת מ י ד. עפעס גאר ניט די לעבעדיקייט: עפעס דרויט ער זיך ארום, קאן זיך קיין ארט ניט געפינען; פארקלייבט זיך אין א ווינקל, זויגט די לאפע און דרימלט גאנצע מעג מיט גאנצע נעכט. נאר ווען משה-היאנקל קומט פון שטאט מיט פולע קעשענעס, דערי-שמעקט בערעלע, אז משה-היאנקל האט געבראכט גוטע זאכן: נים

מ י ש ב געווען — עס איז דאך מיט זיי אלץ איינס קאפוט, ל מ א י זאלן זיי זיך מומשען? האָט ער אַרויפגעלייגט אויף זיי די לאַפּע — און א ס ו פ. די הון מיט'ן האָן זיינען נאָך געלעגן מיט פאַרגלאַצטע איינגלאַך און מיט אַרויסגעשטעלטע צייגלאַך, און בלומ האָט זיך זיי געלאָזט פונ'ם האַלז. און בערעלע איז זיך געזעסן אין אַ ווינקעלע און געלעקט די לאַפּע, גלייך ווי ניט אים מיינט מען. האָט אים מ'ש-ה'אנקל מ ק י ס פ ס ק געווען, ווי עס געהער צו זיין, און בערעלע האָט פון דעמאָלט אָן גענומען אויף זיך מער קיין ע ו פ ו ת ניט משעפּען.

ד.

האָט זיך אַבער געטראָפּן אַן אַנדער מ ע ש ה. בערעלע איז שוין דעמאָלט געוואָרן אַ גרויסער, ס'איז אים אַוועקגעגאַנגען דאָס דריטע יאָר. ביי ש ר ה-זיסלען האָט זיך אָפּגעקעלט די ב ה מ ה. און מ ח מ ת אין דרויסן איז געווען קאַלט, האָט מען דאָס קעלבל גענומען אין שטוב אַריין און געלייגט עס אינאיינעם מיט בערעלען צווישן אויוון אויפ'ן שטרוי.

— זע נאָר, דער ת כ ש י ט דינער זאָל ניט צורעכט מאַכן דאָס קעלבל! — מאַכט ש ר ה-זיסל צו איר מאַן.

— ח ס ו ש ל ו ס! — זאָגט מ'ש-ה'אנקל און נעמט זיך קנעלן מיט בערעלען, ווייזט אים מיט'ן פינגער און זאָגט טויזנט מאָל: „משעפּע ניט!“ און ב כ ד י בערעלע זאָל ניט פאַרגעסן, שענקט ער אים פאַרויס אַ פאַר שטעקנס איבער די פּיאַטעס. בערעלע זעצט זיך אַוועק, ווי אַ סטאַטיק, קוקט אויפ'ן קעלבל מיט זיינע קליינע, רויטע בערישע איינגעלאַך און באַלעקט זיך. מ'ש מ ע ו ת, ער פאַרשטייט, וואָס מען מיינט.

און עס ווערט צווישן דעם קעלבל און בערעלען אַ מין ליב-שאַפט; ס'איז גאָר אַ מ ח י ה צו קוקן, ווי די צוויי ליגן זיך איינס צום אַנדערן און דרימלען. און אַז דאָס קעלבל שטייט אויף, שטייט אויך אויף בערעלע. דאָס קעלבל מאַכט „מע!“ — בערעלע שטעלט אָן די אויערן. דאָס קעלבל טוט אַ שפּרונג — בערעלע שפּרינגט אַרי-בער דעם און שטעלט זיך מיט'ן קאָפּ אַראָפּ, מיט די פיס אַרויף. נאָכ-

נישט דערוועגן נעמען. ער האט אים נישט איינמאל געגעבן א רעכטן פס ק, גוט אנגעדרייט ביי די קורצע אויערן, דורכגעפאמישט און מכבד געווען מיט א פאר גוטע שטעקנס איבער די פאדערשטע לאפעס און אנגעזאגט אים, אז ער זאל גיין די גע הינטער'ן אויוון זיך אנדערלויגן פאפן. בערעלע האט אלץ פארשטאנען, אסימן — ער האט געפאלגט.

ג.

אונזער פאר פאלק האט זיך צוגעכונדן צו בערעלען אזוי שטארק, אז זיי האבן אים פשוט ליב געקראגן; זיי האבן אים נאכגעגעבן און געבאלעוועט. זיי האבן אים געבראכט זיסע זאכן, נאשערליען. און משה-יאנקל האט אים אויסערדעם אונטערגעמראגן אפטמאל אביסל בראנפן.

שרה-זיסל פלעגט אפטמאל צוקלאגן בערעלען פאר איר מאן. דערציילן אויף אים, אז ער מאכט אן שאדנס אין שטוב און זי פלעגט צוגעבן:

— פארט א חיה-רעה; א בער בלייבט א בער. זע נאר, ער זאל אמאל נישט אפדאנקען...

בערעלע האט ליב געהאט ברעכן טעלער, טעפלאך, גלעזער, שיסלען, סקאווערדעס. אלצדינג, וואס מען קאן מיט איין קלאפ צעברעכן, פלעגט ער דאס צעברעכן. און נישט חלילה פאר כעס, מיט רציחה — נין, דווקא אין גוטן מוט: דערזען, עס שמויט א טעלער, אונטערגע'גנב'עט זיך אויף צוויי פיס, אויפגעהויבן די לאפע, באץ — אויס טעלער. און משה-יאנקל האט לאנג געדארפט קנעלן מיט בערעלען, ביז ער האט אים אפגעוואוינט פון ברעכן טעלער.

איינמאל האט משה-יאנקל דערהערט א געשריג, גלייך ווי מען קוילעט א מענשן. דאס האט געשריען שרה-זיסל זיין ווייב. משה-יאנקל איז צוגעלאפן און האט דערזען אויף דער ערד ליגן צוויי געפענטעמע עופות, א הונ מיט א האן, וואס מען האט זיי געוואלט אוועקפירן צום שוהט. בערעלע האט זיך אפנים

שמוב א האדאווניק אויף שטענדיק. ער איז געוואקסן און אויסגע-
וואקסן און איז געווארן א גרויסער.

ב.

בערעלע איז געווען א פראסטער נפש, א ווילדער, א ברויט-
בויניקער, א געפאקטער, א באוואקסענער פון קאפ ביז די פיס. ער
איז געווען א גרויסער זולל-סובאניק און א נאשער און א
שיכור. ער איז געווען ניט קיין איבערקלייבער; וואס עס האט
זיך געמאכט, איז געווען גוט: בראנפן איז בראנפן, מעד איז מעד,
ביר איז ביר, זיך ניט אפגעזאגט אויך פון קוואס. ער האט שטארק
ליב געהאט האניק, נישט פיינט געהאט קיין פלייש, און אויף הינער
איז ער געווען גאר א גרויסער בעל, און דווקא פון דער
שטייג, אזוי אז קייןער זאל ניט זען. בערעלע האט ליב געהאט אוועק-
לק'ענען אלצדינג, וואס ליגט נישט גוט.

בערעלע האט אבער אויך געהאט מעלות. ער איז געווען
א פרוילאכער פארשוין, א שפרינגער, געקראכן און געקלעטערט אויף
די גלייכע ווענט; געקוליעט זיך און געבראכן זיך; געמאכט
משוגענע האוואיעס, אנשטעלן, תנועת אזעלכע, אז
מען האט געדארפט צעגיין פאר געלעכטער. און משתאנאקל
האט באמת געקליבן נחת פון בערעלען, ווי ער מאכט א-
שטעלן, ווי ער פארשטייט אלצדינג, להבדיל ווי א מענטש. אז
מען זאגט אים: בערעלע, קום אהער! — גייט ער צו. אז מען זאגט
אים: בערעלע, נא דיר! — שטעלט ער אים די לאפע אדער ער
עפנט דאס מויל. אמת, א קאפ איז אויף אים געווען א גראבלא-
כער. איידער מען קלאפט אים אריין עפעס אין קאפ אריין, דארף
מען גוט צוהארעווען, האקן האלץ. גאר האט ער שוין איבערגענומען
עפעס א זאך, וועט ער עס שוין געדענקען. בערעלע האט געהאט
גרויס חשק צו אלצדינג צוגיין, געבן א שמעק מיט דער נאז און
מאקע באלד אריינכאפן אין מויל אריין. און משתאנאקלען איז
אנגעקומען זייער שווער, איידער ער האט אים אויסגעלערנט, אז
דאס וואס מען גיט אים נישט אין דער לאפע אריין, זאל ער זיך אליין

בערעלע.

א.

אין א דארף זינגען געזעסן א מאן מיט א ווייב. ער האט גע-
הויסן משה-יאנקל, זי — שר-הזיסל. זיי האבן געהאלטן א מיל,
געהאט גאנץ שוין פ ר נ ס ה, געלעבט זייער צופרידן. נאר איין
זאך — קינדער האבן זיי נישט געהאט.

זאגט ש ר ה-זיסל צו איר מאן: „זאלסט כאטש קריגן ערגעץ
א האדאווניק, א י ת ו מ'ל אן ארימס, אדער א י ת ו מ ה'לע.
זאל זיין א לעבעדיקער נ פ ש אין שטוב, נישט זיצן מיט די פיר
ווענט“.

מ ש ה יאנקל האט אויסגעהערט און געשוויגן.

נאר איינמאל קומט מ ש ה-יאנקל צו פארן אהיים און גיט
אריין אין שטוב אריין מיט א שניידדיקן פ נ י ס און אין בויז
האלט ער פארשטעלט עפעס א באשעפעניש, וואס רירט זיך און וואר-
טשעט. און ער רופט זיך אן צו זיין ווייב:

— ש ר ה-זיסל, נא, איך האב דיר געבראכט א האדאווניק. איך
האב געפונען, פארנדיק אין וואלד, פארבלאנדזשעט... ער הויסט בע-
רעלע.

און מ ש ה-יאנקל האט ארויסגעוויקלט פונ'ם בויז דעם גע-
בונענעם פארבלאנדזשעטן נ פ ש'ל, וואס הויסט בערעלע, און האט
אים געגעבן א שמעל אוועק אויף דער ערד פאר זיין ווייב ש ר ה-
זיסל. ש ר ה-זיסל האט געגעבן א קוק, א שפרונג אפ צוריק און איז
שיר נישט געפאלן אין ח ל ש ו ת.

זאגט מ ש ה-יאנקל: „שרעק זיך נישט, שר-הזיסל, נעם בע-
סער, גיב אונזער בערעלען עפעס עסן. זעסט דאך, אז ער איז הונ-
געריק, זוכט און וויינט — א צ ע ר ב ע ל י ח י י ס...“

איז שר-הזיסל געגאנגען צו דער שאפע, האט צונויפגענו-
מען, וואס עס איז געווען, און ביידע האבן זיך אוועקגעזעצט אנהא-
דעווען דעם הונגעריקן בערעלע, וועלכער איז פארבליבן ביי זיי אין

אי, דאָס בראַווע ציגעלע, ווי דאָס האָט זיך געפלייסט! אָן אַ
ג ו ז מ א — צען מאל האָט עס געצוואונגען דעם וואָלף אָפצוטערען
און איבערכאַפן דעם אַמעס... בעת די דאָזיקע קלויניקע הפסקות
האָט די נאַשערין אַ כאַפּ געטאָן אַ ריטל און אַ זיס גרעזעלע, און מיט
אַ פולן מויל זיך אומגעקערט צום געשלעג. אזוי האָט עס זיך גע-
צויגן אַ גאַנצע נאַכט. פון צײַט צו צײַט האָט סעגענס ציגעלע אַ קוק
געגעבן אויף די שטערן, וואָס האָבן געפינטלט אין ליכטיקן הימל, און
האָט זיך געטראַכט:

— אַ, ווען איך זאל נאָר דערציען, ביז עס וועט אַנהויבן טאָגן...
אוינס נאָכ'ן אַנדערן האָבן די שטערן אָנגעהויבן זיך אויס-
לעשן. בלאַנקעמע האָט מיט אַ טאַפעלער קראַפט געקלאַפט מיט די
הערנער, אַלץ טיפער האָבן זיך אַנגעביסן דעם וואָלפס צוין... אויפ'ן
האַרצוגאָט האָט זיך באַוויזן אַ בלוֹכער ליכט-פאַס. פון אַ פערמע האָט
זיך געלאָזט הערן אַ הויזעריק קרוינען פון האָן.

— אַ סוף! — האָט געזאָגט דאָס אַרעמע ציגעלע, וואָס האָט
נאָר געוואַרט אויפ'ן טאָג, כּדי צו שטאַרבן, און עס האָט אַ פאַל גע-
טאָן אויף דער ערד, און זײַן ווײַס פומערל איז געווען אינגאַנצן אין
בלום...

דעמאָלט האָט זיך דער וואָלף אַרויפגעוואָרפן אויף דעם קלוינעם
ציגעלע און האָט עס אויפגעפרעסן.

א. דאָדע.

שפּראַכּוואָרט: בעסער צו שטאַרבן פאַר פּרעהיט, איידער
צו לעבן אין קנעכטשאַפט.

— הו! - הו! — האָט געברומט דער וואָלף.

— קער זיך אום! קער זיך אום! — האָט געשריען דער האָרן.
בלאנקעמע איז שוין געווען גרויס זיך אומצוקערן, נאָר זי האָט
זיך דערמאָנט אַן דעם פלעקל, אַן דעם שטריק און דעם אַרומגעצוימטן
פעלד, און זי האָט דערפילט, אז זי וועט שוין מער דאָרט ניט קאָנען
לעבן, און אז ס'איז בעסער שוין בלייבן דאָ... דער האָרן איז אָנט-
שוויגן געוואָרן.

דאָס ציגעלע האָט דערהערט הינטער זיך אַ גערויש פון די
בלעטלאַך. עס האָט זיך איבערגעדרייט און דערוועגן אין דער פינס-
טערניש צוויי קורצע און אָנגעשפיצטע אויערן מיט צוויי ברענענדיקע
אויגן... דאָס איז געווען דער וואָלף.

ער איז געזעסן אויף די הינטערשטע פיס אַ געוואָלדיק גרוי-
סער, ווי אַ פאָרגליווערטער, האָט געקוקט אויף דעם קלוינינקן ווייסן
ציגעלע און האָט זיך באלעקט פון פאָרגעניגן. דער וואָלף האָט גע-
וואוסט, אז ער וועט עס אויפפרעסן, און דעריבער האָט ער זיך בייז
צעלאַכט:

— הא, הא! סעגענס קליין ציגעלע! — און ער האָט אַ פיר
געטאָן מיט זיין גראַבער, רויטער צונג איבער די צונטער-רויטע
יאַמליעס.

בלאנקעמע האָט פאַרשטאַנען, אז זי איז פאַרפאַלן. זי האָט
זיך דערמאָנט די געשיכטע מיט דער אַלטער רענאָד, ווי זי האָט זיך
געראַנגלט אַ גאַנצע נאַכט מיט'ן וואָלף, ביז זי איז גאַנץ פרי פאַרצוקט
געוואָרן. און זי איז געווען גרויס, אז ער זאָל זי בעסער ת י כ ה
אויפפרעסן; אָבער דערנאָך האָט זי זיך באַמראַכט און האָט זיך אוועק-
געשטעלט גרויס מ ל ח מ ה צו האַלטן, האָט אָנגעכויגן דאָס קעפל,
אָנגעשטעלט די הערנדלאַך, ווי עס פאַסט פאַר סעגענס אַ דרייטער
ציג. דאָס האָט ניט באַמייט, אז זי האָט געהאַפּט דער'הר ג'ענען דעם
וואָלף, — ציגן הר ג'ענען ניט קיין וועלף, — זי האָט מער ניט גע-
וואָלט זען, צי וועט זי אויך קאָנען זיך האַלטן אזוי לאַנג, ווי רענאָד...
דער מור אַדיקער וואָלף האָט זיך דערנענטערט, און די
קלוינע הערנדלאַך האָבן אָנגעהויבן אַרומטאַנצן.

געזען, גלייך ווי ניט איינע, נאָר גאנצע צען ציגן זיינען אַנטלאָפֿן פֿון סעגענען.

בלאנקעמע האָט פֿאַר קיין שום זאָך קיין מורא ניט גע-
האַט.

מיט איין שפּרונג איז זי אַריבער ברויטע בערג-שטראָמען, וואָס האָבן זי באַשפּריצט מיט פֿייכטן וואַסער-שטויב און שוים. דער-
נאָך האָט זי זיך, אינגאנצן אַ נאָסע, פֿאַרקליבן אויף אַ גלאַטן שטיין
און זיך גענומען טריקענען אויף דער זון. איינמאָל איז זי צוגעלאָפֿן
מיט אַ בלימעלע אין מויל ביז'ן ראַנד פֿון פֿלאַכן באַרג און האָט מיט-
אַמאָל דערווען אונטן, דאָרט גאָר-גאָר אונטן, סעגענס שטיבל מיט'ן
פעלדל הינטער דעם. זי האָט געלאַכט כ מ ע ט ביז טרערן.
— ווי קליין דאָס איז! — האָט זי געזאָגט. — ווי האָב איך
געקאָנט דאָרט אויסהאַלטן!

3.

מיטאַמאָל האָט אַ בלאָז געטאָן אַ קאלט ווינטל. דער באַרג
איז געוואָרן פֿיאלעט, די נאָכט איז צוגעפֿאַלן.

— שוין! — האָט דאָס קלוגע ציגעלע געזאָגט און איז גע-
בליבן שטיין שטאַרק פֿאַרוואַונדערט.

אונטן זיינען די פעלדער פֿאַרוואַונקען געוואָרן אין אַ געדיכטן
נעפל, און פֿון דער שטוב האָט מען מער ניט אַרויסגעזען ווי דעם דאָך
און אַ קלייניקן רויך איבער אים. דאָס ציגעלע האָט דערהערט
גלעקלאַך פֿון אַ טשערעדע, וואָס האָט זיך אומגעקערט פֿון דער
פּאַשע, און אויפֿ'ן האַרצן איז אים געוואָרן אזוי אומעמיק... אַ נאָכט-
פּויגל איז איבער אים דורכגעפֿלויגן און האָט עס אַ ריר געגעבן מיט
די פֿליגלען. עס האָט אַ ציטער געטאָן... דערנאָך האָט עפעס אָנגע-
הויבן צו ברומען אין די בערג: — הו! - הו!

עס האָט זיך דערמאָנט אָן דעם וואָלף. אַ גאַנצן טאָג איז ער
אים, דעם נאַרישן ציגעלע, אַ פֿי ל ו אויף דעם זינען ניט אַרויף.
ווייט-ווייט אין מאָל האָט זיך אין דער זעלבער רגע געלאָזט הערן
אַ שאלן פֿון האָרן. דאָס האָט סעגען גערופן.

שמעלכל און האָט פאַרשלאָסן די מיר אויף אַ צוויינדיקן שלאָס. צום
אומגליק האָט ער פאַרגעסן, אז דאָרט איז פאַראַן אַ פענסטערל; און
ווי נאָר ער האָט זיך אָפּגעקערט, האָט די ציג זיך אַרויסגעכאַפט פון
דאָרט און — אין די בערג אַרײַן!...

2.

אז דאָס ציגעלע איז געקומען אין די בערג אַרײַן, איז דאָרט
געוואָרן אַ גרויסע פּרױד. די אַלטע כאָסנעס האָבן נאָך קײַנמאָל נישט
געזען אזא שױנהײַט. מ'האָט זי אויפגענומען ווי אַ קלײַנע פּרינ-
צעסן. די קאַשטאַנען-בײַמער האָבן זיך אָנגעבויגן ביז צו דער ערד,
כדי צו גלעטן די ציג מיט די שפיצן פון זײַערע צווייגן. די גאָלדענע
גרעזעלאַך האָבן פאַר איר געמאַכט אַ וואַרע, בעת זי איז געגאַנגען,
און האָבן פאַרשפּרױט ב ש מ י ס - ר י ח ו ת, וויפיל זײַ האָבן נאָר
געקאַנט. דער גאַנצער באַרג האָט זי אויפגענומען מיט פּרױד.

איר שמעלט זיך פאַר, ווי אונזער ציג איז געווען גליקלאַך!
ניטאָ מער קײַן שטריקל, ניטאָ מער קײַן פלעקל! ניטאָ מער וואָס
זאָל זי נישט לאָזן שפּרינגען, רײַסן די בלעטלאַך, ווי איר גלוסט זיך.
און וויפיל גראָז איז דאָ פאַראַן! העכער איבער די הערנער! און וואָס
פאַר אַ גראָז! געשמאַקס, דינינקס, מיט שפיצן, טױזנטערלײַ מינים...
אַ ביסל בעסער גראָז, ווי דאָרט אויפ'ן אָפּגעצױמטן פּלאַץ! און וויפיל
בלומען! גרויסע, בלויע גלעקעלאַך, פּורפורנע פינגער-הוטן מיט לאַנגע
בעכערלאַך — אַ גאַנצער וואַלד מיט ווילדע בלומען, וואָס פון זײַער
שמאַרקן ר י ח פאַרדרייט זיך דער קאַפּ. דאָס ווײַסע ציגעלע, וואָס
איז געווען אַ ביסל פאַר'שײַכו'רט, האָט זיך געוואַלגערט אין גראָז
מיט די פיס אין דער לופט און האָט זיך אַראָפּגעקוילערט אינאײַנעם
מיט די אַראָפּגעפאַלענע בלעטלאַך און קאַשטאַנען באַרג-אַראָפּ... דער-
נאָך האָט זי מיט-אַמאָל מיט אײַן שפּרונג זיך ווידער געשמעלט אויף
די פיס: האָפּ! און זי איז אַוועק ווײַטער מיט אַן אויסגעצױגענעם
קאַפּ איבער די געדיכטע קוסטעס און קלײַנע בוקס-בײַמעלאַך; אַט
פליט זי אַרויף בײַז'ן סאַמע שפיץ באַרג, און אַט לאָזט זי זיך אַראָפּ
אין אַ טיפּער גרוב; אַרויף, אַראָפּ, אומעטום. עפעס האָט דאָס אויס-

— אַך, גאָט מײַנער, דאָס ציגעלע שוין אויך! — האָט סעגען דערשראָקן אויסגעשריען. און פון גרויס שרעק האָט ער איבערגע-קערט דאָס מעלקשעפל און האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפ'ן גראַז לעבן זײַן ציגעלע.

— בלאַנקעמע, וואָס הײַסט, דו ווילסט מיך אַוועקוואַרפן?

בלאַנקעמע האָט געענטפערט: — יא, הער סעגען!

— וואָס, ס'פעלט דיר דען גראַז?

— א, נײַן, הער סעגען!

— א פ ש ר איז דאָס שטריקל צו קורץ? ווילסט, וועל איך צו-

בינדן אַ לענגערס.

— נײַט כ ד א י די ט ר ח ה, הער סעגען!

— וואָס-זשע דען דאַרפסטו, וואָס-זשע ווילסטו?

— איך וויל גײַן אויף די בערג, הער סעגען!

— צי ווײַסטו דען נײַט, אומגליקלאַכע, אַז אויף די בערג גע-

פינט זיך דער וואַלף? וואָס וועסטו טאָן, אַז ער וועט אַנקומען?

— איך וועל אים געבן אַ שטויס מיט די הערנער, הער סעגען!

— דער וואַלף לאַכט זיך אויס פון דײַנע הערנער. ער האָט

שוין גענוג ציגן מיר אויפגעפרעסן, און מיט אַ ביסל גרעסערע הער-

נער, ווי דײַנע. געדענקסטו די אַרעמע אלטימשיקע רענאד, וואָס איז

דאָ געווען פאַראַיאַרן? ס'אַראַ גרויסע ציג דאָס איז געווען, און אַ מין

שטאַרקע און בײַזע, ווי אַ באַק! אַ גאַנצע נאָכט האָט זי זיך גע-

ראַנגלט מיט'ן וואַלף. און אין דער פרי האָט זי דער וואַלף פאַרמ

אויפגעפרעסן.

— אומגליקלאַכע רענאד, נעבאָך! אַבער דאָס מאַכט נײַט אויס,

הער סעגען, לאַזט מיך אַוועקגײַן אויף די בערג.

— גאָט מײַנער! — האָט סעגען געזאָגט. — וואָס איז גע-

וואָרן מיט מײַנע ציגן? אַט וועט דער וואַלף נאָך אײַנע פאַרצוקן.

אַבער נײַן! איך וועל דיר מ צ י ל זײַן, ה ג ס דו ווילסט נײַט. און

כ ד י דו זאָלסט זיך נײַט אַפּרײַסן פון שטריקל, וועל איך דיר אויף

שטענדיק פאַרשפאַרן אין שטעלכל.

און סעגען האָט אַוועקגעטראָגן דאָס ציגעלע אין פינסטערן

עם, ווי מיט א מאנטל, אינגעהילט. דערצו איז עס נאך געווען שטיל און מילד, האט זיך רואיק געלאזט מעלקן און איז ניט געקראכן מיט די פיסלאך אין מעלקשעפל אריין.

דאס איז געווען אן אנטיקל א ציגעלע... און געהויסן האט עס בלאנקעמע.

סעגען האט הינטער'ן שטיבל זינעם געהאט א שטיקל פעלד, וואס איז ארום און ארום פארוואקסן געווען מיט דערנער-קוסטעס. אהינצו האט ער אפגעפירט זיין ציגעלע. אויף דעם בעסטן שטיקל פלאץ האט ער עס דארט צוגעבונדן אויף א לאנגן שטריקל צו א פלעקל און פלעגט אלע מאל קומען א קוק טאן, וואס מאכט עס. דאס ציגעלע האט אויסגעזען זייער גליקלאך, האט פרוילאך געצופט מיט די צינדלאך דאס גראז, און סעגען האט געקליבן נחל.

אוינמאל האט דאס ציגעלע זיך פארקוקט אויף די בערג און א טראכט געגעבן:

— ווי גוט דארף זיין דארט אין דער הייך! ס'ארט פארגע-
ניגן דארף זיין ארומצושפרינגען דארט אין גראז אן אט דעם
מ י א ו ס 'ן שטריקל, וואס רייכט אן דעם האלד און נאכן! דאס
פאסט נאר פאר אן אייזל, אדער פאר אן עקסל זיך צו פיסערן אויף
אן אפגעצוימטן פלאץ. ציגן דארפן האבן א פריי פעלד.

פון דעמאלט אן איז אים נאס געווארן דאס גראז פונ'ם
אפגעצוימטן שטיק פעלד. עס האט אים אנגעכאפט א בענקעניש,
עס איז געווארן מאגער, האט אויפגעהערט געבן מילך. עס איז גע-
ווען א ר ח מ נ ו ת צו זען, ווי דאס ציגעלע האט א גאנצן טאג
געצופט דאס שטריקל, אויסגעדרייט דעם קאפ צו די בערג, צעשפרייט
די נאזלעכער און טרויעריק געמעקעט.

סעגען האט זיך געכאפט, אז עפעס איז אים, דעם ציגעלע
זינעם, נאר ער האט ניט געוואוסט וואס...

אוינמאל אין דערפרי, אז ער האט עס אויסגעמאלקן, האט זיך
דאס ציגעלע אויסגעקערעוועט צו אים און א זאג געטאן אויף זיין
ל ש ון :

— הערט נאר, באלעבאס, עס איז מיר אומעטיק ביי אייך;
לאזט מיך אפ אין די בערג.

דעם וואסערפירער און זיין ווייב. כ ת ר י ליכע. זיין האבן געוויינט
און געקלאגט אויף זייער גרויסן שאדן, אויף זייער אַרים פערדל גע-
באך, אויף מ ת ו ש ל ח'ן.

שלום-עליכם.

ש פ ר י כ ו ו ע ר ט ע ר.

שמיים דאס פערד מיט האכער, ניט מיט קיין בנימש.
א בלינד פערד פאלט אלע מאל אין גרוב אריין.

אג. באַנער.

ציגן אין די בערג.

סעגענעס ציגעלע.

1.

אך, ווי שוין איז געווען דאס קלוינינקע ציגעלע סעגענעס! ווי
שוין האט עס אויסגעזען מיט זיינע צארמע אויגן, מיט זיין שפיציק
בערדל, מיט זיינע שווארצע און גלאנצנדיקע קלאען, מיט זיינע גע-
שמרניפמע הערנדלאך און מיט זיינע לאנגע ווייסע וואל, וואס האט

ב כ ד י דער ווידל זאל אויסקומען שענער און לענגער. און ח ב ר ה האבן אנגעהויבן זעצן זיך, קריכן אויף מ ת ו ש ל ח'ן איינס איי- בער'ן אנדערן. ווער עס האט פארכאפט אן אַרמ פריער, דער איז געזעסן אויפ'ן פערד, און די איבעריקע וועלן זיך שוין זעצן נאכדעם. נאָר דערווייל זינען זיי נאכגעגאנגען פון הינטן און געהאלפן אונטער- שרייען מ ת ו ש ל ח'ן ער זאל גיין א ביסל גיכער.

מ ת ו ש ל ח האט קיין ח ש ק ניט געהאט צו לויפן און איז געגאנגען טריט ביי טריט. נאָר אז ח ב ר ה האבן אים שטארק אנגעהויבן דאקוטשען, אונטערטריבן און מאכן מיט די הענט, האט מ ת ו ש ל ח אנגעהויבן גיין גיכער. און אז ער האט אנגעהויבן צו גיין גיכער, האט אים הינטן דער בעזים אנגעהויבן צו שלאגן אין די פיס אריין; האט ער אנגעהויבן לויפן נאך גיכער, האט אים דער בעזים אנגעהויבן צו שלאגן נאך שטארקער. האט ער אַנ- געהויבן צו שפּרינגען, האבן ח ב ר ה געקוועלט, און ר א ו ב'עלע האט זיך אונטערגעהעצקעט און געשריען: האפ-האפ-האפ! אזוי לאנג געהאפּקעט, ביז זיי האבן אנגעהויבן פאלן איינציקווייז, ווי די האלעשקעס. און אז מ ת ו ש ל ח האט זיי אלעמען אראפגעווארפן און דערפילט, אז ער איז פריי, האט ער ערשט דעמאלט אנגעהויבן לויפן מ ש ו ג'ענערווייז און איז געשמיידיק געלאפן און געלאפן ביז אויף יענער זייט מילן, העט, העט הינטער דער שטאַט אַרויס.

דערזען לויפן אַ מ ש ו נ-ה מאַדנע פערדל מיט אַ פאפירענעם ספאָדיק, האבן די ש ק צ י ס, די פאסטוכער, געמאכט אַ העין אויף אים, אנגעהויבן אים נאָכלויפן, ווארפן מיט שמעקנס און האבן אנגערויצט אויף אים די הינט. יענע, די כ ל ב י ס, הייסט דאָס, האבן זיך ד ו ו ק אַ ניט געלאזט לאנג בעטן און האבן גענומען יאָגן זיך נאך אים, בייסן און רייסן; עטלאכע האבן אים אנגענומען הינטן, ביי די ליטקעס; עטלאכע האבן אים אנגעכאפט פון פאָרנט, ביים גאָרגל. מ ת ו ש ל ח האט אזש אנגעהויבן כראַפּען. אזוי לאנג, אזוי ברויט — ביז זיי זינען אים דערגאנגען דעם עק.

אויף מאָרגן האבן שוין ח ב ר ה געהאט זייער ערלאך אויס- קומעניש. נאָר דער גרעסטער טרויער איז געווען ביי כ ת ר י אַ ל

ה'יטט מ ת ו ש ל ח, איז ער אויפגעשפרונגען אויף א בענקל, א וויש געטאָן דאָס נעזל מיט בייַדע הענט הין און צוריק און אויסגערופן ב ק ו ל ר ם :

— קינדער, מיר האָבן שוין א „סמיטשיק“!

פאַרנאָכט האָט ר א ו ב'עלע זיך פאַר'ג נ ב'עט צו מ ת ו ש ל ח'ן פון הינטן און האָט אָנגעהויבן שלעפן בייַ אים האָר פונ'ם וויידל. כ ל - ז מ ן ר א ו ב'עלע האָט געשלעפט די האָר איינציקווייַז, איז מ ת ו ש ל ח געשטאַנען רואיק. נאָר אַז ר א ו ב'עלע האָט זיך צוגעכאַפט צום וויידל, אָנגעהויבן רייסן מיט אַמאָל אַ גאַנצן זשמוט, האָט דאָס שוין מ ת ו ש ל ח'ן גוט פאַר-דראָסן. און נישט לאַנג געטראַכט, האָט ער דערלאַנגט ר א ו ב'עלען מיט דעם הינטערשטן פוס גלייַך אין די צוין אַרײַן און האָט אים צע-האַקט די ליפ אויף צווייען.

ד.

ר א ו ב'עלע איז געווען, ב ר ו ך ה ש ם, אַזאָ קינד, וואָס אַלצדינג האָט זיך אויף אים פאַרהיילט גיך. איידער מען האָט זיך אַרומגעקוקט, איז שוין די ליפ בייַ אים ווידער צונויפגעוואַקסן גע-וואָרן, גלייַך ווי גאַרנישט געווען. און ער האָט צוגעטראַכט גאָר אַ נייע זאַך: מען באַדאַרף זיך אַמאָל דורכפאַרן רייטנדיק אויף מ ת ו ש ל ח'ן, און דווקא אַלע ת ל מוּד - תּוּר ה - אינגלאַך מיט אַמאָל.

ס'איז געקומען ש ב ת בייַטאַג. דער עו ל ם האָט אָפּ-געגעסן, געלייגט זיך שלאָפן, און כ ת ר י א ל מיט כ ת ר י ל יכען ב ת ו כ ם. האָבן זיך ה ב ר ה פאַוואַליע אַרײַנגע'ג נ ב'עט צום וואַסערפירער אין הויף אַרײַן. ר א ו ב'עלע האָט גענומען אויספוצן מ ת ו ש ל ח'ן ווי ווייט מעגלאַך. ק ו ד ם - כ ל האָט ער אים פאַרפלאַכטן די גריווע, געמאַכט עטלאַכע צעפלאַך, באַפוצט מיט שטרייעלאַך; נאָכדעם האָט ער אים אָנגעטאָן אויפ'ן קאָפּ אַ ווייטן פאַפירענעם ספּאַדיק, צוגעבונדן אויפ'ן האַלז מיט בענדלאַך. און ל ם ו ף האָט ער אים אָנגעהאַנגען פון הינטן אַן אַלטן בעזים,

וועגן! היינט דאס עסן. א מ ת, קיין האבער קוקט ער נישט אן:
 נאך צו וואס טויג אים דער האבער, אז ער האט ב מ י ל א נישט
 מיט וואס צו קניען? נישט גלייכער שוין די פאמויניצע מיט די ווייכע
 שטיקלאך ברויט, וואס כ ת ר י ל יכע טראגט אים אלע מאג אנט-
 קעגן? און נישט אזוי די פאמויניצע, ווי דאס דערלאנגען די פאמוי-
 ניצע. מען באדארף זען, ווי כ ת ר י ל יכע שטויט ב ש ע ת
 מ ע ש ה צונויפגעלייגט די הענט אויפ'ן הארצן און קלייבט נ ח ת
 פון מ ת ו ש ל ח'ן, ווי ער עסט דאס, קיין ע י י - ה ר ע ניט.
 קומט ביינאכט, בעט מען אים אים אין הויף א ביסל שטרוי און מען
 גייט ארויס אלע מאל אדער כ ת ר י א ל אדער כ ת ר י ל יכע
 געוואר ווערן, צי מען האט אים ח ל י ל ה ניט אוועקגע'ל קח'נט.

ג.

ס'זאל כ ס ד ר זיין גוט אויף דער וועלט, דאס איז נישט
 פאראן. אויף וויפיל מ ת ו ש ל ח האט זיך געפילט גליקלאך אויף
 דער עלטער ביי כ ת ר י א ל'ן און כ ת ר י ל יכע, אזוי פיל איז
 ער אויסגעריסן געווארן, אויסגעשטאנען צ ר ו ת, י ס ו ר י מ און
 בזיונות פון זייערע קינדער, פון זייערע ש כ נ י מ'ס קינדער
 און פון גלאט קינדער.

פון דער ערשטער מינוט אן, וואס מען האט אים געבראכט צו
 פירן, ווי קלייננווארג האט אים דערזען, האבן זיי אים, פון ליכשאפט
 דווקא, אנגעהויבן צו פייניקן. געקיצלט איבער די פיס; געשנעלט
 איבער'ן אויער; געפירט מיט א שטרויעלע איבער'ן ווייסן אייגל מיט
 דער בעלמע; גערוקט א רימל פון א בעזים טיף אין נאז אריין, און
 דאס אלץ — כ ד י צו זען, צי פילט ער אזוי ווי א מענש צי נון.
 ווען כ ת ר י א ל פלעגט דאס דערזען, פלעגט ער אוועקטרייבן
 זינע קינדער מיט כ ע ס אין ת ל מו ד - תו ר ה אריין.

אין ת ל מו ד - תו ר ה איז געווען איינער א ר א ו ב'ע-
 לע, א ספירטאווע אייגל, א מ ז י ק, זאל גאט שו מ ר ו מ צ י ל
 זיין! אז ער איז געוואר געווארן פון כ ת ר י א ל'ס קינדער, אז זייער
 מאמע האט געבראכט צו פירן פונ'ם יאריד א פערדל און עס

ער אויף די עלטערע יארן אין כתרילעווקע ביי כתרילאל דעם
וואסערפירער בנים פעסל פאר א פערדל.

בטבע איז מתושלח געווען א רואיקער, א הארעפאש-
נער, נאך אן אויסגעהארעוועטער נעכאך. אנגעמיאפקעט זיך דעם
גאנצן טאג אין דער כתרילעווקער ליימענער בלאטע און פארזארגט
די שטאט אויף א גאנצן מעת-לעת מיט וואסער, איז ער געווען
צופרידן, אז מען האט אים אויסגעשפאנט פונ'ם פעסל, אונטערגע-
ווארפן א ביסל שמרוי און געגעבן פארבייסן מיט א פאמויניצע, וואס
כתריליכע האט אים אונטערגעטראגן מיט אזא פנים, ווי מען
טראגט, א שטויגער, אונטער זייער אן אנגעלויגטן גאסט א פאלומע-
סיק מיט פיש אדער א שיסל מיט ווארעניקעס. אויף דער דאזיקער
פאמויניצע פלעגט מתושלח ארויסקוקן, ווי אויף עפעס רעכטס,
מחמת דארטן האט זיך געפונען אלע מאל אן אויסגעווינקט
שטיק ברויט, קאשע א ביסל וכו' אדער ווייכע זאכן, וואס
מע פארשפארט צו זיי ציין. דעם גאנצן טאג האט כתריליכע גע-
זאמלט פון מתושלח'ס וועגן, געווארפן אין פאמויניצע אריין,
וואס ס'איז איר געקומען אין די הענט אריין. — לאז דאס פערדל
נעכאך האבן וואס צו עסן. און מתושלח, אז ער האט אי-
בערגעביסן, האט ער זיך אויסגעדרויט מיט'ן פנים צום פעסל
און מיט'ן הינטן, מחילה צו כתריליכע, ווי איינער רעדט:
א דאנק אייך פאר אייער זאלץ און ברויט!... בשעת מעשה
ארעפגעלאזט די אונטערשטע ליפ נאך נידעריקער, דאס זעענדיקע
אייגל צוגעמאכט, און אריינגעלאזט זיך אין טיפע פערדישע גע-
דאנקען.

ב.

ביי כתרילאל דעם וואסערפירער איז מתושלח'ן
געווען אזוי גוט, ווי נאך קיינמאל נישט: ערשטנס איז די ארבעט
עפעס נאך א געלעכטער און גענוג. שלעפן א פעסל וואסער און ביי
יעדער שטוב אפשטעלן זיך — אויך מיר אן ארבעט! און דער
באלעבאס איז עפעס גאר א דימענט. א מענטש זאל זיך ניט
צורירן, קיין הויכן געשריין ניט טאן, האלטן א בייטש פון יוצא

צווישן חיות.

מתושלח.

(אן אלט פערד).

א.

מתושלח — אזוי האט מען אים א נאמען געגעבן אין
כתרי לעווקע דערפאר, וואס ער איז געווען אנגעשטאפט מיט
יאָרן, נישט געהאט שוין קיין צאָן אין מויל, א חוץ צוויי דריי פענ-
קעס, וואס מיט זיי פלעגט ער קוים מיט צרות קניען — אזי
ס'איז נאָר געווען וואס. א הויכער, א מאַגערער, מיט א צעהר ג'עטן
רוקן, קאליע אויגן, אויף איינעם א בעלמע, דאס אנדערע רויטלאך,
אויסגעקנעכלטע פיס, שפיציקע קלובעס, איינגעפאלענע זייטן, די אונ-
טערשטע ליפ א ביסל אראָפּגעלאָזט, ווי פאַרוויינט, דער וויידל אן
אויסגעפליקמער — אַט האָט איר זיין פאַרטרעט. און געדינט האָט

מ כ ו ח זיצעניש.

אויף זײער טומל און געשרײ

קומט אן א סאלאווײ.

די מוזיקאנטן פאלן צו צו אים:

— „אוי, ראטעווע! מיר האבן כ ל י ם, נאָטן-בלאט.

זען אונז נאָר אױם, וועט אלץ אוועקגיין גלאט!“

דער סאלאווײ טוט זיך א קרים

און זאגט: „די שפיל, ר ב ו ת י, איז פאר אײך צו שווער.

א מוזיקאנט

מוז ק ו ד ם האבן א געהער

און מאַקע אויך א שטיקעלע מאלאנט;

און איר מעגט זיצן ווי די ש ר ר ו ת, —

צום שפילן מױגט איר אויף כ פ ר ו ת.

פ. קאפלאַן, נאָר קרילאָוו.

דער קווארטעט.

אן איינזל און א באַק, א מאַלפּע און א בער
פאַרגלוסט זיך אין איין שווינעם מאַג
צוזאַמען שפּילן א קווארטעט.
זיי האָבן זיך צונויפגערעדט,
זיך נאָמן באלד געקראָגן,
צוויי פידעלאַך, א באַס, א פּלויט,
אווועקגעזעצט זיך אויפ'ן לאַנקע לעבן פּלויט
און זיך צום שפּילן גלייך גענומען.

עס ווערט א דריפעניש א שרעק,
נאָר וואָס צו הערן איז ניטאָ.
— „וואַרט, קינדער!“ — זאָגט די מאַלפּע. — „איז דאָס א קאַנצערט?
איר זיצט דאָך אלע גאָר פאַרקערט!
דו, בערל, מיט'ן באַס זען דו זיך דאָ,
איך מיט מיין פידל-פרימע —
אַנטקעגן באַק, דער צווייטער שטימע;
וועט אונזער שפּיל אַוועקגיין מיט א גלאַנץ,
אז בערג און מאָלן וועלן גיין א מאַנץ!“

צעזעצט מען זיך שוין אויף א נײַעם קאַן,
נאָר דער קווארטעט — ער הײבט זיך גאָר ניט אָן.
— „שאַ, שטילער, איך ווײַס דעם סעקרעט!“
שרײַט אויס דער איינזל. — „ווילט איר האָבן א קווארטעט,
טאָ זעצט זיך אויס — פון פידל ביז באַנדורע —
גלייך אלע אין איין שווינע!“

מען פאַלגט דעם איינזל און מען זעצט זיך אלע גלייך;
פון זייער שפּילן אַבער לאַזט זיך אויס א טײַך.
און ס'ווערט בײַ זיי א שפאַרעניש, א היצעניש,

און מיט א שניטל האלץ האט ער זיין דארט
געפלעט די מוהרת אויפ'ן ארט.

נאר קיין געווינער,
פארשמוט זיך, איז ער נים ארויס:
אן וואסער און אן הינער
האט ער זיך אומגעקערט צוריק צו זיך אין הויז.
נחום יוד, פון קרילאוו.

האבעמא.

די וואסער-מיל.

דער מילנער.

דאָס וואָסער האָט אַמאָל
 דעם מילנערס הרעבליע דורכגעשלאָגן.
 ס'וואָלט ליכט געווען דאָס אומגליק צו פארטראָגן,
 ווען אונזער מילנער וואָלט צומאָל
 ניט פוילן זיך דאָרט צולויגן די האַנט.
 דעם מילנער אַבער אַרט דאָס ווי די וואַנט...
 דערווייַל דאָס וואָסער שלאָגט די הרעבליע דורך אלץ מער.
 — „העי, מילנער, זע באַצייַטנס גיב פון דעם אַ קלער!
 און דרעמל ניט, ניט זיי קיין גאָר!“
 דער מילנער אַבער זאָגט: „ס'איז ווייַט נאָך פון געפאַר;
 איך האָב זיך גאָר ניט וואָס צו שרעקן.
 ווייַל וואָסער פאַר מיין מיל וועט שמענדיק קלעקן.“
 ער שלאָפט — און דאָ
 פון ש ע ה צו ש ע ה
 הייַבט אָן דאָס וואָסער גרעסער אלץ צו ווערן;
 און קורץ — געדויערט האָט ניט פיל,
 ביז גאָר אין גאַנצן האָט זיך אַפגעשטעלט די מיל.
 ערשט דאָ האָט אונזער מילנער אַנגעהויבן קלערן,
 ווי היט מען אייַן דאָס וואָסער
 און וואָס פאַרט הייַבט מען אָן צו טאָן?
 און בייַ דער הרעבליע שטוינענדיק אזוי אַ נאָסער,
 האָט ער דערזען, אז זייַנע הינער קומען אָן
 צום טייַך זיך אַנטרינקען בייַם ברעג.
 — „נאַראָנים אומגעלומפערטע!“ — האָט ער אויף זייַ
 געגעבן אַ געשריַי. —
 „איר קענט דען ניט פאַרשטיין,
 אז וואָסער קלעקט דאָ מיר ניט פאַר דער מיל אליין,
 ווילט איר נאָך אויסטרינקען דאָס לעצטע ביסל ביז'ן דעק?!“

(און א פ ש ר מיט א טיפן האס),
 געווענדט זיך צו דער בין : „דו פליסט ארום
 א לעבן לאנג פון בלוס צו בלוס,
 דו קלייבסט און קלייבסט דעם האניק נאכאנאנד
 און רעכנסט נאך מיט דעם א דאנק
 ביי לייט און לאנד פארדינען.
 א קלייניקייט, דו ברענגסט דאך נוצן אזוי פיל!
 וועל איך דיר זאגן אין דער שטיל,
 אז דיר וועט מען ניט האבן גאר אין זינען,
 ווען מענשן וועלן ווען עס איז
 דיין האניק עסן.
 און מעג דיין האניק זיין ווי זיס, —
 אלץ איינס וועט מען דיר ניט פארגעסן,
 וואס דו, פארהיטנדיק דיין אייגנס, צי דיין לעבן,
 האסט עמיצן אמאל א בים געגעבן.
 דו ווילסט דאך דאס גלייכווארט געוויס :
 „מען דארף דיין האניק ניט און ניט דיין בים...“
 נו, האט דיין ארבעט דען א זין?...“
 — „איך טראכט ניט קיינמאל פון קיין ציל, —
 האט אויפריכטיק און שטיל
 געענטפערט אים די בין, —
 אלליין מיין ארבעט איז פאר מיר א פארגעניגן.
 און ווידער, רעדנדיק צוריק,
 זע איך ניט איין דעם גרויסן גליק,
 וואס דו געפינסט אין כ א פ נ פ ל י ג...“

נחום יוד, פון קרילאוו.

— גלייך, די מינוט! וואס שרייטסטו? — האט רב שלמה מיט א ציטערדיקן קול ארויסגערעדט, און זיין פנים איז געווארן בלייך ווי קרייז. און ער האט זיך אויפגעהויבן, צוגעגאנגן צום אל-מער, ארויסגענומען דאס בייטעלע מיט'ן געלט, עס אפגעגעבן דעם ארימאן און געזאגט: „גיי זיך דיר געזונטערהייט!“

ווען דער ארימאן האט אריינגעלייגט דאס געלט אין קעשענע, האט זיך דער אפיצער אויפגעהויבן און געזאגט מיט א שמייכל:

— איצט האב מיר דערווייל א גומן טאג, אלטער שווינדלער!

איך האב דיר געפאקט, דו וואלף אין א שעפסן-פעל! דו וועסט שוין דיין שטראף באקומען.

און ער איז ארויס.

פון העברייאיש.

נחום יערוסאלימטשיק.

די שפין און די בין.

א שפין, וואס האט איר נעץ צעשפרייט
אין גארטן צווישן בלומען אויף א בייט,
האט איינמאל אין א שפאט

— עם איז נאך ניט אליין פארפאלן. — האט דער ריכטער
געזאגט. — בארואיק זיך און קום מיט מיר.

2.

דעמזעלבן אונט איז צו ר ב ש ל מ ה'ס הויז צוגעפארן,
רייטנדיק אויף א שיינעם פערד, א מאן, אנגעטאן אין אפיצערן-קלוי-
דער. ער איז אריין אין הויז און געפרעגט ר ב ש ל מ ה':
— ביסטו דאס דער באוואוסטער ערלאכער ר ב ש ל מ ה,
וועמען אלע אין שטאט אכטן און לויבן?
— יא, איך בין דאס, מײן האר. — האט ר ב ש ל מ ה געענט-
פערט.

— האב איך צו דיר א קלײנע ביטע און איך האב, אז דו וועסט
זיך ניט אפזאגן צו דערפילן זי.

— אויב נאר איך וועל קענען. — האט ר ב ש ל מ ה מיט
באשיידנהייט געזאגט. — דערצייל, וואס דו ווילסט.

— דו ווילסט דאך, — האט אנגעהויבן דער מאן, — אז מיר
פירן מלחמה מיט די פראנצויזן. איך מוז איצט אויך אוועק מיט
מײן רעגיימענט. האב איך ניט בײַ וועמען איבערצולאזן מײן געלט,
מײן גאלד און מײן זילבער, וואס איך האב אנגעקליבן מיט פיל מי.
קײן פרוי און קינדער האב איך ניט; קײן גוטע פריינד, וועמען איי-
בערצולאזן עס, האב איך אויך ניט. איז בײַ מיר געבליבן — קומען
צו דיר, ווײל איך האב זייער פיל געהערט וועגן דיין ערלאכקײט.
איך וויל איבערלאזן בײַ דיר מײן גאנץ פארמעגן, וואס איז ווערט
העכער הונדערט טויזנט טאלער. וועל איך קומען צוריק, וועל איך
דיר געבן צוואנציק טויזנט פאר דיין מרחה, און וועל איך חלילה
שטארבן, וועט עס אינגאנצן בלייבן דינע.

— א גרויסן דאנק דיר, מײן האר! — האט ר ב ש ל מ ה
זיך אפגערופן. — א גרויסן דאנק דיר, וואס דו האסט מיך אויסדער-
וויילט פאר דעם, וועמען דו ווילסט אנפארטרויען דיין געלט...
ווי ער רעדט אזוי, דערהערט זיך א קלאפ אין טיר און עס
גייט אריין אונזער ארימאן מיט א געשרוי:

— גיב מיר אפ מײן געלט! מײן געלט גיב מיר אפ!

גלוסט אומצוקערן זיך אהיים, זען מינע עלטערן. איך האב זיך איבערגעטאן ווי אן ארימאן, כדי קיינעם זאל נישט איינפאלן, אז איך האב געלט, און מען זאל עס ביי מיר אויפ'ן וועג נישט אוועקרויבן. אבער דאס אומגליק האט מיך דאך געטראפן.

פרייטאג בין איך געקומען אהער אין שטאט. איך האב גע-וואלט פארבלייבן דא ביז איבער שבת. איך האב זיך נאכגעפרעגט, וואו איז דא פארטאן אן ערלאכער בעל-אכסניא. מען האט מיר אנגעוויזן אויף דעם אלטן רב שלמה'ן. איך בין פארגאנגען צו אים. ער איז מיר זייער געפעלן געווארן סיי מיט זיין שיינעם אויסזען, סיי מיט זיין איידעלן באנעמען זיך.

פרייטאג פארנאכט האב איך אפגעגעבן רב שלמה'ן מיין בייטעלע מיט'ן געלט ביז איבער שבת. איך האב פארבראכט דעם שבת אין שול אדער באטראכטנדיק די שטאט. נעכטן, שבת צו נאכט, האב איך געוואלט נעמען מיין געלט צוריק ביי רב שלמה'ן, אבער ער איז נישט געווען אינדערתיים. היינט גאנץ פרי בין איך אויפגעשטאנען און געוואלט אוועקגיין. גיין איך צו צו רב שלמה'ן און בעט ביי אים מיין בייטעלע מיט'ן געלט, וואס איך האב אים געגעבן באהאלטן פרייטאג פארנאכט. אז ער פאלט דאס נישט אן אויף מיר:

— געלט? וואס פאר א געלט? אך, דו שווינדלער איינער!

וויילסט אויף מיר ארויפווארפן א בלבלול?

און ער האט גערופן דעם דינער און אים געזאגט:

— ווארף ארויס אים דעם משוגע'נעם!

מען האט מיך גלייך ארויסגעווארפן און פארשפארט היינטער

מיר די מיר.

און זיי האבן פארשפרייט א קלאנג אין שטאט, אז עס איז געקומען א שווינדלער און האט ארויפגעווארפן א בלבלול אויף רב שלמה'ן, אז ער האט ביי אים איינגעלייגט א בייטעלע מיט געלט. אן עולם מענטשן האט זיך ארומגעקליבן ארום מיר. איך האב זיי פרוכירט דערציילן דעם אמת, אבער זיי האבן זיך פון מיר אויס-געלאכט. און א גאנצע חברה אינגלאך האבן גענומען רויצן זיך מיט מיר און ווארפן אויף מיר שטיינער.

דער קלונער ריכטער.

1.

עס איז געווען א זונטאג אינדערפרי. דער ריכטער איז אויפ-געשטאנען און איז ארויס שפאצירן איבער די גאסן פון שטאט. פלוצלונג דערוועט ער — א גאנצע כאליאסטערע אינגלאך לויפט נאך נאך אן ארימן מאן, ווארפט אויף אים שטיינדלאך און מאכט פון אים שפאס. דער ארימאן וויינט און בעט זיך ביי די אינגלאך, זיי זאלן אים אפלאזן; און מיט די הענט פארשטעלט ער דעם קאפ, ער זאל נישט כאפן מיט א שטיין אין קאפ אריין. אבער די אינגלאך לאזן אים נישט אפ.

— לאזט אים אפ, ווילדע! — האט דער ריכטער אנגעשריען אויף די אינגלאך. — אדער איך וועל אייך הויסן באשטראפן פאר איינער שלעכטן און מיאוס'ן אויפפיר.

די קינדער האבן זיך דערשראקן און זיך צעלאפן.
— דערצייל, וואס איז מיט דיר. — האט זיך איצט דער ריכ-מער געווענדט צום ארימאן. — אפשר וועל איך דיר קענען העלפן. דער ארימאן האט זיך פארנייגט און אנגעהויבן צו דערציילן. „איך קום איצט פון דער שטאט כערעס אין שפאניען. איך האב דארט ניין יאר געארבעט אין א וויינגארטן. איך האב פאר-דער צייט אפגעשפארט א ביסל געלט. און איצט האט זיך מיר פאר-

דעם בוים און זיי פלעגן שטארבן. און אויף מאַרגן פלעגן קומען די איינזואוינער פון דאָרף, אַראָפּשלעפּן פון די טויטע אַלץ, וואָס עס איז געווען אויף זיי, צונעמען דעם גאַנצן קאַראַוואַן און דערנאָך אַרייַנוואַרפֿן די טויטע ערגעץ אין אַ גרוב, עס זאָל גאַרנישט קענטיק זײַן.

אויך דאָס מאָל זײַנען די דאָרפֿלייט גאַנץ פֿרי באַגינען גע-
גאַנגען צום בוים צונעמען זײַער רויב. אייניקע פון זיי האָבן גע-
זאָגט: „מיר וועלן צונעמען די וועגענער.“ די אַנדערע האָבן גע-
זאָגט: „מיר וועלן צונעמען די אַקסן“, און די דריטע: „מיר וועלן
צונעמען די סַחור־ה.“

אַבער ווען זיי זײַנען צוגעקומען צום בוים, האָבן זיי דערזען,
אַז דער גאַנצער קאַראַוואַן לעבט און איז געזונט.

„ווי אזוי האָט איר געוואוסט, אַז דער בוים איז אַ גיפּטי-
קער? — האָבן די אַנטטוישטע דאָרפֿלייט געפרעגט בײַ די מענשן
פון קאַראַוואַן.“

— „מיר האָבן טאַקע ניט געוואוסט, אַבער אונזער קלוגער
פירער האָט געוואוסט.“ — האָבן די קאַראַוואַן-לײַט געענטפערט.
זײַנען די דאָרפֿלייט צוגעגאַנגען צום פירער און געזאָגט:
„קלוגער מאַן! ווי אזוי האָסטו אויסגעפונען, אַז דאָס איז ניט קײַן
מאַנגאַבוים?“

„איך האָב פאַרשטאַנען, — האָט דער פירער געענטפערט, —
אַז ווען אַ בוים וואָקסט בײַ אַ דאָרף, און אויפֿ'ן בוים איז ניט שווער
אַרויפֿצוקלעמערן, און דער בוים איז פול מיט פֿרוכט, איז אַ סײַ מן,
אַז די פֿרוכט זײַנען ניט קײַן געזונטע.“

און דער פירער האָט געהייסן דעם קאַראַוואַן רירן זיך פון
אַרט, און ער האָט געענדיקט די רײַזע פֿונ'ם קאַראַוואַן בײַם לויס.

שעדלאַס.

אין מיטן וואלד, ביים וועג, איז געשטאנען א דארף, און אוי-
סער'ן דארף איז געוואקסן א בוים. דער בוים איז מיט זיין גאנצן
אויסזען — מיט זיין שטאם, מיט זיינע צווייגן, בלעטער, בלומען און
פֿרוכט — געווען ענלאך צו א מאנגאבוים. און ניט בלויז מיט זיין
אויסערלאכן אויסזען, נאר אויך מיט זיין טעם און ריח זיינען
זיינע פֿרוכט — סײַ די צייטיקע, סײַ די ניט צייטיקע — געווען אינ-
גאנצן ענלאך צו די מאנגאפֿרוכט. אבער זיי זיינען געווען גיפטיק,
און ווען מען האט פון זיי געגעסן, איז מען באלד געשטארבן.

אייניקע פון די קאראוואן-לייט, וועלכע זיינען געווען זשעדנע
מענשן, האבן אנגענומען דעם בוים פאר א מאנגאבוים, האבן גאר-
נישט געפרעגט דעם פירער און געגעסן פון די פֿרוכט פון דעם בוים.
אנדערע אבער האבן געזאגט: „לאמיר פרעגן דעם פירער, איידער
מיר עסן פון דעם בוים.“ און זיי האבן זיך אפגעשטעלט ביים בוים
מיט די פֿרוכט אין די הענט און געווארט ביז דער פירער איז צוגע-
קומען.

ווען דער פירער איז צוגעקומען, האט ער באטראכט דעם
בוים און געזאגט: „דאס איז ניט קיין מאנגאבוים. טשעפעט ניט
זיינע פֿרוכט.“ און ווען ער האט זיך דערוואוסט, אז אייניקע פון די
קאראוואן-לייט האבן שוין געגעסן פון דעם בוים, האט ער זיי גע-
געבן א געגנניפט און אנדערע מיטלען, וואס ער האט געהאט, און
זיי זיינען געזונט געווארן.

יעדעס מאל פֿריער, ווען א קאראוואן פלעגט זיך אפשטעלן
אונטער דעם בוים, פלעגן די קאראוואן-לייט עסן פון די פֿרוכט פון

וואס האבן רוים געראטעוועט אמאל פון גרוים
געפאר.

אין יענער שטאט האט מען דערפאר
א י ו ס - מ ו ב אינגעפירט זאגאר פון זייערמוועגן...
— „און איר אליין, מיט וואס מוילט איר זיך אויס?“ —
האט זיי דער מאן גענומען פרעגן.
— „די א ב ו ת אונזערע“... — „איך וויל
און נעם דאס אלץ אין אכט;
נאר וויסן וויל איר,
וויפיל נוצ האט איר אליין געבראכט?“
— „די זיידעס...“ — „יע, נאר גיט מיר צו פארשטיין,
וואס איר אליין האט אויפגעטאן,
מיט וואס זינט איר געראטן?“
— „הא? מיר?... מיר האבן קיין זאך נישט געטאן אליין...“
— „מא לאזט צורו די זיידעס; זיי האט מען געערט,
ווייל זיי געוועזן זינען ווערט,
און איר — טויגט בלויז צום בראטן“.

נחום יוד, פון קרילאוו.

דער גיפטיקער בוים.

א גרויסער קארטאוואן פון א פינף הונדערט וועגענער איז אמאל
געגאנגען דורך אינדיען. ווען דער קארטאוואן איז צוגעקומען צום
ברעג פון א געדיכטן וואלד, האט דער פירער פון קארטאוואן געהויסן
זיך אפשטעלן. ער האט צונויפגערופן אלע מענשן, וואס זינען גע-
גאנגען מיט אים, און זיי געזאגט:

„אין דעם וואלד וואקסן גיפטיקע ביימער. און איך ווארן אייך,
איר זאלט נישט פארזוכן קיין שום פרוכט, בלום אדער בלאט, וואו איר
וועט פריער נישט פרעגן ביי מיר.“

אלע האבן אים פארשפראכן אזוי צו טאן, און דער קארטאוואן
האט פארגעזעצט זיין וועג דורכ'ן וואלד.

די גענו.

מיט גאר א לאנגן שטעקן געטריבן האט
א פויער גענו אין שטאט.

ער האט, דעם אמת זאגנדיק, ניט איבעריקס שטארק
געשאנעוועט די גענו: ער האט געאילט צום מארק.
(און וואו עס הייבט נאר מיט פ ר נ ס ה אן צו שמעקן,
איז ניט נאר גענו, נאר מענשן קענען אויך געוויס
קנין האניק דארט ניט לעקן...)
כ'אשולדיק ניט דעם פויער. אבער ווי דאס איז,
די גענו אליין —

זיי האבן זיך געהאט פון דעם אן אנדער מיין;
און טרעפנדיק אין וועג א מאן,
גענומען האבן זיי זיך הויך באקלאגן:
— „איז ערגעץ וואו נאך אויף דער וועלט פאראן
אומגליקלאכערע גענו? א פויער זאל אונז פלאגן
און גאר ווי פראסטע גענו באהאנדלען אונז געמיין.
ער קאן, דער גראבער יונג, גאר ניט פארשמיין,
אז ער האט גערן
באדארפט אונז אכטן, ערן.
מיר קומען דאך פון יענע גענו ארויס,

קוקן-ארויס שמאלע פענסטערלאך מיט זייערע אנגעלאדענע קאנאנען,
און וועכטער גייען ארום און הימל זיין. האט די מויו געטראכט:

„דאס איז אויך א שיינער חתן און פאסט פאר מיר.“ האט זי
אויסגערופן: „קום צו מיר, הויכער מויער, קום צו מיר אין מויזנלאך
הינטער'ן אויוון; דארטן וועסטו לעבן אין פארגעניגן, דארטן וועסטו
זיין גליקלאך מיט מיר אינאיינעם!“

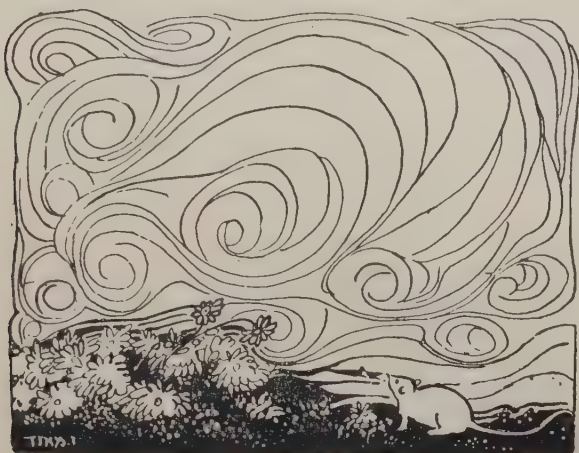
האט דער מויער איר געזאגט: „אויך פאסט נישט פאר דיר, גע-
ערטע מויו, ווייל דו ביסט דאך עפעס א העלדן פון מויזנלאך ארויס,
און איך — וואס בין איך ווערט? די מיין צערניסן מינע ווענט און
גראבן זיך אונטער מיין פונדאמענט.“...

„אויב אזוי, — האט די מויו א טראכט געמאכט, — איז דאך
ניטא קיין שענערער און חשוב'ערער חתן ווי א מויו.“ איז זי
אדוועק צוריק צו איר מויזנפאלק און האט חתונה געהאט מיט א
מויזנוזן, ווי אלע מיין.

יאפאנעזיש מעשה'לע.

איז די מויז געגאנגען און געטראפן דעם ווינט, ווי ער שפילט זיך מיט שמרויכן און טאנצט-ארום צווישן די ריזן. טראכט די מויז: „דאס איז אויך א שויןער חתן און פאסט פאר מיר.“ און זי

האט אויסגערופן: „קום צו מיר, גרינג ווינטל, קום צו מיר אין מויז-לאך הינטער'ן אויוון; דארטן וועסטו לעבן אין פארגעניגן, דארטן וועסטו זיין גליקלאך מיט מיר אינאיינעם!“

האט דער ווינט איר געזאגט: „איך פאס נישט פאר דיר, גערטע מויז, ווייל דו ביסט דאך עפעס א העלדן פון מויזנלאך ארויס, און איך — וואס בין איך ווערט? דער מויער קאן זיך שמעלן קעגן מיר און אפהאלטן מיך אין וועג. דער מויער, זעסטו, פאסט גראד פאר דיר, ווייל ער איז שמארקער פון מיר: ער איז אינגאנצן פון שמוינער, זינע מויערן — איינערנע און זינע טורעמס — הויכע ריזן. ער וואלט געווען זייער א פאסיקער חתן פאר דיר.“

איז די מויז געגאנגען און געפונען דעם מויער, ווי ער שטייט אויפ'ן שפיץ בארג. דער גאנצער מויער איז ווייט; פון זינע טורעמס

מיר אריבער און פארשטעלט מיך און פארטונקלט מיין פנים. אט דער וואַלקן, זעסטו, פאסט גראַד פאר דיר, וויל ער איז שטארקער פאר מיר: ער גיסט מיט רעגן, ווארפט מיט בליצן און קלאפט מיט דונערן. ער וואלט געוועזן זייער א פאסנדער חתן פאר דיר." איז די מויז געגאנגען צום וואַלקן און געפונען אים ווי ער שוועבט איבער א טיך, שפיגלט זיך אינ'ם וואסער און מאכט צו-

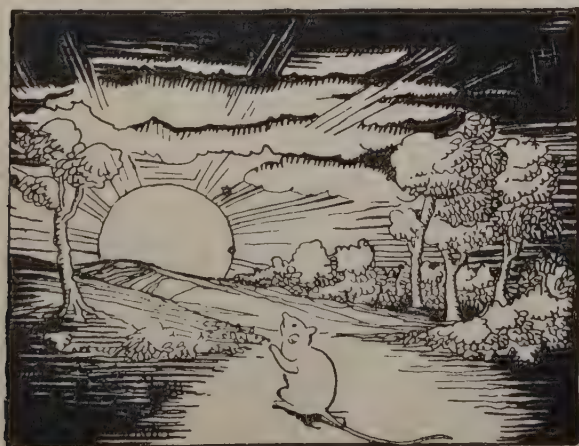
רעכט זינע גרינזלאך. „דאס איז אויך א שיינער חתן“. — האט די מויז געטראכט און האט אויסגערופן: „קום צו מיר, הימלישער וואַלקן! קום צו מיר אין מוינזלאך הינטער'ן אויוון; דארטן וועסטו זיין גליקלאך מיט מיר אינאיינעם!“

האט דער וואַלקן איר געזאגט: „איך פאסט נישט פאר דיר, גערמע מויז, וויל דו ביסט דאך עפעס א העלדן פון מוינזלאך ארויס, און איך — וואס בין איך ווערט? עס קומט א ווינט און טראגט מיך וואוהין-ער וויל. דער ווינט, זעסטו, פאסט גראַד פאר דיר, וויל ער איז שטארקער פון מיר: ער הייבט אויף הויכע וועלן אין ים און רייסט אויס ביימער מיט זייערע ווארצלען. ער וואלט געווען זייער א פאסיקער חתן פאר דיר.

געהאט א פולע מויזנלאך מיט חל'ב'נע ליכט; דערפאר איז ער גע-
ווען א גרויסער עס-הארץ: אפילו קיין איין בלאט פון א
בוך האט זיך ביי אים נישט געפונען. און אזוי האט יעדער שידוך,
וואס מען האט איר פארגעשלאגן פון דער מויז-משפחה, געהאט
דעם אדער יענעם היסרון. האט די מויז געטראכט:

— צווישן מיין איז נישטא קיינער מיין גלייכן. לאמיר דערפאר
ארויס אויף דער וועלט און זוכן, פילליכט וועל איך זיך געפינען א
פאסנדן חתן נישט פון מיין מויז-פאלק.

איז די מויז אויפגעשטאנען גאנץ פרי און איז ארויס אויפ'ן
גאס. האט זי דערוועגן די זון, ווי זי גייט אויף אין מזרח-זייט און
שיינט מיט אירע גאלדענע שטראלן. האט די מויז געטראכט: „אט
דאס איז א שיינער חתן און פאסט פאר מיר.“

און זי האט אויסגערופן: „קום צו מיר, ליכטיקער חתן!
קום צו מיר אין מויזנלאך הינטער'ן אויוון. דארטן וועסטו לעבן אין
פארגעניגן, דארט וועסטו זיין גליקלאך מיט מיר איינזעם!“
האט די זון צו איר געזאגט: „איך פאס נישט פאר דיר, געערמע
מויז, ווייל דו ביסט דאך עפעס א העלדן פון מויזנלאך ארויס, און
איך — וואס בין איך ווערט, אז א קליין וואלקנדל שוועכט איבער

איך שוים, איך ברויז,
פון מײנע ברעגן רײם איך זיך אַרויס
און וואָרף אויף אַלעמען אַ שרעק,
באַווייזנדיק מײן מאַכט.
און דו? ווי לאַנג דו זאָלסט ניט פליסן,
וועט קײנער דאָך פון דיר ניט וויסן...
— „מיר דאַכט, —

האַט אָפּגעענטפּערט אים דער קוואַל פאַרטראַכט, —
אַז ווײַלע איך בין קלײַן,
דעריבער בין איך רײַז.
און ס'טויג מײן וואַסער אויף צו טרינקען.
מײן נאַמען וועט, ווי דײַנער, אויף דער וועלט ניט קלינגען,
נאָר איך וועל אַבער שטענדיק אין דער שטיל
אַרויסברענגען מײן וואַסער פריש און קיל.
און צווישן אונז גערעדט, —
אין דײַנע ברויטע שטראַמען וואַשט מען אָפּטמאַל גרעט...
נחום יוד, פון קרילאַוו

די מױז זוכט אַ חתן.

אַמאַל איז געווען אַ מױז, אַ גרויסע יחסי'טע און אַ באַ-
וואוסטע העלדן: איר האָט זיך אַמאַל אײַנגעגעבן צו אַנטלויפן פון
די לאַפעס פון אַ בלינדער קאַץ. האָט די מױז געוואָלט חתונה
האַבן. זײַנען צו איר געקומען שדכנים פון אַלע מײַזן-לעכער;
יעדער שדכן מיט זײַן שידוך. איז די מױז געגאַנגען אין די
מײַזלעכער זען זיך מיט די חתנים, וואָס מען האָט איר גערעדט.
נאָר זי האָט אין קײַן לאַך ניט געפונען פאַר זיך קײַן חתן, ווי זי
האַט געמײַנט. אײַן חתן איז געווען אַ שױנער מיט שוואַרצע
אויגן און מיט גרויסע וואַנצעס; דערפאַר איז דער מחותן געווען
אַן אַרימאַן. דער צווייטער חתן איז גראַד געווען רײַך: ער האָט

און די ראמאשקע איז אויך פארוועלקט געווארן און איז גע-
פאלן.

אויף מארגן אין דער פרי זיינען געקומען די אינגלאך. ווען
זיי האבן דערווען, אז דער פויגל איז טויט, האבן זיי אנגעהויבן וויי-
נען. זיי האבן אריינגעלייגט דאס טויטע פויגעלע אין א קליין רויט
קעסטעלע, האבן אויסגעגראבן א גריבעלע און מקבר געווען דאס
פויגעלע.

ווען דאס פויגעלע האט געלעבט, האבן זיי אן אים פארגעסן.
און איצט, ווען עס איז געשטארבן, האבן זיי אים באוויינט און בא-
דעקט זיין קבר מיט בלומען.

און דעם שטיק טארא מיט דער פארוועלקטער ראמאשקע האט
מען ארויסגעווארפן. און קיינער האט נישט געטראכט וועגן דעם בלי-
מעלע, וואס האט אזוי ליב געהאט דאס פויגעלע.

ח. ס. אנדערסעו.

דער טייך און דער קוואל.

א טייך, וואס איז געווען אין וואסער רייך
און האט צום ים זיך שטאָלץ געטראָגן,
האט זיך אַמאָל געווענדט מיט גאווה צו דעם קוואל,
וואס האט באשניידן און פארקלערט
פון דר'ערד געשלאָגן:

— „מיר דאכט, איך וואלט גאר נישט געקענט צופרידן זיין
און אָפּשפּיגלען אין זיך פון העלן שטראל דעם שיין,
ווען איך וואלט אויך, ווי דו, געוועזן שוואך און שמיל.
אויב איך בין שטאָלץ, פארמעג איך וואסער אין זיך פיל;
און פרייליגס-צייט צעגיס איך זיך אויף מיין ווייט:
און יעדע זאך, וואס שטייט מיר נאָר אין וועג,
טראג איך אין מינע שטראמען באלד אוועק.

די לערבע האט אומגעפלאטערט און געקלאפט מיט אירע פלי-
געלאך די דראַטן פון שטייג. דער ראַמאַשקע האט זייער שטארק
פארדראָסן פאר איר פריינד, אָבער זי האט ניט געקאָנט אויסדריקן
איר מיטגעפיל: זי האט ניט געקאָנט ריידן.

„איך האב ניט קיין וואסער. — האט די לערבע זיך גע-
קלאָגט. — זיי זיינען אוועק, די קינדער, און געלאָזן מיך אן אַ טרונק.
מיר איז אזוי טרוקן אין האַלז! עס ברענט מיר אין מויל און אויפן,
הארצן!

„איך וועל, קענטיק, מוזן שטארבן און פארלאָזן די ווארימע
שטראָלן פון דער זון, די פרישע גרינע לאַנקעס און די שיינע בלומען
אויף די פעלדער.“

זי האט אַראָפּגעלאָזט איר קאָפּ אויף די גראַז און דערזען די
ראַמאַשקע. זי האט זיך אָנגעבויגן און אַ קוש געטאָן די ראַמאַשקע
און געזאָגט:

„מיין פריינד! מיין קליין אומגליקלאַך בלימעלע! דו וועסט
אויך אזוי ווי איך פאַרוועלקט ווערן און שטארבן דא אין שטייג.“
עס איז געקומען דער אַוונט. אָבער קיינער האט זיך ניט
דערמאָנט צו ברענגען דער לערבע אַ טראָפּן וואַסער. זי האט צו-
גענייגט איר קאָפּ צו דעם בלימל, און איר קליין הערצל האט גע-
פלאַצט.

א קוש געגעבן מיט איר שנאבל, האט געזונגען פאר איר; און נאכ-
דעם האט זי זיך צוריק אויפגעהויבן און איז אוועקגעפלוויגן צום
בלויזן הימל צו.

באלד נאכדעם איז געקומען א מוידעלע און האט אפגעקניפן
די שיינע שטאלצע בלומען פון גארטן.

2.

עס איז געקומען דער אונט. די זון איז פארגאנגען. די רא-
מאשקע האט צונויפגעלייגט אירע בלומענבלעטעלאך און איז איי-
געשלאפן. א גאנצע נאכט האבן זיך איר גע'חלומ'ט די
ליכטיקע זון און דאס קלוינע פייגעלע.

ווען די ראמאשקע איז אויפגעשטאנען אין דער פרי, האט זי
דערהערט, ווי די לערע זינגט. אבער דאס מאל איז דאס ליד פונ'ם
פייגעלע געווען אזוי אומעטיק: קינדער האבן געפאנגען די לערע
און אריינגעזעצט זי אין א שטייג, וואס איז געהאנגען ביים אפענעם
פענסטער.

דער ראמאשקע האט זיך זייער געוואלט העלפן דער לערע.
אבער וואס האט זי געקאנט טאן? זי איז געווען צוגעבונדן צום
פלאץ. זי האט פארגעסן וועגן די גאלדענע זונענשטראלן און האט
נאר געטראכט וועגן דעם פייגעלע אין געפענגעניש.

מיט אמאל זיינען ארויס צוויי אינגלאך פון גארטן. איינער פון
זיי האט געהאלטן אין האנט א שארף מעסער. ער איז צוגעגאנגען
צו דער ראמאשקע.

„דאס איז א גוטער שטיק שארף פאר דער לערע. — האט
ער געזאגט: — לאמיר דאס אויסשניידן.“

און ער האט גענומען זיין מעסער און ארומגעשניטן ווי א
קוואדראט ארום דער ראמאשקע, אזוי אז די ראמאשקע איז געבליבן
אין גראז, מיט אירע ווארצלען אין דער ערד.

3.

די אינגלאך האבן גענומען דעם שטיק אויסגעשניטענעם
שארף, מיט דער ראמאשקע אויפ'ן גראז, און אריינגעלייגט צו דער
לערע אין שטייג.

„איך בין גליקלאך, — האָט זי געטראַכט, — ווײַל איך קאָן
זען די זון און הערן, ווי די לערעכע זינגט.“

אינ'ם בלומענגארטן האָבן געוואַקסן הויכע בלומען. זיי זינגען
געווען שמאַלץ און זינגען געשמאַנען אלע מיט אויסגעשטרעקטע
קעפּ, ווי זיי וואַלטן וועלן, אז יעדער אַײַנער זאָל אויף זיי קוקן און
באוואַנדערן זייער שײַנקייט.

„ווי שײַן זיי זינגען! — האָט די ראַמאַשקע געזאָגט. — איך
בין זיכער, אז די לערעכע וועט באלד קומען צופליען צו זיי און זינגען
פאַר זיי. איך בין אזוי צופרידן, וואָס איך וואַקס דערבײַ און קען זיי
זען!“

ווי די ראַמאַשקע קוקט אזוי און באַטראַכט די שײַנע בלומען
אין גארטן, קומט צופליען די לערעכע.

אַבער די לערעכע האָט זיך נישט אַראָפּגעלאָזט אויף די שמאַלצע
בלומען אין גארטן. זי האָט זיך אַראָפּגעלאָזט צו דער ראַמאַשקע
אויפ'ן גראַז.

דאָס האַרץ פונ'ם בלימל איז פול געוואָרן מיט פֿרײַד. זי איז
געווען צו גליקלאַך, זי זאָל קאָנען אַרויסרעדן אַ וואָרט. און די לערעכע
איז אַרומגעשפּרונגען און האָט געזונגען:

„וואָס פאַר אַ שײַן בלימל דאָס איז! עס האָט אַ גאָלדן האַרץ
און אַ זילבערן קלייד.“

די ראַמאַשקע איז געווען איבערגליקלאַך. די לערעכע האָט זי

ט י ג ע ר : האַסטו אויסגעפונען מיין מזל?
 מ ע נ ש : דער חכם האָט מיר געהויסן אַרויסנעמען דעם
 דאָרן פון דיין פוס.

(נעמט אַרויס דעם דאָרן און וויל גיין ווייטער).

ט י ג ע ר : אַ דאַנק דיר אַ גרויסן. עס איז מיר גאָר גע-
 וואָרן אַ ליכט אין די אויגן. לאָז מיך דערפאַר זיין דינער אַ פּריינד
 און היסן דיך פון די, וואָס וועלן דיר וועלן שלעכטס טאָן.

(זיין גייען ווייטער, קומען צום קעמל).

ק ע מ ל : האַסטו אויסגעפונען מיין מזל?
 מ ע נ ש : דער חכם האָט מיר געהויסן אַראָפּנעמען די
 זעק מיט גאָלד פון דיין רוקן.
 (ער נעמט אַראָפּ די זעק).

ק ע מ ל : אַ גרויסן דאַנק דיר. און איצט וואַרט צו. נעם זיך
 דיר די זעק מיט גאָלד. איך דאַרף זיין נישט, און דיר וועלן זיין גוט
 צוניין קומען. זע נאָר, פאַרוואָס האָבן מיר זיך פריער אויף דעם נישט
 געכאַפט?

מ ע נ ש : דאָס איז דערפאַר, וואָס מיר האָבן פריער גע-
 טראַכט יעדערער נאָר וועגן זיך אליין.

שערלאַק.

די ראַמאַשקע און די לערנע.

1.

ביים וועג איז געשטאַנען אַ הויז, און ביים הויז איז געווען אַ
 בלומענגאַרטן, אַרומגעצוימט מיט אַ שויןעם געפאַרבטן שטאַקעם.
 אויף יענער זייט צוים, אינ'ם גראָז, איז געוואַקסן אַ קליינע
 ראַמאַשקע. קליינער האָט זי פונ'ם גראָז נישט אַרויסגעזען, נאָר זי איז
 דאך געווען צופרידן און גליקלאַך.

מ ע נ ש : גוט, איך וועל זיך פרעגן.

(דער מענש קומט צום ח כ ס).

מ ע נ ש : גוט מאַרגן!

ח כ ס : גוט מאַרגן, גוט יאָר. וואָס ביסטו אַהער, איך בעט
דיך, געקומען?

מ ע נ ש : איך וויל פרעגן אויף מיין מזל. איך בין אַ
גרויסער אַרימאָן.

ח כ ס : מ ס ת מא האָסטו געלעבט נאָר פאַר זיך אַליין.
קלער וועגן דעם, ווי צו העלפן אַנדערע, וועסטו אַליין אויפהערן צו
זיין אַרים.

מ ע נ ש : אין וואָלד האָב איך באַגעגנט אַ קעמל, און ער
האַט מיך געבעטן פרעגן זיך ביי דיר אויך אויף זיין מזל. ער
טראַגט שוין זייער אַ לאַנגע צייט צוויי זעק מיט גאָלד אויף זיין
רוקן. ער קאָן זיך איבער זיי ניט לייגן, און ער איז זייער מיד.

ח כ ס : נעם אַראָפּ די זעק מיט גאָלד פון זיין רוקן. דעמאָלט
וועט אים ווערן ליכט, און דו וועסט האָבן דאָס גאָלד. פאַרוואָס
האַסטו דאָס פריער ניט געמאָן?

מ ע נ ש : איך האָב געטראַכט נאָר וועגן זיך אַליין. און
איצט נאָך אַ זאָך. איך האָב נאָכדעם נאָך באַגעגנט אין וואָלד אַ
טיגער, און ער האָט מיך אויך געבעטן פרעגן זיך ביי דיר אויף זיין
מזל. שוין אַ לענגערע צייט, ווי ער האָט פאַרשטאָכן זיין פוס.
פון דעמאָלט אָן האָט ער ניט קיין רו. עס טוט אים זייער שטאַרק
וויי.

ח כ ס : נעם אַרויס דעם דאָרן פון זיין פוס. איר וועט ביידע
דערפון געווינען. אָבער פאַרוואָס האָסטו פריער זיך אויף דעם ניט
געכאַפט?

מ ע נ ש : איך האָב געטראַכט נאָר וועגן זיך אַליין. איך
דאַנק דיר זייער. אַ גוטן טאָג!

(דער מענש גייט צוריק. ער באַגעגנט דעם טיגער).

אבער דאס וויינט ניט קיין קינד אינ'ס וואלד, —
 מען לאזט ניט אין וועלדער קיין קינדער.
 דאס וויינט נאך אין פינסטערן וואלד אין די נעכט
 דער אלטער, דער גולן דער בלינדער.
 זומערלעכ, זומערלעכ ביימערלאך גרין,
 ווינמערלעכ ביימערלאך ווייסע;
 א גלעקל אריין און א גלעקל ארויס,
 און דאס איז די גאנצענע מעשה.

מאני לייב.

דער מענש, וואס האט געטראכט נאך וועגן זיך אליין.

פערזאנען: מענש, קעמל, טיגער, חכם.

קעמל: זיך אזוי גוט, מענש, וואוהיין גייסטו?
 מענש: איך גיי צום חכם פרעגן אויף מיין מזל. איך
 בין זייער אריים.
 קעמל: פרעג זיך שוין פארוויס אויף מיין מזל אויך.
 איך טראג אים די צוויי זעק מיט גאלד אויף מיין רוקן שוין א לאנגע,
 לאנגע צייט. איך קאן זיך איבער זיי ניט לינגן, איך בין זייער מיד.
 זיך אזוי גוט, פרעג אויף מיין מזל אויך.
 מענש: גוט, איך וועל זיך פרעגן.

טיגער: זיך אזוי גוט, מענש, וואוהיין גייסטו?
 מענש: איך גיי צום חכם פרעגן אויף מיין מזל.
 טיגער: פרעג זיך שוין פארוויס אויף מיין מזל אויך.
 שוין א לענגערע צייט, ווי איך האב פארשטאכן מיין פוס. פון דע-
 מאלט אן האב איך ניט קיין רו. עס טוט מיר זייער וויי. זיך אזוי
 גוט, פרעג אויך אויף מיין מזל!

און אויף דער נאכט פון דעם אכטן מעת-לעת —
 דער ברודער איז נאך ניט געקומען —
 האט ער אזוי ביטער און שטארק זיך צעווייגט,
 ביז ער האט זיין ראיה באקומען.

איז ער זיין ברודער צו זוכן אוועק:
 און ווייט אין א הייל א פארדרייטן
 אן ציגנער, די ליפן צעקרימט און צעלאמט,
 האט ער אים געפונען א מויטן.

איז ווי ער האט אים געפונען אזוי
 אן ציגנער א מויטן דא ליגן,
 ברעכט פלוצלונג דער מויטער ארויס א געוויין:
 „מיין מאמע, מיין מאמע, איך בלאנדזשע אלליין...“
 און ווערט באלד אויף אייביק אנמשוויגן.

גרוי ווי דער אלטער איז פריער געווען,
 פון שרעק איז געווארן נאך גרויער;
 און איבער'ן מת האט ער זיבן מעת-לעת
 געוואכט אין געוויין און אין טרויער.

און אויף דער נאכט פון דעם אכטן מעת-לעת
 אין וואלד איז א שטורעם געווארן;
 האט ער אזוי ביטער און שטארק זיך צעווייגט,
 ביז ער האט זיין ראיה פארלארן.

זיצט זיך פון יעמאלט דער בלינדער און וויינט
 און קען ניט ארויס פון די היילן...
 און ס'ווארט, וואס פארן אין נעכט דורכ'ן וואלד,
 דערשראקענע נאכדעם דערציילן:

אז ווען מען פארט אין די נעכט דורכ'ן וואלד,
 א קינדערש געוויין קען מען הערן,
 א קינדערש געוויין — אז א שטיין וואלט צעגלין:
 „מיין מאמע, מיין מאמע, איך בלאנדזשע אלליין!...“
 און וויל גאר אנמשוויגן ניט ווערן.

פלוצלונג — זיי הערן א קינדערש געווייזן
 צעגייט זיך, פארגייט זיך אין שטורעם:
 „מיין מאמע, מיין מאמע, איך בלאנדזשע אליין!...“
 א קינדערש געווייזן, אז א פיל א שטיין
 געקענט וואלט צעגלין פון יסורים.

אבער די ביידע גולנים פאר פרייד —
 זיי האבן געמאכט און געשפרונגען;
 פאר זיי האט דאס קינדערש געווייזן ווי א בארג
 ציגלינערשע רענדלאך געקלונגען.

האט זיך דער יונגער פון קאפ ביז די פיס
 מיט העק און מיט מעסער באהאנגען
 און איז דורך די היילן צום וואלד נאכ'ן קינד
 מיט בליציקע אויגן געגאנגען.

גייט ער א שעה, און גייט אזוי צוויי,
 און וואס איז דא לאנג צו דערציילן?
 ער גייט שוין ארום אזוי זיבן מעת-לעת
 און קען נישט ארויס פון די היילן.

און אין די גאנצענע זיבן מעת-לעת
 וואו ער זאל זיך ווענדן און קערן,
 דאס קינדערש געווייזן טראגט זיך דא אום פאר אים,
 און וויל גאר אנטשוויגן נישט ווערן.

האט ער די גאנצענע זיבן מעת-לעת
 געריסן די היילן, די שטיינער;
 אז ער האט צעבראכן די מעסער און העק,
 געריסן האט ער מיט די ציינער.

וואס איז דערווייל מיט'ן בלינדן געשען? —
 ער איז דאך א שייף אן א רודער! —
 דער בלינדער האט גאנצענע זיבן מעת-לעת
 געוויינט נאך זיין אינגערן ברודער.

אײַנער פון זײַ איז אַ יונגער געווען,
דער צווייטער — אַן אלטער, אַ בלינדער;
דער אלטער פלעגט זיצן און היטן די הײַם,
דער יונגער פלעגט גיין כאַפּן קינדער.

ער פלעגט אוועק אין אַ פינסטערער נאכט,
אַ כאַפּ מאַן אַ קינד און אַנטלויפן
און ברענגען דאָס קינד צו דעם אלטן אַהײַם,
דערנאָך צו ציגלענער פאַרקויפן.

אײַנמאַל, עס טרעפט אין אַ פינסטערער נאכט,
אין וואַלד האָט אַ שמורעם געווייטערט:
פון שמורעם געקרקצט יעדער בוים האָט אין וואַלד,
די הײַלן אַזש האָבן געצימערט.

זײַנען די ברידער גזלנים ביים טיש
פאַר'ש'יכור'ט און פּרײַלאַך געזעסן;
זײַ האָבן געטרונקען דעם טײַערסטן וויין,
די בעסטע מאכלים געגעסן.

און לינד פון הונגער און פון קעלט.

איך שלאָף אַהינטער פלויט, און הימנדיק דאָס הויז,
טרעפט אַפּטמאַל, אַז דער רעגן נעצט מיך אויס...

און גיב איך ווען אַ ביל,

אַזוי זיך, אָן אַ ציל,

באַקום איך קלעפּ... נאָר ווי ביסטו צום גליק געקומען,

אַז דו, אין תּוֹך גענומען,

ביסט שוואַך און קליין; און איך, כאַטש איך בין פעסט געבויט,

דאָך רײַם איד זיך אומזיסט פון הויט

און פלאַג זיך אַפּ מיין גאַנצן לעבן פאַר אַ ביין?

אין וואָס באַשטײַט דיין דינסט? איך קאָן דאָס ניט פאַרשטײַן! —

— „מיין דינסט אין וואָס באַשטײַט? ס'איז שײַן!“ —

האַט אַפּגעענטפּערט אים זײַן פּרײַנט פאַרדריסלאַך. —

„איך גיין דאָך אום אויף הינטער-פּיסלאַך!“

ווי אַפּט געפינט מען גליק און רו און חן

דערפאַר, וואָס מ'קאָן אויף הינטער-פּיסלאַך גיין.

נחום יוד, פון קרילאָוו

די גזלנים.

זומערלעב, זומערלעב בײַמעלאַך גרין,

ווינטערלעב בײַמעלאַך ווינטע...

אַט, קינדערלאַך, זעצט זיך אַוועק אַרום מיר,

איך וועל אײַך דערציילן אַ מעשה.

אַז איר וועט שטילינקע זיצן אַזוי,

איז נעם איך די מעשה דערציילן:

עס האָבן צוויי ברידער גזלנים געלעבט

אין פינסטערן וואַלד אין די היילן.

צוויי הינט.

דער אלטער הונט בארבעט,
וואס האט געטרען געדינט דעם באלעכעם
און האט געהינעט שמענדיק לעבן מויער,
האט אויף א פענסטער פון א ריכטן מויער
דערווען אמאל זיין פריינט, א פודל-הונט א קליינעם,
מיט וועלכן ער האט אויפ'ן הויף געלעבט אינאיינעם.
בארבעט האט זיך מיט אים אזוי דערפרייט,
אז ער האט אנגעהויבן רייסן זיך און בילן,
און אומשפרינגען און דרייען מיט'ן עק פאר פרייד.
און פול מיט פריינטלאכע געפילן
האט ער אליין שוין ניט געוואוסט גאר וואס צו טאן:
— „ווי גייט עס דיר, מיין טייערער, פון דאמאלסט אן,
זינט ווען מען האט אין פאלאץ דיר גענומען?
געדענקסט, אונז איז ניט איין מאל אויסגעקומען
צוזאמען טאג און נאכט
צו ליגן אויפ'ן הויף פארשמאכט...
נו זאג, ווי לעבט זיך דיר דאס היינט?“
— „ניט צו פארזינדיקן“, — געענטפערט האט זיין פריינט, —
„דער באלעכעס האט מיך גאר ווי זיין לעבן האלד;
איך עס אויף זילבער און אויף גאלד;
און לעב אין גוטס און פארגעניגן.
אין אלע צימערן לויף איך מיר אום
און שפיל זיך אומעמוס.
און ווער איך מיד, קאן איך מיר ליגן
אויף אלע בעסטע טעפיכער און האבן רו...
און ווי לעבסטו?“
— „ווי איך?“ — האט אפגעענטפערט אים בארבעט,
אונטערלאזנדיק דעם וויידל און די נאז. —
„איך מאטער זיך ווי פריער אויף דער וועלט

מאכן שפאס פון מיר. ווארט, איך וועל דיר ווייזן, וואס עס הייסט
מאכן שפאס פון א קעניג.

„עס איז מיר קיינמאל ניט איינגעפאלן צו מאכן שפאס פון
דיר.“ — האט דער בעטלער געענטפערט. — „אבער איך פארלאנג
פון דיר, גרויסער הערשער, דו זאלסט מיר געבן אן ענטפער אויף
מינע דריי פראגן.“

„פרעג.“ — האט דער קעניג געזאגט.

„זאג מיר, גרויסער און מעכטיקער הערשער, ווער האט דא
אין דעם פאלאץ געוואוינט פריער פאר דיר?“

„מיין פאטער.“ — האט דער קעניג געענטפערט.

„און ווער האט דא געוואוינט פריער פאר דיין פאטער?“

„מיין זיידע.“

„און ווער וועט דא וואוינען נאך דיר?“

„מיין זון.“

„אויב אזוי“, — האט דער בעטלער געזאגט, — „האב איך

דאך רעכט געהאט, וואס איך האב דעם פאלאץ אויסגעקליבן פאר א
נאכטלעגער. ווייל איז דאס דען ניט אן איינפאר-הויז פאר געסט?
ניט אויף אייביק פארבלייבן דא די איינוואוינער פון דעם פאלאץ. די
גייען אוועק, און אנדערע קומען אויף זייער פלאץ. נו, זאג אלליין,
גרויסער הערשער, האב איך קיין רעכט ניט צו פארבלייבן איבער
א נאכט?“

דעם בעטלערס רייד זיינען גוט אריין דעם קעניג אין קאפ, און
ער האט אים געלאזט איבערנעכטיקן אין פאלאץ. און אויף מארגן,
אז דער בעטלער האט געוואלט אוועקגיין, האט אים דער קעניג מיט-
געגעבן שיינע מתנות.

תשרק.

ניט געלאזט מרײַכן. און די בײַדע האָבן זיך אזוי לאַנג געראַנגלט און געשריען, ביז די גאַנצע דינערשאַפט און די וועכטער פון פּאַלאַץ זײַנען אָנגעלאָפּן. און דער קעניג, וואָס האָט זיך גראָד דעמאָלט צו-ריקגעקערט און האָט דערהערט דעם גרויסן רעש, איז אויך אַרײַנגעקומען אין דעם צימער, זען וואָס דאָ טוט זיך.
 „וואָס טוט זיך דאָ?“ — האָט דער קעניג געפרעגט אַרײַנקומענדיק.

„אָט דער בעטלער“ — האָט דער דינער געענטפערט — „איז אַרײַנגעקומען אין דעם קעניגס פּאַלאַץ, האָט זיך אַרײַנגעלײַגט אין בעט און וויל ניט אַרויסגיין“.

דער קעניג איז שטאַרק בײַז געוואָרן אויף דעם בעטלער און האָט אויף אים אָנגעשריען: „זאָג מיר, צו וואָס און צו ווען ביסטו אַהער געקומען?“

„איך בין אַהער אַרײַן זיך אָפּצורוען פון מײַן וועג, ווײַל איך בין געווען זײַער מיד און זײַער שלעפּעריק.“ — האָט דער בעטלער געענטפערט.

„ווייַסטו דען ניט, אז דאָס איז ניט קײַן גאַסטהױז?“ — האָט דער קעניג געזאָגט. — „ניט אַנדערש, אז דו ביסט אַהער געקומען

געווען אויף יאגה, און זינע דינער האבן זיך דערווייל אפגערוט און
ניט שטארק אכטונג געגעבן אויפ'ן פאלאץ.

אין דעם צימער, וואוהין דער בעטלער איז אריין, איז געווען א
בעטל. דער בעטלער האט געעפנט זיין זאק און האט פון דארט
ארויסגענומען א שטיק טרוקן ברויט. ער האט זיך אנגעגעסן, און
נאכדעם האט ער זיך אריינגעלייגט אין בעטל און איז באלד איינגע-
שלאפן. אין זיין גאנצן לעבן איז ער נאך אויף אזא ווייז בעטל ניט
געשלאפן. ביז איצט פלעגט ער שלאפן אפאל אין א שטאל און
אפאל גאר אויפ'ן פרייען פעלד.

ער האט גאר ניט געוואוסט, אז ער שלאפט אין א קעניגלאכן
פאלאץ. ער האט געמיינט, אז דאס הויז געהערט גלאט אזוי צו א
רייכן מאן. לאנג שלאפן האט ער ניט געקענט; ווייל קוים האט ער
אפגעשלאפן א האלבע שעה, האט ער דערפילט א שטארקן קלאפ
אין זינט. דאס האט אים געשלאגן איינער פון דעם קעניגס דינער,
וואס איז גראד אריינגעקומען און האט דעם בעטלער געפונען דארט
שלאפנדיק.

„דו געמיינער בעטלער, דו!“ — האט דער דינער אויסגע-
רופן. — „ווי אזוי האסטו זיך געוואגט מיט דינע שמוציקע פיס
אריינצוטערעטן אין דעם פאלאץ פון אונזער ליכטיקן הערשער? שוין
ארויס פון דאנען, דו אויסוואורף! גי ארויס, איידער איך וועל געבן
צו וויסן דעם קעניג. ווען ניט, וועט ער תיכף דיר הענגען.“

דער בעטלער האט אויסגערעכען זינע פארשלאפענע אויגן,
אבער ער האט זיך ניט גערירט פון ארט. דער דינער האט ווייטער
גענומען שרייען, אבער דער בעטלער האט זיך פאר אים ניט גע-
שראקן. „איך וועל פון דאנען ניט ארויסגיין“, — האט ער גע-
זאגט, — „וואו איך וועל זיך ניט גוט אויסרווען פון מיין וועג. לאז
מיך שלאפן.“

און דער בעטלער האט זיך ווידער אויסגעצויגן אין דעם ווייכן
בעט.

דער דינער האט דעם בעטלער אראפגעשלעפט פון בעט און
געוואלט אים ארויסטרייבן מיט גוואלד, אבער דער בעטלער האט זיך

איז דיין שונא הונגעריק, גיב אים עסן ברויט; איז ער
 דארשטיק, גיב אים טרינקען וואסער. (משלי).
 פרוי זיך ניט, ווען דיין פינט שטארבט. מיר אלע וועלן אַמאָל
 שטארבן. (בן סירא).
 ווען דיין פֿרײַנד רופט דיר העלפן אים אויסלאָדן און דיין
 פֿינט — אַנלאָדן, גיין פֿריער צום פֿינט. (תלמוד).
 זאָלסט ניט פֿינט האָבן דיין ברודער א פֿי ל ו אין האַרצן!
 (חומש).

דער בעטלער און דער קעניג.

א בעטלער איז אַרומגעגאַנגען פון שטאָט צו שטאָט מיט זײַן
 זאַק אויפֿ'ן פֿלײַצע. וואו ער האָט גענעכטיקט, האָט ער ניט געטאָגט.
 און אזוי לאַנג האָט ער אַרומגעוואַנדערט, ביז ער איז אַנגעקומען געקו-
 מען אין אַ גרויסער שטאָט פון אַ ווײַטן לאַנד. און די שטאָט איז
 געווען זײַער אַ רײַכע און אַ פֿרײַלאַכע. אומעטום האָט דער בעטלער
 געזען שײַנע, גרויסע פּאַלאַצן פון מירמלשטיין און מיט גאָלדענע
 קופּאָלן.

„אי, ווי גוט וואָלט געווען צו נעכטיקן אין אַײַנעם פון אַס די
 פּאַלאַצן!“ — האָט דער בעטלער צו זיך געזאָגט.

ער האָט גענומען גיין פאַרבײַ פאַרשידענע פּאַלאַצן, און ווען
 ער האָט געזען אַײַנעם, וואָס איז געווען שענער און גרעסער פון אַלע,
 האָט ער זיך אַהין שטילערהײַט אַרײַנגערוקט און איז אַרײַן אינוויי-
 ניק אין פּאַלאַץ.

דאָס איז געווען דער פּאַלאַץ פון דעם קעניג. אַ גרויסער, אַ
 מעכטיקער קעניג איז דאָס געווען. זײַן נאָמען איז געווען באַקאַנט
 אומעטום, און קעניגן פון אַנדערע לענדער האָבן פאַר אים מוֹר אַ
 געהאַט.

דער בעטלער איז אַרײַן אין אַ צימער. קײַנער האָט ניט גע-
 זען, ווי ער איז אַרײַנגעקומען. דער קעניג איז גראָד אין יענער צײַט

און ער האט אראפגעריסן אן עפל, צעבראכן אים אויף דער האלב, געגעבן א העלפט דעם שפאניער און געזאגט:
— נא, עס, זיי מײן גאסט.

דער באלעכאס פון גארטן איז געווען א מורין. און בײַ די מורינעס איז געווען א מנהג, אז דער וואס האט מיט זיי פון איין זאך געגעסן, האט זיך גערעכנט פאר זייערן א גאסט, און זיי זינען מחויב געווען צו פארשטיין אים פון אלע אומגליקן און באגליי זיך מיט אים, ווי מיט אן אייגענעם.

דער באלעכאס האט אריינגעפירט דעם שפאניער צו זיך אין הויז, געגעבן אים עסן און געלייגט אים שלאפן. ביינאכט קומט מען צו דעם מורין און מען דערציילט אים, אז מען האט געטויט זיין זון, נאר דעם רוזח האט מען ניט געפונען. דעמאלט האט זיך דער מורין אנגעשטויסן, וואס פאר א גאסט ער האט צו זיך אריינגענומען. און אז די מענשן זינען אוועק, האט ער אנגעזאמלט זיין בעסט פערד, אויפגעוועקט דעם גאסט און צו אים געזאגט:

— הער צו! איך האב געהאט איין איינציקן זון; ער איז מיר מייערער געווען פון אלץ אויף דער וועלט, און דו האסט אים דער-הרג'עט. שמוי אויף! איך האב פון דינעטוועגן א פערד אנגע-זאמלט. פאר גלייך אוועק! איך וועל מײן ווארט האלטן און וועל דיך ניט אנרירן. נאר אויב ווער פון מינע קרובים וועט דיך דערזען, ביסטו פארפאלן: זיי וועלן עס דיר ניט שענקען.

דער מורין האט צוגעפירט זיין גאסט צום טויער, גענומען אים עפענען, און די הענט צימערן בײַ אים. ער האט אויפגעעפנט דעם טויער און געזאגט צום שפאניער:

— גיי געשווינט! דאנק און לויב גאט, וואס ער האט מיר געגעבן כוח מײן הארץ איינצוהאלטן.

5. טאלסטאי.

נקמה נעמען.

זאלסט ניט נקמה נעמען און ניט היטן קיין פיינמשאפט צו דינע פאלקסברידער!
(חומש).

משעפען זיך די מינו אין קעניגס קלויזער איין,
 קריכן אים אין האלז אריין...
 גראַבט דער קעניג. אין דער ערד דעם פניס איין
 און פארגייט אזוי אין פנין...

אויף דער ערד, אין פאלאץ, הענט און פיס צעשפרייט,
 ליגט דער שלעכטער קעניג, טויט...
 פון דעם קעניגס שפייכלערס גויען קינד-און-קוין
 און זיי טראגן זעק מיט ברויט...

5. מילער.

דער מורין און זיין פינד.

אין שפאניען האבן אמאל געוואוינט צוויי פעלקער — שפאניער
 און מורינעס. די שפאניער זינגען געווען קריסטן און די מורינעס —
 מאכמעדאנער. האבן זיי זיך אָפּט געקריגט צווישן זיך און געווען
 איינע די אנדערע די גרעסטע שוין איס.
 טרעפט זיך אמאל, אז א מורין האָט זיך צעקריגט מיט א שפא-
 ניער. צווישן זיי האָט אויסגעבראָכן א געשלעג. דער שפאניער
 האָט א שטאָך געטאָן דעם מורין מיט א מעסער. דער מורין איז גע-
 פאלן א טויטער, און דער שפאניער איז אנטלאָפן.
 אָפּגעלאָפן א שטיק וועג, הערט דער שפאניער — מען יאָגט
 זיך נאָך אים; קוקט ער אויס אָן אַרמ, וואו צו באַהאַלטן זיך. דערזעט
 ער פאַר זיך א גאַרמ, אַרומגעצוימט מיט א פאַרקן. שפּרינגט ער
 אַריבער דעם פאַרקן און טרעפט דאָרט דעם באַלעכאָס פון גאַרמ.
 דערציילט ער אים די גאַנצע מעשה און בעט אים, ער זאָל אים
 ניט אַרויסגעבן. דעם באַלעכאָס האָט די מעשה ניט שטאַרק
 געוואונדערט: אין יענע צייטן פלעגן אזעלכע בלוטיקע צוזאַמענ-
 שטויסן טרעפן אָפּט.
 — גוט, — זאָגט דער באַלעכאָס, — איך וועל דיך ניט אַרויס-
 געבן.

— העי, איר וועכטער, זאגט, וואס ווילן,
וואס פארלאנגען דארט די מיין?
בלאסע ענטפערן די וועכטער:
— „ברויט און שפיין“...

לאכט דער קעניג ווילד און שיכור:
— זיי פארלאנגען ברויט און שפיין?
ווארפט אראפ פון טיש די ברעקלאך
צו די מיין!...

ה.

ווי דער קעניג רעדט דאס לעצטע ווארט ארויס,
טוט א פלי פארביי א מויז...
רייכט אזוי דער קעניג זיך די אויגן אויס,
פליט פארביי א צווייטע מויז...

זוכט דער קעניג זיינע גינסט ארום אין שרעק,
זיינען זיינע געסט אוועק...
און דא שמעלט א מויז זיך אויף זיין האנט אוועק,
כאפט ער צו די האנט אין שרעק...

ווי דער קעניג טוט אזוי די האנט א כאפ,
שפרינגט די מויז אים אויף דעם קאפ...
כאפט דער קעניג ווי מ'ש'ג'ע זיך ביים קאפ,
שפרינגט זי אים אין שוים אראפ...

ו.

איבער זאלן יאגט דער קעניג, ווי קאלך ווייס.
יאגן זיך נאך אים די מיין,
און עס צייגן פישטשענדיק די מיין
צינדלאך קליינע, שארף און ווייס...

געבראמענע מויבן צו עסן געהאט,
געשלאפן אין גאלדענע בעטן...

פיל שפּיכלערס מיט תבואה האט דער קעניג געהאט.
און האבן ביים קעניג די פערד אין די שטאלן
אי האבער, אי היי דאן געגעסן צו זאט,
אין לאנד זינען קינדער אויף יעטוועדן טראט
פון הונגער אין גאסן געפאלן...

ג.

פון די הייזער טרייבט דער הונגער,
דורך די גאסן פירט די נויט,
פירט דאס פאלק צום קעניגס פאלאץ —
בעטן ברויט...

ווי א ווינט, א שמיל געמורמל;
רונד ארום דעם פאלאצס ווענט
שמוס און בעטנד אויסגעשמרעקטע
דארע הענט...

אויף די פני מ'ער דער הונגער,
פון די אויגן בליקט דער מויט...
רופט דאס פאלק אויס צו דעם קעניג:
— „גיב אונז ברויט!“...

ד.

הוליען געסט ביים קעניגס טישן,
און דער קעניג שיכור איז.
פלוצים טוט פון ארט דער קעניג
זיך א ריס:

דער שלעכטער קעניג.

א.

אמאל האט א קעניג געלעבט אין א לאנד,
א קעניג א בייזער, א שלעכטער...
און האט נישט קיין קינדער געשאנקען אים גאט,
דערפאר האט דער קעניג דער שלעכטער געהאט
צען טויזנט באוואפנטע וועכטער...

און שלעכט איז דער קעניג געווען צו זיין פאלק:
גערויבט און געריסן אי ציגן, אי שטייגער.
מיט שווייז האט זיך יעדער באארבעט זיין פעלד;
און איז נאך געקומען דער ווינטער, די קעלט,
איז ליידיק געוועזן דער שטייגער...

דאך שמיל האט דאס פאלק זיך געטראגן דעם יאר,
דעם קעניג געווען אונטערטעניק...
און האט אין גרויס נויט זיך געלעבט דאן דאס פאלק,
דערפאר האט כסדר אן חשבון, אן מאַלק
געהוילעט, גע'שיכור'ט דער קעניג...

ב.

אמאל האט געטראפן א הונגער אין לאנד:
א הוישעריק האט דאן די פעלדער באפאלן...
און וויסט האט דער הוישעריק געלאזן די ערד;
און האט נאך פארמאגט ווער א קו צי א פערד,
איז אלץ, אלץ פון הונגער געפאלן...

דער קעניג, ער האט דאך פאלאצן געהאט,
און טייערע פערד און קארעמן...
פיל טייערע בלומען אויף יעטוועדן טראט,

און ער האט זיך געלאזט לויפן.

די זון איז דערוויל שוין ארונטער. פון ווייטן האט מיראם שוין דערזען די תליה, וואס איז אויפגעשמעלט געווארן אויפ'ן שטאט-פלאץ, און דעם עולם, וואס האט גערודערט ארום. ער האט אויך דערזען, ווי מען פירט זיין פריינד און ווי מען הויכט אים מיט א שמריק אויף דער תליה.

מיראס האט זיך געמאכט א וועג צווישן עולם און אנגע-הויבן שרייען:

— האלט! הענגט ניט! אט בין איך דא!

דער עולם האט א צימער געטאן. און אין א וויילע ארום זינען די פריינד אייגער דעם צווייטן געפאלן אויפ'ן האלז און גע-וויינט פאר פריינד.

דאס גאנצע פאלק האט צוזאמען מיט זיי געוויינט.

און דאס הארץ פונ'ם קעניג איז אויך ווייך געווארן. ער האט

געהייסן ברענגען פאר זיך ביידע פריינד און געזאגט:

— איר וועט ביידע בלייבן לעבן. איצט זע איך, אז ס'איז דא

פריינדשאפט און אז ס'איז דא ערלאכקייט. איך בין זיכער, מיראס,

אז דו ביסט אומשולדיק. און איר ביידע לאזט מיר אויך ווערן אייגער

פריינד און געניסן פון אייגער פריינדשאפט און געמיינקייט.

נאך פ. שילער.

זאג מיר, ווער זינען דינע פריינד, וועל איך דיר זאגן, ווער דו

ביסט. (שפריכווארט).

עס איז גאר ניט אפצושטעלן אן אמת'ן פריינד; זיין ווערט

קאן מען מיט זילבער ניט אפוועגן. (בו סירא).

בעסער איין אלטער פריינד פון צוויי נייע. (משלי).

זאלסט ניט פארבלייבן אן אלטן פריינד אויף א נייעם, ווייל דער

נייער קאן זיך מיט אים ניט פארגלייבן. (בו סירא).

און מיראָס איז אַוועק זיין וועג. ער איז געגאַנגען געשווינט. די זון האָט אים געברענט מיט שרעקלאַכער היץ; די לופט איז געווען שטיקנד; עס איז אין ערגעץ ניט געווען קיין שאַטן, און מיראָס איז געבליבן אַן כוחות. ער איז געפאלן און זיך אויסגעצויגן אויף דער ערד.

פלוצלונג האָט ער דערהערט, ווי אַ וואַסער פלייצט ניט ווייט פון אים. ער איז קוים דערקראַכן צום נאָענטן בערגל און האָט דאָרט געפונען אַ זילבער-קלאָרן קוואַל, וואָס האָט געשלאָגן פון דער ערד. ער האָט זיך אָנגעטרונקען, אָפּגעפרישט די כוחות און געשווינט אַוועק ווייטער.

פון די ביימער האָבן זיך אָנגעהויבן צו לייגן אויף די לאַנקעס אַלץ לענגערע שאַטנס.

צוויי אומבאַקאַנטע מענשן זיינען געגאַנגען איבער'ן וועג. מיראָס האָט זיי אָנגעיאָגט. פלוצלונג דערהערט ער, ווי איינער פון זיי זאָגט צום אנדערן:

— איצט מוז מען אים שוין אוודאי הענגען.

פון שרעק, אַז זיין פריינד קאָן אומקומען, זיינען אַזוי ווי פליג-לען אויסגעוואַקסן אויף מיראָסעס פיס...

און אַט איז ער שוין אין שטאַט. די שפיצן פון די שטאַמישע טורעמס זיינען שוין געווען באַגולט מיט די שטראַלן פון דער פאַר-גייענדיקער זון. אַנטקעגן מיראָסן איז אַרויס דער פאַרוואַלטער פון זיין פריינדס הויז.

— צוריק! — האָט ער געשריען צו מיראָסן, לויפנדיק אים אַנטקעגן. — דו האָסט שוין סײַ ווי פאַרשפּעטיקט. אַנטלויף! טראַכט נאָר וועגן דיין אייגענער רעטונג. ער האָט געהאַפט פון שעה אויף שעה, האָט אַלץ געוואַרט און ניט געגלויבט, אַז דו וועסט פאַר-שפּעטיקן. מען האָט פון אים געלאַכט; מען האָט פאַרוויכערט, אַז דו ביסט אַ ליגנער, אַ פאַלשער, אַ פאַררעטער. אַבער קליינער האָט ניט געקאַנט צעשמערן זיין האַפּענונג.

— אַ, אויב ס'איז שפּעט, — האָט מיראָס געזאָגט, — אויב מיין קומען קאָן אים שוין ניט ראַטעווען, וויל איך לפחות מיט אים איינינעם שטארבן!

מיראָס איז גלייך אוועקגעגאנגען אין זײַן געבורטשטאָט. זײַנע עלטערן האָבן זיך זײַער דערפֿרײט מיט אים. ער האָט פֿאַרבראַכט מיט זײַ צוויי טעג און אויפֿ'ן דריטן טאָג האָט ער זיך אָפּגעזעגנט מיט זײַ און געזאָגט, אז ער וועט זײַ שוין איצט מ ס ת מ א לאַנג ניט זען. די מומער האָט געווײַנט, ווען זי האָט זיך געזעגנט מיט אים, און דער פֿאַטער האָט אים אַרויסבאַגלייט פֿון שטאָט.

און מיראָס האָט זיך אײַלנדיק געלאָזט צוריק אין וועג אַרײַן, כּדי ער זאָל ניט פֿאַרשפּעטיקן צו דער באַשטימטער צײַט.

פֿלוצלונג האָט זיך אויפֿגעהויבן אַ גרויסער שטורעם. עס האָט אָנגעהויבן דונערן און בליצן. ס'האָט אַ שמיץ געטאָן אַ רעגן. פֿון די בערג האָבן זיך אַ לאָז געטאָן שטראָמען וואַסער; דער טײַך, וואָס האָט געפֿלייצט איבער'ן וועג, איז פֿול געוואָרן און האָט זיך פֿאַנאַג-דערגעגאַסן. דאָס וואַסער האָט זיך געהויבן אַלץ העכער און האָט אַראָפּגעטראָגן די בריק.

מיראָס איז צוגעקומען צום ברעג — ערשט דער טײַך האָט זיך אויפֿגעהויבן. ער האָט זיך געוואָרפֿן אַהער, אַהין, געזוכט אַן אָרט, וואו מען קאָן אַריבערגיין דעם טײַך, גערופן צו הילף; נאָר אַלץ איז געווען אומזיסט. און קײַן שיפֿל האָט זיך אויך ערגעץ ניט געזען. און דער טײַך האָט גערוישט און געשטורעמט אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער.

אין גרויס פֿאַרצווייפֿלונג האָט זיך מיראָס אַרײַנגעוואָרפֿן אין וואַסער און אָנגעהויבן שווימען, מיט אַלע כּוּחֵת ראַנגלענדיק זיך מיט'ן שטורעמדיקן טײַך. און אים איז געלונגען צו דערגרייכן דעם צווייטן ברעג.

ער האָט אַ ווײַלע אָפּגערוט און איז אוועקגעגאנגען ווײַטער. ווען ער איז אָפּגעגאנגען עטלעכע טריט, זײַנען אים אַנטקעגן אָנגעקומען גזלנים און אים געוואַלט מײַטן.

— וואָס פֿאַרלאַנגט איר פֿון מיר? — האָט מיראָס אויסגערשריען. — איך האָב גאַרנישט. מער ווי דאָס לעבן האָב איך נישט; דאַרף איך עס, כּדי צו ראַטעווען מײַן פֿרײַנד פֿון טויט. האָט רחמנות אויף מײַן חבֿר!

האָבן זיך די גזלנים פֿאַרשעמט און זײַנען אָפּגעטראָטן.

דער משכון.

אין א שטאט האבן געוואוינט צוויי גוטע פריינד — מיראם און קלעאן. זיי האבן זיך צוזאמען אויפגעהאדעוועט, צוזאמען געלערנט און שפעטער צוזאמען ארויסגעפארן איבער דער וועלט. איצט האבן זיי זיך ביידע באזעצט אין איין און דערוועלכער שטאט.

מיראם האט געהאט א פיינט, וועלכער איז אויף אים געווען אין כעס. גייט דער פיינט און פאר'מס'ר'ט אים פאר דעם קעניג פון שטאט. האט דער קעניג פאר'מ'שפ'ט מיראסן צום טויט דורך אויפהענגען.

זאגט מיראס צום קעניג:

— איך בין אומשולדיק, נאר דו גלויבסט מיר ניט; בין איך גרייט צו שטארבן. איין זאך נאר וויל איך ביי דיר בעטן: לאז מיך אפ אויף דריי טעג, איך זאל קאנען גיין אין מיין געבורטשטאט און זעגענען זיך מיט מינע עלטערן.

— און ווער קאן מיר ער ביי זיין, אז דו וועסט האלטן ווארט?
— האט דער קעניג מיט א געלעכטער געפרעגט.

— איך וועל בעטן מיין פריינד קלעאן, וועט ער פאר מיר א משכון זיין. — האט מיראס געענטפערט.

דער הערשער האט א טראכט געמאן און געזאגט מיט א כיס-רען שמייכלע:

— רעכט, איך לאז דיר אפ אויף דריי טעג. נאר אויב דו וועסט צו דער צייט ניט קומען צוריק אהער, וועל איך דיין פריינד מיינן אנשמאט דיר.

איז מיראס אוועק צו זיין פריינד און האט געזאגט:

— מען האט מיך פאר'מ'שפ'ט צום טויט. איך וויל אבער גיין אין מיין געבורטשטאט נאך אמאל זען זיך מיט מינע עלטערן. בעט איך דיר, דו זאלסט זיך לאזן נעמען אין טורמע פאר אן ערב, אז איך וועל זיך צו דער צייט צוריקקערן.

— מיט פארגעניגן. — האט קלעאן איינגעשטימט. ער האט ארומגענומען מיראסן, געזעגנט זיך מיט אים און געלאזט זיך פאר-שמידן אין קייטן און פארזעצן אין טורמע.

גארענע, איינער פון די קינדער פון קלאס, האט דערפילט א
 ר ח מ נ ו ת צו דעם אומגליקלאכן קראסין און האט זיך גלייך א הויב
 געטאן פון ארט און אנטשלאסן געזאגט:
 — איך!

מיר האבן זיך אלע פארוואונדערט.
 דער לערער האט א קוק געטאן אויף אים, דערנאך אויף די
 פארוואונדערטע קינדער און רואיק געזאגט:
 — ניין, ניט דו.

אין עטלעכע ר ג ע'ס ארום האט ער צוגעגעבן:
 — איך וועל דעם שולדיקן ניט באשטראפן. זאל ער אויפ-
 שטיין.

קראסי האט זיך אויפגעשטעלט און מיט געוויינ געזאגט:
 — מ'האט זיך מיט מיר גערויזט, מ'האט מיך באלוידיקט;
 כ'האב מײן קאפ פארלארן און געכאפט...
 — זעץ זיך. זאלן זיך אויפשטעלן יענע, וואס האבן זיך מיט
 אים גערויזט.

פיר קינדער זיינען אויפגעשטאנען מיט אראפגעלאזטע קעפ.
 — איר האט באלוידיקט א ח ב ר, — האט דער לערער גע-
 זאגט, — א ח ב ר, וואס האט אייך קיין שלעכטס ניט געטאן. איר
 האט געשפאט פון זיין אומגליק, ח ו ז ק געמאכט פון א שוואכן,
 וואס קאן זיך ניט פארטיידיקן. איר זינט באגאנגען דעם שענדלעכסטן
 פארברעכן, מיט וועלכן ס'קאן זיך פאר'מ י א ו ס'ן א מענש.
 דער לערער איז אוועק צווישן די בענקלאך, צוגעגאנגען צו
 גארענע, וואס איז געשטאנען דעם קאפ אראפגעלאזן, האט אים א-
 גענומען פאר דער מארדע, אויפגעהויבן זיין קאפ, טיף אריינגעקוקט
 אים אין די אויגן און געזאגט:

— דו האסט א טייער, מענשלאך הארץ!
 גארענע האט אויסגענוצט די געלעגנהייט און עפעס א מורמל
 געטאן דעם לערער. איך האב פארהערט, וואס ער האט געזאגט.
 דער לערער האט זיך גלייך א קער געטאן צו די שולדיקע און קורץ
 אפגעשניטן:

— מ ו ח ל, אלעמען מ ו ח ל. ע ד'אמיטשים.

אן איידעלע טאט.

דער לערער איז נאך ניט געקומען. א דריי-פיר אינגלאך האָבן זיך גענומען ח ו ז ק מאַכן פון דעם אַרימן קראַסי (א אינגל מיט רויטע האָר און אַ האַנט אויף אַ בענדל), וואָס זײַן פאַטער איז אין אַמער-ריקע און זײַן מוטער פאַרקויפט גרינס אין גאַס. זײַ האָבן אים געפיקעט מיט די ווירעס, געוואָרפן אויף אים שאַלאַכץ פון קאַשטאַנעס, גערופן אים מ י א ו ס'ניק און קאַליקע, איבערגעקרימט אים און נאָכגעמאַכט, ווי ער גייט מיט דער האַנט אויפ'ן בענדל.

קראַסי איז שמיל געזעסן אויף זײַן אַרמ. בלײַך ווי קאַלף, האָט ער זיך צוגעהערט צו זײַערע באַלײַדיקונגען, געקוקט דאָס אויף אײַנעם, דאָס אויף דעם אַנדערן, האָפּנדיק, אַז ס ו ף - כ ל - ס ו ף וועלן זײַ אים דאָך לאָזן צורו. יענע אַבער האָבן זיך שטאַרק צעהיצט און האָבן פון אים אַליץ מער און מער ח ו ז ק געמאַכט. קראַסי האָט זיך שוין מער ניט געקאָנט אײַנהאַלטן. ער האָט אויפגעצייטערט פון אויפּרעגונג און איז רויט געוואָרן פון כ ע ס. דאָ האָט פראַנטי, אַ אינגל מיט אַ ח ו צ פּ ה'דיקן פּנימ, פּלוצלונג אַ שפּרונג אַרויף געמאַן אויפ'ן בענקל, אָנגעשטעלט די הענט, ווי ער וואָלט געטראָגן קערב מיט גרינס, און האָט גענומען איבערקרימען קראַסיס מוטער, ווי זי רופט אויס איר ס ח ו ר ה. אַ סך פון די קינדער האָבן אויס-געשאָסן אין אַ געלעכטער.

קראַסי איז אָנגעצונדן געוואָרן. ער האָט אַ כאַפּ געמאַן אַ מינטער מיט מינט און אַ שלײַדער געמאַן פראַנטי אין קאַפּ אַרײַן. פראַנטי האָט זיך אויסגעדרייט און דער מינטער האָט געטראָפן דעם לערער, וואָס איז גראַד אין דער מינוט אַרײַן אין קלאַס. ח ב ר ה האָט זיך שנעל אַוועקגעזעצט און דערשראָקן געשוויגן. דער לערער איז בלאַס געוואָרן פון צאַרן. ער איז צוגעגאַנגען צום טיש און ניט מיט זײַן ק ו ל אַ פּרעג געמאַן:

— ווער האָט דאָס געמאַן?

קיין ענטפער.

— ווער האָט דאָס געמאַן? — האָט ער אויסגעשריען.

— „אויב אזוי, מיינסטו דאך צו זאגן, בין איך דיין דינער?“ —
 האט דער קעניג בייז אויסגערופן. — „דו מוזסט עס מיר באווייזן! דו
 מוזסט מיר צוויינגען צו מאן דינעס א באפעל, איידער די זון גייט
 אונטער. געלינגט דאס דיר, וועל איך דיר געבן הונדערט קי. אבער
 אויב דאס געלינגט דיר ניט, וועל איך דיר לאזן מיינט, כדי דיר צו
 ווייזן, אז איך בין דיין הער.“

„זייער גוט.“ — האט בוכאבאר געזאגט מיט א רואיקער
 שטימע. ער האט זיך גאר ניט געשראקן. בוכאבאר איז געווען
 זייער אן אלטער מאן, און ער פלעגט מוזן גיין אנגעשפארט אויף א
 שמעקן. און גראד דעמאלט, ווי ער האט גאר גענומען זיין שמעקן
 אין האנט אוועקצוגיין, איז אנגעקומען א בעטלער און האט זיך
 אוועקגעשמעלט ביי דער טיר פון זיין, בוכאבארס, הויז.
 „ערלויב מיר“, — האט בוכאבאר געזאגט צום קעניג, —
 „איך מוז צוהיין צו מיין הויז געבן דעם ארימאן עפעס עסן.“

בוכאבאר האט, גייענדיק פארביי דעם קעניג, זיך פארטשע-
 פעט מיט זיין שמעקן אן דעם קעניגס קלייד; און דער שמעקן איז
 אים ארויסגעפאלן פון דער האנט און איז געבליבן ליגן ביים קעניגס
 פיס.

„זיי אזוי גוט“, — האט ער געזאגט צום קעניג, — „הייב
 שנעל אויף מיין שמעקן, אז ניט פאל איך!“
 דער קעניג האט דעם שמעקן אויפגעהויבן, ניט דענקענדיק פון
 קיין זאך. אבער בוכאבאר האט זיך צעלאכט און געזאגט:

„זעסטו, קעניג! אלע גוטע מענשן דינען איינער דעם אנדערן.
 דו באדינסט מיר און איך באדין דעם בעטלער. איך האב געוואונען
 די הונדערט קי, אבער איך דארף ניט האבן דינע קי. גיב זיי בעסער
 אט דעם ארימאן.“

דער קעניג האט געהאלטן ווארט און האט די הונדערט קי אפ-
 געגעבן צו דעם ארימאן. און זייט דאן איז דער קעניג געווארן א גאנץ
 אנדער מענש, און בוכאבאר איז געווארן זיין ראטגעבער אין אלצדינג.
 תשרק.

פויגל איז אויסגעגאנגען מיט אלע כ ו ח ו ת, ער האט געאפערט זיין לעבן!

ס'אר'א גרויזאמע באשעפעניש דער הונט האט געמוזט אויס-
קוקן אין זיינע אויגן! פונדעסטוועגן האט ער ניט געקאנט איינזיצן
אויף דעם הויכן, זיכערן צווייג. א קראפט, וואס איז שטארקער פון
זיין ווילן, האט אים אראפגעווארפן פון דארטן...

מיין טרעזאר האט זיך אפגעשטעלט, גערוקט זיך צוריק;
ס'ווייזט אויס, ער האט באקומען אפשיין פאר דער גרויסער קראפט.
איך האב א רוף געטאן דעם פארשעמטן הונט און בין אוועק
פון דארטן מיט א געפיל פון טיפער אכטונג.

יא, איך האב געפילט א טיפע אכטונג צו דעם קליינעם העל-
דישן פויגלע, צו דער גרויסער טאט פון זיין ליבע.
די ליבע, האב איך געטראכט, איז שטארקער ווי דער טויט,
שטארקער ווי די שרעק פאר'ן טויט. נאר אויף איר, אויף דער
ליבע, האלט זיך דאס לעבן.

מ. אַלגיוז, פון טורגעניעוו.

זאָלסט ליב האָבן דעם צווייטן ווי זיך אלליין.

(חומש).

דער שטאַלצער שוואַרצער קעניג.

אין אפריקע איז אמאל געווען א שוואַרצער קעניג, איז ער גע-
ווען זייער שטאַלץ און שטאַרק. זיינע אונטערטאנען האבן זייער
מורא געהאט פאר אים, און האבן געציטערט פאר זיין ווארט. וואס
ער האט געזאגט, האבן זיי גלייך געטאן.

איינמאל, ווען דער קעניג האט זיך גענומען בארימען, אז אלע
מענשן זיינען זיינע דינער, האט אן אלטער קלוגער נעגער, וועמעס
נאמען עס איז געווען בוכאכאר, אים פירגעהאלטן און געזאגט:

„אלע מענשן זיינען דינער איינער צו דעם אנדערן. איינער
ארבעט פאר אלעמען און אלע ארבעטן פאר איינעם.“

מעשה'לאך, פאבלען און דערציילונגען.

דאס פייגעלע.

איך בין געגאנגען פון דער יאגה. מיין הונט איז געלאפן פארנט לעבן מיר. אין דער אלויע פונ'ם גארטן האט ער פלוצלונג אַנגעהויבן גיין פאמעלאך און שטיל זיך גע'גנב'עט ווינטער, ווי ער וואלט דערשפירט ערגעץ נאָענט אַ ווילדן פויגל.

איך האָב אַ קוק געטאָן אין דער לענג פון דער אלויע און האָב דערזען אַ יונג פּוֹיגעלע, מיט אַ געל רעמעלע אַרום דעם שנאָבל און מיט פּוך אויף דעם קעפל. דאָס פּוֹיגעלע איז אַרויסגעפאלן פון נעסט (דער ווינט האָט שטארק געשאַקלט די בעריאָזעס פון דער אלויע) און איז געזעסן אַ שוואַכס, אַ קלײַנטשיקס, מיט קוים-קוים שפּראַצנדיקע פליגעלאַך.

מיין הונט איז געקומען אלע מאָל נעענטער. אין דער זעלבער רגע האָט פון אַ נאָענטן בוים זיך אַ וואַרף געטאָן אַן אלטער פויגל מיט אַ שוואַרצער ברוסט און איז ווי אַ שטיין אַראָפּגעפאלן פאַר דער מאַרדע פונ'ם הונט. אַ צעשוויבערמער, אַ ווילדער, מיט אַ פאַר-צווייפלטן סווישטש האָט ער צוויי מאָל אַ שפרונג געטאָן אַנטקעגן דעם אָפּענעם מויל מיט די גרויסע אויסגעשטשירעטע ציין.

ער האָט זיך געוואַרפן ראַטעווען, ער האָט פאַרשטעלט דאָס קינד מיט זײַן אויגענעם גוף... אַבער דאָס קלײַנע גופל האָט אינגאנצן נעציטערט פאַר שרעק; די שטימע איז געוואָרן הויזעריק. דער

- די אַרימע מוטער. ליד. א. —
 151 רייזען. — — — —
 152 די נויט. ליד. מאַני לויב. —
 פאַרלאָרן דעם באַלעבאַס. ז. —
 155 ליבין. — — — —
 160 די ערשטע לעקציע. ז. ליבין. —
 ווען דער פאפא סטרייקט. —
 168 ז. ליבין — — — —
 172 פראַגן. י. שטוינבערג. — —
 די צוויי ברידער. ליד. אב. —
 176 וויקטאר. — — — —
 178 די קינדער. מ. גאַרק. — —

קונסט-בילדער, וואָס גייען אַרײַן אין דעם בוך:

- 103 אין חדר — — — —
 104 קליינע באַלעבאַטיס. — —
 105 ביים חומש — — — —
 דער רבי און דער תלמיד. —
 108 טרעמבאַטש. — — — —
 160 אַז אַ היים. שעסטיאַרקין. —
 168 פאַר אַ סטרייק. מ. מונקאַשי.

צווישן קינדער.

- לאַלאַ טראַכטער. ל. קאַפּלאַ —
 117 וויטש. — — — —
 122 אַיאַמאַ. י. גאַרדין. — —
 126 די צוויי ברידערלאַך. א. רייזען. —
 134 סעמקע. י. אַפּאַטאַשו. — —
 מיר איז גוט — איך בין אַ —
 138 יתום. שלום-עליכם. — —
 144 אַן אומזיסטער חשד. ל. קאַברין. —
 148 אלבערטס פּסק. ז. ליבין. —

- 46 די וואַסער-מיל. האַבעמאַ. —
 54 ציגן אין די בערג. אַג. באַנעור. —
 83 די ערשטע לעקציע. מילעט. —
 86 אַן אַראַבישע שול. — —
 88 אַ שול אין ברעטאַן. זשאַפּרואַ —
 אויף אַ לעקציע פון אַריפּמער —
 90 טיק. באַגדאַנאַוו-בעלסקי. —
 נאַכט-קאַנצערט פון הענדלען. —
 102 מאַרגאַרעט. י. דיקסי. — —

אינהאלט:

זייט

- די פארשטערטע שמחה. דוד'ל, — — — 74
נאך זשוקאָווסקי. — — — 78
דער משפט. י. אַפּאָמאַשו. — — — 82
דער אָדלער. ליד. מ. ראָזנפעלד. — — —

אין שול און אין חדר.

אין שול:

- דער ערשטער טאג אין שול. — — — 83
ע. דאָמיטשיס. — — — 86
אונזער לערער. ע. דאָמיטשיס. — — — 88
די שול. ע. דאָמיטשיס. — — —

אויף אַ זומער-קאלאָניע:

- לייבעלע בענקט. י. קאַרמשאָק. — — — 91
דאָס געריכט. י. קאַרמשאָק. — — — 94
אָונט-קאַנצערטן. י. קאַרמשאָק. — — — 99

אין חדר:

- אַ חדר-מעשה. ש. פּרוג. — — — 102
דער ערשטער טאג אין נייעם חדר. שלום-עליכס. — — — 103
איד בין שוין אַ גרויסער. — — — 105
ז. פּויערבערג. — — — 107
אין אָונט אין חדר. ז. פּויער-בערג. — — — 108
אין חדר ביינאכט. ז. פּויער-בערג. — — —

אין ישיבה*):

- אויפ'ן צוועלפטן יאָר ווער איד אַ ישיבה-בחור. א. קאַצאוויטש. — — — 110
צרות פון די טעג. א. קאַצאוויטש. — — — 111
איד דאָרף זיך אַליין פאַרזאָרגן מיט אַלעם. א. קאַצאוויטש. — — — 113
אן הויז אין אַ פּראָסט. א. קאַצאוויטש. — — — 115

(*) די פיר פאָלגנדע קאָפיטלען איז בערגערדוקט פון „ליטווישן אינגל“ מיט דער ערלויבעניש פון מ. מייזל.

מעשה-לאך. פאבלען און דערציילונגען.

זייט

- דאָס פייגעלע. מ. אַלגיין, פון מורגעניעוו. — — — 1
דער שטאַלצער שוואַרצער קע-ניג. חשרק. — — — 2
אן איידעלע טאט. ע. ד'אָמי-משיס. — — — 4
דער משכון. נאך פ. שילער. — — — 6
דער שלעכטער קעניג. ליד. ל. מילער. — — — 10
דער מורין און זיין פיינד. — — — 13
ל. טאַלסטאָי. — — — 15
דער בעטלער און דער קעניג. חשרק. — — — 19
צוויי הינט. פאַבל. נחום יוד, פון קרילאָוו. — — — 20
די גזלנים. ליד. מאָני לייב — דער מענש, וואָס האָט גע-טראכט... שעדלאַק. — — — 24
די ראָמאַשקע און די לערבע. — — — 26
ה. ק. אַנדערסען. — — — 30
דער טייך און דער קוואַל. פאַבל. נחום יוד, — — — 31
די מוין זוכט אַ חתן. יאַפּאַנע-זיש מעשה'לע. — — — 36
די גענז. פאַבל. נחום יוד, נאך קרילאָוו. — — — 37
דער גיפטיקער בוים. שעדלאַק. — — — 40
דער קלוגער ריכטער. פון העב-ריואיש. — — — 43
די שפין און די בין. פאַבל. נחום יוד. — — — 45
דער מילנער. פאַבל. נחום יוד, נאך קרילאָוו. — — — 47
דער קוואַרטעט. פאַבל. פ. קאַפ-לאָו. נאך קרילאָוו. — — —

צווישן חיות.

- מתושלח. שלום-עליכס. — — — 54
סעגענס ציגעלע. א. דאָע. — — — 61
בערעלע. שלום-עליכס. — — — 69
צוויי וועוּריקלאַך. ליד. ד. האָפּשטיין. — — —

Copyright 1925, by
JACOB L. LEVIN

Printed in United States
Hebrew Publishing Company
New York

דער אַנפאַנגער

לייענבוך

מיט זייער פיל אילוסטראציעס
און בילדער אין טעקסט

פינפטער טייל

(זעקסטע אויפלאגע)

ניו יאָרק, 1936
פארלאג „אידישע שול“

הויפטפארקויף ביי
היברו פאבלישינג קאמפאני

34-632 בראדוויי, ניו יארק

יעקב לעווין

דער אַנפאנגער

פינפטער

טייל